

Til kontrollutvalget i Alstahaug kommune –

Lars Inge Ingebrigtsen, leder
Håkon Sund, nestleder
Line Tellemann, medlem
Lisbeth Ann Johansen, medlem
Odd Magne Karlsen, medlem

Gjenpart går til:

Ordfører (jf. kommuneloven § 6-1)¹
Kommunerevisjonen (jf. kommuneloven § 24-3)¹
Kommunedirektør (til orientering – jf. kommuneloven § 13-1)¹

[Distribusjon pr. epost](#)

Saksbehandler:

Sekretariatsleder
Tobias Langseth

INNKALLING TIL MØTE I KONTROLLUTVALGET

I samråd med utvalgets leder innkalles herved til møte som følger;

Dato: **Fredag 6. mai**
Tid: **kl. 09:00 – 13:00**
Sted: Rådhuset – møterom Botnkrona

Til behandling:

Sak 07/2022 – Rapport forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll [SHMIL IKS]
Sak 08/2022 – Uttalelse om årsregnskap og årsberetning 2021 Alstahaug kommune
Sak 09/2022 – Uttalelse om årsregnskap og årsberetning 2021 Alstahaug havnevesen KF
Sak 10/2022 – Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll fremover [drøfting]
Sak 11/2022 – Orientering om resultatene fra statlige tilsyn
Sak 12/2022 – Orientering om kommunens eierstyring [Helgeland Industrier]
Sak 13/2022 – Aktuelle orienteringer fra sekretariatet
Sak 14/2022 – Eventuelt

Forfall meldes pr. telefon 909 62 145 eller epost.

Sandnessjøen 25.04.2022

Tobias Langseth (sign.)
Sekretariatsleder

¹Utdrag fra kommuneloven:

§ 6-1. Ordførerens myndighet og oppgaver

Ordføreren har møte-, tale- og forslagsrett i alle kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer unntatt kommune- og fylkesråd og organer under dem. I kontrollutvalget har ordføreren likevel bare møte- og talerett. Ordføreren har bare stemmerett i organer der han eller hun er valgt medlem. Ordføreren kan la et annet medlem av kommunestyret eller fylkestinget representere seg i de organene som han eller hun ikke er medlem av.

§ 13-1. Kommunedirektør. Myndighet og oppgaver

Kommunedirektøren har møte- og talerett i alle kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer, med unntak av kontrollutvalget. Kommunedirektøren kan la en av sine underordnede utøve denne retten på sine vegne.

§ 24-3. Revisors møterett, opplysningsplikt mv.

Oppdragsansvarlig revisor eller hans eller hennes stedfortreder har møte- og talerett i kontrollutvalgets møter. Revisoren har rett til å få uttalelsene sine protokollert. Møteretten gjelder likevel ikke når en sak som angår en revisors tilsetningsforhold behandles.

Til kontrollutvalget i Alstahaug kommune

Sandnessjøen 25.04.2022

Saksbehandler:
Sekretariatsleder
Tobias Langseth

SAK 07/2022: RAPPORT FORVALTNINGSREVISJON OG EIERSKAPSKONTROLL

1: Innledning og bakgrunn

Revisjon Midt-Norge har på oppdrag fra kontrollutvalget utført et eierskapskontroll- og forvaltningsrevisjonsprosjekt knyttet til det interkommunale renovasjonsselskapet Søndre Helgeland Miljøverk AS [heretter «SHMIL»] og oversendt endelig rapport datert 28. februar 2022. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med flertallet blant de 11 deltakerkommunene. 10 kommuner deltok i prosjektet, hvorav 2 valgte å ikke gjennomføre eierskapskontroll. Forvaltningsrevisjonsdelen er felles, jf. problemstilling 2–5. Eierskapskontrollen, jf. problemstilling 1, vil i stor grad være spesifikk for den enkelte deltakerkommunene. Rapporten har vært gjenstand for obligatorisk høring hos selskapet og kommunen med frist 25. februar. Høringssvar er gjengitt hhv. i vedlegg 2 og 3 og til revisjonsrapporten [side 103–104]. Jf. rapportens kapittel 8 [side 81].

Revisjonsprosjektet har undersøkt følgende problemstillinger:

1. Utøver kommunene eierskapet i SHMIL i tråd med kommunestyrets vedtak, IKS-loven og etablerte normer for god eierstyring?
2. Er praksis for beregning av renovasjonsgebyret i SHMIL i tråd med selvkostprinsippet?
3. Er rutinene for differensiering av renovasjonsgebyr i tråd med regelverket?
4. Jobber SHMIL målrettet for å begrense forurensning, tilpasse seg fremtidige krav på renovasjonsområdet og utnytte avfallet som ressurs?
5. Er økonomiske transaksjoner mellom SHMIL og datterselskaper i samsvar med regelverket om kryssubsidiering?

2: Kontrollutvalgets oppgaver og rolle

Kontrollutvalgets oppgave er i denne sammenheng å behandle rapporten, og avgi rapport til kommunestyret om at prosjektet er gjennomført samt hvilke resultat revisjonen har gitt. Jf. bestemmelsen i forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 4:

§ 4. Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller

Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller og resultatet av dem.

Kontrollutvalget skal også påse at kommunestyrets vedtak i tilknytning til behandlingen av rapporter om forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll følges opp, samt rapportere til kommunestyret om hvordan kommunestyrets merknader er fulgt opp. Jf. bestemmelsene i forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 5.

3: Rapportens konklusjoner og anbefalinger

Problemstilling 1 [eierskapskontroll]

Utøver kommunene eierskapet i SHMIL i tråd med kommunestyrets vedtak, IKS-loven og etablerte normer for god eierstyring?

Jf. rapportens avsnitt 3.7 [side 32–33].

Revisor vurderer at Alstahaug kommune i liten grad utøver eierskapet i SHMIL i tråd med kommunestyrets vedtak, lov om interkommunale selskaper og etablerte normer for god eierstyring.

Konklusjonen bygger på at kommunen ikke har eiermelding eller noen årlig rapportering om selskapene, noe som ikke er i samsvar med kommunelovens krav til eiermelding eller KS' anbefaling om årlig rapportering. Kommunestyret har ikke fått opplæring i eierstyring, og innkalling eller protokoller formidles ikke til kommunestyret, noe som heller ikke er i tråd med KS' anbefalinger. Innkallinger til representantskapsmøte med sakliste kommer sjelden innen tidsfristen på fire uker, noe som vanskeliggjør en eventuell behandling i kommunestyret eller formannskapet. Dette er ikke i tråd med IKS-lovens tidsfrist. Dette gjør til sammen at kommunestyret ikke settes i stand til å utøve eierstyringen i samsvar med anbefalinger fra KS, og eierrepresentantene står alene om eierstyringen. Eierrepresentantene har ingen føringer å knytte eierutøvelsen til, utover at representantene er valgt av kommunestyret.

Revisor har derfor følgende anbefalinger:

- Kommunen bør utarbeide en eierskapsmelding som tilfredsstiller lovens krav og behandle denne i løpet av inneværende valgperiode
- Kommunen bør etablere rutiner eller praksis som gjør at kommunestyret får jevnlig oppdatering om tilstanden for selskapet
- Kommunen bør etablere rutiner eller praksis som sikrer en god dialog om eierstyring mellom kommunestyret og eierrepresentanten
- Kommunestyret bør få opplæring om eierstyring
- Eierrepresentantene bør signalisere til selskapet at innkalling til representantskapsmøte med sakliste bør komme minst fire uker før møtet, slik IKS-loven krever, for å muliggjøre politisk behandling i egen kommune

Problemstilling 2 [forvaltningsrevisjon]

Er praksis for beregning av renovasjonsgebyret i SHMIL i tråd med selvkostprinsippet?

Jf. rapportens avsnitt 4.5 [side 45–46].

Revisor konkluderer med at selvkostprinsippet blir overholdt når SHMIL beregner renovasjonsgebyr. Dette baserer vi på våre sammenligninger mellom selskapets praksis og de mest sentrale bestemmelsene i selvkost- og avfallsforskriften.

SHMIL benytter et anerkjent dataverktøy for selvkostberegning, og leier spisskompetanse fra leverandørens konsulenter for å bistå med arbeidet. Dette bidrar til at beregningene er godt dokumentert og kvalitetssikret. I tillegg har revisjonen fått inntrykk av at økonomisjefen har høy bevissthet rundt de mest kritiske sidene ved selvkostkalkyler; å bruke treffsikre fordelingsnøkler for å fordele regnskapskonti som også omfatter næringsavfall.

Selv om det ikke har betydning for spørsmålet om overholdelse av selvkostprinsippet, har revisjonen merket seg at SHMIL ikke setter opp særskilt balanseregnskap for avfallsområdet slik regelverket krever. I tillegg kan sporbarhet og etterprøvbarehet for selvkostkalkylene heves ytterligere ved løpende å føre separate avdelingsregnskap for husholdningsavfall og næringsavfall.

Det er kommunene selv som må begrunne, beregne og dokumentere påslag for egne indirekte kostnader som skal inngå i renovasjonsgebyret. Av gebyrvedtakene fremgår det at 8 av de 11 kommunene har slike påslag. Revisjonens generelle inntrykk er at selvkostberegningene for påslagene er både svakt og mangelfullt dokumentert hos kommunene, med unntak av Alstahaug.

Problemstilling 3 [forvaltningsrevisjon]

Er rutinene for differensiering av renovasjonsgebyr i tråd med regelverket?

Jf. rapportens avsnitt 5.5 [side 53].

Revisor konkluderer med at rutinene for differensiering av renovasjonsgebyr er i tråd med regelverket.

Problemstilling 4 [forvaltningsrevisjon]

Jobber SHMIL målrettet for å begrense forurensning, tilpasse seg fremtidige krav på renovasjonsområdet og utnytte avfallet som ressurs?

Jf. rapportens avsnitt 6.5 [side 72].

Revisor konkluderer med at SHMIL jobber målrettet for å begrense forurensning, tilpasse seg framtidige krav på renovasjonsområdet og utnytte avfallet som ressurs. Det er fortsatt en vei fram til målet om å øke gjenvinningsgraden av avfallet, men revisor har inntrykk av at selskapet er i prosess på disse områdene. Den nye strategien for selskapet som skal behandles sommeren 2022 vil være førende for hvordan selskapet skal arbeide videre i årene fremover, og er således viktig i å stake ut kursen for SHMIL.

Problemstilling 5 [forvaltningsrevisjon]

Er økonomiske transaksjoner mellom SHMIL og datterselskaper i samsvar med regelverket om kryssubsidiering?

Jf. rapportens avsnitt 7.5 [side 79–80].

Revisjonen har ikke funnet indikasjoner på at konsernregnskapet inneholder transaksjoner mellom mor- og datterselskap som skjuler ulovlig kryssubsidiering mellom husholdningsavfall og konkurranseutsatt næringsavfall. Det understrekes at konklusjonen er basert på en systemgjennomgang, og ikke en detaljert kontroll av den enkelte kalkulasjon.

Revisjonen har avgrenset undersøkelsen til transaksjoner mot datterselskap som inngår i SHMIL sitt konsernregnskap. Dette gjelder bare Retura Shmil AS. For de tilknyttede selskapene tilsier de begrensede eierandelene at risikoen for ulovlig kryssubsidiering er lav, ettersom SHMIL hverken har tilstrekkelig innflytelse eller økonomiske insentiver for over- eller underprising.

Hovedregelen er at prisene skal reflektere markedsmessige vilkår. Dersom sammenlignbare markedspriser ikke kan fremskaffes, skal internprisene gi full kostnadsdekning med tillegg av et fortjenestepåslag. Uten at det har betydning for hovedkonklusjonen mener revisjonen at følgende grep ville gitt ytterligere sikkerhet for at transaksjonene ikke skjuler kryssubsidiering:

- At alle aktører for næringsavfall sikres likebehandling, eksempelvis får samtidig tilbud om å benytte ledig kapasitet på SHMIL sine renovasjonsbiler
- At det utlyses konkurranse når SHMIL setter bort transportoppdrag fra faste returpunkter
- At Retura Shmil faktureres etter timepris og faktisk bruk ved leie av personell, biler og maskiner

4: Oppsummering av konklusjoner og anbefalinger [forvaltningsrevisjonsdel kapittel 4–7]

Jf. rapportens kapittel 9 [side 82].

Revisjonen konkluderer i kapittel 4 med at selvkostprinsippet blir overholdt når SHMIL beregner renovasjonsgebyr.

Revisor konkluderer i kapittel 5 med at rutineene for differensiering av renovasjonsgebyr er i tråd med regelverket.

Revisor konkluderer i kapittel 6 med at SHMIL jobber målrettet for å begrense forurensning, tilpasse seg framtidige krav på renovasjonsområdet og utnytte avfallet som ressurs. Det er fortsatt en vei fram til målet om å øke gjenvinningsgraden av avfallet, men revisor har inntrykk av at selskapet er i prosess på disse områdene. Den nye strategien for selskapet som skal behandles sommeren 2022 vil være førende for hvordan selskapet skal arbeide videre i årene fremover, og er således viktig i å stake ut kursen for SHMIL.

Til slutt, i kapittel 7, har ikke revisor funnet indikasjoner på at konsernregnskapet inneholder transaksjoner mellom mor- og datterselskap som skjuler ulovlig kryssubsidiering mellom husholdningsavfall og konkurranseutsatt næringsavfall. Det understrekes at konklusjonen er basert på en systemgjennomgang, og ikke en detaljert kontroll av den enkelte kalkulasjon.

Revisjonen har avgrenset undersøkelsen til transaksjoner mot datterselskap som inngår i SHMIL sitt konsernregnskap. Dette gjelder bare Retura Shmil AS. For de tilknyttede selskapene tilsier de begrensede eierandelene at risikoen for ulovlig kryssubsidiering er lav, ettersom SHMIL hverken har tilstrekkelig innflytelse eller økonomiske insentiver for over- eller underprising.

Hovedregelen er at prisene skal reflektere markedsmessige vilkår. Dersom sammenlignbare markedspriser ikke kan fremskaffes, skal internprisene gi full kostnadsdekning med tillegg av et fortjenestepåslag. Uten at det har betydning for hovedkonklusjonen mener revisjonen at følgende grep ville gitt ytterligere sikkerhet for at transaksjonene ikke skjuler kryssubsidiering:

- At alle aktører for næringsavfall sikres likebehandling, eksempelvis får samtidig tilbud om å benytte ledig kapasitet på SHMIL sine renovasjonsbiler
- At det utlyses konkurranse når SHMIL setter bort transportoppdrag fra faste returpunkter
- At Retura Shmil faktureres etter timepris og faktisk bruk ved leie av personell, biler og maskiner

5: Sekretariatets vurderinger

Under forutsetning av at sekretariatet oppfatter rapporten riktig, konkluderer revisor i stor grad positivt på problemstillingene knyttet til virksomheten i selskapet. Når det gjelder eierskapskontrollen, er revisors vurdering at kommunen i liten grad utøver eierskapet i SHMIL i tråd med kommunestyrets vedtak, lov om interkommunale selskaper og etablerte normer for god eierstyring.

Når det gjelder revisjonskriterier, metodevalg og datagrunnlag vises det til rapportinnholdet.

Revisjonsprosjektet vil bli presentert av Revisjon Midt-Norge i møtet.

Av kommuneloven fremgår:

§ 23-5. Rapportering til kommunestyret eller fylkestinget

Kontrollutvalget skal rapportere resultatene av sitt arbeid til kommunestyret eller fylkestinget. I saker som skal oversendes til kommunestyret eller fylkestinget, skal kommunedirektøren gis anledning til å uttale seg før kontrollutvalget behandler saken.

Utkast til saksfremlegg har i tråd med denne bestemmelsen blitt forelagt kommunedirektøren.

Kommunedirektøren har gitt skriftlig tilbakemelding pr. epost 25. april, og uttalelsen gjengitt i vedlegg 2 til dette saksfremlegg.

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget tar rapporten fra eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av virksomheten i det interkommunale renovasjonsselskapet SHMIL IKS avgitt 28.02.2022 til etterretning, og oversender denne til kommunestyret for videre behandling.

I denne forbindelse uttaler kontrollutvalget følgende:

Revisjonsprosjektet har undersøkt følgende problemstillinger:

1. Utøver kommunene eierskapet i SHMIL i tråd med kommunestyrets vedtak, IKS-loven og etablerte normer for god eierstyring?
2. Er praksis for beregning av renovasjonsgebyret i SHMIL i tråd med selvkostprinsippet?
3. Er rutinene for differensiering av renovasjonsgebyr i tråd med regelverket?
4. Jobber SHMIL målrettet for å begrense forurensning, tilpasse seg fremtidige krav på renovasjonsområdet og utnytte avfallet som ressurs?
5. Er økonomiske transaksjoner mellom SHMIL og datterselskaper i samsvar med regelverket om kryssubsidiering?

Gjennomført forvaltningsrevisjon av virksomheten i selskapet, jf. problemsstilling 2–5, konkluderer i overveiende grad positivt på de problemstillingene som har vært gjenstand for undersøkelse og vurdering. Når det gjelder eierskapskontrollen, jf. problemstilling 1, er revisors oppfatning at kommunen i liten grad utøver eierskapet i SHMIL i tråd med kommunestyrets vedtak, lov om interkommunale selskaper og etablerte normer for god eierstyring. Utvalget henviser til rapportens innhold for nærmere detaljer.

Kontrollutvalget ber om at kommunen og selskapet merker seg rapportens anbefalinger.

Kontrollutvalget ber videre om at kommunedirektøren og kommunens eierrepresentant bidrar til at til at kontrollutvalget mottar en skriftlig tilbakemelding om hvordan rapporten er fulgt opp i ettertid av kommunen og selskapet. Frist for tilbakemeldingen til kontrollutvalget settes til 6 måneder etter dato for kommunestyrets behandling av rapporten.

Kontrollutvalgets forslag [innstilling] til kommunestyrevedtak er ut fra dette:

Kommunestyret slutter seg til kontrollutvalgets uttalelse.

Kontrollutvalget understreker imidlertid at kommunestyret, som har det øverste ansvaret for å kontrollere kommunens virksomhet, vurderer både rapporten og kontrollutvalgets uttalelse på fritt grunnlag, og at utvalgets innstilling selvsagt ikke utelukker at kommunestyret har egne merknader. Avslutningsvis bemerkes det fra kontrollutvalgets side at et av hovedformålene med kontrollarbeidet i kommunen er å bidra til læring og kvalitetsforbedring over tid. Utvalgets innfallsvinkel er derfor at eventuelle avvik først og fremst bør betraktes i et systemperspektiv.

Vedlegg –

1: Revisjonsrapport avlagt 28.02.2022

2: Kommunedirektørens uttalelse til kontrollutvalgets sak [kommuneloven § 23-5]

EIERSKAPSKONTROLL OG FORVALTNINGSREVISJON
SØNDRE HELGELAND MILJØVERK IKS (SHMIL)

ENDELIG RAPPORT

Kommunene **Alstahaug**, Brønnøy, Dønna, Grane,
Herøy, Leirfjord, Sømna, Vefsn, Vega og Vevelstad

FEBRUAR 2022

SK1029

FORORD

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne eierskapskontrollen og forvaltningsrevisjonen på oppdrag fra eierkommunenes kontrollutvalg i perioden mai 2021 til februar 2022.

Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon er hjemlet i kommuneloven (§ 23-4 og § 23-3). Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring. Forvaltningsrevisjon innebærer å gjøre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Revisjonsteamet har bestått av oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor Sunniva Tusvik Sæter, prosjektmedarbeidere Leidulf Skarbø og Marius Johnsborg, og kvalitetssikrere Margrete Haugum og Arve Gausen. Revisor har vurdert egen uavhengighet overfor eierkommunene og selskapet, jf. kommuneloven § 24-4 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon kapittel 3.

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til NKRFs¹ standard for forvaltningsrevisjon RSK 001 og standard for eierskapskontroll RSK 002.

Vi vil takke alle som har bidratt med informasjon i prosjektet. En oversikt over tidligere gjennomførte prosjekter finnes på vår hjemmeside www.revisjonmidt norge.no.

Steinkjer, 28.02.2022

Sunniva Tusvik Sæter

Oppdragsansvarlig revisor

¹ Norges Kommunerevisorforbund, www.nkrf.no

SAMMENDRAG

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført en eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av Søndre Helgeland Miljøverk IKS. Det er gjennomført eierskapskontroll i kommunene Alstahaug, Brønnøy, Dønna, Herøy, Leirfjord, Sømna, Vega og Vevelstad. Kommunene Grane og Vefsn deltok også i forvaltningsrevisjonsdelen av prosjektet, men ønsket ikke en eierskapskontroll. Den siste kommunen som har eierandel i SHMIL, Hattfjelldal, ønsket ikke å delta i prosjektet i det hele tatt.

Revisjonen består dermed at en eierskapskontroll (kapittel 3) for åtte av kommunene, som er unik for den enkelte kommune. Forvaltningsrevisjonen (kapittel 4-7) er felles for alle kommunene, og omfatter selvkost, differensiering av gebyr, selskapets arbeid for å utnytte avfallet som ressurs og til slutt transaksjoner i konsernet.

I **eierskapskontrollen** konkluderer vi med at Alstahaug kommune i liten grad utøver eierskapet i SHMIL i tråd med kommunestyrets vedtak, lov om interkommunale selskaper og etablerte normer for god eierstyring. Revisor har følgende anbefalinger:

- Kommunen bør utarbeide en eierskapsmelding som tilfredsstillende lovens krav og behandle denne i løpet av inneværende valgperiode
- Kommunen bør etablere rutiner eller praksis som gjør at kommunestyret får jevnlig oppdatering om tilstanden for selskapet
- Kommunen bør etablere rutiner eller praksis som sikrer en god dialog om eierstyring mellom kommunestyret og eierrepresentanten
- Kommunestyret bør få opplæring om eierstyring
- Eierrepresentantene bør signalisere til selskapet at innkalling til representantskapsmøte med sakliste bør komme minst fire uker før møtet, slik IKS-loven krever, for å muliggjøre politisk behandling i egen kommune

Revisjonen konkluderer i kapittel 4 med at **selvkostprinsippet** blir overholdt når SHMIL beregner renovasjonsgebyr. Noen av kommunene har et eget påslag på gebyret. Revisjonens generelle inntrykk er at selvkostberegningene for påslagene er både svakt og mangelfullt dokumentert hos kommunene, med unntak av Alstahaug.

Revisor konkluderer i kapittel 5 med at rutinene for **differensiering av renovasjonsgebyr** er i tråd med regelverket.

Revisor konkluderer i kapittel 6 med at **SHMIL jobber målrettet for å begrense forurensning, tilpasse seg framtidige krav på renovasjonsområdet og utnytte avfallet som ressurs**. Det er fortsatt en vei fram til målet om å øke gjenvinningsgraden av avfallet, men revisor har inntrykk av at selskapet er i prosess på disse områdene. Den nye strategien for selskapet som

skal behandles sommeren 2022 vil være førende for hvordan selskapet skal arbeide videre i årene fremover, og er således viktig i å stake ut kursen for SHMIL.

Til slutt, i kapittel 7, har ikke revisor funnet indikasjoner på at konsernregnskapet inneholder **transaksjoner mellom mor- og datterselskap** som skjuler ulovlig kryssubsidiering mellom husholdningsavfall og konkurranseutsatt næringsavfall. Det understrekes at konklusjonen er basert på en systemgjennomgang, og ikke en detaljert kontroll av den enkelte kalkulasjon.

Revisjonen har avgrenset undersøkelsen til transaksjoner mot datterselskap som inngår i SHMIL sitt konsernregnskap. Dette gjelder bare Retura Shmil AS. For de tilknyttede selskapene tilsier de begrensede eierandelene at risikoen for ulovlig kryssubsidiering er lav, ettersom SHMIL hverken har tilstrekkelig innflytelse eller økonomiske insentiver for over- eller underprising.

Hovedregelen er at prisene skal reflektere markedsmessige vilkår. Dersom sammenlignbare markedspriser ikke kan fremskaffes, skal internprisene gi full kostnadsdekning med tillegg av et fortjenestepåslag. Uten at det har betydning for hovedkonklusjonen mener revisjonen at følgende grep ville gitt ytterligere sikkerhet for at transaksjonene ikke skjuler kryssubsidiering:

- At alle aktører for næringsavfall sikres likebehandling, eksempelvis får samtidig tilbud om å benytte ledig kapasitet på SHMIL sine renovasjonsbiler
- At det utlyses konkurranse når SHMIL setter bort transportoppdrag fra faste returpunkter
- At Retura Shmil faktureres etter timepris og faktisk bruk ved leie av personell, biler og maskiner

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Sammendrag.....	4
Innholdsfortegnelse	6
1 Innledning.....	10
1.1 Bestilling.....	10
1.2 Problemstillinger.....	11
1.3 Metode	12
2 Om SHMIL.....	15
2.1 SHMIL i dag.....	15
2.2 Datterselskap og andre eierinteresser	17
2.2.1 SHMIL Transport AS.....	19
2.2.2 Retura SHMIL AS	19
2.2.3 Bio Miljø AS	19
2.2.4 Østbø AS	19
2.2.5 Ecopro AS.....	19
2.2.6 Miljøpartnerne AS	20
2.2.7 Vitensenter Nordland AS.....	20
3 Eierskapskontroll	21
3.1 Styringsdokumenter.....	21
3.1.1 Selskapsavtale.....	21
3.1.2 Eieravtale.....	21
3.1.3 Renovasjonsforskrift	21
3.1.4 Andre styrende dokumenter	22
3.1.5 Eierskapsmelding.....	22
3.1.6 Vurdering	22
3.2 Representantskapet	23
3.2.1 Representantskapets oppgaver	23
3.2.2 Bruk av valgkomite.....	24
3.2.3 Innkalling til representantskapsmøte	25
3.2.4 Vurdering	26
3.3 Styret.....	26
3.3.1 Styrets sammensetning.....	26
3.3.2 Numerisk vara.....	27
3.3.3 Styrets deltakere	27
3.3.4 Vurdering	28
3.4 Eierrepresentasjon	28
3.4.1 Valg av representant.....	28
3.4.2 Opplæring av folkevalgte	29
3.4.3 Dialog mellom kommunestyret og eierrepresentantene.....	29
3.4.4 Vurdering	29
3.5 Eiermøter	30
3.5.1 Eiermøter	30

3.5.2	Annen rapportering fra selskapet	30
3.5.3	Vurdering	30
3.6	Forvaltning av datterselskap	31
3.6.1	Styrerepresentasjon i datterselskap	31
3.6.2	Styring av datterselskap	31
3.6.3	Vurdering	32
3.7	Konklusjon og anbefalinger	32
4	Beregning av renovasjonsgebyr	34
4.1	Problemstilling	34
4.2	Revisjonskriterier	34
4.3	Funn	35
4.3.1	Selvkostkalkyler og selvkostregnskap	35
4.3.2	Regnskapsmessig skille mellom husholdningsavfall og næringsavfall	35
4.3.3	Metode for beregning av selvkost	36
4.3.4	Selvkostfond	38
4.3.5	Påslag for indirekte kostnader i kommunene	39
4.4	Vurderinger	42
4.5	Konklusjon	45
5	Differensiering av renovasjonsgebyr	47
5.1	Problemstilling	47
5.2	Revisjonskriterier	47
5.3	Funn	47
5.3.1	Grunnlag for differensiering	47
5.3.2	Fritidsrenovasjon	50
5.4	Vurdering	52
5.5	Konklusjon	53
6	Avfallsbegrensning og avfall som ressurs	54
6.1	Problemstilling	54
6.2	Revisjonskriterier	54
6.3	Funn	54
6.3.1	Ambisjonsnivå	54
6.3.2	Avfallshierarkiet	55
6.3.3	Fraksjoner	62
6.3.4	Fra avfall til ressurs	64
6.3.5	Samarbeid	67
6.3.6	Framtidige krav	68
6.4	Vurderinger	69
6.5	Konklusjon	72
7	Økonomiske transaksjoner i konsernet	73
7.1	Problemstilling	73
7.2	Revisjonskriterier	73
7.3	Funn	73
7.3.1	Konserninterne transaksjoner	73
7.3.2	Prisfastsetting	74

7.4	Vurderinger	77
7.5	Konklusjon.....	79
8	Høring	81
9	Oppsummering av konklusjoner og anbefalinger	82
	Kilder	83
	Vedlegg 1 – Utledning av revisjonskriterier.....	84
	Eierskapskontroll.....	84
	Beregning av renovasjonsgebyr	89
	Differensiering av renovasjonsgebyr.....	93
	Målrettet arbeid for endring og tilpasning.....	95
	Kryssubsidiering i konsern.....	100
	Vedlegg 2 – Høringssvar selskapet	103
	Vedlegg 3 – Høringssvar eier	104

Tabell

Tabell 1.	Nøkkelinformasjon om selskapet.....	16
Tabell 2.	SHMILs eierandeler og styrerepresentasjon i disse.....	17
Tabell 3.	Oversikt over eierandel i SHMILs fem største selskaper	18
Tabell 4.	Oversikt over behandlede saker i representantskapet høst og vår de siste tre årene	24
Tabell 5.	Gjennomgang av innkalling til representantskapsmøter siste tre år	25
Tabell 6.	Oversikt over styrets medlemmer og deres roller i egen kommune	27
Tabell 7.	Styret i Retura SHMIL AS.....	31
Tabell 8.	Styret i SHMIL Transport AS	31
Tabell 9.	Grunnlag for note 13 fra etterkalkyle 2020.....	37
Tabell 10.	Fondsmidler i etterkalkyle.....	39
Tabell 11.	Renovasjonsgebyr (240l) og påslag i 2022 inkl. mva.....	40
Tabell 12.	Renovasjonsgebyr SHMIL 2022 (alle summer i kroner).....	48
Tabell 13.	Renovasjonsgebyr i andre utvalgte selskap 2022 inkl. mva.....	49
Tabell 14.	Husholdninger som faktureres som fritidsbolig	51
Tabell 15.	Innsamlingspunkt for fritidrenovasjon	51
Tabell 16.	Tonn avfall fra gjenvinningsstasjon som stammer fra husholdning og næring.....	56
Tabell 17.	Avfall til deponi i tonn i 2021 (både husholdning og næring).....	62
Tabell 18.	Målsettinger for materialgjenvinning	97

Figurer

Figur 1.	Opplysning om selvkostfond.....	38
Figur 2.	Avfallshierarkiet.....	55
Figur 3.	Bilder fra gjenvinningsstasjon, oppfordring om innlevering av avfall	58
Figur 4.	Bilde fra gjenvinningsstasjon, gjenvinning til nye produkter	58
Figur 5.	Årlige mengder avfall som transporteres mellom Mosjøen og Brønnøysund.....	63
Figur 6.	Optibaganlegg og ny robot	64
Figur 7.	Omvisning på Ecopros fabrikk.....	65
Figur 8.	FNs bærekraftsmål.....	96
Figur 9.	Avfallshierarkiet.....	99

1 INNLEDNING

I dette kapittelet gjennomgår vi bestilling, problemstillinger og bakgrunn for prosjektet.

1.1 Bestilling

Søndre Helgeland Miljøverk IKS (SHMIL) eies av 11 kommuner på Helgeland. Flere av eierkommunene har revisjon av selskapet i sine planer for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i inneværende valgperiode. Kontrollutvalgene i Leirfjord, Dønna, Alstahaug, Brønnøy, Vega, Herøy, Vevelstad og Sømna fikk en prosjektskisse som grunnlag for å komme med innspill til hva prosjektet skulle handle om. Kontrollutvalgene i Grane, Hattfjelldal og Vefsn ønsket ikke å delta i behandlingen av prosjektskissen. Tilbakemeldingene var følgende:

- Alstahaug: Hva skjer med avfallet etter innsamling?
- Vega: Samordning av sortering mellom flere selskaper
- Herøy: Stimulerer gebyrene til avfallsreduksjon, hytterrenovasjon
- Vevelstad: Selskapets omdømme
- Sømna: Utviklingsarbeid og tilpasning til framtidige krav, bærekraft

Deretter fikk alle kontrollutvalgene en prosjektplan til behandling, på bakgrunn av tilbakemeldingene på prosjektskissen. Noen kontrollutvalg kom også med innspill i prosjektplanbehandlingen. Disse har ikke medført endringer i problemstillingene, og alle deltakende kommuner mottar derfor en endelig rapport med ulik eierskapsdel og felles forvaltningsrevisjonsdel. Vefsn og Grane bestilte prosjektet uten eierskapskontroll og mottar derfor en rapport kun bestående av forvaltningsrevisjonen i selskapet.

Kontrollutvalgene behandlet prosjektplanen i følgende møter:

- Leirfjord: 04.05.2021, sak 7
- Dønna: 06.05.2021, sak 6
- Alstahaug: 07.05.2021, sak 8
- Brønnøy: 27.05.2021, sak 6
- Vevelstad: 28.05.2021, sak 7
- Vega: 01.06.2021, sak 6
- Herøy: 26.05.2021, sak 9
- Sømna: 19.05.2021, sak 8
- Grane: 27.04.2021, sak 11
- Vefsn: 07.05.2021, sak 24

Under følger en oversikt over innspill gitt av kontrollutvalgene i forbindelse med behandling av prosjektplanen:

- Vevelstad: Kapasitet hytterenasjon, hvordan praktisk skille husholdning og næringsavfall fra hverandre, differensiering av hytterenasjon.
- Vega: Ulik servicegrad til øyene.
- Sømna: Vedrørende problemstilling 4: anskaffelse av eksterne leverandører og krav til disse. Revisor ga tilbakemelding om at vi vil se overordnet på dette gjennom kriterier i anskaffelser og eventuelle føringer fra eier.
- Grane: Vurdere tilgjengelighet på gjenbruksstasjonen (åpningstider mv.) og opplæring av skoleelever (hva gjør SHMIL, hvem har ansvaret)
- Vefsn: Vedrørende problemstilling 4 ønskes også belyst SHMILs håndtering/forhold til bærekraftsmål. Vedrørende problemstilling 5 ønskes også foretatt realitetskontroll – av avtaler mellom SHMIL og den/de virksomheten(e) som håndterer næringsavfall – med hensyn til om det er samsvar mellom avtale(r) og faktisk bruk. Primært ønskes undersøkt de avtaler som regulerer bruken av anleggsmidler (tomteleie, lokaler, anleggsmaskiner, transportmidler o.l.).

1.2 Problemstillinger

Eierskapskontroll:

1. Utøver kommunene eierskapet i SHMIL i tråd med kommunestyrets vedtak, IKS-loven og etablerte normer for god eierstyring?

Kommunene Vefsn og Grane ønsket kun å være med på forvaltningsrevisjonsdelen av revisjonen, og mottar derfor ikke kapittelet om eierskapskontroll.

Forvaltningsrevisjon:

2. Er praksis for beregning av renovasjonsgebyret i SHMIL i tråd med selvkostprinsippet?
3. Er rutinene for differensiering av renovasjonsgebyr i tråd med regelverket?
4. Jobber SHMIL målrettet for å begrense forurensning, tilpasse seg framtidige krav på renovasjonsområdet og utnytte avfallet som ressurs?
5. Er økonomiske transaksjoner mellom SHMIL og datterselskaper i samsvar med regelverket om kryssubsidiering?

Eierskapskontrollen omfatter kommunen som eier, og representantskapet som felles eierorgan. Forvaltningsrevisjonen omfatter selskapet SHMIL. I femte problemstilling vil kontrollen også omfatte datterselskap som håndterer transport og næringsavfall. Kontrollen omfatter ikke andre selskap som SHMIL er medeier i.

Revisor vil ikke foreta egne undersøkelser når det gjelder de tekniske sidene av selvkostberegningene, men vil se på forståelsen og dokumentasjonen av selvkostprinsippene, samt om dette er i tråd med nasjonale føringer. Både husholdningsrenovasjon og hytterrenovasjon omfattes av undersøkelsen.

1.3 Metode

Revisor har samlet inn data som danner grunnlaget for denne rapporten på flere måter.

Intervju

Revisor har gjennomført et oppstartsmøte med tre representanter fra selskapet. Her presenterte daglig leder og IT- og økonomisjef selskapet.

Revisor har gjennomført dybdeintervjuer etter en semistrukturert intervjuguide med følgende personer:

- Styreleder i SHMIL
- IT- og økonomisjef i SHMIL
- Gruppeintervju med leder av utviklingsavdelingen, kvalitet- og systemutvikler og kommunikasjonssjef i SHMIL
- Eierrepresentanter i kommunene Alstahaug, Brønnøy, Dønna, Leirfjord, Herøy, Sømna, Vega og Vevelstad

Noen kommuner har flere eierrepresentanter. Blant de vi har intervjuet har Alstahaug og Brønnøy to representanter, mens resten har én representant. Intervjuene med eierrepresentantene i Alstahaug og Brønnøy ble gjennomført som gruppeintervju. Data til eierskapskontrollene har kommet fra intervju med eierrepresentant(ene), kommunale dokumenter og styringsdokument i selskapet.

Alle referatene er bekreftet av informantene i ettertid, med unntak av referatet i Dønna. Revisor ga beskjed om at referatet vil anses som godkjent dersom det ikke kom respons. Det kom ikke respons og referatet er brukt som datagrunnlag i eierskapskontrollen. Til gruppeintervjuet sendte revisor ut spørsmålene på forhånd. Det var på grunn av at vi ønsket en del detaljert informasjon som krevde noe forberedelse.

Intervjuet med styreleder i SHMIL samt oppstartsmøtet er gjennomført fysisk, siden daværende smitterestriksjoner tillot dette. Resterende intervju er gjennomført på videomøte via Teams.

Revisor har videre hatt e-postdialog med daglig leder, IT- og økonomisjef og kommunikasjonssjef i SHMIL, som raskt har svart ut spørsmål fra revisor og sendt over

dokumentasjon. Revisor har sendt spørsmål på epost til leder av valgkomiteen uten å få svar. Revisor har også sendt spørsmål til kommunene som har gebyrpåslag, om hva som er grunnlaget for gebyrpåslaget. Revisor har ikke mottatt svar fra kommunene Sømna, Vega og Vevelstad. Revisor har sendt spørsmål til to eksterne selskaper på Helgeland i forbindelse med undersøkelser i kapittelet om økonomiske transaksjoner i selskapet. Vi har spurt de om de har fått tilbud om å delta i konkurranse, om det er diskusjoner om pris og lignende. Revisor fikk raskt svar fra begge selskap.

Dokumentgjennomgang

Revisor har uten opphold fått tilsendt etterspurte dokumenter fra selskapet, eksempelvis:

- Innkallinger og protokoller fra representantskapsmøter 2018-2021
- Innkallinger og protokoller fra styremøter 2020-2021
- Selskapsavtale
- Eieravtale
- Strategi 2015-2021
- Veileder til valgkomiteen
- Kundeundersøkelse 2018
- Medarbeiderundersøkelse 2020
- Etterkalkyle 2020
- Fordelingsnøkler og forarbeid til selvkosten 2020
- Stikk kontroll av fakturaer mellom SHMIL og SHMIL Retura

Revisor har også innhentet data fra kommunenes innsynsløsninger for politiske saker, herunder Eiermeldinger og renovasjonsgebyrvedtak.

Omvisninger

Revisor har fått tre omvisninger, to av disse sammen med representantskapet i SHMIL.

- Omvisning på SHMILs anlegg på Åremma i Vefsn ved daglig leder i SHMIL
- Omvisning på Ecopro i Skjørtdalen i Verdal (sammen med representantskapet) ved daglig leder i Ecopro
- Omvisning på Retura IR sitt mottak for trevirke på Skogn i Levanger (sammen med representantskapet) ved daglig leder i Retura IR.

Revisor har tatt bilder og fått mulighet til å stille spørsmål. Noen av bildene gjengis i rapporten.

Vurdering av metode

Revisor vurderer at den innsamlede dokumentasjonen i kombinasjon med intervjuer og spørsmål på epost, bidrar til å sikre et tilstrekkelig datagrunnlag i rapporten. De innsamlede dataene gir et godt grunnlag til å gjøre vurderinger og svare ut problemstillingene. Revisor ønsker å understreke at selskapet har vært svært samarbeidsvillige og delingsvillige, og revisor har raskt mottatt etterspurt dokumentasjon.

2 OM SHMIL

2.1 SHMIL i dag

SHMIL ble stiftet i 1995 for å ivareta eierkommunenes forpliktelser innen renovasjon og avfallsbehandling. SHMIL er et interkommunalt renovasjonsselskap eid av 11 Helgelandskommuner; Alstahaug, Brønnøy, Dønna, Grane, Hattfjelldal, Herøy, Leirfjord, Sømna, Vefsn, Vega og Vevelstad. Det er ca. 40 500 innbyggere i SHMILs område.

Selskapets hovedkontor er på Åremma i Vefsn kommune. Her har selskapet et optisk sorteringsanlegg for husholdningsavfall (optibaganlegg), garasje, sorteringshall og lagerhall. Selskapet har 31 fast ansatte, og håndterte i 2020 44 300 tonn avfall. Alle eierkommunene har en utendørs gjenvinningsstasjon, hvorav Sandnessjøen, Brønnøysund og Mosjøen er under tak.

Selskapets visjon er «Sammen gir vi avfall og slam verdi».

Selskapet er underlagt lov om interkommunale selskaper. Selskapets øverste organ er representantskapsmøtet, som består av eierrepresentanter fra kommunene. Representantskapet velger styret i selskapet.

Nøkkelinformasjon om selskapet presenteres på neste side.

Tabell 1. Nøkkelinformasjon om selskapet

Stiftelsesdato	14.06.1995
Eiere	<p>Vefsn kommune, 33 %</p> <p>Brønnøy kommune, 18 %</p> <p>Alstahaug kommune, 18 %</p> <p>Leirfjord kommune, 5 %</p> <p>Sømna kommune, 5 %</p> <p>Dønna kommune, 4 %</p> <p>Hattfjelldal kommune, 4 %</p> <p>Grane kommune, 4 %</p> <p>Herøy kommune, 4 %</p> <p>Vega kommune, 3 %</p> <p>Vevelstad kommune, 1 %</p>
Styreleder	Paal Anders Brandth, siden 2020
Styremedlemmer	<p>Karin Tønder Knutsen, siden 2021</p> <p>Hans Labertus Løvmø, siden 2020</p> <p>Wenche Daleng, siden 2020</p> <p>William Puntervold, siden 2016 (ansattrepresentant)</p> <p>Torstein Dahle Moe, siden 2020</p>
Direktør	Håkon Johansen, siden 2008
Formål	Selskapets formål er på vegne av eierkommunene å drive innsamling, transport, behandling og omsetning av avfall og alt som naturlig hører med til dette i eierkommunene, samt delta i eller etablere andre selskaper til utøvelse av virksomheten innenfor denne formålsangivelse. I tillegg til dette formålet skal selskapet søke å redusere avfallsmengdene, utnytte ressursene i avfallet og behandle avfallet på en måte som fullt ut tilfredsstiller miljømessige krav som myndighetene stiller.
Forretningsidé	<p>SHMIL skal alene eller gjennom allianser være en totalleverandør av avfallstjenester for husholdninger og næringslivet i regionen.</p> <p>SHMIL skal være et kompetansesenter og en pådriver for et bedre miljør samarbeid på hele Helgeland.</p>
Revisor	PwC

Kilde: Bisnode CreditPro

Revisor registrerer at det tar tid før roller i selskapet oppdateres etter valg. Selskapet opplyser at dette skyldes at det for IKS ikke er mulig å rapportere digitalt eller bruke digitale signaturer. Dette gjør at det er tidkrevende å skaffe tilstrekkelig dokumentasjon. Selskapet har gitt beskjed til Brønnøysundregistrene at det er en gammeldags og tungvint metode å rapportere på. Selskapet ønsker at det skal være like enkelt å rapportere for IKS som for AS, hvor man kan rapportere på dagen via digitale skjema og digitale signaturer.

2.2 Datterselskap og andre eierinteresser

SHMIL har to datterselskap og eierandeler i andre selskaper. I tabell 2 presenteres et sammendrag av selskapene og hvem som sitter i styrene i disse. SHMILs representanter er markert i kursiv. Deretter presenteres kort informasjon om de ulike selskapene.

Tabell 2. SHMILs eierandeler og styrerepresentasjon i disse

Selskap	Eierandel	Styre
SHMIL Transport AS	100 %	<i>Håkon Johansen (styreleder)</i> <i>William Puntervold (varamedlem)</i>
Retura SHMIL AS	89,96 %	<i>Håkon Johansen (styreleder)</i> <i>Paal Anders Brandth (styremedlem)</i> <i>Heidi Ruth Eidet Eggen (styremedlem)</i> Steinar Aufles (styremedlem) <i>William Puntervold (vara)</i>
Bio Miljø AS	36,57 %	Bjørn Ragnvald Kjønnås (styreleder) <i>Håkon Johansen (styremedlem)</i> Trond Jøran Pedersen, styremedlem Kolbjørn Ingmar Nilsskog (styremedlem) <i>Gina K. Kaspersen (vara)</i>
Østbø AS	18,51 %	Ståle Andre Indregård (styreleder) <i>Håkon Johansen (styremedlem)</i> Jørn Gunnar Stemland (styremedlem) Ole-Henrik Hjartøy (styremedlem) Ingri Marie Sivertsen (styremedlem)
Ecopro AS	18,3 %	Trygve Berdal (styreleder) Geir Tore Leira (styremedlem) Asle Hasselvold (styremedlem) <i>Håkon Johansen (styremedlem)</i> Bjørn Ludvig Bergsmo, styremedlem Turid Hofstad, styremedlem Knut Joar Hatlen, styremedlem

		Nina Svarlien Busse (vara)
Miljøpartnerne AS	14,84 %	Asle Hasselvold (styreleder) Trygve Berdal (styremedlem) <i>Håkon Johansen (styremedlem)</i>
Vitensenter Nordland AS	2,75 %	Torbjørn Aag (styreleder) Thomas Andreassen (styremedlem) Morten Einar Edvardsen (styremedlem) Lillian Helen Nærem (styremedlem) Lisbeth Flågeng (styremedlem) Eva Monica Hestvik (styremedlem) Janicke Tracey Kernland (vara) Roger Lyngseth Lund (vara)

Kilde: Bisnode CreditPro

Tabell 3. Oversikt over eierandel i SHMILs fem største selskaper

Selskap	Eiere	Andel
SHMIL Transport AS	SHMIL	100 %
Retura SHMIL AS	SHMIL	89,96 %
	Østbø AS	10,03 %
Bio Miljø AS	SHMIL	36,57 %
	Nilsskog Holding AS	35,57 %
	Kolbjørn Nilsskog AS	16,43 %
	Østbø AS	11,43 %
Østbø AS	Saltens Bilruter AS	81,49 %
	SHMIL	18,51 %
Ecopro AS	Innherred Renovasjon IKS	28,21 %
	SHMIL	18,3 %

	Midtre Namdal Avfallsselskap IKS	16,75 %
	Helgeland Avfallsforedling	16,72 %
	Remidt IKS	10 %
	Steinkjer kommune	10 %

Kilde: Bisnode CreditPro

2.2.1 SHMIL Transport AS

Selskapet ble stiftet i 2008. Selskapet hadde ingen registrerte ansatte i 2021. Selskapets formål er «Transport med kjøretøyer langs vei. Selskapet kan delta i andre selskap». Det er ingen aktivitet i selskapet. Selskapet hadde tidligere et kjøreløyve. Denne ble overført til SHMIL IKS i 2021.

2.2.2 Retura SHMIL AS

Selskapet ble stiftet i 1992. Selskapet hadde 11 ansatte i 2021. Selskapets formål er å «drive innsamling av avfall fra bedrifter på Helgeland, herunder gjenvinningsvirksomhet, transport og containerservice, og hva som ellers står i forbindelse med disse virksomhetsområder».

2.2.3 Bio Miljø AS

Selskapet ble stiftet i 1998. Selskapet hadde 0,2 ansatte i 2021. Selskapets formål er «Kompostering, gjenvinning og beslektet virksomhet».

2.2.4 Østbø AS

Selskapet ble stiftet i 1979. Selskapet hadde 199 registrerte ansatte i 2021. Selskapets formål er «Drive innsamling og behandling av avfall, transport og containerservice og hva som ellers står i forbindelse med disse virksomhetsområder». Østbø tilbyr blant annet tjenester innen næringsavfall, husholdningsrenovasjon, rådgivning, bilvrakmottak og løsninger for olje- og gassindustrien.

2.2.5 Ecopro AS

Ecopro AS ble stiftet 14.08.2002, og har 10 ansatte. Ecopro er en biogassfabrikk som ligger i Verdal kommune, og er en av de første av sitt slag i Norge. Ecopro eies av fem

interkommunale avfallsselskap² og Steinkjer kommune, slik at 52 kommuner i Midt-Norge samarbeider om å behandle kildesortert matavfall og slam på en fremtidsrettet og miljømessig forsvarlig måte. Det er investert 180 millioner kroner i et lukket biogassanlegg med minimal ekstern luktpåvirkning, som foredler avfall til biogass og næringsrike biogjødselprodukter. Selskapet har stort fokus på en fremtidsrettet kretsløpstankegang hvor organisk avfall blir til grønn energi og biogjødselprodukt.³

2.2.6 Miljøpartnerne AS

Selskapet ble stiftet 01.10.2008. Selskapet eies sammen med blant annet ni andre midtnorske avfallsselskap. Selskapets formål er innsamling, transport og behandling av avfall, og dermed tilknyttet virksomhet, samt deltakelse i selskaper med tilknyttet virksomhet. Selskapet er i dag et rent eierselskap som kun eier aksjene i Retura Norge og annen aktivitet er tonet ned.

2.2.7 Vitensenter Nordland AS

Selskapet ble stiftet i 2018. Det er 21 registrerte ansatte i selskapet i 2021. Selskapets formål er å «drifte Vitensenter Nordland AS som et opplevelses- og læringscenter innen teknologi, naturvitenskap og matematikk spesielt rettet mot barn og ungdom. Herunder samarbeid med andre selskap og foretak med lignende virksomhet. Vitensenteret skal også medvirke til forskning og utdanning innen det interaktive formidlingsfeltet.»

² Innherred Renovasjon IKS, Helgeland Avfallsforedling IKS, Søndre Helgeland Miljøverk IKS, Midtre Namdal Avfallsselskap IKS, ReMidt IKS og Steinkjer kommune.

³ Ecopro AS, «Pioner på områder» <<http://ecopro.no/teknologi/pioner-pa-omrader/>>.

3 EIERSKAPSKONTROLL

Problemstillingen i eierskapskontrollen er om kommunene utøver eierskapet i SHMIL i tråd med kommunestyrets vedtak, lov om interkommunale selskaper og etablerte normer for god eierstyring.

3.1 Styringsdokumenter

Funnene vurderes opp mot følgende vurderingskriterier:

- Det skal foreligge en selskapsavtale som minst angir informasjon som IKS-loven krever
- Kommunen skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet
- Kommunen må behandle eierskapsmelding som inneholder lovens minstekrav minst en gang i løpet av valgperioden
- Kommunen bør årlig få en rapport om tilstanden for selskapet

Utleddningen av kriterier finnes i vedlegg 1.

3.1.1 Selskapsavtale

SHMIL har en selskapsavtale som er vedtatt i representantskapet 27.04.2018. Minimumskravene til selskapsavtale etter IKS-loven er angitt i selskapsavtalen.

3.1.2 Eieravtale

SHMIL har en eieravtale, som er et underlag til selskapsavtalen. Dette er ikke et lovpålagt dokument. Eieravtalen er datert 10.04.2019. Eieravtalen omtaler representantskapets rammer, styrets sammensetning og myndighet, daglig leders myndighet og bestemmelser om valgkomiteen. Videre omtales avfallsgebyr og avfallsforskrifter. Eieravtalen presenterer hva som skal til for å endre selskapsavtalen, eieravtalen og veilederen til valgkomiteen. Endring av selskapsavtalen skal besluttes i henhold til IKS-loven § 4, 2. og 3. ledd. Det betyr at endringer i selskapsavtalen krever vedtak fra kommunestyret. Endringer i eieravtalen gjøres av representantskapet med 2/3 flertall.

3.1.3 Renovasjonsforskrift

Det er en felles renovasjonsforskrift for SHMIL-kommunene. Den er vedtatt i representantskapet i 2015 og deretter behandlet i alle kommunenes kommunestyre. I 2019 ble det satt i gang et arbeid med å oppdatere renovasjonsforskriften. Ny forskrift skulle egentlig behandles av representantskapet våren 2020, men grunnet pandemien skjedde ikke dette. Selskapet

ønsket i 2021 å gjøre flere endringer, og revidert renovasjonsforskrift ble behandlet i representantskapet høsten 2021. Renovasjonsforskriften skal deretter vedtas i kommunene.

Renovasjonsforskriften inneholder bestemmelser om hvordan renovasjonstjenesten i eierkommunene skal utøves og hvilke krav som stilles til abonnentene. Videre om gebyrer, klagemuligheter, konsekvenser og ikrafttredelse av forskriften.

Det er utarbeidet retningslinjer til renovasjonsforskriften. Disse vil revideres når ny forskrift er på plass.

3.1.4 Andre styrende dokumenter

Selskapet har en strategiplan for perioden 2015-2021. Den inneholder visjon, forretningside, mål, verdigrunnlag, fokusområder og strategier og hvordan strategien skal følges opp. I henhold til styreinstruksen, vedtas strategiplanen i styret hvert år. Daglig leder forteller at SHMIL ved flere anledninger har hatt strategisamlinger på agendaen for å utarbeide ny strategi, men dessverre satte pandemien en stopper for dette i 2020 og 2021. Planen nå er at styret skal behandle ny strategi i juni 2022.

Økonomiplanen for kommende fem år vedtas årlig av representantskapet. Økonomiplanen bygger på strategien som er vedtatt av styret.

3.1.5 Eierskapsmelding

Kommunen har en eierskapsmelding fra 2016, som ble behandlet i sak 12/16. Ny eierskapsmelding er planlagt behandlet våren 2022.

Eiermeldingen inneholder eksemplvis prinsipper for eierstyringen, en oversikt over selskaper kommunen har eierinteresser i, ansvar og roller samt informasjon om ulike selskapsformer.

Ordfører forteller at det ikke er en egen eiermelding for SHMIL. Kommunen har egne eiermeldinger for de andre store selskapene. Kommunen har også en generell oversikt over alle selskap. Det er en plan å skulle gå gjennom alle selskaper kommunen har eierandel i, for å si hva man ønsker med eierskapet. Det har ikke vært tema å lage en egen eierstrategi for SHMIL.

3.1.6 Vurdering

Det foreligger en selskapsavtale som angir IKS-lovens minstekrav.

Forrige revidering av renovasjonsforskriften ble behandlet i alle kommuner. Det pågår nå en ny runde med behandling av en justert renovasjonsforskrift. Revisor vurderer at kommunen jevnlig reviderer styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Alstahaug har en eierskapsmelding som foreløpig ikke har blitt oppdatert i inneværende valgperiode, slik den nye kommuneloven krever. Eierskapsmeldingen har heller ikke det innholdet loven krever, eller som KS anbefaler. Eierskapsmeldingen sier ikke noe om kommunens formål med sitt eierskap. Eierskapsmeldingen kunne gjerne hatt en fyldigere presentasjon av de ulike selskapene kommunen eier. Dersom kommunen behandler eierskapsmeldingen i løpet av inneværende valgperiode, altså innen valget i 2023, vil lovkravet tilfredsstilles. Samtidig vil en sen behandling i valgperioden ikke gi nye kommunestyrerepresentanter en oversikt over kommunens eierskap ved starten av valgperioden. En tidlig behandling av eierskapsmeldingen vil også kunne gi god opplæring i eierskap og eierstyring. En eierskapsmelding som ikke er oppdatert og mangler essensielt innhold gjør at kommunen ikke har en helhetlig oversikt over hva kommunen eier, hvorfor kommunen eier eller hvilke føringer som skal ligge til grunn for utøvelsen av eierskapet.

Kommunen får ingen årlig rapport om status i selskapet, utover informasjonen som gis til eierrepresentantene i representantskapsmøter.

3.2 Representantskapet

Funnene vurderes opp mot følgende vurderingskriterier:

- Representantskapet skal behandle selskapets budsjett, økonomiplan, årsberetning og årsregnskap og velge styremedlemmer, styreleder og styrets nestleder
- Bruk av valgkomité bør vedtektsfestes
- Innkalling til representantskapsmøte med saksliste skal skje med minst fire ukers varsel med mindre kortere frist er påtrengende nødvendig

Utledningen av kriterier finnes i vedlegg 1.

3.2.1 Representantskapets oppgaver

Revisor har gjennomgått protokoller fra representantskapet for de siste tre årene. Gjennomgangen vises i tabellen under. Det gjennomføres to representantskapsmøter i året, hvor vårmøtet behandler regnskap, årsberetning og valg, og høstmøtet behandler budsjett og økonomiplan.

Tabell 4. Oversikt over behandlede saker i representantskapet høst og vår de siste tre årene

Møte	Budsjett	Økonomi-plan	Regn-skap	Årsberet-ning	Valg av styremed-lemmer	Valg av leder	Valg av nestleder
V 19	Nei	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
H 19	Ja	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
V 20	Nei	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
H 20	Ja	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
V 21	Nei	Nei	Ja	Ja	Ja	Nei ⁴	Ja
H 21	Ja	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei

Kilde: Protokoller fra representantskapsmøter 2019, 2020 og 2021

Eierrepresentantene forteller at de får mye informasjon fra selskapet. Renovasjon er et komplekst fagområde. Eierrepresentantene er bevisste på at informasjonen de får er fra selskapets synsvinkel, og at eierne må stille kritiske spørsmål.

3.2.2 Bruk av valgkomite

Føringer for valgkomiteen

Paragraf 5 i selskapsavtalen handler om styret og daglig leder. Her står det at representantskapet velger fem styremedlemmer og tre varamedlemmer til styret for en periode på to år. Representantskapet velger også styreleder og medlemmer til valgkomiteen. Godtgjørelse til valgkomiteen fastsettes av representantskapet etter forslag fra valgkomiteen.

I samme paragraf bestemmes det at ett av styrets medlemmer med varamedlem velges av og blant selskapets ansatte.

I eieravtalens § 2 er det bestemmelser om styrets sammensetning. Styret skal ha fem medlemmer pluss en ansattrepresentant. Det skal være minst ett styremedlem fra hver region. To styremedlemmer velges uavhengig av tilhørighet. Regioninndelingen er som følger:

- Vefsn, Grane og Hattfjelldal
- Vevelstad, Vega, Sømna og Brønnøy

⁴ Leder ble valgt for 2 år i 2020, og det var derfor ikke valg på leder i 2021.

- Alstahaug, Herøy, Dønna og Leirfjord

Det skal velges tre varamedlemmer i rekkefølge, ett varamedlem fra hver region.

Sammensetning av valgkomiteen

Eieravtalen § 4 bestemmer retningslinjer for komiteen. Valgkomiteen skal bestå av tre medlemmer, hvorav en er leder og en er nestleder. De tre medlemmene skal representere hver sin region.

Veileder for valgkomiteens arbeid

Det er utarbeidet en veileder for valgkomiteens arbeid, vedtatt 20. november 2020. Her gjengis bestemmelser fra selskapsavtalen, eieravtalen, IKS-loven, aksjeloven (om kjønnsrepresentasjon) og litteratur om styresammensetning. Veilederen inneholder ingen føringer for styrets kompetansebehov eller kompetansesammensetning.

Gjennomføring av valgkomiteens arbeid

SHMILs styre skal utarbeide en årlig kompetanseoversikt som viser hvilken kompetanse styret besitter og hvilken kompetanse som savnes eller etterspørres. Denne skal sendes til valgkomiteens leder.

3.2.3 Innkalling til representantskapsmøte

I tabellen under oppsummerer vi hvor lenge før representantskapsmøtet innkalling med sakliste er sendt ut.

Tabell 5. Gjennomgang av innkalling til representantskapsmøter siste tre år

Møte	Innkalling med sakliste sendt minst fire uker før møtet
V 19	2 uker og 1 dag før møtet
H 19	2 uker og 6 dager før møtet
V 20	3 uker og 3 dager før møtet
H 20	3 uker før møtet
V 21	5 uker før møtet
H 21	3 uker og 6 dager før møtet

Kilde: Innkallinger til representantskapsmøter 2019, 2020 og 2021

Flere eierrepresentanter i SHMIL forteller at innkalling til møte uten sakliste kommer i god tid før møtene.

Ordfører opplever at formalitetene er på plass.

3.2.4 Vurdering

Representantskapet behandler de sakene loven fastsetter; selskapets budsjett, økonomiplan og regnskap og velger styremedlemmer, styreleder og styrets nestleder.

Bruk av valgkomite er vedtektsfestet. Dette er i tråd med KS' anbefaling.

Innkalling til representantskapsmøte med sakliste skjer sjelden med minst fire ukers varsel.

Samtidig uttrykker flere eierrepresentanter at innkalling til representantskapsmøte uten sakliste gjerne kommer i svært god tid. Når saklisten til representantskapsmøtet kommer sent, kan dette gjøre det utfordrende for eierkommunene å behandle saker politisk i forkant av møtet. Dette kan igjen føre til at eierrepresentanten ikke får sikret den nødvendige ryggdekningen for å stemme riktig i representantskapet. Sett opp imot manglende eierskapsmelding og lite dialog med kommunestyret, bidrar sen utsending av sakliste til at kommunestyrepolitikerne ikke får muligheten til å innvirke på eierstyringen av selskapet.

3.3 Styret

Funnene vurderes opp mot følgende vurderingskriterier:

- Eier bør bidra til at styret har god sammensetning
- Det bør oppnevnes numeriske varamedlemmer til styret
- Ordfører og kommunedirektør bør ikke sitte i styret i selskaper

Utledningen av kriterier finnes i vedlegg 1.

3.3.1 Styrets sammensetning

Styret består av seks faste medlemmer og fire varamedlemmer. Dette er et varamedlem mer enn selskapsavtalen sier. Blant de faste medlemmene er det fire menn og to kvinner. Blant varamedlemmene er det tre kvinner og en mann.

Representantskapet velger en valgkomite. Valgkomiteen innstiller forslag til styremedlemmer til representantskapet. Representantskapet som er selskapets øverste organ, gjennomfører valgene. Styreleder forteller at da han var aktuell som styreleder, gjennomførte valgkomiteen et intervju med han.

Styreleder har bakgrunn fra privat næringsliv. Styreleder forteller at dagens styresammensetning er bred. Styret har engasjerte medlemmer. Styreleder forteller at det er en bred kompetanse i selskapet som er en god støtte for styret. Styreleder mener at en person som har sitt virke i renovasjonsbransjen (men som ikke arbeider i SHMIL) kunne vært en

ressurs for de øvrige i styret. Saker som presenteres for styret fra administrasjonen oppleves som godt gjennomarbeidede med god dokumentasjon.

Eierrepresentantene har vært i kontakt med valgkomiteen i denne perioden om innspill til styrevervene. Ordfører mener det har vært viktig å sikre en god kompetansesammensetning i styret, og ikke velge representanter basert på politikk.

3.3.2 Numerisk vara

Det er valgt inn tre varamedlemmer i prioritert rekkefølge. Det framgår av protokollen fra representantskapsmøtet våren 2021 at første vara møter fast i styremøtene.

3.3.3 Styrets deltakere

Tabell 6. Oversikt over styrets medlemmer og deres roller i egen kommune

Navn	Kommune	Rolle i styret	Ordfører eller kommunedirektør
Paal Anders Brandth	Vefsn	Styreleder	Nei
Karin Tønder Knutsen	Alstahaug	Nestleder	Nei
Torstein Dahle Moe	Brønnøy	Styremedlem	Nei, vara til kommunestyret i Brønnøy
Hans Labertus Løvmo	Leirfjord	Styremedlem	Nei
Wenche Daleng	Hattfjelldal	Styremedlem	Nei, men varaordfører i Hattfjelldal
Andrine S. Oppegård	Sømna	1. vara	Ordfører forrige periode, deltar i kommunestyret og formannskapet nå
Raymond Fagerli	Grane	2. vara	Nei, kommunestyret og vara til formannskapet
Jarle Vang	Alstahaug	3.	Nei, vara til kommunestyret

3.3.4 Vurdering

Ordfører har fått mulighet til å bidra direkte til valgkomiteen gjennom å bli spurt av valgkomiteen om innspill. Det er oppnevnt en valgkomite som legger frem kandidater for representantskapet. Retningslinjene for valgkomiteen inneholder ingen bestemmelser om krav til kompetanse. KS anbefaler at det bør være forsvarlige og gjennomtenkte prosesser rundt valg av kandidater i styrene med fokus på kompetanse og personlige egenskaper. En valgkomite kan jobbe langsiktig og bruke god tid på å kartlegge og finne egnede styrekandidater med den rette kompetansen og bidra til at helheten ivaretas ved den endelige sammensetningen av styret. Representantskapet velger styret.

Det er oppnevnt numeriske varamedlemmer til styret, i tråd med KS' anbefaling. Første vara møter fast i styret. Numeriske varamedlemmer kan bidra til større kontinuitet i styret. Samtidig vil numeriske vara ikke sikre at styret til enhver tid har den kompetansesammensetningen man ønsker. Dette forutsetter at man har et styre med tydelige kompetanser og/eller roller.

Det er ingen ordførere eller kommunedirektører som sitter i styret i selskapet. Det nærmeste er varaordfører i Hattfjelldal som er styremedlem, og noen av de andre styremedlemmene er kommunestyremedlemmer eller vara til kommunestyret. Ordfører, kommunedirektør og andre fremtredende personer i kommunen kan ha styreverv, men det er viktig at man har vurdert om det kan bli habilitetsutfordringer av dette. Dersom personen ofte vil bli inhabil i politiske saker kan det være lurt å vurdere hensiktsmessigheten av at akkurat denne personen har styrevervet. Forvaltningsloven slår fast at en person er inhabil dersom personen har et styreverv i et IKS, og så skal behandle en sak vedrørende dette selskapet. Det kan også være en utfordring at ulike personer i kommunen mottar ulik informasjon om selskapet til ulik tid.

3.4 Eierrepresentasjon

Funnene vurderes opp mot følgende vurderingskriterier:

- Kommunestyret skal oppnevne minst én representant med vararepresentant til representantskapet for fire år. Representanten bør være en sentral folkevalgt.
- Det bør gjennomføres obligatorisk opplæring av, og gis informasjon til folkevalgte
- Eierstyringen skal utøves innenfor rammen av kommunestyrets vedtak

Utledningen av kriterier finnes i vedlegg 1.

3.4.1 Valg av representant

Det er to eierrepresentanter fra Alstahaug. Praksis er at ordføreren har verv som eierrepresentant, og at den andre representanten hentes fra opposisjonen. Begge

representantene har to vararepresentanter hver. I henhold til § 4 i selskapsavtalen skal det velges minimum to vararepresentanter. Valgutvalget i kommunen presenterer aktuelle kandidater for kommunestyret. Valget ble gjort i kommunestyret i første møte i denne valgperioden i sak 66/19.

3.4.2 Opplæring av folkevalgte

Ordfører forteller at det var noe opplæring i forrige valgperiode om eierstyring. Ordfører opplever at det er stort forfall under opplæringen, og at den ikke har vært så dekkende om eierstyring.

3.4.3 Dialog mellom kommunestyret og eierrepresentantene

Eierrepresentantene har ikke rutine for å snakke sammen før representantskapsmøter. De er stort sett enige om saker i SHMIL.

Det er ikke praksis for å snakke med formannskapet eller kommunestyret før representantskapsmøter. Ordfører forteller at det kommer litt an på saken om det blir tatt opp til andre politikere. Høsten 2021 var slam en sak i representantskapsmøtet. Ordfører mener at dette var en prinsipiell sak som det var naturlig å diskutere i formannskapet.

Kommunestyret har ikke gitt føringer for eierstyringa i SHMIL.

3.4.4 Vurdering

Kommunestyret har oppnevnt to representanter med vararepresentanter til representantskapet for fire år. Den ene representanten er ordfører, den andre er hentet fra opposisjonen. Dette er i tråd med KS' anbefaling.

Det er ikke gjennomført opplæring av folkevalgte i inneværende valgperiode. Manglende opplæring setter ikke kommunestyret i stand til å gi føringer eller stille relevante spørsmål om eierstyring. En årlig behandling av eierskapsmeldingen eller en årlig rapport om tilstanden i kommunens selskap kunne bidratt til å sette kommunestyret i stand til dette.

Det er ingen fast praksis å behandle innkallinger eller protokoller fra representantskap i kommunestyret. Manglende eiermelding, manglende opplæring og manglende behandling av innkalling og protokoller fra representantskapet gjør til sammen at kommunestyret ikke har mulighet til å sette rammer for utøvingen av eierstyringen. Revisor vurderer derfor at kommunestyret som kommunens øverste organ, ikke har et aktivt forhold til at de er eier i SHMIL, og utøver ikke en aktiv eierstyring.

3.5 Eiermøter

Funnene vurderes opp mot følgende vurderingskriterier:

- Det bør gjennomføres eiermøter mellom eierne og selskapet for å bidra til god kunnskap og dialog med selskapet

Utledningen av kriteriene finnes i vedlegg 1.

3.5.1 Eiermøter

Det gjennomføres ikke eiermøter i SHMIL. Mange eierrepresentanter uttaler at de opplever at representantskapsmøtene har lav terskel for diskusjon og for å ta opp aktuelle tema med selskapet og de andre eierne. Dette gjelder spesielt høstmøtet. Ordfører forteller at siden representantskapsmøtene har den formen de har i dag, er ikke eiermøter et savn. Det er satt av god tid til representantskapsmøter, slik at representantene har god tid til å diskutere.

Eierrepresentantene forteller at det er vanlig praksis at de i forbindelse med representantskapsmøtet på høsten, er ute på besøk og ser på ulike deler av bedriften. Representantskapet har også vært på besøk hos andre bedrifter og samarbeidspartnere.

3.5.2 Annen rapportering fra selskapet

Det gjennomføres ikke annen rapportering fra selskapet. Flere eierrepresentanter opplever at selskapet er på tilbudssiden når det gjelder å komme og orientere om selskapet for kommunestyret. Mange av kommunene har som praksis at selskapene skal ha en orientering i løpet av valgperioden. I inneværende valgperiode har dette vært utfordrende grunnet smitte-restriksjoner, og SHMIL har ikke fått deltatt på kommunestyrer slik som i en normalsituasjon.

3.5.3 Vurdering

Det gjennomføres ikke eiermøter mellom eierne og selskapet. Eiermøter er ikke lovpålagt, men kan være hensiktsmessige for kommunens eierstyring av selskapet. Noen eierrepresentanter uttaler at representantskapsmøtene har lav terskel for diskusjon og for å kunne ta opp tema, slik at dette avhjelper behovet for eiermøter. Noen IKS-er velger å gjennomføre eiermøter hvor også kommunedirektørene inviteres, for å sikre god dialog med og informasjon til administrasjonen. Møtene avholdes gjerne i forkant av representantskapsmøter.

3.6 Forvaltning av datterselskap

Funnene vurderes opp mot følgende vurderingskriterier:

- Styret i morselskapet bør ikke sitte i styret i datterselskapet
- Eierstyringen av SHMIL sine datterselskap skal skje gjennom morselskapets selskapsavtale og morselskapets generalforsamlinger

Utleddningen av kriteriene finnes i vedlegg 1.

3.6.1 Styrerepresentasjon i datterselskap

SHMIL har to datterselskap. Det ene, Retura SHMIL AS, håndterer næringsavfall. Det andre, SHMIL Transport AS, er et sovende selskap. I tabellene under presenteres styremedlemmer i datterselskapene samt hvilken rolle personene har i morselskapet.

Tabell 7. Styret i Retura SHMIL AS

Rolle i datterselskap	Navn	Rolle i morselskap
Styreleder	Håkon Johansen	Daglig leder
Styremedlem	Paal Anders Brandth	Styreleder
Styremedlem	Heidi Ruth Eidet Eggen	
Styremedlem	Steinar Aufles	
Varamedlem	William Puntervold	Ansattvalgt styremedlem

Kilde: Bisnode CreditPro

Tabell 8. Styret i SHMIL Transport AS

Rolle i datterselskap	Navn	Rolle i morselskap
Styreleder	Håkon Johansen	Daglig leder
Varamedlem	William Puntervold	Ansattvalgt styremedlem

Kilde: Bisnode CreditPro

3.6.2 Styring av datterselskap

I selskapsavtalen til SHMIL § 2, framgår det at selskapet kan delta i eller etablere andre selskaper til utøvelse av virksomheten innenfor formålsangivelsen. Styret kan vedta deltakelse med eierinteresser i andre selskap innenfor selskapets formålsområde.

Revisor har ikke sett at årsmeldinger eller lignende informasjon om datterselskap behandles i representantskapsmøtene i SHMIL. Daglig leder har en fast orienterings sak i alle representantskapsmøter, som flere eierrepresentanter opplever som fyldig.

Eierrepresentantene opplever at de får informasjon om datterselskapene på overordnet nivå.

3.6.3 Vurdering

Styreleder i SHMIL er styremedlem i datterselskapet Retura SHMIL AS. KS anbefaling er at styremedlemmer i morselskapet som hovedregel ikke bør sitte i styret i datterselskaper. Dette for å unngå rolleblanding og dobbeltroller i konsernforhold. Styreleder er underordnet daglig leder i datterselskapene, og motsatt i morselskapet. Det kan være problemstillinger knyttet til anbud og inhabilitet dersom ett av selskapene inngir anbud til et annet selskap i samme konsern. Praksis for styret i Retura SHMIL er ikke i tråd med KS' anbefaling.

Revisor vurderer at eierne i SHMIL IKS mottar overordnet informasjon om datterselskapene. Revisor har ikke data som tilsier at man har utøvd eierstyring av datterselskapene utenom morselskapets selskapsavtale, representantskap i morselskapet eller generalforsamlinger i datterselskapene.

3.7 Konklusjon og anbefalinger

Utøver kommunene eierskapet i SHMIL i tråd med kommunestyrets vedtak, lov om interkommunale selskaper og etablerte normer for god eierstyring?

Revisor vurderer at Alstahaug kommune i liten grad utøver eierskapet i SHMIL i tråd med kommunestyrets vedtak, lov om interkommunale selskaper og etablerte normer for god eierstyring.

Konklusjonen bygger på at kommunen ikke har eiermelding eller noen årlig rapportering om selskapene, noe som ikke er i samsvar med kommunelovens krav til eiermelding eller KS' anbefaling om årlig rapportering. Kommunestyret har ikke fått opplæring i eierstyring, og innkalling eller protokoller formidles ikke til kommunestyret, noe som heller ikke er i tråd med KS' anbefalinger. Innkallinger til representantskapsmøte med sakliste kommer sjelden innen tidsfristen på fire uker, noe som vanskeliggjør en eventuell behandling i kommunestyret eller formannskapet. Dette er ikke i tråd med IKS-lovens tidsfrist. Dette gjør til sammen at kommunestyret ikke settes i stand til å utøve eierstyringen i samsvar med anbefalinger fra KS, og eierrepresentantene står alene om eierstyringen. Eierrepresentantene har ingen føringer å knytte eierutøvelsen til, utover at representantene er valgt av kommunestyret.

Revisor har derfor følgende anbefalinger:

- Kommunen bør utarbeide en eierskapsmelding som tilfredsstillende lovens krav og behandle denne i løpet av inneværende valgperiode
- Kommunen bør etablere rutiner eller praksis som gjør at kommunestyret får jevnlig oppdatering om tilstanden for selskapet
- Kommunen bør etablere rutiner eller praksis som sikrer en god dialog om eierstyring mellom kommunestyret og eierrepresentanten
- Kommunestyret bør få opplæring om eierstyring
- Eierrepresentantene bør signalisere til selskapet at innkalling til representantskapsmøte med sakliste bør komme minst fire uker før møtet, slik IKS-loven krever, for å muliggjøre politisk behandling i egen kommune

I tabellen under finnes en sammenligning av vurderingene revisor har gitt eierkommunene i SHMIL i eierskapskontrollen. Revisor har utelatt kriterier hvor alle kommunene hadde likt resultat.

Tabell 9. Oversikt over resultat fra kommunenes eierskapskontroller

Kommune	Konklusjon	Eierskapsmelding	Valg av eierrepresentanter	Opplæring	Ramme for eierstyring	Eiermøter	Bidra til styresammen-setning
Alstahaug	I liten grad	Red	Green	Red	Red	Yellow	Green
Brønnøy	I noen grad	Red	Yellow	Yellow	Red	Yellow	Green
Dønna	I noen grad	Red	Green	Yellow	Red	Yellow	Green
Herøy	I stor grad	Yellow	Green	Green	Red	Yellow	Yellow
Leirfjord	I noen grad	Red	Green	Green	Red	Yellow	Green
Sømna	I stor grad	Green	Green	Green	Yellow	Yellow	Yellow
Vega	I liten grad	Red	Green	Red	Red	Red	Yellow
Vevelstad	I all hovedsak	Green	Yellow	Green	Green	Yellow	Green

4 BEREGNING AV RENOVASJONGSGBYR

4.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling for temaet *beregning av renovasjonsgebyr*:

- Er praksis for beregning av renovasjonsgebyret i SHMIL i tråd med selvkostprinsippet?

I denne problemstillingen undersøkes det om selvkostberegningene er i henhold til prinsippene for selvkost, og ikke en revisjon av selve beregningene. Alle kostnadene ved innsamling av husholdningsavfall skal dekkes ved renovasjonsgebyr. Renovasjonsgebyret betales av eierne av eiendommene som omfattes av innsamling av husholdningsavfall. Gebyret skal fastsettes på grunnlag av selvkostprinsippet, slik at det ikke kreves inn mer fra husholdningene enn den samlede kostnaden forbundet med innsamling og behandling av avfallet. Loven skiller ikke mellom husholdningsavfall og avfall fra hytter og fritidseiendommer.

4.2 Revisjonskriterier

Det er utarbeidet følgende revisjonskriterier for dette kapittelet:

- Selvkost skal danne grunnlaget for renovasjonsgebyret i SHMIL
- Det skal føres separat regnskap for lovpålagt håndtering av husholdningsavfall
- Det skal utarbeides forkalkyle, etterkalkyle og selvkostregnskap for husholdningsavfall
- Selvkostberegningene skal følge bestemmelsene i selvkostforskriften
- Inntekter og utgifter som både gjelder husholdningsavfall og næringsavfall skal fordeles etter nøkler som reflekter faktisk bruk. Fordelingsnøklerne skal dokumenteres og oppdateres jevnlig
- Mer- eller mindreinntekter for husholdningsavfall skal føres mot et selvkostfond. Fondsmidlene skal godskrives med forskriftsbestemt rente.
- Det skal være en planlagt prosess for oppbygging og nedbygging av selvkostfond slik at overskudd eller underskudd avregnes i løpet av fem år
- Kommunale påslag i renovasjonsgebyrene for egne indirekte kostnader skal være begrunnet og dokumenterbare

Utleddningen av kriteriene finnes i vedlegg 1.

4.3 Funn

4.3.1 Selvkostkalkyler og selvkostregnskap

SHMIL utarbeider forkalkyle, etterkalkyle og regnskapsoppstilling for selvkost. I forkalkylen beregnes neste års renovasjonsgebyr. Dette skjer under budsjettprosessen. Gjennom fordeling av gebyrgrunnlaget på antall abonnenter finner selskapet ut hvilke gebyrsatser som må til for å dekke inn kostnadene etter reglene for selvkostberegning. Disse beregningene danner grunnlag for kommunenes gebyrvedtak for det kommende året.

Etterkalkuleringen skjer når regnskapet er avsluttet, hvor de regnskapsførte størrelsene legges til grunn for kalkylen. Etterkalkulasjonen viser om gebyrene har gitt mer- eller mindreinntekter sammenlignet med selvkost for håndtering av husholdningsavfall. Etterkalkylene blir lagt frem som orienteringssaker både i selskapets styre og representantskap.

Selvkostregnskapet blir presentert som en note til selskapets regnskap, hvor tallene blir hentet fra etterkalkylen.

SHMIL bruker Excel-verktøyet Momentum Selvkost Renovasjon fra selskapet EnviDan⁵ til beregning av selvkost.

4.3.2 Regnskapsmessig skille mellom husholdningsavfall og næringsavfall

Konkurransetsatt virksomhet for næringsavfall er både organisatorisk og regnskapsmessig skilt ut gjennom datterselskapet SHMIL Retura AS. Likevel har også morselskapet virksomhet knyttet til næringsavfall. Dette fordi selskapet tar imot næringsavfall på mottaksstasjonene, hvor de fakturerer kundene for innveid tonnasje. Morselskapets omsetning til næringskunder utgjør rundt 30 prosent, mens de resterende 70 prosent er knyttet til husholdningsavfall.

Årsregnskapet til SHMIL blir ført etter regnskapslovens regler. Det inneholder inntekter og utgifter både knyttet til husholdningsavfall og næringsavfall. De to områdene er ikke adskilt gjennom separate avdelingsregnskap for resultat og balanse. Kontoplanen har delvis rendyrkede inntekts- og utgiftsarter for de to områdene, og delvis konti som brukes felles for de to virksomhetsområdene. Henføringen til de to virksomhetsområdene skjer under beregningen av selvkost i et eget system som er adskilt fra regnskapssystemet. Økonomisjefen forteller at de har vurdert dette som et tilfredsstillende regnskapsmessig skille, noe de også har fått tilbakemeldinger om i konsultasjon med leverandøren av

⁵ EnviDan er et konsulentselskap som bistår over 300 kommuner og interkommunale selskaper med økonomisk rådgivning innen alle selvkostområdene.

selvkostverktøyet, EnviDan Momentum. Han forteller også at selskapets revisor har ansett den splittingen av balansetallene som er gjort i selvkostverktøyet som tilstrekkelig dokumentasjon.

4.3.3 Metode for beregning av selvkost

Regnskapsdata veltes over til en Excel-basert løsning som SHMIL benytter for å beregne selvkost. Beregningene er dokumentert i dette verktøyet, og viser at regnskapet er håndtert videre på følgende måte:

1. Regnskapsførte inntekter og utgifter på den enkelte konto henføres enten til husholdningsavfall eller næringsavfall. Konti som har inntekter eller utgifter for begge virksomhetsområder fordeles ved hjelp av fordelingsnøkler. Fordelingsnøklerne er basert på data for kostnadsdrivende faktorer, slik som innveid tonnasje, besøkstall, bygningsareal og ansattes arbeidstid. Grunnlagsdataene for alle fordelingsnøkler er dokumentert, og supplerende informasjon om fordelingsmetoden er angitt i et kommentarfelt. For nøkler som er basert på de ansattes arbeidstid, er det dokumentert hvordan den er stipulert for hver enkelt ansatt.
2. Kapitalkostnadene beregnes på grunnlag av data i et anleggsregister. I registeret er det for hvert enkelt anleggsmiddel data over anskaffelsesår, avskrivningstid og restverdi. Avskrivningstiden er fastsatt individuelt for hvert enkelt anlegg, og avskrivninger skjer lineært fra og med første året etter at anleggsmiddelet ble tatt i bruk. Grunnlaget for beregning av kalkulatorisk rente er gjennomsnittet av restverdien ved inngangen og utgangen av året. Kalkylerenten settes lik 5-årig swaprente⁶ med et tillegg på 0,5 prosentpoeng. Kostnader for anleggsmidler som brukes felles for husholdnings- og næringsområdet fordeles med bruk av tilsvarende fordelingsnøkler som for driftsutgiftene.
3. Data for drifts- og kapitalkostnader blir veltet over til en rapportgenerator som setter opp et selvkostregnskap for husholdningsavfall på ønsket detaljeringsnivå. Oppstillingen som ble brukt til å utarbeide note 13 til selskapets regnskap for 2020 er spesifisert slik:

⁶ Swaprenten er den forskriftsbestemte referanserenten som skal brukes ved beregning av rentekostnader.

Tabell 10. Grunnlag for note 13 fra etterkalkyle 2020

2020 Etterkalkyle selvkost	Husholdningsavfall
Gebyrinntekter	66 306 329
Øvrige driftsinntekter	6 393 541
Driftsinntekter	72 699 870
Direkte driftsutgifter	65 861 704
Avskrivningskostnad	8 345 708
Kalkulatorisk rente (1,39 %)	744 867
Driftskostnader	74 952 280
Resultat	-2 252 409

Kilde: SHMIL/Momentum Selvkost, etterkalkyle for 2020

4. Det utarbeides selvkostkalkyler for den enkelte kommune ved å fordele selskapstallene på deltakerkommunenes abonnementsandeler. De kommunevise etterkalkylene sendes til deltakerne som grunnlag for å sette opp selvkostnoter til kommuneregnskapene.

Momentum Selvkost Renovasjon brukes av mange IKS-selskaper og kommuner. Programmet er tilpasset selvkost innen renovasjon, og EnviDan yter i tillegg rådgivning. Økonomisjefen forteller at SHMIL med bistand fra EnviDan har en årlig gjennomgang av selvkostberegningene sammen med selskapets revisor PwC.

Økonomisjefen forteller at det holdes tre faste møter i året med konsulenter fra EnviDan. Det første på forsommeren i forbindelse med halvårsregnskap, hvor fordelingsnøkler oppdateres. Deretter under budsjettarbeidet på høsten for å utarbeide forkalkyle, og i det tredje møtet på nyåret utarbeides etterkalkylen. SHMIL innhenter de grunnlagsdata som er nødvendig for å oppdatere selvkostberegningene, slik som veiedata, besøksdata og fordelingen av ansattes arbeidstid. Ajourhold og vurdering av fordelingsnøklerne gjøres ved hver selvkostgjennomgang.

Etter SHMILs vurdering er fordelingen av personellkostnader mellom husholdningsavfall og næringsavfall det mest kritiske og arbeidskrevende for å få en korrekt beregning. Han forteller at dette dreier seg mye om å få forståelse blant de ansatte om skillet mellom husholdning og næring. Som eksempel trekker han frem at det på gjenvinningsstasjonene ikke er noe tidsregistreringssystem som skiller ut betjeningen av næringskunder fra privatkunder. Det har imidlertid blitt gjort stoppeklokkeøvelser for å få en pekepinn.

Data fra vektsystemet brukes som fordelingsnøkkel der dette er beskrivende for kostnadsfordelingen. Økonomisjefen trekker frem at dette ikke kan gjøres ukritisk, ettersom det til de tre regionale anleggene, og spesielt på hovedanlegget i Vefsn kommer store mengder ferdig sortert næringsavfall. Dette avfallet leveres ofte direkte til området hvor opplasting av bil skjer, noe som gjør håndteringen mindre arbeidskrevende enn levering fra husholdningskunder.

Etter at det ble innført gratis levering for husholdningskunder i 2018 blir ikke dette avfallet veid. Før den tid kunne fordelingen av kostnader baseres på tonnasje, mens man nå legger til grunn fordeling etter arbeidstid. Tidsfordelingen blir vurdert 3 ganger i året. Økonomisjefen forteller at nytt system for adgangskontroll vil bidra til å få større kontroll over slike faktorer.

Nytt adgangssystem ble anskaffet i 2021, og husholdningskunder og næringskunder må nå identifisere seg. I tillegg til å bidra med data for kostnadsfordelingen, trekker økonomisjefen frem at det gir kontroll på om kundene er betalende abonnenter i SHMIL. Betalende abonnenter har adgang til fri levering ved SHMIL sine gjenvinningsstasjoner. Han forteller at systemet fungerer veldig bra. De første dataene som er tatt ut, indikerer at det er større andel husholdningsavfall enn tidligere antatt. Tidsbruken målt per tonn for avfall fra husholdning og næring har godt sammenfall med de tidsstudier og vurderinger som har ligget til grunn for fordelingsnøkklene som har blitt brukt. Økonomisjefen forteller at SHMIL vil ta ut data løpende fremover, og vurdere om disse har noen innvirkning på fordelingsnøkklene.

4.3.4 Selvkostfond

Note 13 til SHMIL sitt regnskap for 2020 har følgende opplysning om selvkostfond:

Selvkostfond 1.1.	3 970	4 453
Resultat i selvkostregnskap	-2 252	-578
Renter av fond	40	96
Årets endring i forpliktelse	-2 212	-482
Selvkostfond per 31.12.	1 758	3 970

Figur 1. Opplysning om selvkostfond

Kilde: SHMIL: Årsberetning for 2020

Oppstillingen viser at det negative resultatet på selvkostregnskapet for 2020 ble dekket gjennom bruk av selvkostfondet. Fondet ble tilført renter beregnet utfra den gjennomsnittlige saldoen i 2020. I stedet for den faktiske bankrenten ble det brukt en kalkulasjonsrente som var fastsatt utfra reglene i selvkostforskriften.

I SHMIL sitt selvkostverktøy er det dokumentert når overskudd fra tidligere år oppstod, størrelsen på beløpene, samt tidsfristen for tilbakeføring til abonnentene.

Tabell 11. Fondsmidler i etterkalkyle

Fondsmidler eldre enn	Rest UB 2019	Rest UB 2020	Rest UB 2021	Tidsfrist for tilbakeføring
6 år (2014)	0	0	0	2019
5 år (2015)	1 244 255	0	0	2020
4 år (2016)	1 100 315	131 695	0	2021
3 år (2017)	1 625 809	1 625 809	0	2022
2 år (2018)	0	0	0	2023
1 år (2019)	0	0	0	2024

Kilde: SHMIL/Momentum Selvkost, etterkalkyle for 2020

Tabellen viser at det ved utgangen av 2020 ikke stod til rest noe beløp på selvkostfondet som etter reglene skulle ha vært tilbakeført til abonnentene. Av selvkostfondets saldo på 1,76 millioner skriver 0,13 millioner seg fra overskudd i 2016, med tilbakeføringsfrist i 2021. De resterende 1,63 millioner fra 2017 må tilbakeføres innen 2022. Tilbakeføringen skjer ved å holde gebyrsatsene lavere enn hva de ellers ville vært. Tallene i tabell 5 summerer seg til samme summer som presenteres i figur 1.

I SHMIL sitt balanseregnskap er ikke selvkostfondet splittet på den enkelte deltakerkommune. Den enkeltes andel av fondet blir spesifisert sammen med selvkostkalkylene som kommunene får tilsendt fra selskapet. Fondsandelen blir beregnet utfra kommunens andel av selskapets samlede antall abonnenter.

4.3.5 Påslag for indirekte kostnader i kommunene

I dag fakturerer SHMIL på vegne av alle kommunene. Gebyrsatsene utarbeides av SHMIL og vedtas i kommunestyrene. Noen kommuner har et påslag på gebyret som skal gjelde utgifter kommunen har i tilknytning til renovasjon, eksempelvis etterdrift av deponi. Kommunens påslag legges på fakturaen som SHMIL sender til innbygger. SHMIL har en administrasjonskostnad som også legges på fakturaen til innbygger. Administrasjonskostnaden skal dekke innfordringstjenesten, herunder klargjøring av faktura, puring, oppfølging av inkasso og klagebehandling. Dette gjelder også porto og utsendelse av regninger seks ganger i året.

I tabellen under presenteres kommunenes ulike gebyrpåslag. Under tabellen følger kommunenes forklaring av grunnlaget for gebyrpåslaget.

Tabell 12. Renovasjonsgebyr (240l) og påslag i 2022 inkl. mva.

Kommune	Renovasjonsgebyr	Kommunalt påslag	Behandlet i sak
Alstahaug	4844,21	330 eks mva	59/21
Brønnøy	4844,21	124 eks mva	97/21
Dønna	4844,21	0	68/21
Grane	4844,21	135 eks mva	74/21
Leirfjord	4844,21	95	83/21
Hattfjelldal	4780,69 ⁷	0	60/21
Herøy	4844,21	0	59/21
Sømna	4 844,21	110 inkl. mva.	66/21
Vefsn	4 844,21	87,50	138/21
Vega	4 844,21	90	58/21
Vevelstad	4 844,21	85 eks. mva.	105/21

Kilde: Protokoller fra kommunestyrenes politiske behandling av gebyret

Alstahaug

Kommunen har i 2022 et påslag på kr 330 eksklusive merverdiavgift per abonnement. Gebyret var uendret fra 2021. Gebyret skal dekke etterdrift av kommunal søppelfylling på Nyjord i Alstahaug kommune. Av kostnader inngår prøvetaking i henhold til eget miljøovervåkingsprogram, driftskostnader til pumper og ledningsanlegg samt dekning av kapitalkostnader på gjenværende del av avslutningskostnader. Kostnadene er organisert i eget ansvarsområde (6340) og utgjør et eget selvkostområde. Gebyret fastsettes årlig i forbindelse med kommunestyrets behandling av gebyrforskriften. Gebyret kreves inn av SHMIL og oversendes kommunen tre ganger per år.

Brønnøy

I saksframlegget om renovasjonsgebyr står det følgende om det kommunale påslaget: «Kommunene fastsetter selv eget administrasjonsgebyr. Dette skal dekke kommunens

⁷ Hattfjelldal behandlet andre priser enn resterende kommuner da de vedtok gebyret. I gebyroversikten på kommunens hjemmeside er prisen justert til å være det samme som for resten av IKSet. Hattfjelldal deltar ikke i denne undersøkelsen og revisor har derfor ikke sett nærmere på dette.

administrative deltakelse i renovasjonsordning, kostnader til oppfølging av gammel fyllplass på Tverrøya samt SHMIL sitt administrasjonsgebyr pr. abonnent. SHMIL har for 2022 valgt å holde administrasjonsgebyr uendret til 65 kr pr. abonnent. Vedr. Brønnøy kommune sin andel av administrasjonsgebyr foreslås dette videreført uendret kr 124,00 eks. mva..». Revisor har ikke mottatt annet grunnlag for størrelsen på gebyret enn dette.

Grane

Kommunedirektøren opplyser om at Grane har et kommunalt påslag på gebyret. Dette skal dekke kommunens kostnader til sin administrasjon av renovasjonsordningen, eksempelvis besvare telefoner fra innbyggere, inndriving og mislighold. Grane kommune har ikke et grunnlag som viser hvordan man har kommet frem til størrelsen på gebyret.

Leirfjord

Kommunen har et kommunalt renovasjonstillegg på kr. 95. Rådmannen i Leirfjord opplyser om at størrelsen på gebyret har vært det samme i mange år, og har blitt videreført. Det er vanskelig å finne dokumentasjon på beregningsgrunnlaget. Påslaget har utgangspunkt i at kommunen hadde kostnader med sanering og fjerning av en gammel søppelfylling. I dag brukes noen interne ressurser og driftskostnader på renovasjon. Dette er eksempelvis søppeldunker kommunen har satt ut samt når frivillige lag og foreninger har ryddeaksjoner. Da har kommunen tatt kostnaden med levering av avfallet til SHMILs avfallsmottak i Leirfjord. Rådmannen forteller at i forbindelse med gebyrregulativet og budsjettet for 2023 vil påslaget bli vurdert og et beregningsgrunnlag vil foreligge hvis kommunen fortsatt skal ha et påslag.

Sømna

I saksframlegget om gebyr står det følgende om påslaget:

«I tillegg fastsetter kommunen et kommunalt tillegg som skal dekke kommunens kostnader til sin administrasjon av renovasjonsordningen. Disse utgiftene er blant annet ajourhold av eiendomsregister, bygningsregister og inndriving og mislighold. Dette punktet er uendret siden 01.01.2020, med gebyr 110 kr inklusiv mva. for bolig og 60 kr inklusiv mva. for fritidsboliger». Revisor har ikke mottatt annet grunnlag for størrelsen på gebyret enn dette.

Vefsn

I saksframlegget om gebyr, står det følgende om det kommunale påslaget: «Innenfor dette selvkostområdet er vi ikke kjent med at det blir igangsatt noen kostnadsøkende tiltak framover. Det foreslås derfor å sette normalgebyret ("standard-gebyret") for renovasjon i 2022 til 87 kroner. Dette er en endring på -50,0 % fra 2021 til 2022.». Revisor har fått tilsendt dokument som viser rammene for gebyrberegning, eksempelvis at gebyret ikke skal overstige

kommunens kostnader, det skal foreligge et overslag over forventede kostnader og lignende. Revisor har ikke mottatt et grunnlag som viser hvordan man kommer fram til at prisen er 87,50 kr.

Vega

Påslaget omtales på følgende vis i saksframlegget:

«Kommunalt tillegg går til dekning av faktureringsgebyr og kommunale utgifter i forbindelse med renovasjon. For 2021 ble dette tillegget økt til kr. 90 pr. abonnent. SHMILs andel av kommunalt gebyr var i 2021 kr. 65. SHMIL har ikke planlagt en økning for 2022. Det kommunale tillegget foreslås å holdes uendret på kr. 90.» Revisor har ikke mottatt annet grunnlag for størrelsen på gebyret enn dette.

Vevelstad

Påslaget var på 85 kr i 2021. Påslaget er ikke omtalt i protokollen hvor gebyret for 2022 ble vedtatt.

4.4 Vurderinger

Fakta i kapittel 4.3 har blitt vurdert opp mot disse revisjonskriteriene:

- Selvkost skal danne grunnlaget for renovasjonsgebyret i SHMIL
- Det skal føres separat regnskap for lovpålagt håndtering av husholdningsavfall
- Det skal utarbeides forkalkyle, etterkalkyle og selvkostregnskap for husholdningsavfall
- Selvkostberegningene skal følge bestemmelsene i selvkostforskriften
- Inntekter og utgifter som både gjelder husholdningsavfall og næringsavfall skal fordeles etter nøkler som reflekter faktisk bruk. Fordelingsnøklerne skal dokumenteres og oppdateres jevnlig
- Mer- eller mindreinntekter for husholdningsavfall skal føres mot et selvkostfond
- Det skal være en planlagt prosess for oppbygging og nedbygging av selvkostfond slik at overskudd eller underskudd avregnes i løpet av fem år
- Kommunale påslag i renovasjonsgebyrene for egne indirekte kostnader skal være begrunnet og dokumenterbare

Selvkost danner grunnlaget for renovasjonsgebyrene i SHMIL

Etter revisjonens vurdering er selskapets metoder for beregning av renovasjonsgebyr i samsvar med de overordnede prinsippene for beregning av selvkost.

Det føres ikke separat regnskap for husholdningsavfall, men inntekter, utgifter og balansetall kan identifiseres

SHMIL sitt regnskap omfatter både husholdnings- og næringsavfall. Ifølge avfallsforskriftens § 15-4 skal det være et separat regnskap for husholdningsavfall, hvor det for hvert år skal utarbeides eget resultatregnskap og balanse adskilt fra annen virksomhet. I Miljødirektoratets veileder blir det presisert at det ikke stilles krav om to separate regnskapssystemer, men at det er tilstrekkelig at det skjer et skille for hver enkelt kostnads- og inntektspost i regnskapet. Ifølge veilederen kan de separate balanseoppstillingene avgrenses til drifts- og anleggsmidler og arbeidskapital.

SHMIL sin kontoplan har en kombinasjon av konti som utlukkende gjelder husholdningsavfall eller næringsavfall, og konti som har inntekter og utgifter for begge deler. Det fullstendige skillet skjer i et dataverktøy som er adskilt fra regnskapssystemet. Selvkostregnskap sette opp som en note til regnskapet, men det blir ikke satt opp noe særskilt balanseregnskap for selvkostområdet.

Etter revisjonens skjønn blir ikke kravet til eget balanseregnskap for husholdningsavfall ivaretatt tilfredsstillende. Selv om føringen av resultatregnskapet ikke tilfredsstiller ordlyden i forskriften, er den etter revisjonens vurdering likevel innenfor de presiseringene som er gitt i Miljødirektoratets veileder. For ytterligere sporbarhet mellom regnskap og kalkyler, ville det etter revisjonens skjønn imidlertid vært en fordel med separate avdelingsregnskap.

Det blir utarbeidet forkalkyler, etterkalkyler og selvkostoppstillinger

Etter revisjonens vurdering har SHMIL etablert tilfredsstillende rutiner for å utarbeide selvkostkalkyler både forut for regnskapsåret og etter at regnskapet er avlagt. Vi har funnet konsistens både mellom regnskapstall og etterkalkyle, og mellom etterkalkylen og den selvkostoppstillingen som blir presentert som note til årsregnskapet.

Bestemmelsene i selvkostforskriften blir overholdt når SHMIL beregner selvkost

Basert på revisjonens gjennomgang av etterkalkylen for 2020, er det vår vurdering at den forskriftsbestemte metodikken for selvkostberegning blir overholdt. Kalkylen var basert på regnskapsførte transaksjoner, hvor inntekter og utgifter som ikke var direkte henført til husholdningsavfall på transaksjonstidspunktet ble fordelt gjennom bruk av fordelingsnøkler. Dette gjelder også kapitalkostnader, der avskrivninger og kalkulatorisk rente ble

forholdsmessig fordelt til de to virksomhetsområdene. I stedet for faktiske renteutgifter ble det benyttet en kalkulatorisk rentesats som samsvarte med regelverket.

SHMIL bruker fordelingsnøkler som reflekterer faktisk bruk, og de dokumenteres og oppdateres jevnlig

Regnskapskonti som inneholder inntekter og utgifter både for husholdningsavfall og næringsavfall blir henført til de to virksomhetsområdene ved hjelp av fordelingsnøkler. Både valget av fordelingsnøkler og kvaliteten på datagrunnlaget er etter revisjonens skjønn det mest kritiske under arbeidet med selvkostkalkyler. Det bør velges fordelingsnøkler som i størst mulig grad reflekterer faktisk bruk av ressursene, hvor verdiene for teller og nevner i fordelingsbrøkene er etterprøvbare. Miljødirektoratet trekker frem at fordeling basert på veid tonnasje er en nøkkel som tilfredsstillende disse kravene.

Etter revisjonens vurdering har SHMIL høy bevissthet om betydningen av treffsikre fordelingsnøkler og jevnlig oppdatering av disse. Veid tonnasje brukes der slike data eksisterer og samtidig er beskrivende for ressursfordelingen. Ettersom direktelevering til gjenvinningsstasjonene fra husholdningskunder ikke blir veid, støtter selskapet seg i stedet på tidsstudier og kundefordelingen. Også andre fordelingsnøkler er i stor grad basert på tidsbruken for den enkelte ansatte. Selv om dette åpner for et visst skjønn, blir fordelingsnøkklene etter revisjonens vurdering utarbeidet og dokumentert i samsvar med Miljødirektoratets veileder.

Mer- eller mindreinntekter sammenlignet med selvkost blir ført mot et selvkostfond, og renter blir tillagt fondet

Revisjonen har fått dokumentasjon på at resultatet i selvkostregnskapet blir ført mot et selvkostfond, og at renteberegningen skjer etter bestemmelsene i selvkostforskriften. Selvkostfondet hos SHMIL viser samlet status for kommunene som er med i samarbeidet, mens regelverket bygger på at det skal være kommunevise fond. Revisjonen ser imidlertid ikke behov for at dette skal spesifiseres i selskapets balanse, ettersom all fordeling kommunene imellom skjer på grunnlag av antall abonnenter. SHMIL foretar denne splittingen i den dokumentasjonen de oversender kommunene, noe revisjonen også anser som mest hensiktsmessig.

Mer- eller mindreinntekter blir avregnet innen fristen

Dersom selvkostregnskapet gir overskudd, skal beløpet godskrives abonnentene innen 5 år ved å nedjustere avfallsgebyret. Tilsvarende frist er det for inndekning dersom selvkostregnskapet viser underskudd. Hensikten med fristen er å forhindre krysssubsidiering mellom nye og gamle abonnenter.

Saldoen og bevegelsene på selvkostfondet viser at SHMIL overholder disse reglene. Ved utgangen av 2020 hadde abonnentene et tilgodehavende på 1,76 millioner, og beløpet inneholdt ingen merinntekter som var eldre enn 5 år.

Ikke alle kommuner kan begrunne og dokumentere påslag for indirekte kostnader

Alstahaug er den eneste kommunen som har fortalt at de har organisert gebyrpåslaget inn i et eget selvkostområde. Alstahaug begrunner også hvilke kostnader påslaget gjelder. De andre kommunene har enten ikke fortalt at de beregner summen gjennom selvkost, eller kan begrunne hva kostnadene gjelder. Flere av kommunene har ikke svart på henvendelsen i det hele tatt. Kommunenes påslag på gebyret er også omfattet av selvkostregelverket, noe som betyr at dette også må kunne dokumenteres. Revisor mener grunnlaget for påslaget bør komme tydelig fram i saksframlegget i gebyrregulativet til den enkelte kommune hvor politikerne skal vedta gebyret.

4.5 Konklusjon

Er praksis for beregning av renovasjonsgebyret i SHMIL i tråd med selvkostprinsippet?

Revisor konkluderer med at selvkostprinsippet blir overholdt når SHMIL beregner renovasjonsgebyr. Dette baserer vi på våre sammenligninger mellom selskapets praksis og de mest sentrale bestemmelsene i selvkost- og avfallsforskriften.

SHMIL benytter et anerkjent dataverktøy for selvkostberegning, og leier spisskompetanse fra leverandørens konsulenter for å bistå med arbeidet. Dette bidrar til at beregningene er godt dokumentert og kvalitetssikret. I tillegg har revisjonen fått inntrykk av at økonomisjefen har høy bevissthet rundt de mest kritiske sidene ved selvkostkalkyler; å bruke treffsikre fordelingsnøkler for å fordele regnskapskonti som også omfatter næringsavfall.

Selv om det ikke har betydning for spørsmålet om overholdelse av selvkostprinsippet, har revisjonen merket seg at SHMIL ikke setter opp særskilt balanseregnskap for avfallsområdet slik regelverket krever. I tillegg kan sporbarhet og etterprøvbarehet for selvkostkalkylene heves

ytterligere ved løpende å føre separate avdelingsregnskap for husholdningsavfall og næringsavfall.

Det er kommunene selv som må begrunne, beregne og dokumentere påslag for egne indirekte kostnader som skal inngå i renovasjonsgebyret. Av gebyrvedtakene fremgår det at 8 av de 11 kommunene har slike påslag. Revisjonens generelle inntrykk er at selvkostberegningene for påslagene er både svakt og mangelfullt dokumentert hos kommunene, med unntak av Alstahaug.

5 DIFFERENSIERING AV RENOVASJONGEBYR

5.1 Problemstilling

Er rutinene for differensiering av renovasjonsgebyr i tråd med regelverket?

5.2 Revisjonskriterier

Det er utarbeidet følgende revisjonskriterium for dette kapittelet:

- Differensiering av avfallsgebyr bør etableres for å motivere avfallsreduksjon og gjenvinning samt med begrunnelse i reelle kostnadsforskjeller for å betjene abonnenter

Utleddningen av kriteriet finnes i vedlegg 1.

5.3 Funn

5.3.1 Grunnlag for differensiering

Renovasjonsforskriften inneholder en rekke bestemmelser om hva slags tjenester som skal tilbys og på hvilken måte de skal gis. Renovasjonsforskriften er fra 2015. I 2019 ble det startet en prosess for å endre forskriften. Arbeidet med ny forskrift ble utsatt fordi man ikke kunne ha fysiske møter under Covid-19-pandemien. I etterkant av dette ønsket SHMIL å gjøre flere endringer i forskriften, og den har blitt sendt på ny høring. Representantskapet vedtok forskriften i november 2021, og den går fortløpende til behandling i eierkommunenes kommunestyre.

Abonnenter kan velge blant følgende dunkstørrelser:

- 80 l
- 140 l
- 240 l
- 360 l
- 660 l

I renovasjonsforskriften framgår det at flere abonnenter kan ha felles dunker. Det vil da gis rabatt i henhold til gebyrregulativet. SHMIL gir ikke rabatt for hjemmekompostering.

Tabell 13. Renovasjonsgebyr SHMIL 2022 (alle summer i kroner)

Type abonnement	Fast gebyr i kr (eks. mva)	Volumavhengig gebyr (eks. mva)	Gebyr fri levering	Sum eks. mva.	Totalt per år (inkl. mva.)
80 l dunk	2280,28	412,44	357,69	3050,41	3813,01
140 l dunk	2280,28	722,09	357,69	3360,07	4200,09
240 l dunk	2280,28	1237,39	357,69	3875,37	4844,21
360 l dunk	2280,28	2845,88	357,69	5483,85	6854,82
660 l dunk	10440,13		357,69	10797,82	13497,27
Fritidsrenovasjon oppsamlingspunkt	1263,07				1578,84
Fritidsrenovasjon Dunk (80l)	1822,00				2277,50
Fast oppstilt campingvogn/-bil over tre måneder	631,54				789,42
Fritidsrenovasjon Eiendom nr. 2	637,12				796,40

Kilde: SHMILs hjemmeside

Tabellen viser at selskapet har et volumavhengig gebyr, knyttet til total avfallsmengde. Siden alt avfall sorteres i fargekodete poser og deretter kastes i samme dunk, er ikke differensieringen knyttet til type avfall slik noen andre avfallsselskaper som har flere dunker praktiserer.

Tabell 14. Renovasjonsgebyr i andre utvalgte selskap 2022 inkl. mva.

Type abonnement	Innherred Renovasjon IKS	Midtre Namdal Avfallsselskap IKS	Helgeland Avfallsforedling IKS	IRIS IKS	SHMIL IKS
80 l dunk	2811,25 ⁸	-	4255	3041	3813,01
140 l dunk	3901,25	4947	5006	3574 ⁹	4200,09
240 l dunk	4890	5482	6509 ¹⁰	4787	4844,21
360 l dunk	6578,75	6283	-	6546 ¹¹	6854,82
660 l dunk	-	-	-	13225	13497,27
Fritidsrenovasjon	680-2055 ¹²	1391	915	- ¹³	789,42- 2277,50

Kilde: Selskapenes hjemmesider, gebyrvedtak i eierkommuner

Det kan være utfordrende å sammenligne priser mellom renovasjonsselskap, da det kan være ulike servicegrader som ligger til grunn. Midtre Namdal Avfallsselskap IKS og Innherred Renovasjon IKS har fri levering på sine gjenbrukstorg. Hos Helgeland Avfallsforedling IKS må man betale for å levere restavfall og treverk. Noen praktiserer rabatt på bolig nr. 2, andre ikke. Innherred Renovasjon og Midtre Namdal Avfallsselskap benytter 3-dunksystemet, i motsetning til SHMIL. Helgeland Avfallsforedling gir rabatt til de som har kompostavtale (da blir et 140 liters-abonnement ca. 1000 kr billigere), dette gjør ikke Midtre Namdal Avfallsselskap, Innherred Renovasjon eller SHMIL som leverer sitt komposterbare avfall til Ecopro. Noen har henting av dunk lengre stykke fra vei enn andre innbakt i prisen. Noen kommuner har tillegg på gebyret, andre ikke. Blant IKS er det noen som tar hele innfordringstjenesten, mens andre sender kravet til den enkelte kommune. Geografien er også en vesentlig faktor i kostnadene ved innsamling, og denne er aldri lik når selskaper sammenlignes. For SHMIL sin del består flere av rutene blant annet av et eller flere fergesamband. Til sammenligning har IRIS Salten

⁸ Innherred Renovasjon har en 140 liter «minirest» som tømmes annenhver gang som vi har valgt å sammenligne med SHMILs 80 liter

⁹ Denne prisen gjelder 130l dunk.

¹⁰ Denne prisen gjelder 190l dunk.

¹¹ Denne prisen gjelder 350l dunk.

¹² Innherred Renovasjon har differensiert fritidsrenovasjonsgebyret på grunnlag av erfaringstall fra hytter av ulik størrelse og med ulik avstand til kjørbare vei

¹³ Fritidsrenovasjon inngår ikke i den offentlige renovasjonsordningen i Salten, men selskapet tilbyr løsninger i områder hvor renovasjonsbilene kjører forbi. På selskapets hjemmeside informeres hytteeiere om at de kan levere mye av avfallet gratis på nærmeste miljøtorg.

IKS, ifølge SHIL, kun én ferge til Kjerringøy å forholde seg til, mens det i SHMIL er flere biler på ferger nesten hver dag. IRIS har ifølge SHMIL en langt større befolkningstetthet enn hva som er tilfelle i SHMILs område. Disse og flere faktorer vanskeliggjør en sammenligning av gebyrer.

5.3.2 Fritidsrenovasjon

Alle fritidseiendommer i SHMIL sitt område er omfattet av ordningen for fritidsrenovasjon.

I forbindelse med endring i renovasjonsforskrift, ble definisjonen av fritidsrenovasjon presisert. I retningslinjene til forskriften sto det at «som fritidsbolig regnes også campingvogn/bil som er permanent oppsatt mer enn 3 måneder pr år», og dette ble tatt inn i forskriften. Videre at dersom campingplasser var registrert som næring, vil ikke de omfattes av kravet om gebyr for fritidsrenovasjon. Dette forutsatt at det er etablert avfallsløsning på campingplassen og det dokumenteres at ressursene i avfallet fra campingplassen går til ombruk og materialgjenvinning. Ombruk og materialgjenvinning er i tråd med nasjonale og internasjonale forpliktelser i forbindelse med det grønne skiftet.

Renovasjonsforskriften § 15 bestemmer at abonnenter med fritidseiendom i en av SHMIL sine 11 eierkommuner faktureres årlig et gebyr som fastsettes en gang per år ut fra de samlede kostnadene for ordningen med fritidsrenovasjon. Abonnenter som ønsker egen dunk vil bli fakturert ut fra gjeldende satser for husholdningsrenovasjon. Det er eget gebyr for egen dunk, da det er større kostnader forbundet med dette. Eiere av flere fritidseiendommer i SHMIL sitt område kan søke om 50 prosent redusert pris på hytte 2, 3 osv. Det kan også søkes om 50 prosent rabatt for fritidseiendommer som:

- Ligger mer enn 2 km fra kjørbar vei
- Ligger på øy uten rutegående trafikk
- Ligger mer enn 2 km fra stengsel/bom på offentlige vinterstengte veier

Det kan maksimalt gis 50 prosent rabatt per fritidseiendom. Det betyr at fritidseiendom nummer 2 som er mer enn 2 km fra kjørbar vei ikke får mer enn 50 prosent rabatt.

Abonnenter for fritidsrenovasjon får tilgang til samlingspunkt hvor avfallet fra fritidseiendommene samles inn. Avfallet skal være kildesortert og emballert som for den ordinære husholdningsrenovasjonen.

Vega kommune kom med innspill om å unnta fritidseiendommer som ligger ute i «øyane». Dette har vært behandlet i SHMILs styre flere ganger. Kommunen ba selskapet om å foreta en ny vurdering av hele problemstillingen knyttet til fritidsrenovasjon for øyene. Videre å vurdere endring av retningslinjer til forskrift, der det åpnes for at eiere av fritidsboliger på øyene kan

søke og innvilges fritak der det er hensiktsmessig å gi dette. Til slutt ba kommunen SHMIL om å vurdere å unnta hele områder i renovasjonsforskriften, på grunn av at deler av Vega kommune er uten veiforbindelse og avfall må fraktes over åpen sjø. Styret i SHMIL har fattet vedtak, med bakgrunn i uttalelse fra Miljødirektoratet og i samarbeid med en advokat, om at det ikke er grunnlag for å fullt ut fritta eiendommer som ligger langt fra vei eller over åpent hav. Slike eiendommer har mulighet til å søke 50 prosent reduksjon i gebyr.

Noen steder i SHMILs område har husholdningene det samme tilbudet som fritidsboligene. Dette gjelder eiendommer på følgende steder som faktureres som fritidsbolig:

Tabell 15. Husholdninger som faktureres som fritidsbolig

Kommune	Sted
Herøy kommune	Gåsvær, Andøya
Hattfjelldal kommune	Røssvassholmen
Alstahaug kommune	Bærøyvågen, Skålvær/Måsøy, Åkerøy, Flatøy
Vega kommune	Alle øyer utenom hovedøya Vega og Ylvingen
Dønna kommune	Skorpa
Brønnøy kommune	Sildkovan

Kilde: SHMILs retningslinjer til renovasjonsforskriften

Under presenteres antall innsamlingspunkt den enkelte kommune har for fritidsrenovasjon.

Tabell 16. Innsamlingspunkt for fritidrenovasjon

Kommune	Antall samlingspunkt
Alstahaug kommune	7 punkt
Brønnøy kommune	10 punkt
Dønna kommune	6 punkt
Grane kommune	7 punkt
Hattfjelldal kommune	14 punkt
Herøy kommune	7 punkt
Leirfjord kommune	6 punkt
Sømna kommune	3 punkt

Vefsn kommune	17 punkt
Vega kommune	4 punkt
Vevelstad kommune	5 punkt

Kilde: SHMILs hjemmeside

Økonomisjef forteller at skillet i pris mellom f.eks. egen dunk og oppsamlingspunkt, kommer av at egen dunk gir en høyere servicegrad og kostnad siden avfallet hentes hos den enkelte hytteabonnt. Videre forteller han at av erfaring benyttes ikke fast oppstilte campingvogner og bobiler like mye som hytter, noe som igjen skaper mindre avfall fra disse. I sommermånedene er flere campingvogner og bobiler borte fra den faste oppstillingsplassen, da de brukes i ferienesammenheng. Dette bidrar også til mindre avfall i denne perioden.

5.4 Vurdering

Fakta i kapittel 5.3 har blitt vurdert opp mot dette revisjonskriteriet:

- Differensiering av avfallsgebyr bør etableres for å motivere avfallsreduksjon og gjenvinning samt med begrunnelse i reelle kostnadsforskjeller for å betjene abonnenter

Differensiering av avfallsgebyr er etablert for å motivere til avfallsreduksjon, men ikke nødvendigvis gjenvinning. Gebyret er begrunnet i reelle kostnadsforskjeller for å betjene abonnenter.

Selskapets differensierte gebyrer er basert på den totale mengden avfall. Gebyrene er ikke differensiert etter type avfall. Noen renovasjonsselskaper har differensiert sine gebyrer etter mengde restavfall, som ofte er den dyreste fraksjonen å behandle. Disse selskapene har gjerne en annen organisering med ulike dunker, hvor SHMIL har valgt å ha én dunk med ulike farger på posene. De ulike posene sorteres på SHMILs optibaganlegg.

Større mengder avfall vil være dyrere å håndtere. SHMIL har en løsning hvor abonnentene kan velge å ha mindre eller større dunk etter hvor mye avfall de kaster. Løsningen oppfordrer ikke til å ha mindre restavfall og dermed sortere ut større mengder mat, plast eller andre fraksjoner, og kan ikke sies å oppfordre til gjenvinning. Samtidig oppfordrer løsningen til å redusere den totale mengden avfall, og er sånn sett i tråd med kriteriet om at differensiering av avfallsgebyr bør etableres for å motivere avfallsreduksjon. Revisor mener det er positivt at differensierte gebyrer er etablert, og at de differensierte gebyrene er begrunnet i reelle kostnadsforskjeller. Grunnlaget for kostnadsforskjellene er tydelig kommunisert til innbyggerne på selskapets hjemmeside.

Selskapet har også i noen grad differensierte priser innen fritidsrenovasjon. De differensierte prisene her er knyttet til en høyere kostnad ved å betjene løsninger som har en høyere servicegrad, og erfaringstall knyttet til bruk. Denne differensieringen er i tråd med regelverket.

5.5 Konklusjon

Revisor konkluderer med at rutinene for differensiering av renovasjonsgebyr er i tråd med regelverket.

6 AVFALLSBEGRENSNING OG AVFALL SOM RESSURS

6.1 Problemstilling

Jobber SHMIL målrettet for å begrense forurensning, tilpasse seg framtidige krav på renovasjonsområdet og utnytte avfallet som ressurs?

6.2 Revisjonskriterier

Det er utarbeidet følgende revisjonskriterier for denne problemstillingen:

- Selskapets behandling av avfall skal følge prioriteringen i avfallshierarkiet
- Selskapet må arbeide for å sikre mange nok fraksjoner med så rene masser som mulig
- Selskapet må arbeide for at mengden gjenvunnet eller ombrukt avfall øker
- Selskapet må arbeide for å ha kjennskap til hvor alt avfall med opprinnelse i SHMILs eierkommuner ender opp
- Selskapet bør tilrettelegge for god informasjon om sine ressurser slik at andre aktører kan identifisere potensielle råvarer til egen produksjon

Kriteriene er utledet i vedlegg 1.

6.3 Funn

6.3.1 Ambisjonsnivå

SHMILs visjon er «Sammen gir vi avfall og slam verdi».

Selskapets formål er fastsatt i selskapsavtalen § 2. Formålet er følgende:

Selskapets formål er på vegne av eierkommunene å drive innsamling, transport, behandling og omsetning av avfall og alt som naturlig hører med til dette i eierkommunene, samt delta i eller etablere andre selskaper til utøvelse av virksomheten innenfor denne formålsangivelse.

I tillegg til dette formålet skal selskapet søke å **reducere avfallsmengdene, utnytte ressursene i avfallet og behandle avfallet på en måte som fullt ut tilfredsstiller miljømessige krav som myndighetene stiller.**

I selskapets strategiplan fremkommer formålet slik:

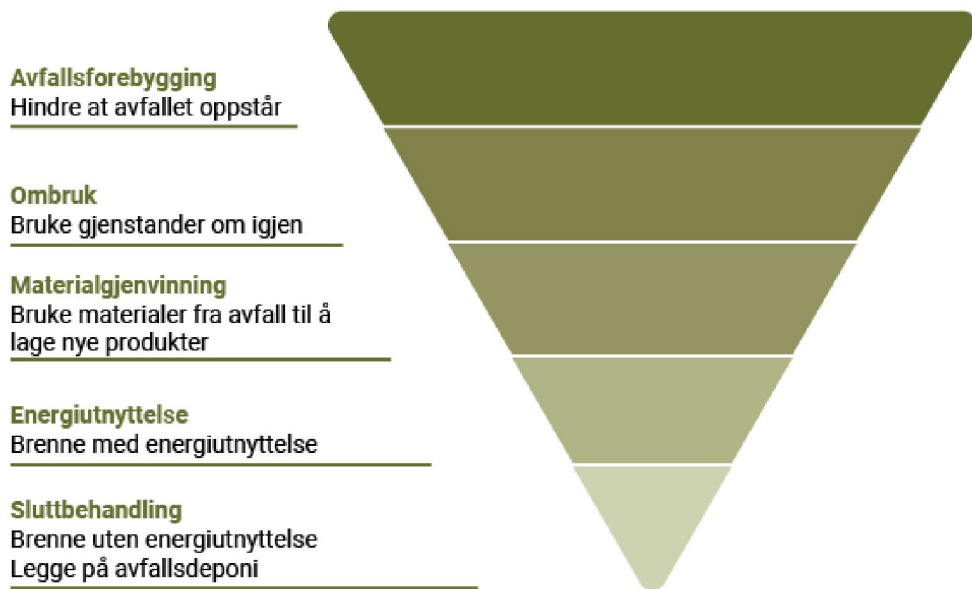
SHMIL skal alene eller gjennom allianser være en totalleverandør av avfallstjenester for husholdninger og næringslivet i regionen.

SHMIL skal være et kompetansesenter og en pådriver for et bedre miljø samarbeid på hele Helgeland.

I renovasjonsforskriften er det grunnleggende bestemmelser som sier noe om selskapets ambisjonsnivå. I § 4 om tvungen renovasjonsordning, heter det at selskapet kan stille krav om kildesortering og leveringsmåte for ulike deler av avfallet som omfattes av forskriften. Dette skal sikre en **økonomisk og ressurs- og miljømessig best mulig håndtering og disponering av avfallet**, herunder levering av sortert avfall til gjenbruksstasjoner.

6.3.2 Avfallshierarkiet

AVFALLSHIERARKIET

Kilde: Miljødirektoratet 2016 / Miljøstatus.no

Figur 2. Avfallshierarkiet

Avfallshierarkiet viser en prioritering for behandling av avfall, basert på EUs rammedirektiv for avfall og i tråd med Klima- og miljødepartementets avfallsstrategi.

Revisor har fått tilsendt selskapets rapportering til KOSTRA for 2020. Her framgår følgende tall:

Tabell 17. Tonn avfall fra gjenvinningsstasjon som stammer fra husholdning og næring

Fraksjon	Husholdning	Næring	Materialgjenvinning	Kompostering	Biogassproduksjon	Forbrenning energiutnyttelse	Deponi
Papir, glass og kartong							
Glass							
Plast	43	786	828				
Metaller	1777	0,66	1778				
EE-avfall	651	96	747				
Treavfall	3650	1931		283		5298	
Hageavfall	1030	277		1307			
Tekstil							
Farlig avfall	1024	461	195			1051	238
Betong, tegl og annet byggavfall	0	121	19				102
Lett forurensede/forurensede masser	0	9283					9283
Gips	0	71	71				
Bildekk	100	8	108				
Restavfall	4740	7099				10376	1463
Totalt	13016	20146	3746	1591		16739	11086

Kilde: KOSTRA-rapportering 2020

Avfallsforebygging

I selskapets strategi 2015-2021 presenteres utviklingstrekk i bransjen. Et av disse er at det ikke forventes like stor vekst i avfallsmengden framover. Dette på grunn av avfallsminimering, gjenbruk og emballasjeoptimering.

Holdningsskapende arbeid og bevisstgjøring kan bidra til reduksjon i mengden avfall, tilrettelegge for økt gjenbruk og materialgjenvinning. Selskapets informasjon til innbyggerne er en viktig del av dette. På selskapets hjemmeside er det informasjon om ulike fraksjoner, hvor man kan kaste avfall og hva som skjer med avfallet. Det er en søkefunksjon koblet til sortere.no hvor man kan søke på hva man vil kaste og få svar på hvor det skal sorteres. På selskapets hjemmeside kan man melde interesse for omvisning på anlegg. Under «Om selskapet» står det at «Vi vil gjerne ha besøk på våre anlegg og stiller villig opp som foredragsholdere ute på skoler og hos andre som måtte ønske det.». Dette utsagnet samsvarer med mange av eierrepresentantenes uttalelser om at selskapet er på tilbudssiden når det gjelder å presentere selskapet i for eksempel kommunestyret. Hjemmesiden linker til Loops Miljøskole, som er et gratis undervisningsopplegg til elever og er tilpasset kompetansemål i læreplaner. Kommunikasjonssjef forteller at SHMIL har kjøpt et konsept for opplæring i barnehager som

skal sendes ut i 2022, «Gjenbruksgjengen». Skoler og barnehager har stående invitasjon om omvisning på SHMILs anlegg. Skoler og barnehager tar selv kontakt med SHMIL hvis de ønsker dette.

SHMIL har ca. ett årsverk som arbeider med informasjon til innbyggerne. Informasjonen kommer i kanalene hjemmesiden, Facebook, Instagram, SHMIL-nytt (en gang i året i papir), annonser og informasjonsskriv. På Facebook deles det jevnlig informasjon om for eksempel den nye adgangskontrollen på gjenvinningsstasjonene, symboler for kildesortering på emballasje og aktuelle saker.

Renovasjon kan oppleves som en «usynlig» tjeneste, hvor avfallet hentes og innbyggeren ikke vet hva som skjer med det videre. Det er gjennomført en kundeundersøkelse for selskapene som er med i SeSammen-samarbeidet (nå Civac). Her kommer det blant annet fram at fire av ti kunder oppgir at de har kjennskap til hva som skjer med avfallet etter at det er samlet inn. Kundene er forholdsvis tilfredse med sluttbehandlingen av avfallet (73 poeng av 100). Årsaker til at de eventuelt er misfornøyde, er for lite gjenvinning og gjenbruk, lite miljøvennlig, transporteres langt til Sverige. Det er verdt å nevne at SHMIL kommer godt ut – over snittet – når det gjelder total reflektert og ureflektert tilfredshet sammenlignet med tilsvarende undersøkelser Norfakta har gjort det siste året.

SHMIL har gjort tiltak for å gjøre etterbehandlingen av avfallet kjent. På selskapets hjemmeside framgår det hva som skjer med fraksjonene innbyggerne sorterer hjemme. Det er ikke like detaljert informasjon om hva som skjer med avfallet som leveres på gjenvinningsstasjonene. En omvisning på gjenvinningsstasjonen på Åremma, viste at det er hengt opp informasjon om hvilke fraksjoner som gjenvinnes, og oppfordringer om å levere inn spesielle typer avfall.

Figur 3. Bilder fra gjenvinningsstasjon, oppføring om innlevering av avfall

Figur 4. Bilde fra gjenvinningsstasjon, gjenvinning til nye produkter

SHMIL forsøker å gjøre informasjonen tilgjengelig for flere. Kommunikasjonssjefen forteller at det er avtale om årlig omvisning og foredrag for fremmedspråklige deltakere på voksenopplæringen i Mosjøen. Det kommer også en ny sorteringsguide i 2022 som både er på norsk og engelsk. Renovatørene som henter avfall i dunker, gjennomfører noen ganger stikkprøver i avfallet for å kontrollere at det er sortert riktig. Dersom det ikke er sortert riktig vil det gis informasjon om riktig sortering og advarsel i form av brev.

Ombruk

Leder for utviklingsavdelingen forteller at SHMIL har avtaler med organisasjoner som driver bruktbutikker, for eksempel Røde Kors, Second Hand Shop og Brobyggerstiftelsen. Disse får et årlig tilskudd til drift av bruktbutikken. SHMIL har ingen egne bruktbutikker. Det har vært tema, men selskapet ønsker ikke å konkurrere med bruktbutikker som drives av frivillige organisasjoner. Selskapet samler i liten skala opp ting som kan gjenbrukes, for eksempel et bord med ting som settes fram på gjenbruksstasjonen for gratis henting på sommeren.

Selskapet deltar av og til i prosjekter med videregående skoler eller folkehøgskoler om gjenbruk av materialer til redesign.

SHMIL planlegger for ny gjenvinningsstasjon og infrastruktur på Åremma. Ideen er at dette skal gi en bedre utnyttelse av området, med muligheter for å få inn eksempelvis gründerbedrifter innen gjenbruk, reparasjon, bruktbutikker og lignende.

Selskapet vurderer å tilrettelegge for ombruk av bygningsmaterialer. Dette vil bli vurdert i det kommende strategiarbeidet.

I egen drift ser selskapet også muligheter for gjenbruk. Mosjøhallen er en idrettshall i Vefsn. Det er planlagt en ny storhall i Mosjøen, og SHMIL har meldt interesse for den gamle. Tanken er at Mosjøhallen kan flyttes og benyttes som sorteringshall på Åremma.¹⁴

Materialgjenvinning

Kvalitets- og systemutvikler forteller at på de små gjenvinningsstasjonene sorterer innbyggerne i ca. 40 fraksjoner, og i Sandnessjøen, Mosjøen og Brønnøysund sorterer innbyggerne i overkant av 50 fraksjoner. Ansatte i selskapet ettersorterer en del farlig avfall. I utgangspunktet er det lik sortering på alle gjenvinningsstasjonene, men det er noen flere fraksjoner på Åremma grunnet deponiet her. Her kan eksempelvis isolasjon og betong også sorteres. Oversikt over fraksjonene er oversendt revisor.

¹⁴ Helgelendingen, *Må være en vinn-vinn-løsning for alle parter*, 17.06.2021. Hentet fra <https://www.helg.no/shmil-vil-overta-mosjohallen-ma-vare-en-vinn-vinn-losning-for-alle-parter/s/5-24-674551>

Posene som leveres hjemme i dunken sorteres også, og gir grunnlag for materialgjenvinning.

Alle fraksjoner som sorteres, behandles separat i veien videre. Det betyr at ingen fraksjoner sorteres «for syns skyld» for så å blandes sammen senere. Tidligere var det slik at man sorterte ut hardplast samtidig som noen aktører i nedstrømsmarkedet jobbet med løsning for å materialgjenvinne dette. Det var en tidkrevende og vanskelig prosess, og endte med at avfallet til slutt måtte gå til deponering eller forbrenning. Utfordringen med å finne gode løsninger for hardplasten ble trukket frem i media.¹⁵ I dag har det kommet bedre løsninger for håndtering av hardplast. Selskapet skal derfor vurdere å på ny sortere ut hardplasten slik at denne kan materialgjøvinnnes. I dag går hardplast i restavfall, som sendes til forbrenning.

Gjenvinningsstasjonen i Mosjøen er selskapets hovedanlegg. Det er to mottak som anses som regionale mottak; Brønnøysund og Sandnessjøen. I tillegg til disse er det en stasjon i hver kommune. Adgangskontrollen som ble etablert høsten 2021, viser besøksgraden på de ulike stasjonene. Denne informasjonen kan gi selskapet bedre styringsinformasjon. Adgangskontrollen dokumenterer behovet, og datagrunnlaget kan bidra til å bygge forståelse for åpningstider i den enkelte kommune. Man kan også se hvor mange som benytter seg av muligheten til å besøke gjenvinningsstasjoner i nabokommunene.

Følgende fraksjoner materialgjøvinnnes og kan bli til nye produkter:

- Alt av: Papir, drikkekartong, lettkartong, papp, plastemballasje, handel- og industrifolie, landbruksplast, rent treverk, hageavfall, gips, glasseballasje, metalleballasje, jern og metaller, matavfall
- Deler av: kabler, EE-avfall, tekstiler, PCB og Klorp-ruter, noe farlig avfall

SHMIL har avtaler med godkjente returselskaper som må rapportere til myndighetene på hvordan de håndterer avfallet de tar imot. SHMIL stoler på at selskapene de leverer avfall til, håndterer dette på en god måte. SHMIL har oversikt over hvor alt avfallet sendes, f.eks. til gjenvinningsanlegg eller forbrenningsanlegg. Grønt Punkt er en bransjeorganisasjon. Medlemmer av Grønt Punkt tar ansvar for alle emballasjetyper gjennom retursystemer godkjent av Miljødirektoratet. SHMIL stoler på at Grønt Punkt godkjenner riktige bedrifter for avfallshåndtering på vegne av SHMIL og andre som håndterer husholdningsavfall. Noe avfall sendes til utlandet og selskapet har ikke like stor mulighet til å følge dette i verdikjeden.

¹⁵ NRK 2018, *Dette er plasten ingen vil ha*, hentet fra: <https://www.nrk.no/nordland/dette-er-plasten-ingen-vil-ha--vi-er-i-ferd-med-a-drukne-i-dette-1.14252545>

Energiutnyttelse

De fraksjonene som går til forbrenning/energiutnyttelse, er:

- Restavfall
- Trykkimpregnert virke/kreosot
- Behandlet treverk
- Smittefarlig avfall
- Noe farlig avfall
- Tekstiler (som ikke kan gjenbrukes eller materialgjenvinnes)

SHMIL arbeider med å løfte noen fraksjoner ut av disse, og lengre opp i avfallshierarkiet. Dette er eksempelvis isopor og hardplast.

For behandlet trevirke ønsker selskapet å finne muligheter for å kunne bruke mer av dette til å skape nye produkter, i stedet for at det skal brennes. Det er flere fraksjoner som SHMIL ønsker å løfte lenger opp i hierarkiet, eksempelvis hageavfall. Dette komposteres i dag sammen med slam og gir begrensninger på bruk av jorda. SHMIL undersøker muligheten for å kompostere rent hageavfall separat fra slam, slik at dette ikke har samme begrensninger for bruk og fint kan benyttes som bedre jord for grønnsaksdyrking eller lignende. Videre ønsker selskapet å innføre utsortering av rent trevirke på gjenvinningsstasjonene også for innbyggerne. SHMIL henter ut rent trevirke fra næringsleveranser.

Matavfallet kan både energiutnyttes og materialgjenvinnes, da næringsstoffer blir til gjødsel og kompost, samtidig som man utnytter energien i matavfallet til biogass. Biogassproduksjonen i Ecopro har ren gjødsel som et biprodukt. Når det gjelder mat ser SHMIL at det er et stort potensial for å redusere matmengden i restavfallsposen. Det er gjennomført en plukkanalyse i selskapene i Civac, som gir grunnlagsdata for å kunne si at det er et potensial på 5-6 prosent reduksjon av restavfall ved å sortere ut mer matavfall.

Deponi

Deponi er den lavest prioriterte behandlingsmetoden for avfall. SHMIL har ansvar for ett deponi. Det er godkjent for mottak av ordinært avfall fra gjenvinningsstasjon og forurensede masser. SHMIL har uttak av metangass som brukes som oppvarming. Det er oppsamling av sigevann fra deponiet, som har blitt rensset siden 2017.

SHMIL utreder muligheten for et nytt deponi for forurensede masser i 2022 og 2023.

For husholdningsavfall har SHMIL et deponi som dekker behovet. For næringsavfall er det noen fraksjoner SHMIL ikke har deponi for, og derfor ikke tar imot. Selskapet er ikke pliktige til å ta imot alle typer næringsavfall. For næringsavfall totalt sett er det en ambisjon om å få inn

mer masser til deponering. Selskapet erfarer at mengde til deponi påvirkes av historiske hendelser. Da det ble fri levering til gjenvinningsstasjonene, opplevde selskapet en stor økning i mengde levert dit. Dette gjelder særlig trevirke og brennbart restavfall.

Økonomisjefen forteller at selskapet bruker prisstrukturen for de ulike fraksjonene for å redusere mengden av restavfall til deponi. De ønsker å bruke deponiene utelukkende til avfall som ikke kan behandles på annet vis. For å gi aktørene for næringsavfall et kostnadsinsentiv, har de skrudd opp prisene for usortert avfall.

SHMIL har tatt imot følgende mengder avfall til deponi:

Tabell 18. Avfall til deponi i tonn i 2021 (både husholdning og næring)

Avfallskode	Type avfall	Mengde i tonn
1601	Rene masser	141,47
1604	Forurensede masser	9282,87
1681	Slam, uorganisk	101,88
1699	Blandet uorganisk materiale	4,6
9918	Ristgods, silgods, sandfang	9,42
9911	Blandet husholdningsavfall	664,55
9912	Blandet næringsavfall	798,06
1331	Vindusglass, ikke laminert	70,1

Kilde: SHMIL

Mengden blandet husholdningsavfall til deponi er relativt stor. En representant fra SHMIL forteller at dette avfallet omfatter rester fra gjenvinningsstasjonen med mindre enn 10 prosent TOC – totalt organisk karbon. Eksempler på dette avfallet er eksempelvis keramikk og porselen.

6.3.3 Fraksjoner

Retningslinjer til renovasjonsforskriften slår fast at alle husstander skal kildesortere husholdningsavfallet sitt. Det er ulike poser for forskjellige fraksjoner:

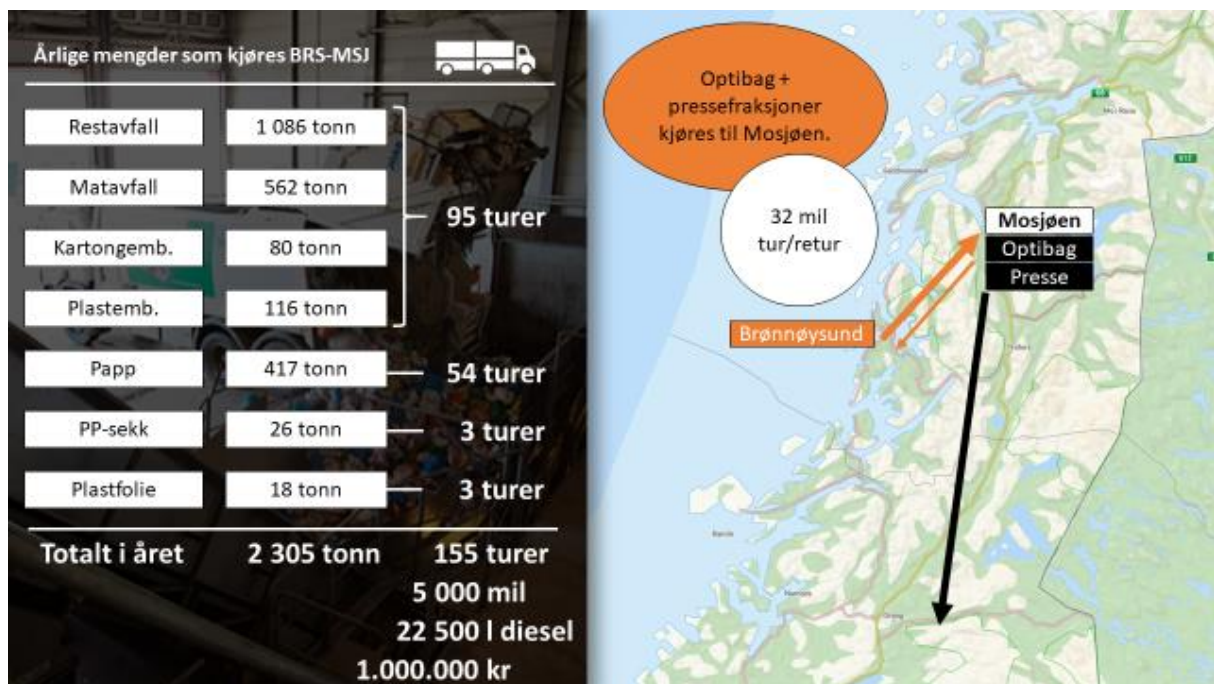
- Grønne poser med våtorganisk avfall (avfall som er komposterbart)
- Oransje poser med drikkekartong/lettkartong
- Blå poser med plastemballasje

- Hvite poser med restavfall

Papir skal legges i egne oppsamlingsenheter (sekk, dunk eller container for papir). Annet avfall leveres til returpunkt eller gjenvinningsstasjoner. På gjenvinningsstasjonene er det ca. 40-50 fraksjoner innbyggerne sorterer i. Avfall fra fritidsrenovasjon skal være sortert på samme måte som husholdningsavfallet.

SHMIL har en generell målsetting om at avfallet skal håndteres på en best mulig økonomisk, ressurs- og miljømessig måte. SHMIL ønsker å håndtere mer avfall lokalt, blant annet:

- Håndtere hageavfall i de regionale anlegget i Brønnøysund, i tillegg til i Mosjøen.
- Sende mer trevirke til Arbor (fordrer utsortering av rent trevirke fra husholdningene)
- Etablere bilvrakmottak også på Åremma (Har et i Brønnøysund i dag)
- Miljøpark på Åremma
- Robotsortering av de fargede posene i avfallsdunken er under utredning og pilotanlegg planlegges i Brønnøysund (se bilder av roboten på neste side). Bruk av en slik robot på flere lokasjoner bidrar til lokal sortering av avfall, mindre transport av avfall og Co2-utslipp/klimagasser på Helgeland. Bildet under viser årlige mengder som kjøres mellom Brønnøysund og Mosjøen, som vil kunne reduseres ved bruk av roboten.

Figur 5. Årlige mengder avfall som transporteres mellom Mosjøen og Brønnøysund

Kilde: SHMIL

6.3.4 Fra avfall til ressurs

Klima- og miljødepartementets avfallsstrategi har prioritert noen områder innen avfallshåndtering. Noen av disse er eksempelvis plast, utrangerte fritidsbåter, elektrisk og elektronisk avfall, og marin forsopling. Revisor vil gå nærmere inn på hvordan SHMIL arbeider med disse områdene, samt presentere hvordan matavfallet håndteres.

Matavfall

Matavfall sorteres i grønn pose, og sorteres optisk i optibaganlegget på Åremma i Mosjøen. SHMIL har et pilotprosjekt hvor man ser på sortering av robot i stedet for optibaganlegget. Det kan være aktuelt ta i bruk roboter flere steder i SHMILs virkeområde, slik at man slipper å transportere alt avfallet til Åremma.

Figur 6. Optibaganlegg og ny robot

Når matavfallet er sortert ut, transporteres det til Ecopro i Verdal. Ecopro tar imot matavfall fra rundt 60 kommuner. Ecopro AS er delvis eid av SHMIL, og produserer biogass, gjødsel og kompost av matavfallet. Gjennom datterselskapet Ecogas, oppgraderes biogassen til

kjøretøykvalitet og benyttes deretter til å drifte busser i Trondheim. Biogassen erstatter årlig ca. 3 millioner liter diesel.¹⁶

Figur 7. Omvisning på Ecopros fabrikk

Representantskapet i SHMIL besluttet i sak 22/20 å gi Ecopro enerett for behandling av matavfall i 20 år. Dette ble gjort for å sikre innbyggerne forutsigbare og bærekraftige løsninger for matavfall.

Det er nylig tatt i bruk nye poser for matavfall for alle som leverer til Ecopro. De nye posene er sertifisert nedbrytbare, og bidrar til høyere gjenvinningsgrad, mindre matsvinn og etterlater ingen mikroplast¹⁷.

I renovasjonsforskriften § 7 om hjemmekompostering åpnes det opp for at abonnenter kan kompostere i egen beholder, som et alternativ til å levere våtorganisk avfall til SHMIL. Det gis ikke rabatt for hjemmekompostering.

¹⁶ Ecopro AS, «Behandlingsprosess» <<http://ecopro.no/produksjon-og-tjenester/prosess-for-behandling/>>.

¹⁷ Ecopro AS, «Ny poseordning gir null plast i bioresten» <<https://ecopro.no/2021/04/ny-poseordning-gir-null-plast-i-bioresten/>>

Plast

Plastemballasje sorteres i blå pose og legges i husholdningsavfallsdunken sammen med annet sortert husholdningsavfall. På Åremma sorteres de ulike posene. Plastemballasjen sendes videre til sorteringsanlegg som sorterer platen i 5-7 kvaliteter som blir solgt videre til plastindustrien. Husholdningsemballasjeplasten går til Grønt Punkt Norge som har ansvar for å sikre videreføring på vegne av kommuner i Norge. Mye av denne platen går til et sorteringsanlegg i Tyskland. Landbruksplast og handels- og industrifolie sendes til Folldal, gjennom avtale med Grønt Punkt Norge. Dersom SHMIL etablerer en egen fraksjon for hardplast vil dette kunne sendes til Polymertrade i Litauen, også gjennom Grønt Punkt Norge. Grønt Punkt Norge rapporterer på hvordan platen gjenvinnes.

Fritidsbåter

Det er mulig å levere fritidsbåter på inntil 15 fot (4,57 m) gratis på Åremma, i Sandnessjøen og i Brønnøysund. På selskapets hjemmeside opplyses det om at selskapet kan bistå innbyggere med å fylle ut skjema som skal sendes til Miljødirektoratet. Da kan innbygger få utbetalt vrakpant.

Elektrisk og elektronisk avfall

Elektrisk og elektronisk avfall leveres på gjenvinningsstasjonen, hvor innbygger sorterer i åtte fraksjoner:

- Hvitevarer (kjøleskap, fryser)
- Små-elektro (alt som går på batteri, eller har stikkontakt og ikke er tv/pc/skjerm)
- TV/monitor/skjerm
- Kabel
- Batteri
 - o Husholdningsbatterier
 - o Blybatterier (bil- og båt-batterier)
- Lyspærer og lysstoffrør
 - o Alle lyspærer
 - o Lysstoffrør

Deler av EE-avfallet gjenvinnes til nye produkter. SHMIL leverer alt EE-avfall til NORSIRK, som er et landsdekkende produsentansvarsselskap for elektriske og elektroniske produkter, batterier og emballasje.

Marin forsøpling

SHMIL pleier å delta i strandryddeaksjonen «Hold Midt-Norge Rent» sammen med 10 andre renovasjonsselskap. SHMIL har sammen med de andre renovasjonsselskapene søkt Miljødirektoratet om midler til å hente og behandle avfall fra kysten, vassdrag og elver. Dette fordi eierløst avfall ikke kan belastes selvkostregnskapet, og dermed innbyggerens renovasjonsgebyr. SHMIL har inngått et samarbeid med oppdrettsnæringen, MOWI, Nova Sea, LetSea og foreningen In The Same Boat. De bistår med å hente inn avfall på kysten hvor det ikke er mulig å hente avfall med bil. Strandryddeaksjonen pågår hele året. SHMIL veier avfallet som hører til strandryddeaksjonen, slik at man er sikker på at det finansieres av prosjektmidlene og ikke innbyggerne.

6.3.5 Samarbeid

SHMIL deltar i prosjektvise informasjonssamarbeid med andre renovasjonsselskaper både sørover og nordover. Her har man samarbeidet om nye poser og merkeordning, plukkanalyser for matsvinn og lignende. Samarbeidet nordover heter Avfallsklynge Nord. SHMIL er ikke med på alle deler av dette samarbeidet. I Midt-Norge var det et samarbeid som tidligere het SeSammen, nå heter det Civac. Her er det samarbeid eksempelvis om plukkanalyser, kundetilfredshetsundersøkelser og medarbeiderundersøkelser, anskaffelser og erfaringsutveksling.

SHMIL har deltatt i ReIT, et prosjekt for et tettere IT-samarbeid i Midt-Norge. SHMIL har gått ut av dette da de var usikre på om selskapet var modent for å gå inn i den skisserte digitale løsningen med en felles integrasjonsplattform.

Det er erfaringsutveksling med andre selskaper innen konkrete felt, eksempelvis kompetanse i PowerBI og bruk av nedbrytbare poser.

SHMIL har tilbud om å være med i SESAM, et prosjekt som utreder felles ettersorteringsanlegg for restavfall i Midt-Norge. Dette skal muliggjøre bedre utnyttelse av ressursene i restavfallet. SHMIL er avventende med konkret innmelding i form av midler i dette arbeidet, da de er usikre på kostnadsbildet for deltakelse. Dette skal utredes nærmere før SHMIL tar endelig stilling til dette.

SHMIL har tatt initiativ til sammenslåing med selskapet Helgeland Avfallsforedling IKS.

Det er samarbeid om leveranser om trevirke til Arbor i Hattfjelldal, samarbeid på tvers av selskaper som har Optibaganlegg og samarbeid vedrørende biogass på kjøretøy.

6.3.6 Framtidige krav

EU stiller økte krav til avfallsmottak og behandling av avfall. Det er satt konkrete målsettinger for materialgjenvinning av husholdningsavfall: 55 prosent innen 2025, 60 prosent innen 2030 og 65 prosent innen 2035. Per 2021 har SHMIL en materialgjenvinningsgrad på 38,8 prosent. Det er stort forbedringspotensial innen matavfall. Dersom alle innbyggerne sorterte ut mer matavfall i egen fraksjon og ikke kastet det i restavfallet, ville dette utgjort 5-6 prosent på materialgjenvinningsgraden. Det er også et stort potensial til å øke materialgjenvinningsgraden innen trevirke.

Fukt utgjør en viss prosentandel av avfallet. Fukt er tungt, men selskapet gjør ikke fratrekk for fukt i sine data. Dette ville kunne påvirke tallene. Representanter for selskapet forteller at det er viktig for de å være ærlige på tallene og se hvor man kan gjøre en reell økning i materialgjenvinningsgraden. Representanter fra selskapet forteller også at det er geografiske forskjeller når det gjelder materialgjenvinning. Eksempelvis vil mennesker som bor i bygder ha mer trevirke (bor i store boliger av tre) enn mennesker som bor i små leiligheter i murbygg i en by. Trevirke er et tungt avfall som har stor innvirkning på materialgjenvinningsprosenten av innlevert avfall.

Representanter fra selskapet kjenner til flere fremtidige krav som selskapet må gjøre endringer for å tilfredsstille. Fra sommeren 2022 må SHMIL ta imot fyrverkeri på gjenvinningsstasjonene. Videre er det mulig det kommer et krav om separat innsamling av tekstiler.

SHMIL har flere prosjekter som skal bidra til bedre avfallshåndtering.

- Innovativ avfallslogistikk
 - o Treårig prosjekt finansiert av Forskningsrådet. SHMIL bidrar med datamateriale om renovasjon. Her skal man utvikle, teste og utvikle web-baserte modeller og verktøy som kommuner og offentlige virksomheter kan bruke som en del av sine innkjøpsprosesser og beslutninger om valg av løsninger og leverandører.
- Innsamlingsordning
 - o Målet er å finne en løsning for husholdningsavfallet som kan bidra til å nå framtidige mål, jf. EU-krav. Optibaganlegget oppleves som utdatert og har en lavere innsamlingsgrad av gjenvinnbare fraksjoner enn f.eks. 3-dunksystem. Her inngår også ruteoptimalisering og vurdering av hensiktsmessigheten ved innsamling av papiravfall.

FNs bærekraftsmål

SHMIL støtter FNs bærekraftsmål og har definert fem områder hvor selskapet har størst påvirkning:

- 9) Innovasjon og infrastruktur
- 11) Bærekraftige byer og samfunn
- 12) Ansvarlig forbruk og produksjon
- 13) Stoppe klimaendringene
- 17) Samarbeid for å nå målene

For mål 9 og 11 presenterer SHMIL at god avfallshåndtering er en kritisk faktor for å sikre bærekraftige byer og samfunn. SHMIL bidrar til dette med innovative løsninger og effektiv logistikk, for å sikre forsvarlig avfallshåndtering med et minimalt klimaavtrykk.

- Krav til miljøvennlig bil- og maskinpark
- Redusere transport ved bruk av sensorer og utnyttning av kapasitet på biler
- Effektiv innsamling og sortering av avfall
- Aktive i innovasjons- og utviklingsprosjekt

For punkt 12 sier SHMIL at det er innen ansvarlig forbruk og produksjon at de har størst påvirkning. SHMIL bidrar til ansvarlig forbruk og produksjon ved å tilrettelegge og stille krav til innbyggerne og næringskunder, slik at avfallet håndteres i tråd med den sirkulære økonomien.

- Holdningsskapende arbeid
 - o Bedre sortering – mer gjenvinning
 - o Redusere matsvinn
 - o Avfallsminimering
- Bidra i aksjoner mot marin forsøpling
- Sørge for gjenvinning av avfall til nye råvarer i henhold til den sirkulære økonomien

I punkt 13 om å stoppe klimaendringene, skal SHMIL bidra til dette gjennom å løfte ressursene oppover avfallspyramiden, fra deponi og forbrenning til materialgjenvinning og gjenbruk. På denne måten skal SHMIL bidra til lavere klimetrykk gjennom redusert uttak og produksjon basert på jomfruelige råvarer.

Punkt 17 om samarbeid mener SHMIL de oppfyller gjennom utstrakt samarbeid med selskaper i Midt-Norge og Nord-Norge, ACT, deltakelse i KS bedrift og Avfall Norge. I dette samarbeidet bidrar de til innovasjon og læring i bransjen.

6.4 Vurderinger

Fakta i kapittel 6.3 har blitt vurdert opp mot disse revisjonskriteriene:

- Selskapets behandling av avfall skal følge prioriteringen i avfallshierarkiet
- Selskapet må arbeide for å sikre mange nok fraksjoner med så rene masser som mulig

- Selskapet må arbeide for at mengden gjenvunnet eller ombrukt avfall øker
- Selskapet må arbeide for å ha kjennskap til hvor alt avfall med opprinnelse i SHMILs eierkommuner ender opp
- Selskapet bør tilrettelegge for god informasjon om sine ressurser slik at andre aktører kan identifisere potensielle råvarer til egen produksjon

Selskapets behandling av avfall følger prioriteringen i avfallshierarkiet

Revisor har inntrykk av at selskapet er bevisste på internasjonale og nasjonale målsettinger, her eksemplifisert i avfallshierarkiet. Selskapet har ambisjoner om å løfte flere fraksjoner opp fra de lavest prioriterte nivåene i avfallspyramiden, og oppover mot mer ønsket behandling av avfall. Selskapet har aktiviteter på alle nivå i pyramiden, også når det gjelder avfallsreduksjon. Dette i form av informasjon til innbyggerne.

Selskapet arbeider i stor grad for å sikre mange nok fraksjoner med så rene masser som mulig

Selskapet har etablert en rekke fraksjoner, hvorav en del ettersorteres av egne ansatte eller hos andre selskaper som behandler avfallet videre. Dette er enkelt for innbyggeren som leverer avfall, og bidrar til å sikre at avfall havner i den fraksjonen det hører hjemme. SHMIL har selv presentert fraksjoner som er aktuelle å etablere, f.eks. rent trevirke og hardplast. Selskapet forteller at det nå er etablert etterbehandling av slike typer avfall som gjør at det er hensiktsmessig i å sortere det ut i egen fraksjon. Flere rene fraksjoner gir også grunnlag for at noen kan ta i bruk fraksjonen til annet bruk.

Selskapet arbeider til en viss grad for at mengden gjenvunnet eller ombrukt avfall øker

SHMIL arbeider, som tidligere nevnt, for å løfte flere fraksjoner høyere i avfallshierarkiet. Selskapet har per i dag ingen tilbud for ombruk av eksempelvis møbler, pyntegjenstander, klær etc. Noen renovasjonsselskaper har egne gjenbruksbutikker, enten gratis eller hvor man tar betalt for gjenstandene og inntekten går tilbake i selvkosten. Selskapet har et forbedringspotensial i å finne måter å bidra til mer gjenbruk. Revisor registrerer at selskapet har tatt initiativ til gjenbruk av en idrettshall som sorteringshall for avfall. Det er positivt.

Selskapet har valgt å ikke ha reduksjon i gebyr for hjemmekompostering, slik f.eks. naboselskapet Helgeland Avfallsforedling har. Dette har sammenheng med at matavfallet leveres til Ecopro, hvor det blir til biogass og gjødsel. Representantskapet i SHMIL har tildelt Ecopro enerett for behandling av matavfall i 20 år. I en sirkulær økonomi-tankegang skal ikke

økonomisk vekst være avhengig av økende bruk av ressurser¹⁸, og den sirkulære økonomien skal stimulere til flere arbeidsplasser og en sterkere økonomi. Når matavfallet leveres til Ecopro skaper man nye økonomiske verdier av avfallet. Samtidig kan det argumenteres for at det miljøvennlige aspektet ved hjemmekompostering er stort. Kompostert avfall kan brukes som gjødsel i f.eks. egen kjøkkenhage, og man slipper å transportere avfallet fra Helgeland til Trøndelag. Revisor har ikke vurdert fordeler og ulemper ved hjemmekompostering kontra biogassproduksjon opp mot hverandre. Selskapet har en forpliktende avtale om å levere matavfall til Ecopro og gir ikke et økonomisk insentiv til innbyggerne om hjemmekompostering.

Selskapet arbeider for å ha kjennskap til hvor alt avfall med opprinnelse i SHMILs eierkommuner ender opp

Selskapet leverer avfall til godkjente leverandører, men ikke alltid lengre enn dette. For de største fraksjonene kjenner SHMIL til hvor avfallet fortsetter og ender opp til slutt, men ikke for alle fraksjoner. Dette mener revisor det heller ikke er hensiktsmessig å forvente av selskapet, all den tid avfall leveres til godkjente leverandører.

Selskapet samarbeider med andre renovasjonsselskaper for å sikre et mest mulig likt system for innsamling

SHMIL samarbeider med mange andre renovasjonsselskaper, og har ikke låst seg fast til en enkelt region eller et enkeltsamarbeid. SHMIL samarbeider sørover der det er hensiktsmessig, nordover der det er hensiktsmessig, eller innen spesifikke tema hvor det er hensiktsmessig. Revisor har inntrykk av at selskapet ønsker dialog og felles kompetanseheving, og arbeider målrettet for å samarbeide med andre for å oppnå dette.

Selskapet tilrettelegger i noen grad for god informasjon om sine ressurser slik at andre aktører kan identifisere potensielle råvarer til egen produksjon

Selskapet har noe informasjon om sine fraksjoner på sin hjemmeside, og driver en del informasjonsarbeid eksempelvis på Facebook. Revisor mener at fraksjonene man sorterer ut avfall i kunne vært enda mer tilgjengelige. På den måten kunne eksterne aktører eller gründere få mulighet til å kunne se potensiale i det som i dag er et avfall som håndteres på et lavt nivå i avfallspyramiden.

¹⁸ The Ellen MacArthur Foundation, *What is a circular economy?*, n.d., hentet fra: <https://ellenmacarthurfoundation.org/topics/circular-economy-introduction/overview>

6.5 Konklusjon

Jobber SHMIL målrettet for å begrense forurensning, tilpasse seg framtidige krav på renovasjonsområdet og utnytte avfallet som ressurs?

Revisor konkluderer med at SHMIL jobber målrettet for å begrense forurensning, tilpasse seg framtidige krav på renovasjonsområdet og utnytte avfallet som ressurs. Det er fortsatt en vei fram til målet om å øke gjenvinningsgraden av avfallet, men revisor har inntrykk av at selskapet er i prosess på disse områdene. Den nye strategien for selskapet som skal behandles sommeren 2022 vil være førende for hvordan selskapet skal arbeide videre i årene fremover, og er således viktig i å stake ut kursen for SHMIL.

7 ØKONOMISKE TRANSAKSJONER I KONSERNET

7.1 Problemstilling

Er økonomiske transaksjoner mellom SHMIL og datterselskaper i samsvar med regelverket om kryssubsidiering?

7.2 Revisjonskriterier

- Transaksjoner mellom SHMIL og datterselskaper skal være regulert av skriftlige avtaler
- Transaksjoner mellom morselskap og datterselskap skal være basert på forretningsmessige vilkår
- Dersom det ikke eksisterer markedspriser, skal kjøp og salg av varer og tjenester mellom konsernselskapene gi dekning for variable og faste kostnader, samt et rimelig fortjenestepåslag.
- SHMIL skal kunne dokumentere at det ikke foregår kryssubsidiering i konsernet

7.3 Funn

7.3.1 Konserninterne transaksjoner

Konsernregnskapet for SHMIL omfatter også datterselskapet Retura Shmil AS. Datterselskapet SHMIL Transport AS har ingen virksomhet, og kostnader for å holde liv i selskapet dekkes av morselskapet.

Ifølge note 12 til SHMILs årsberetning for 2020 om konserninterne transaksjoner solgte morselskapet varer og tjenester til Retura Shmil for 16,76 millioner. Dette gjelder i hovedsak betaling etter innveid tonnasje for næringsavfall som blir levert til anlegget på Åremma. Mindre mengder leveres i Brønnøysund og Sandnessjøen. Det leveres ikke næringsavfall fra Retura Shmil på de øvrige gjenvinningsstasjonene. Retura Shmil får dekket inn disse kostnadene gjennom fakturering til sluttkundene. Transaksjonene omfatter også utleie av personell, utstyr og lokaler.

Datterselskapet solgte på sin side varer og tjenester til morselskapet for 1,75 millioner. Kr. 450 000 av dette er knyttet til transporttjenester fra returpunkter for husholdningsavfall.

7.3.2 Prisfastsetting

Det foreligger en forretningsavtale mellom SHMIL og Retura Shmil (konfidensiell). Avtalen omfatter blant annet hensikt, betaling, prisregulering, plikter, varighet og oppsigelse. I seks vedlegg til avtalen finnes pris for ulike fraksjoner, krav til levering og hvor det skal leveres. Videre om optibaglevering, leie av utstyr og mannskap, samt leie av lokaler.

Levering av næringsavfall

Økonomisjefen forteller at de avtalte fraksjonsprisene med datterselskapet er basert på en kalkyle over de kostnader som morselskapet har for egenbehandling og nedstrømsavtaler, med et påslag. SHMIL sine kostnader knyttet til nedstrømsavtaler for transport og sluttbehandling av avfallet er knyttet til avtalefestede anbudspriser. Prisbetingelsene i avtalen med Retura Shmil er dermed i stor grad påvirket av SHMIL sine kostnader for disse avtalene.

SHMIL inngår også næringsavtaler med andre store aktører for næringsavfall. Små aktører som leverer næringsavfall til gjenvinningsstasjonene leverer til standardiserte, oppgitte priser uten særskilte avtaler. Økonomisjefen forteller at prisfastsettingen i avtalen med datterselskapet foregår på samme måte som for de andre store aktørene. I avtalene forplikter aktørene seg til å levere en viss tonnasje. Prisene settes noe lavere for aktører som forplikter seg til store volum. Dette da det sikrer større mengder og forutsigbarhet for SHMIL, som igjen kan legge mengdene i sine anbud og oppnå bedre priser på nedstrøm¹⁹, altså omsettes som en vare videre. SHMIL presenterer sine priser, og det foregår ingen prisforhandlinger. Revisjonen har fått bekreftet fra en annen næringsaktør enn Retura Shmil at de ikke har vært i prisforhandlinger. Økonomisjefen kjenner ikke til noen tilfeller med prisdiskriminering mellom aktørene.

Økonomisjefen finner det vanskelig å sammenligne selskapets prisbetingelser for næringsavfall med andre avfallsselskaper. SHMIL har lange transportavstander uansett hvilken vei avfallet skal fraktes. Skal man sammenligne prisbetingelsene, må det korrigeres for slike faktorer.

Levering av husholdningsavfall fra næring

Retura Shmil har mellom annet avtaler med næringskunder som sorterer avfallet sitt på samme måte som husholdningskunder. Dette gjelder eksempelvis barnehager, skoler og kantiner. Retura Shmil har fått tilbud om å kjøpe seg inn for å utnytte ledig kapasitet på renovasjonsbilen

¹⁹ Innsamling av avfall omtales gjerne som «oppstrøms», mens avfall til materialgjenvinning omtales som «nedstrøms».

til SHMIL. Tilsvarende tilbud gis til andre næringsaktører, men ikke uoppfordret. Dersom de henvender seg til SHMIL om slike behov, får de tilbud om tilsvarende volumavhengige prismatrise som Retura Shmil følger. Alt under forutsetning av at det er ledig kapasitet på oppsatte ruter. Revisjonen har fått oversendt dokumentasjon på at et slikt tilbud er gitt til en annen aktør. Det er imidlertid bare Retura Shmil som kjøper denne tjenesten.

Retura Shmil betaler både for innsamling og levering av dette avfallet. Avtaleverket mellom mor- og datterselskap angir volumavhengige rabatter sammenlignet med ordinært renovasjonsgebyr. Årsaken til at det gis rabatterte priser er tjenesten ikke er den samme som for husholdningene. Næringskunder betaler eksempelvis kun for tømning og videre håndtering av avfall i dunken, mens renovasjonsgebyret omfatter drift av gjenvinningsstasjonene. Næringskundene betaler per levering til gjenvinningsstasjon. En del næringskunder har en egen dunk for restavfall som samles inn av Retura Shmil. Restavfall er den dyreste fraksjonen å behandle, og dette blir reflektert i prisingen. Økonomisjefen forteller også at SHMIL er opptatt av å utnytte kapasiteten på kjøretøyene for å få lavest mulig totalpris på tjenestene. Ved å utnytte ledig kapasitet til næringskunder oppnår man både lavere renovasjonsgebyrer og mindre klimaavtrykk.

Henting av avfall fra returpunkt

Retura Shmil leies av SHMIL til å transportere husholdningsavfall fra noen av de faste returpunktene. Ifølge økonomisjefen er innsamlingen delt inn i tre geografiske områder med levering til hver sitt mottaksanlegg. Dette begrenser antall næringsaktører. Med to typer av containere for avfallet kreves det ulike biltyper, noe som begrenser markedet ytterligere. Ifølge økonomisjefen har det i nyere tid blitt sendt muntlige forespørsler til en annen aktører i ett av de tre områdene, men det ble ikke gitt noe tilbud. Dette har ikke revisjonen lyktes med å få dokumentert eller bekreftet.

Når det gjelder Brønnøyregionen, som består av kommunene Vega, Brønnøy, Sømna og Vevelstad, finnes det ifølge SHMIL kun en aktør med de type biler som kreves for å tømme punktene. Retura Shmil benytter denne aktøren i alle sine oppdrag, hvor tømning av returpunkt kun er en liten andel. For å oppnå best mulig pris og synergier så kjører aktøren disse oppdragene på vegne av Retura Shmil og SHMIL. Med tre geografiske områder og to forskjellige biltyper for innhenting, mener SHMIL at hvert av de seks forskjellige oppdragene er så små at det anses som lite bærekraftig å investere i biler, utstyr og bemanning på oppdragsstørrelsene i ovennevnte tilfeller. I tillegg er det variasjoner i tømmefrekvens i vinter- og sommerhalvåret, og spesielt i distriktene. Derfor har SHMIL forhandlet frem priser som man vet er krevende å opprettholde på sikt, og man mener det kommer innbyggerne til gode at SHMIL kjøper seg inn med marginalprising på tjenestene som Retura tilbyr i dag.

Ifølge økonomisjefen er de avtalte prisene med Retura Shmil basert på marginalprising. Revisjonen legger til grunn at marginalprising betyr at SHMIL kun betaler for ekstrakostnadene som påløper i datterselskapet for disse oppdragene. Økonomisjefen peker på at alternativet, - at SHMIL anskaffer de lift- og komprimatorbilene som er nødvendig, - ville gitt en høyere kostnad. Prisene er detaljert regulert av avtaleverket mellom mor- og datterselskap. Revisjonen har ikke gått gjennom kalkulasjonene som ligger til grunn for disse prisene.

Leie av biler, vekt, maskiner og mannskap

Avtalen gir gjensidig rett til leie mellom selskapene når kapasiteten hos utleier tilsier at dette kan skje, og regulerer prisbetingelsene for hvert enkelt leieobjekt eller oppdrag. Oversikten viser at morselskapet i større grad enn datterselskapet står som den utleiende parten. I all hovedsak er det fastprisavtaler basert på fordelingsnøkler mellom selskapene for hvert enkelt leieobjekt. For maskiner sier avtalen at det i tillegg skal faktureres for variable kostnader annen hver måned.

Økonomisjefen forteller at avtalen vurderes én gang i halvåret. Dersom man ser at det brukes mer tid enn stipulert, kan avtalen justeres. Videre forteller han at prisingen er basert på selskapets kostnader med et påslag. Som eksempel på kostnadskalkuleringen trekker han frem at det er gjort mye analyse av verneombudets bistand til Retura. Økonomisjefen forteller at han ikke har oversikt over markedsprisene for slike tjenester, men understreker at de har som utgangspunkt at det ikke skal foregå noen subsidiering.

Revisjonen har fått oversendt de månedlige fakturaene i 2021 fra morselskapet til datterselskapet, og sammenholdt disse med prisbetingelsene i avtalen. Revisjonen har ikke avdekket noen avvik. De månedlige beløpene summerte seg til kroner 155 900.

Kjøp av utstyr

Betingelsene for Retura Shmils kjøp av poser og dunker følger av gjeldende prisliste.

Leie av utearealer, lokaler og IT-tjenester

Avtalevedlegget angir hvilke arealer som leies, arealstørrelser, kvadratmeterpriser og leiekostnad per måned. Avtalen er spesifisert for 10 ulike leiearealer, alle angitt med unike kvadratmeterpriser og arealer. Økonomisjefen forteller at daglig leder har gjort undersøkelser om markedspriser på tilsvarende arealer både i Brønnøysund, Sandnessjøen og Mosjøen, og at prisene er lagt noe over oppnåelig markedspris. Han forteller at arealene blir oppmålt, og at det er klare skiller og streng praksis for hva som er Retura Shmils og morselskapets områder.

Ifølge avtalen for 2021 skulle Retura Shmil betale en samlet månedlig leie for arealene på kroner 204 874. Revisjonen har gått gjennom de månedlige fakturaene og ikke avdekket noen avvik. Det presiseres at revisjonen ikke har gjort sammenlignende undersøkelser om leiepris, foretatt arealoppmåling eller sjekket den faktiske bruken av arealene.

Retura Shmil leier IT-tjenester fra morselskapet. Økonomisjefen har beregnet IT-kostnader per ansatt, og avtalen er basert på disse kalkylene. Tjenestene omfatter kostnader til server og programvare, hvor SHMIL har serviceavtale med et IT-selskap. Kostnader knyttet til Retura Shmil sine egne fagsystem og maskinvarer håndteres av selskapet selv. Revisjonens fakturakontroll viste samsvar med avtalen.

7.4 Vurderinger

Fakta i kapittel 7.3 har blitt vurdert opp mot disse revisjonskriteriene:

- Transaksjoner mellom SHMIL og datterselskaper skal være regulert av skriftlige avtaler
- Transaksjoner mellom morselskap og datterselskap skal være basert på markedsmessige vilkår
- Dersom det ikke eksisterer markedspriser, skal kjøp og salg av varer og tjenester mellom konsernselskapene gi dekning for variable og faste kostnader, samt et rimelig fortjenestepåslag.
- SHMIL skal kunne dokumentere at det ikke foregår kryssubsidiering i konsernet

Konserninterne transaksjoner er regulert av en skriftlig avtale

Kjøp og salg av tjenester mellom mor- og datterselskap er regulert av et avtaleverk. I avtalen mellom SHMIL og Retura Shmil er det angitt hvilke tjenester det gjelder og hvilke prisbetingelser som skal benyttes ved fakturering. Dermed er det mulig å etterprøve om transaksjonene er forretningsmessig begrunnet. En forretningsmessig begrunnelse betyr at det for begge parter må foreligge en naturlig sammenheng mellom selskapenes kjernevirksomhet og hvilke tjenester som skal kjøpes internt i konsernet.

Etter revisjonens vurdering regulerer avtaleverket i tilstrekkelig grad de vilkårene som skal ligge til grunn for transaksjonene, og de seks avtaleområdene er alle relevante for selskapenes virksomhet.

Transaksjoner er basert på markedsmessige vilkår der dette kan etterprøves

Det sentrale spørsmålet er om prisingen av tjenestene følger alminnelige markedsvilkår, eller om det gjennom over- eller underprising forekommer krysssubsidiering mellom selskapene i konsernet. Ved å sammenligne transaksjonene med andre, kommersielle aktørers pris- og avtalevilkår, kan det konstateres om handelen er gjort på markedsmessige vilkår. Dersom avtaleområdene er unike for Retura Shmil, må det vurderes om andre markedsaktører ville oppnådd tilsvarende vilkår. Revisor mener at transaksjoner er basert på markedsmessige vilkår der dette kan etterprøves.

SHMIL inngår avtaler med andre store aktører for næringsavfall om leveringspris på gjenvinningsstasjonene. Betingelsene er tonnasjeavhengig, noe som etter revisjonens skjønn kan saklig begrunnes med stordriftsfordeler.

Revisjonen har ikke funnet indikasjoner på at bygninger og utearealer leies ut til en kvadratmeterpris som ligger under gjengs markedsleie. Både de spesifikke arealangivelsene for 10 ulike anlegg og informasjonen fra SHMIL underbygger at selskapene har en bevisst holdning til at arealene skal være adskilte.

SHMIL har ingen avtaler med andre aktører enn Retura Shmil for henting av containere fra faste returpunkt. Revisjonen har forståelse for at markedet er svært begrenset, og at anskaffelse av egne biler er et kostnadsøkende alternativ. Likevel finner vi det lite tilfredsstillende at det ikke har vært gjennomført etterprøvbare konkurranser om oppdragene. Dette kunne avklart om markedet faktisk var så begrenset som antatt. Revisjonen har imidlertid ikke noe holdepunkt for at morselskapet betaler en overpris i forhold til kostnadene som påløper i datterselskapet ved henting av containere.

Ved manglende markedspriser blir internprisingen basert kostnadskalkyler med et fortjenestepåslag

Retura Shmil benytter ledig kapasitet på renovasjonsbilene til innsamling av husholdningsavfall fra næringskunder. Forutsatt at det også betales for en andel av de faste kostnadene er ikke dette i seg selv en indikasjon på krysssubsidiering. Begrunnelsen for prismatrisene underbygger at det deles på faste kostnader. Revisjonen er imidlertid kritisk til at andre næringsaktører ikke får samtidige tilbud om å benytte ledig kapasitet, og at de selv må ta initiativ for i det hele tatt å få et tilbud fra SHMIL. Konsekvensen av dette kan bli at det ikke lenger er noen ledig kapasitet etter at Retura Shmil har fått dekket sitt behov, noe som kan virke konkurransevridende.

For avtaleområdene som omfatter leie av personell, maskiner og utstyr er det vanskelig å sammenligne direkte mot markedspriser. Dette fordi det bare er Retura Shmil som har adgang til å leie SHMIL sine ressurser på disse områdene. Forbudet mot kryssubsidiering innebærer at morselskapet må prise disse tjenestene slik at det gis dekning for variable og faste kostander, samt et fortjenestepåslag. Revisjonen har ikke etterprøvd de kalkylene som danner grunnlaget for prisene. Prisstrukturen i avtalen og opplysningene fra økonomisjefen gir i seg selv ingen indikasjoner på kryssubsidiering, men gir likevel ingen fullgod sikkerhet for at så ikke kan skje. Det mest kritiske er at transaksjonene er basert på stipulert bruk i stedet for den faktiske. Dersom faktureringen i større grad var basert på timepriser og registrert tidsbruk, ville internprisingen vært mer etterprøvbar.

SHMIL er i stand til å legge frem tilstrekkelig dokumentasjon for å kunne vurdere om konserninterne transaksjoner skjuler kryssubsidiering

Statsstøttereglene bygger på at virksomheten skal kunne dokumentere at ulovlig kryssubsidiering ikke skjer. Dette innebærer at konserninterne transaksjoner må være begrunnet i faktiske tjenestebehov for det enkelte selskap, at det kan dokumenteres at de er basert på forretningsmessige vilkår, og at det er sporbart at regnskapet ikke inneholder interne transaksjoner av annen art.

Etter revisjonens vurdering tilsier systematikken i avtaleverket mellom mor- og datterselskap at selskapet er i stand til å legge frem slik dokumentasjon. Det presiseres at revisjonen bare har grunnlag for å uttale seg om dokumentasjonsplikten, og ikke hvilke funn som ville komme ut av en detaljert undersøkelse av denne dokumentasjonen.

7.5 Konklusjon

Er økonomiske transaksjoner mellom SHMIL og datterselskaper i samsvar med regelverket om kryssubsidiering?

Revisjonen har ikke funnet indikasjoner på at konsernregnskapet inneholder transaksjoner mellom mor- og datterselskap som skjuler ulovlig kryssubsidiering mellom husholdningsavfall og konkurranseutsatt næringsavfall. Det understrekes at konklusjonen er basert på en systemgjennomgang, og ikke en detaljert kontroll av den enkelte kalkulasjon.

Revisjonen har avgrenset undersøkelsen til transaksjoner mot datterselskap som inngår i SHMIL sitt konsernregnskap. Dette gjelder bare Retura Shmil AS. For de tilknyttede selskapene tilsier de begrensede eierandelene at risikoen for ulovlig kryssubsidiering er lav,

ettersom SHMIL hverken har tilstrekkelig innflytelse eller økonomiske insentiver for over- eller underprising.

Hovedregelen er at prisene skal reflektere markedsmessige vilkår. Dersom sammenlignbare markedspriser ikke kan fremskaffes, skal internprisene gi full kostnadsdekning med tillegg av et fortjenestepåslag. Uten at det har betydning for hovedkonklusjonen mener revisjonen at følgende grep ville gitt ytterligere sikkerhet for at transaksjonene ikke skjuler krysssubsidiering:

- At alle aktører for næringsavfall sikres likebehandling, eksempelvis får samtidig tilbud om å benytte ledig kapasitet på SHMIL sine renovasjonsbiler
- At det utlyses konkurranse når SHMIL setter bort transportoppdrag fra faste returpunkter
- At Retura Shmil faktureres etter timepris og faktisk bruk ved leie av personell, biler og maskiner

8 HØRING

Rapporten ble sendt på høring 11. februar med høringsfrist 25. februar. Revisor mottok høringssvar fra selskapet 21. februar. Revisor har ikke mottatt høringssvar fra verken eierrepresentantene eller kommunedirektøren.

Høringssvaret fra selskapet har ikke medført endringer i rapporten.

9 OPPSUMMERING AV KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

I dette kapitlet oppsummeres konklusjoner og anbefalinger fra forvaltningsrevisjonsdelen av rapporten (kapittel 4-7).

Revisjonen konkluderer i kapittel 4 med at selvkostprinsippet blir overholdt når SHMIL beregner renovasjonsgebyr.

Revisor konkluderer i kapittel 5 med at rutinene for differensiering av renovasjonsgebyr er i tråd med regelverket.

Revisor konkluderer i kapittel 6 med at SHMIL jobber målrettet for å begrense forurensning, tilpasse seg framtidige krav på renovasjonsområdet og utnytte avfallet som ressurs. Det er fortsatt en vei fram til målet om å øke gjenvinningsgraden av avfallet, men revisor har inntrykk av at selskapet er i prosess på disse områdene. Den nye strategien for selskapet som skal behandles sommeren 2022 vil være førende for hvordan selskapet skal arbeide videre i årene fremover, og er således viktig i å stake ut kursen for SHMIL.

Til slutt, i kapittel 7, har ikke revisor funnet indikasjoner på at konsernregnskapet inneholder transaksjoner mellom mor- og datterselskap som skjuler ulovlig kryssubsidiering mellom husholdningsavfall og konkurranseutsatt næringsavfall. Det understrekes at konklusjonen er basert på en systemgjennomgang, og ikke en detaljert kontroll av den enkelte kalkulasjon.

Revisjonen har avgrenset undersøkelsen til transaksjoner mot datterselskap som inngår i SHMIL sitt konsernregnskap. Dette gjelder bare Retura Shmil AS. For de tilknyttede selskapene tilsier de begrensede eierandelene at risikoen for ulovlig kryssubsidiering er lav, ettersom SHMIL hverken har tilstrekkelig innflytelse eller økonomiske insentiver for over- eller underprising.

Hovedregelen er at prisene skal reflektere markedsmessige vilkår. Dersom sammenlignbare markedspriser ikke kan fremskaffes, skal internprisene gi full kostnadsdekning med tillegg av et fortjenestepåslag. Uten at det har betydning for hovedkonklusjonen mener revisjonen at følgende grep ville gitt ytterligere sikkerhet for at transaksjonene ikke skjuler kryssubsidiering:

- At alle aktører for næringsavfall sikres likebehandling, eksempelvis får samtidig tilbud om å benytte ledig kapasitet på SHMIL sine renovasjonsbiler
- At det utlyses konkurranse når SHMIL setter bort transportoppdrag fra faste returpunkter
- At Retura Shmil faktureres etter timepris og faktisk bruk ved leie av personell, biler og maskiner

KILDER

- Bisnode CreditPro, www.soliditet.no
- Ecopro AS, «Pioner på områder», hentet fra: <http://ecopro.no/teknologi/pioner-pa-omrader/>.
- Ecopro AS, «Behandlingsprosess», hentet fra: <http://ecopro.no/produksjon-og-tjenester/prosess-for-behandling/>.
- Ecopro AS, «Ny poseordning gir null plast i bioresten» <https://ecopro.no/2021/04/ny-poseordning-gir-null-plast-i-bioresten/>
- EUs rammedirektiv for avfall, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:312:0003:0030:EN:PDF>
- Helgeland Avfallforedling IKS' hjemmeside, www.haf.no
- Helgelendingen, *Må være en vinn-vinn-løsning for alle parter*, 17.06.2021. Hentet fra <https://www.helg.no/shmil-vil-overta-mosjohallen-ma-vare-en-vinn-vinn-losning-for-alle-parter/s/5-24-674551>
- Innherred Renovasjon IKS' hjemmeside, www.innherredrenovasjon.no
- IRIS Salten IKS' hjemmeside, www.iris-salten.no
- Klima- og miljødepartementets avfallsstrategi, *Fra avfall til ressurs*, hentet fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/27128ced39e74b0ba1213a09522de084/t-1531_web.pdf
- KS anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll, <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/for-deg-som-folkevalgt/AnbefalingerEierskap2020.PDF>
- Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven), LOV-2018-06-22-83
- Midtre Namdal Avfallsselskap IKS' hjemmeside, www.mna.no
- www.miljostatus.no
- Norges Kommunerevisorforbund, www.nkrf.no
- NRK 2018, *Dette er plasten ingen vil ha*, hentet fra: <https://www.nrk.no/nordland/dette-er-plasten-ingen-vil-ha--vi-er-i-ferd-med-a-drukne-i-dette-1.14252545>
- SHMILs hjemmeside, www.shmil.no
- The Ellen MacArthur Foundation, *What is a circular economy?*, n.d., hentet fra: <https://ellenmacarthurfoundation.org/topics/circular-economy-introduction/overview>

VEDLEGG 1 – UTLEDNING AV REVISJONSKRITERIER

Ifølge forskrift om kontrollutvalg og revisjon (§15) skal det etableres revisjonskriterier for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Revisjonskriterier er de krav og forventninger som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres/vurderes i forhold til. Disse kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området. Slike autoritative kilder kan være lov, forskrift, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak (mål og føringer), administrative retningslinjer, samt statlige føringer og praksis.

Eierskapskontroll

Betingelsene for folkevalgt styring og kontroll endres når virksomheter eller tjenester skilles ut og legges i selskaper. Lovfestede bestemmelser og normer for god selskapsstyring setter grenser for hvor mye kommunene som eier disse selskapene kan og bør involvere seg i selskapenes virksomhet. Aktivt eierskap innebærer at de folkevalgte bruker de mulighetene styringssystemene gir til å utøve eierstyring.

Revisjonskriterier for eierskapskontroll er utledet fra IKS-loven og KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll. KS sine anbefalinger er ikke obligatoriske, men er uttrykk for god praksis for kommunal eierstyring og er relevante kriterier å vurdere kommunens praksis mot.

Eiernes styringsdokumenter

Lov om interkommunale selskap stiller i § 4 krav til at det skal være en selskapsavtale og angir at selskapsavtalen minst skal inneholde følgende:

- selskapets foretaksnavn
- angivelse av deltakerne
- selskapets formål
- den kommune der selskapet har sitt hovedkontor
- antall styremedlemmer
- deltakernes innskuddsplikt og plikt til å foreta andre ytelser overfor selskapet
- den enkelte deltakers eierandel i selskapet og den enkelte deltakers ansvarsandel i selskapet dersom denne avviker fra eierandelen
- antall medlemmer av representantskapet og hvor mange medlemmer den enkelte deltaker oppnevner
- annet som etter lov skal fastsettes i selskapsavtalen

For SHMIL sin del innebærer bestemmelsene i denne paragrafen at selvselskapsavtalen skal besluttes av kommunestyrene og det samme gjelder endringer i de ni minimumskravene. Andre endringer i selvselskapsavtalen kan besluttes med 2/3 flertall av representantskapet, hvis selvselskapsavtalen ikke bestemmer at kommunestyrene skal beslutte.

Kommuneloven slår fast i § 26-1 at kommunene minst en gang i valgperioden skal utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv. Eierskapsmeldingen skal inneholde:

- a) kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring
- b) en oversikt over selskaper, kommunale eller fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- c) kommunens eller fylkeskommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene nevnt i bokstav b.

KS' anbefaling fire handler om at kommunestyret årlig bør få en rapport (eller eierskapsmelding) om status i selskapene. Det betyr at man ikke nødvendigvis trenger å behandle hele eierskapsmeldingen med prinsipper og formål, men kan behandle den delen som omhandler status i selskapene. Eierskapsmeldingen kan også inneholde f.eks. eiers forventninger til selskapenes forhold til etikk, miljø, likestilling, samfunnsansvar etc.

KS sin anbefaling fem er at kommunestyret skal utarbeide og revidere styringsdokumenter jevnlig. Selskapsavtalen og eierskapsmeldingen er styringsdokumenter. Forurensningsloven § 30 gir kommunen muligheter til å gi forskrift som er nødvendig for å få til en hensiktsmessig og hygienisk oppbevaring, innsamling og transport av husholdningsavfall. Flere paragrafer i forurensningsloven gir hjemmel for renovasjonsforskrift.

Dette gir følgende kriterier:

- Det skal foreligge en selvselskapsavtale som minst angir informasjon som IKS-loven krever
- Kommunen skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet
- Kommunen må behandle eierskapsmelding som inneholder lovens minstekrav minst en gang i løpet av valgperioden
- Kommunen bør årlig få en rapport om status i selskapene sine

Eierrepresentasjon

IKS-loven § 6 slår fast at selskapet skal ha et representantskap hvor samtlige deltakere er representert med minst én representant. Videre går det fram at vedkommende kommunestyre oppnevner selv sine representanter og det skal oppnevnes minst like mange varamedlemmer som faste medlemmer. Hvis ikke annet er fastsatt i selskapsavtalen, velger representantskapet selv sin leder og nestleder. Representantskapets medlemmer velges for fire år om ikke annet er fastsatt i selskapsavtalen. Den enkelte deltaker kan foreta nyvalg av sine representantskapsmedlemmer i valgperioden. Nyvalg skjer for den gjenværende del av valgperioden.

Av KS sin anbefaling 7 anbefales det, avhengig av selskapets formål, som en hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet. Eierstyring skal utøves innenfor rammen av kommunestyrets vedtak.

Når kommunen er eier og deltager i et foretak må en fysisk person bli gitt en fullmakt til å opptre på vegne av kommunen i eierorganene. Det viktigste enkeltelement når det gjelder fullmakt er å avgi stemme på vegne av kommunen. I tråd med kommuneloven § 6 må fullmakten gis av kommunestyret, som kommunens øverste organ.

KS sin anbefaling nummer ett handler om obligatorisk opplæring og informasjon til folkevalgte. Kommunene bør som en del av sitt folkevalgtprogram gjennomføre obligatoriske kurs eller eierskapsseminarer. Den første opplæringen bør gjennomføres i løpet av de første seks månedene av valgperioden. Det anbefales også at det nye kommunestyret tidlig i perioden får en oversikt over status for selskapene.

Dette gir følgende kriterier:

- Kommunestyret skal oppnevne minst én representant med vararepresentant til representantskapet for fire år
- Det bør gjennomføres obligatorisk opplæring av, og gis informasjon til folkevalgte
- Eierstyringen skal utøves innenfor rammen av kommunestyrets vedtak

Representantskapet

I henhold til § 7 i IKS-loven utøver deltakerne sin myndighet i selskapet gjennom representantskapet som er selskapets øverste myndighet. Videre framgår det av § 7 at representantskapet skal behandle selskapets budsjett, økonomiplan, regnskap og eventuelt andre saker som etter loven eller selskapsavtalen skal behandles i representantskapet. § 27

slår fast at styret legger frem forslag til årsregnskap og årsberetning som behandles av representantskapet. Det framgår av § 10 i IKS-loven at representantskapet velger styremedlemmer med unntak av styremedlemmer som skal velges av ansatte. KS' anbefaling 14 om oppnevning av vararepresentanter sier at for varamedlemmer til styret bør ordningen med numeriske varamedlemmer benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

IKS-loven § 8 fastslår at innkalling til representantskapsmøte skal skje med minst fire ukers varsel, og skal inneholde sakliste. De enkelte deltakere skal med samme frist varsles om innkallingen og saklisten. Representantskapets leder kan innkalle representantskapet med kortere frist i tilfeller hvor dette er påtrengende nødvendig.

KS sin anbefaling nummer ti sier at ved valg av styrer til kommunalt eide selskaper bør det vedtektsfestes bruk av valgkomité. I selskap med flere eierkommuner bør valgkomiteen sammensettes slik at den reflekterer eierandelene. I tillegg anbefales det at det utarbeides retningslinjer for valgkomiteens arbeid, at valgkomiteen har en dialog med styret før forslag fremmes og at valgkomiteen begrunner sine forslag.

KS sin anbefaling nummer 16 om godtgjøring for styreverv sier blant annet at godtgjørelsen bør reflektere styrets økonomiske og strafferettslige ansvar i tillegg til kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet. I IKS er det representantskapet som fastsetter styrets godtgjørelse.

Dette gir følgende kriterier:

- Representantskapet skal behandle selskapets budsjett, økonomiplan, årsberetning og årsregnskap og velge styremedlemmer, styreleder og styrets nestleder.
- Bruk av valgkomité bør vedtektsfestes
- Innkalling til representantskapsmøte skal skje med minst fire ukers varsel og skal inneholde sakliste. Representantskapets leder kan innkalle representantskapet med kortere frist i tilfeller hvor dette er påtrengende nødvendig

Kompetansekrav til styrende organer

IKS-lovens § 13 slår fast at forvaltning av selskapet hører under styret, som har ansvar for en tilfredsstillende organisering av selskapets virksomhet. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets årsbudsjett og andre vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet, og skal sørge for at bokføringen og

formuesforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll. Styret skal føre tilsyn med daglig leders ledelse av virksomheten

KS sin anbefaling nummer ni handler om sammensetningen av styret og peker på at det er eiers ansvar å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet. Anbefaling nummer elleve er at det tilstrebes kjønnsbalanse i styret og aksjelovens §20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende for IKS-er.

KS sin anbefaling nummer 12 om rutiner for å sikre riktig kompetanse i selskapsstyrene sier at eier har ansvar for å sikre at styret har den nødvendige kompetansen for å nå selskapets mål. Eier bør også anbefale styret selv jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Det er derfor anbefalt flere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse, slik som styreinstruks, egenevaluering, ekstern styreopplæring, styreseminar om roller, ansvar og oppgaver, plan for arbeidet og en redegjørelse for selskapets styring og ledelse i en årsrapport.

KS sin anbefaling nummer 15 om habilitetsvurderinger peker på at styrene bør etablere faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter og ordfører og kommunedirektør bør ikke sitte i styret i selskap.

Dette gir følgende kriterier:

- Eier bør bidra til at styret har god sammensetning
- Det bør oppnevnes numeriske varamedlemmer til styret
- Ordfører og kommunedirektør bør ikke sitte i styret i selskaper

Eiermøter

Eiermøter er ikke lovregulert og er bare en uformell arena hvor det ikke treffes vedtak. KS sin anbefaling nummer seks er at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapet. Eiermøtet er et møte mellom representanter fra kommunen som eier, styret og daglig leder.

KS sin anbefaling nummer åtte om representantskapsmøtene sier at det kan innkalles til eiermøte i tillegg til de formelle eiermøtene. Eiermøter kan være interkommunale formøter før representantskapsmøter eller møter for å drøfte en sak uten at det blir gjort formelle vedtak. Det er opp til eierne selv å vurdere behovet for, og hvordan slike eiermøter skal gjennomføres.

Dette gir følgende kriterier:

- Det bør gjennomføres eiermøter mellom eierne og selskapet for å informere eier om måloppnåelse og for å ta opp aktuelle problemstillinger for selskapet

Forvaltning av datterselskap

Aksjeloven fastsetter at et morselskap er et selskap som har bestemmende innflytelse over et eller flere andre selskaper, kalt datterselskaper. I praksis skjer dette når morselskapet har mer enn 50 prosent av aksjene i datterselskapet. Dersom morselskapet eier alle aksjer i datterselskapet har morselskapet full styring over datterselskapet. I selskaper med eierandeler under 50 prosent har man begrenset innflytelse.

Et datterselskap er en selvstendig juridisk enhet. Datterselskaper har egne styre og daglige ledere. Mulighetene til å styre datterselskaper ligger i å utøve styring gjennom aksjeandelene, som i aksjeselskaper vil foregå gjennom generalforsamlinger i selskapet. Da vil generalforsamlingen ha myndighet til å fatte vedtak. Eierne i SHMIL sin styremulighet i SHMILs datterselskaper ligger dermed i å velge styret i SHMIL og gi føringer til disse. Kommunenes forvaltning av SHMILs datterselskaper skjer dermed i SHMILs generalforsamling. Det kan gis uformelle signaler i eiermøter.

KS anbefaling 13 fastsetter at styret i morselskap ikke bør sitte i styret i datterselskap fordi styret i morselskap utgjør generalforsamling i datterselskap. Dette for å unngå rolleblanding i konsernforhold.

Dette gir følgende kriterier:

- Styret i morselskapet bør ikke sitte i styret i datterselskapet
- Eierstyringen av SHMIL sine datterselskap skal skje gjennom morselskapets selskapsavtale og morselskapets generalforsamlinger

Beregning av renovasjonsgebyr

Kommuneloven

Kommunelovens §15-1 andre ledd sier at samlet selvkost for en tjeneste skal tilsvare merkostnaden ved å yte tjenesten. Tredje ledd angir at samlet selvkost skal fastsettes ut fra følgende prinsipper:

- a) Kostnadene skal beregnes ut fra gjennomførte transaksjoner og anskaffelseskost

- b) Investeringskostnadene skal beregnes ut fra avskrivningene på investeringene og beregnede rentekostnader
- c) Investeringskostnadene skal fordeles over den tiden investeringene forventes å være i bruk

Selvkostforskriften

Det er fastsatt en egen selvkostforskrift (FOR-2019-12-11-1731), som utdyper hvordan selvkost skal beregnes. Forskriften omfatter også selvstendige rettssubjekter som utfører selvkosttjenester for kommunene etter reglene for utvidet egenregi. Det er utarbeidet en veileder til selvkostforskriften, H-2465 fra november 2020.

§ 3 Beregningsgrunnlag

Selvkostberegningene skal ta utgangspunkt i regnskapet for den aktuelle virksomheten, enten den føres etter kommunelovens eller regnskapslovens bestemmelser. Også når hele driften er satt bort til et eget selskap, vil kommunen kunne ha indirekte kostnader knyttet til tjenesten. Slike kostnader vil også inngå i beregningsgrunnlaget.

§ 4 Direkte og indirekte driftskostnader

Direkte driftskostnader omfatter kostnader til arbeid, varer og tjenester direkte forbundet med å produsere og yte selvkosttjenesten. Dersom kostnader også er knyttet til annet enn den aktuelle tjenesten, skal det foretas en forholdsmessig fordeling.

Indirekte driftskostnader omfatter kostnader til stabs- og støttetjenester, fellestjenester og kontrollfunksjoner som utfyller eller understøtter tjenesten. Andelen indirekte driftskostnader som tilordnes selvkost, skal gjenspeile selvkosttjenestens bruk av disse tjenestene og funksjonene. Kostnader til administrativ ledelse, folkevalgte organer etter kommuneloven § 5-1 eller eierorganer skal ikke inngå i selvkost.

§ 5 Direkte og indirekte kapitalkostnader

Kapitalkostnader omfatter verditap og beregnede rentekostnader ved å ha midler bundet i bygg og anlegg. Anleggsmidler skal beregnes ut fra prisen på anskaffelsestidspunktet, der avskrivningene skal foretas planmessig over den utnyttbare levetiden.

Rentekostnadene skal beregnes uavhengig av den faktiske finansieringsformen. Kalkylerente skal settes lik årets gjennomsnittlige 5-årige swaprente med et tillegg på ½ prosentpoeng. Beregningsgrunnlaget for de kalkulatoriske rentekostnadene skal være gjennomsnittet av restverdien ved inngangen og utgangen av året.

Også andeler av indirekte kapitalkostnader skal tas med når disse understøtter eller utfyller selvkosttjenesten. Disse kan enten beregnes på samme måte som den forholdsmessige

fordelingen av indirekte driftskostnader, eller ved å sette de lik 5 prosent av netto indirekte driftskostnader.

§ 8 Håndtering av overskudd og underskudd

Dersom gebyrinntektene er høyere enn årets kostnader, skal overskuddet dekke tidligere års underskudd. Restbeløp skal avsettes til et selvkostfond. Dette skal tilbakeføres ved å finansiere fremtidig underskudd senest i det femte året etter at overskuddet oppsto. Dersom selvkostregnskapet viser et underskudd, skal dette dekkes ved å bruke av selvkostfondet, så lenge det er tilgjengelige midler. Udekket differanse skal fremføres i selvkostregnskapet til inndekning senere år, noe som etter hovedregelen skal skje senest i det femte året etter at det oppsto.

Ved årets slutt skal beregnede renteinntekter legges til selvkostfondet. Rentefoten skal beregnes på samme måte som etter § 5, og utfra den gjennomsnittlige beholdningen på fondet. Også fremført underskudd skal renteberegnes.

Forurensingsloven

Det følger av forurensningsloven § 34 at kommunens lovpålagte håndtering av husholdningsavfall fullt ut skal finansieres gjennom avfallsgebyr. § 27 i forurensingsloven hjemler at avfall fra fritidseiendommer regnes som husholdningsavfall. Avfallsgebyret betales av eierne av eiendommene som omfattes av ordningen for lovpålagt innsamling av husholdningsavfall. Avfallsgebyr skal fastsettes på grunnlag av selvkostprinsippet.

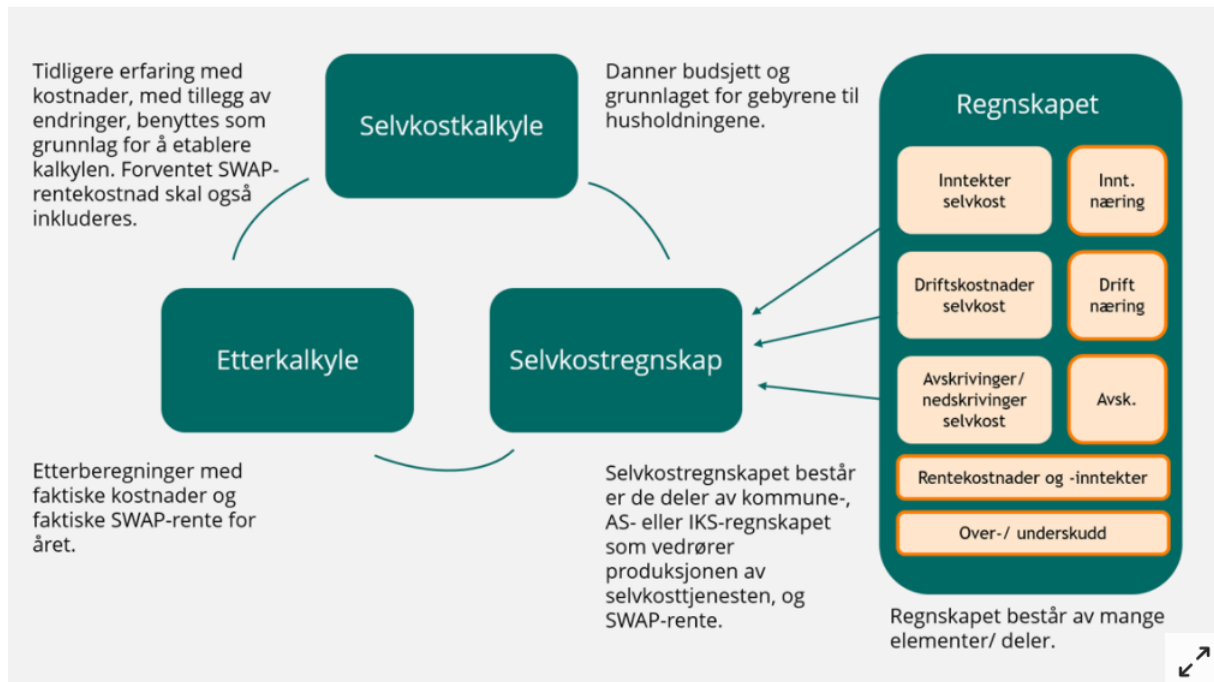
Avfallsforskriften

Avfallsforskriftens kapittel 15 omhandler avfallsgebyr for husholdningsavfall. Miljødirektoratet har utarbeidet en veileder som utdyper bestemmelsene om gebyrberegning.

§ 15-3 Fastsettelse av avfallsgebyr

Det er kommunestyret som skal fastsette avfallsgebyr. Avfallsgebyret skal gi full kostnadsdekning etter selvkostprinsippet. I selvkostregnskapet skal alle inntekter tilknyttet lovpålagt håndtering av husholdningsavfall godskrives. Miljødirektoratets veileder presiserer at kostnader til interkommunale selskapers eierorganer ikke skal belaste gebyrgrunnlaget, men at kostnader til selskapsorganene er direkte henførbare.

Sammenhengen mellom selvkostkalkyle, selvkostregnskap og etterkalkyle

Kilde: Miljødirektoratet

§ 15-4 Separat regnskap og kostnadsfordeling

Det stilles krav om separat regnskap for lovpålagt håndtering av husholdningsavfall. Dette innebærer at det for hvert regnskapsår skal utarbeides adskilte regnskap for resultat og balanse, for å etablere et tydelig skille mellom den lovpålagte håndteringen av husholdningsavfall og avfallshåndtering i markedet. I Miljødirektoratets veileder blir det presisert at det ikke stilles krav om to separate regnskapssystem, men at det er tilstrekkelig at det skjer et skille for hver enkelt kostnads- og inntektspost i regnskapet. Ifølge veilederen kan de separate balanseoppstillingene avgrenses til drifts- og anleggsmidler og arbeidskapital.

Der direkte fordeling ikke er mulig skal det brukes fordelingsnøkler. Valg av fordelingsnøkler for de ulike postene må kunne begrunnes og dokumenteres. Dette gjelder også ledelses- og administrasjonskostnader og kostnader til selskapsorganene. I Miljødirektoratets veileder er det anbefalt at faktisk bruk basert på innveid tonnasje brukes som grunnlag for fordelingsnøkler for felles nettokostnader. Dette begrunnes med at det er konkret, transparent og dokumenterbart, og at det ivaretar grunntanken bak sikring av selvkostprinsippet og forhindring av ulovlig kryssubsidiering.

Dette gir følgende revisjonskriterier:

- Selvkost skal danne grunnlaget for renovasjonsgebyret i SHMIL
- Det skal føres separat regnskap for lovpålagt håndtering av husholdningsavfall
- Det skal utarbeides forkalkyle, etterkalkyle og selvkostregnskap for husholdningsavfall
- Selvkostberegningene skal følge bestemmelsene i selvkostforskriften
- Inntekter og utgifter som både gjelder husholdningsavfall og næringsavfall skal fordeles etter nøkler som reflekter faktisk bruk. Fordelingsnøklerne skal dokumenteres og oppdateres jevnlig
- Mer- eller mindreinntekter for husholdningsavfall skal føres mot et selvkostfond
- Det skal være en planlagt prosess for oppbygging og nedbygging av selvkostfond slik at overskudd eller underskudd avregnes i løpet av fem år
- Kommunale påslag i renovasjonsgebyrene for egne indirekte kostnader skal være begrunnet og dokumenterbare

Differensiering av renovasjonsgebyr

Avfallsforskriften § 15-3 slår fast at kommunestyret skal fastsette avfallsgebyret. Dette er uavhengig av hvordan renovasjonsordningen er organisert. Kommunestyret kan få forslag eller beregningsgrunnlag fra IKS eller lignende selskaper. Forurensningslovens § 34 andre ledd hjemler at kommunen bør fastsette differensierte gebyrer, der dette vil kunne bidra til avfallsreduksjon og økt gjenvinning. Miljødirektoratets veileder for beregning av kommunale avfallsgebyr, utdyper at det hovedsakelig er to forhold som kan tilsi differensiering av avfallsgebyr:

- For å motivere til avfallsreduksjon og gjenvinning
- Det er anledning til å differensiere gebyr der dette er begrunnet i reelle kostnadsforskjeller knyttet til betjening av den enkelte abonnent eller gruppe av abonnenter (men ikke dersom det er på grunn av ulik henteavstand)

Som eksempler på differensiering av avfallsgebyr, nevnes:

- Omfang av sorteringsordninger (hente mange eller få fraksjoner hos abonnentene, utbygd nettverk av returpunkter og gjenvinningsstasjoner)
- Tømmefrekvens
- Varierende avfallsmengde
- Samarbeid mellom abonnenter (deling av utstyr)
- Hjemmekompostering eller annen disponering i husstanden

Veilederen fastsetter at det ikke er anledning til å differensiere gebyr på sosialt grunnlag. Det er heller ikke tillatt å differensiere på bakgrunn av ulik kjøreavstand (NOU 2002:19). Dagens løsninger for differensiering av gebyrene er dermed knyttet opp mot omfanget av kildesortering og de ulike innsamlingsordningene, og ikke til boligens størrelse, standard og lignende. I et brev fra Statens forurensningstilsyn av 16.07.1998, vurderes gebyrdifferensiering for fritidsboliger. Her kommer det frem at gebyrdifferensiering på bakgrunn av om eier er inn- eller utenbygdsboende ikke kan finne sted, og at en slik differensiering vil være utenfor grensene for kommunenes adgang til å differensiere avfallsgebyret etter forurensningsloven § 34 andre ledd og det ulovfestede likhetsprinsippet. KLIF svarer i brevet fra 27.06.2013 på mulighetene for å differensiere renovasjonsgebyret og sier følgende om fritidseiendommer:

Differensiering av avfallsgebyrene til fritidseiendommer bør baseres på at det er forbundet med lavere kostnader å betjene enkelte abonnenter enn andre. Det er derfor f.eks. ikke anledning til å fastsette lavere avfallsgebyr for hytteeiere som har fast bosted i kommunen, enn for hytteeiere som har fast bosted i andre kommuner. Det at enkelte hytteeiere betaler avfallsgebyr også på det permanente bostedet i den samme kommunen endrer ikke på det faktum at det også er forbundet med kostnader å samle inn avfall fra fritidseiendommen.

I brevet fra KLIF 27.06.2013 trekkes det fram to forhold som kan tilsi differensiering av gebyr:

- For å motivere til avfallsreduksjon og gjenvinning
- Reelle kostnadsforskjeller knyttet til betjening av den enkelte abonnent eller gruppe av abonnenter

Videre peker KLIF på at grunnlaget for differensiering, basert på dagens vanligste innsamlingssystemer vil være:

- Avfallstype (sorterte fraksjoner, restavfall)
- Avfallsvolum (hentefrekvens, størrelse på avfallsbeholder, vekt)
- Avfallsløsning (gjenvinningsordninger som tas i bruk)

Videre skriver KLIF at det betyr at dagens løsninger for differensiering av avfallsgebyrer er knyttet opp mot omfanget av kildesortering og de ulike innsamlingsordningene og ikke til størrelsen på fritidsbolig, standard og liknende.

Dette gir følgende revisjonskriterium:

- Differensiering av avfallsgebyr bør etableres for å motivere avfallsreduksjon og gjenvinning samt med begrunnelse i reelle kostnadsforskjeller for å betjene abonnenter

Målrettet arbeid for endring og tilpasning

FNs bærekraftsmål er relevante for renovasjonssektoren. Mål 11 om bærekraftige byer og lokalsamfunn, har et delmål 6 om å redusere byene og lokalsamfunnenes negative påvirkning på miljøet (målt per innbygger), med særlig vekt på luftkvalitet og avfallshåndtering i offentlig eller privat regi. I mål 12 om ansvarlig forbruk og produksjon, er delmål 3 å innen 2030 halvere matsvinn per innbygger på verdensbasis. Delmål 4 er å oppnå en mer miljøvennlig forvaltning av kjemikalier og alle former for avfall gjennom hele livssyklusen, i samsvar med internasjonalt vedtatte rammeverk. Videre å betydelig redusere utslipp av kjemikalier og avfall til luft, vann og jord for mest mulig å begrense skadevirkningene for folkehelsen og miljøet. Delmål 5 er å innen 2030 redusere avfallsmengden betydelig gjennom forebygging, reduksjon, materialgjenvinning og ombruk.²⁰

²⁰ Regjeringen, «FNs bærekraftsmål», 2020
<https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/utviklingssamarbeid/sdg_oversikt/id2505654/>.

Figur 8. FNs bærekraftsmål

Kilde: Regjeringen (2020)

Miljødirektoratets avfallsplan 2020-2025²¹ er utarbeidet i samsvar med artikkel 28 i rammedirektivet for avfall. Rapporten beskriver blant annet behov for endring i avfallsinfrastrukturen, blant annet på grunnlag av EU-krav om forberedelse til ombruk og materialgjenvinning. Det framgår av planen at det er et nasjonalt mål at veksten i mengden avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten, og ressursene i avfallet utnyttes best mulig gjennom materialgjenvinning og energiutnyttelse.

Det er satt følgende målsetting om norsk måloppnåelse, i utgangspunktet gjennom EUs rammedirektiv om avfall (2008/98/EF):

²¹ Miljødirektoratet, *Avfallsplan 2020-2025*, 2019
<https://www.regjeringen.no/contentassets/c6a9a384d90c4af18bfd8458f3167708/avfallsplan-2020-2025.pdf>.

Tabell 19. Målsettinger for materialgjenvinning

Tabell 9. Mål i EU-regelverk og norsk måloppnåelse

Avfall som inngår i mål om materialgjenvinning	Mål i gjeldende direktiv	Nye mål i reviderte direktiv			Rapportert måloppnåelse for Norge i 2017
		2025	2030	2035	
Husholdningsavfall og lignende næringsavfall	50 %	55 %	60 %	65 %	39 %
Bygg- og anleggsavfall	70 %	-	-	-	52 %
Emballasje	55 % - 80 %	65 %	70 %	-	56 %

Kilde: Avfallsplan 2020-2025

Målet om 50 prosent materialgjenvinning i 2020 krevde at Norge økte materialgjenvinningen med 280 000 tonn husholdningsavfall og lignende næringsavfall. I 2035 må Norge øke materialgjenvinningen med 1,2 millioner tonn for å klare kravet.

Rammedirektivet sier videre at man skal sikre separat innsamling og miljømessig forsvarlig behandling av biologisk avfall, herunder våtorganisk avfall, når dette er relevant. God kildesortering er en forutsetning for å kunne klare å oppnå mer gjenvinning.

Avfallsplanen trekker fram differensierte avfallsgebyrer som et verktøy i å stimulere til avfallsreduksjon. Forbud mot deponering av biologisk nedbrytbart avfall fra 2009 har gitt en stor nedgang i mengden husholdningsavfall som deponeres, og har stimulert til økt biologisk behandling av matavfall.

I Avfallsplanen framgår det at Miljødirektoratet har indikasjoner på at det er en økende trend på å levere gjenstander til ombruk. Noen renovasjonsselskaper som f.eks. Innherred Renovasjon har bruktbutikkene «Bruktbo», hvor man gratis leverer gjenstander som kan selges. Inntekter fra salget skal finansiere bygg og ansatte for å drive bruktbutikkene.

Som et ledd i arbeidet med nasjonal strategi for sirkulær økonomi har Deloitte fått i oppdrag å utarbeide et faktagrunnlag for regjeringens strategi. I delrapport 1²² presenteres det at avfalls- og forbrenningsanlegg står for store punktutslipp av klimagasser, herunder at Klemetsrud forbrenningsanlegg i Oslo er Oslos største enkeltkilde til klimagassutslipp. Mengden avfall som går til deponi og forbrenning kan reduseres gjennom økt sortering og materialgjenvinning.

²² Deloitte, *Kunnskapsgrunnlag for nasjonal strategi for sirkulær økonomi: Delutredning 1 - potensial for økt sirkularitet*, 2020
https://www.regjeringen.no/contentassets/70958265348442759bed5bcbb408ddcc/deloitte_kunnskapsgrunnlag-sirkular-okonomi_potensialer.pdf.

Årsaken til at avfall går til deponi eller forbrenning, er knyttet til manglende teknologiske løsninger, kapasitet og lønnsomhet i gjenvinningen. Over 50 prosent av avfallet i Norge forbrennes eller deponeres, og av de ca 30 prosent som går til materialgjenvinning eksporteres store deler til utlandet uten at vi har kjennskap til hvor det ender opp.²³

Selv om renovasjonsselskapene ikke har direkte innvirkning på f.eks. design av gjenstander eller direkte kan påvirke forbrukeres kjøpemønster av nye varer – er renovasjonsselskapene en viktig del av omstillingen til en sirkulær økonomi. I delrapporten fra Deloitte har man identifisert at avfalls-, avløps- og gjenvinningssektoren har potensial innen sirkulær materialbruk (andel materialbruk som er gjenvunnet eller kommer fra regenerative naturressurser) og fornybar energi og drivstoff (andel energi- og drivstoffbruk som kommer fra fornybare kilder). Rapporten presenterer at avfall, avløp og gjenvinning «har lavt potensial for økt sirkularitet innad i egen virksomhet, men næringene har en viktig rolle i å legge til rette for økt sirkularitet i samtlige andre næringer.» Videre at «Avfall, avløp og gjenvinning spiller en sentral rolle i å utløse potensialet for sirkulær økonomi i nær sagt alle næringer ved å legge til rette for økt utsortering, ombruk og materialgjenvinning, og gjennom å tilby sekundære råvarer i markedet».

En overgang til en sirkulær økonomi krever samarbeid på tvers av næringer. I første omgang kan samarbeidet gå ut på å kartlegge material- og avfallsstrømmer, og forsøke å identifisere verdikjeder som kan gjøres sirkulære. Det er potensial for at avfallsnæringen i større grad enn i dag kan være en leverandør av sekundære råvarer som kan gå inn i nye verdikjeder. Sortering av nye fraksjoner, om det er manuelt eller automatisert, kan bidra til at flere ressurser kan få nytt/videre liv.

I Deloitte's delrapport 2 om barrierer for å utløse potensial for sirkulær økonomi i Norge, presenteres det at ulike og fragmenterte systemer for avfallshåndtering er en strukturell og betydelig barriere for økt materialgjenvinning. Dette kan ses sammen med mangel på samarbeid innad og på tvers av verdikjeder og næringer.²⁴ Det trekkes videre fram som en økonomisk barriere at for trevirke eller plast, er det ikke tilstrekkelig lønnsomt å etablere infrastruktur og systemer for innsamling, sortering og materialgjenvinning, eller at det finnes store nok markeder som vil nyttiggjøre seg av sekundære materialer. Andre utfordringer er

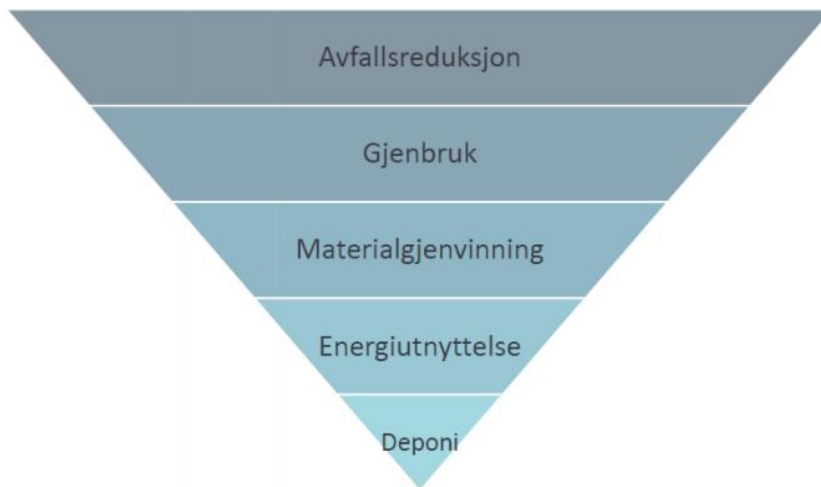
²³ Deloitte, *Kunnskapsgrunnlag for nasjonal strategi for sirkulær økonomi: Delutredning 1 - potensial for økt sirkularitet*.

²⁴ Deloitte, *Kunnskapsgrunnlag for nasjonal strategi for sirkulær økonomi: Delutredning 2 - Barrierer for å utløse potensial for sirkulær økonomi i Norge, 2020* <https://www.regjeringen.no/contentassets/70958265348442759bed5bcbb408ddcc/deloitte_kunnskapsgrunnlag-sirkular-okonomi_barrierer.-delrapport-2.pdf>.

digital umodenhet (manglende digital infrastruktur og data for material- og avfallsstrømmer), små volumer av material- og avfallsstrømmer spredt over store geografiske områder og manglende bruk av livsløpsanalyser for ressursene.²⁵ Rapporten prioriterer ulike næringsmuligheter, blant annet prioritering A: Økt bruk av sekundære råvarer gjennom å utnytte biprodukter og avfall fra andre bransjer, næringer samt avfall-, gjenvinning- og avløpsbransjen.

Meld. St. 45 (2016-2017) Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi tar utgangspunkt i EU-kommisjonens pakke Closing the Loop. Meldingen omfatter eksempelvis avfallshierarkiet (se figur 1) som fastsetter en prioritert rekkefølge for avfallshåndtering.

Figur 9. Avfallshierarkiet

Kilde: Miljøverndepartementet (2013)

Dette gir følgende revisjonskriterier:

- Selskapets behandling av avfall skal følge prioriteringen i avfallshierarkiet
- Selskapet må arbeide for å sikre mange nok fraksjoner med så rene masser som mulig
- Selskapet må arbeide for at mengden gjenvunnet eller ombrukt avfall øker
- Selskapet må arbeide for å ha kjennskap til hvor alt avfall med opprinnelse i SHMILs eierkommuner ender opp
- Selskapet bør tilrettelegge for god informasjon om sine ressurser slik at andre aktører kan identifisere potensielle råvarer til egen produksjon

²⁵ Deloitte, *Kunnskapsgrunnlag for nasjonal strategi for sirkulær økonomi: Delutredning 2 - Barrierer for å utløse potensial for sirkulær økonomi i Norge.*

Kryssubsidiering i konsern

IKS-loven har ingen bestemmelser om konsern, men regnskapsloven 1998-07-17-56, §1-3 andre ledd sier at et selskap er morselskap hvis vedkommende på grunn av avtale eller som eier av aksjer eller andeler har bestemmende innflytelse over et annet foretak. Datterselskap som er organisert som aksjeselskap er underlagt aksjelovens bestemmelser om «armlengdes avstand» i konsernforhold. Hensikten med disse bestemmelsene er å sikre at priser og vilkår i et konsern skal vær de samme som hva som ville blitt avtalt mellom uavhengige parter i en tilsvarende situasjon.

Kryssubsidiering mellom skjermet og konkurranseutsatt virksomhet vil kunne komme i konflikt med EØS-avtalens statsstøtteregler. I tillegg har avfallsforskriften spesielle bestemmelser som skal hindre at renovasjonsselskap med integrert virksomhet skal kunne subsidiere næringsvirksomheten.

Aksjeloven

Aksjelovens § 3-9 (1) har følgende bestemmelse:

Transaksjoner mellom selskaper i samme konsern skal grunnes på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper. Vesentlige avtaler mellom konsernselskaper skal foreligge skriftlig.

I forarbeidet til loven (NOU 1996:3) ble det vektlagt at transaksjonene må være forretningsmessig begrunnet, gjenspeile alminnelig markedspris, og at det måtte være likevekt mellom kontraktsytelsene og vilkårene for transaksjonene.

Statsstøttereglene

EØS-avtalens artikkel 61 forbyr som hovedregel offentlig støtte til næringslivet. Hva som er offentlig støtte blir tolket vidt, hvor kryssubsidiering i offentlig eid virksomhet kan bli rammet av forbudet. Dersom midler til finansiering av offentlige tjenester, - slik som renovasjonsgebyret, - benyttes til å finansiere konkurranseutsatt virksomhet, vil det bli rammet av forbudet. I departementets veileder til reglene²⁶ nevnes det noen typetilfeller:

- At felleskostnader for skjermet og konkurranseutsatt virksomhet, slik som administrasjonskostnader, belastes den skjermede virksomheten
- At ledig kapasitet i skjermet virksomhet brukes til å produsere konkurranseutsatte tjenester

²⁶ Fornyings- administrasjons- og kirke departementet (2010): Veileder: EØS-avtalens regler om offentlig støtte

- At det investeres i maskiner og utstyr i den offentlig finansierte delen som gir lavere driftskostnader for den konkurranseutsatte delen
- At ansatte, utstyr og lokaler fra den offentlig finansierte virksomheten brukes i den kommersielle

For å vurdere om det foreligger ulovlig krysssubsidiering brukes *markedsaktørprinsippet*. Ved å sammenligne transaksjonene med andre, kommersielle aktørers pris- og avtalevilkår, vil det som regel kunne konstateres om handelen er gjort på markedsmessige vilkår²⁷.

I tilfeller der det ikke eksisterer en sammenlignbar markedspris, har EU-domstolen oppstilt som krav²⁸ at vederlaget skal dekke variable kostnader, en andel av de faste og en rimelig fortjeneste på morselskapets investeringer. Dersom vederlaget ble satt for lavt, ville det være støtte til det konkurranseutsatte datterselskapet.

Med enkelte unntak, angir ikke regelverket eksplisitt hvilke tiltak som må foretas for å forhindre krysssubsidiering. Utfra virksomhetens art kan et regnskapsmessig skille være tilstrekkelig, mens det i andre tilfeller også bør foretas organisatorisk skille. Begge tiltakene forutsetter at kostnader og økonomiske fordeler som er knyttet til å produsere det forretningsmessige produktet belastes den konkurranseutsatte delen til markedspris.

Avfallsforskriften

Det foreligger ikke noe krav om organisatorisk skille mellom virksomhetene, noe som betyr at lovpålagte og ikke-lovpålagte områder kan gjøre seg nytte av felles ressurser i samme selskap, slik som administrasjon, maskinpark og anlegg. Dette stiller store krav til dokumentasjon av det regnskapsmessige skillet. Avfallsforskriftens § 15-1 presiserer forbudet mot krysssubsidiering slik:

I tillegg har forskriften til formål å hindre ulovlig krysssubsidiering mellom kommunens lovpålagte håndtering av husholdningsavfall og avfallstjenester som kommunen selger i markedet, herunder avfallstjenester knyttet til håndtering av næringsavfall og husholdningsavfall fra andre kommuner som kommunen selger avfallstjenester til.

²⁷ Jf. Nærings- og fiskeridepartementet (2019): Veileder om offentlig støtte, s. 111

²⁸ Chronpost-saken

Dette gir følgende revisjonskriterier:

- Transaksjoner mellom SHMIL og datterselskaper skal være regulert av skriftlige avtaler
- Transaksjoner mellom morselskap og datterselskap skal være basert på markedsmessige vilkår
- Dersom det ikke eksisterer markedspriser, skal kjøp og salg av varer og tjenester mellom konsernselskapene gi dekning for variable og faste kostnader, samt et rimelig fortjenestepåslag.
- SHMIL skal kunne dokumentere at det ikke foregår kryssubsidiering i konsernet

VEDLEGG 2 – HØRINGSSVAR SELSKAPET

SV: Høring: Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i SHMIL IKS

Håkon Johansen <Hakon@shmil.no>

Til Sunniva Tusvik Sæter

Kopi paal-anders@brandth.no

Du svarte på meldingen 23.02.2022 12:08.

Svar

Svar til alle

Videre send

man. 21.02.2022 15:24

Hei

Viser til tilsendt rapport vedr. eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i SHMIL IKS. I samråd med styrets leder, har vi kommet frem til at vi ikke har noen merknader utover det som er beskrevet. Årsaken til dette beror i at vi fortløpende har hatt en god og konstruktiv dialog gjennom hele prosessen. Alle misforståelser har hele tiden blitt rettet på gjennom tett og god dialog.

Mvh

Håkon N. Johansen

Adm. direktør

Tlf sentralbord: 75 11 39 50

Tlf direkte: 957 22 990

Adr.: Åremvegen 99, 8664 MOSJØEN

Org.nr.: 975 824 845

www.shmil.no

VEDLEGG 3 – HØRINGSSVAR EIER

Det har ikke kommet hørings svar fra eier.

Hovedkontor: Brugata 2, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidtnorge.no

Jeg har ikke annen kommentar enn at kommunestyret har vedtatt ny eiermelding (24.02.2022) og at Shmil var invitert til kommunestyret 06.04.22 og hvor de orienterte om selskapets virksomhet og utfordringer. Ift ny eiermelding var vedtaket som følger;

Vedtak

- Eierskapsmelding 2022 vedtas av Alstahaug kommunestyre som overordnet eierskapsmelding.
- Samtlige folkevalgte bør i løpet av de første 6 månedene i en valgperiode gis opplæring og kompetanseutvikling i forhold til rollen som eier. Dette bør inngå i den obligatoriske folkevalgtopplæringen.
- Ved hver ny kommunestyreperiode tilbys kurs i styrearbeid for oppnevnte /valgte styremedlemmer

Med vennlig hilsen

Børge Toft
Rådmann

Til kontrollutvalget i Alstahaug kommune

Sandnessjøen 25.04.2022

Saksbehandler:
Sekretariatsleder
Tobias Langseth

SAK 08/2022: UTTAELSE OM ÅRSREGNSKAP OG ÅRSBERETNING 2021

Innledning og bakgrunn

Kommuneloven § 24-8 første ledd bestemmer at regnskapsrevisor skal avgi en revisjonsberetning til kommunestyret innen 15. april. Her fremgår revisors konklusjon på om årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrift og om årsberetningen inneholder de opplysningene som kreves av lov og forskrift, og at opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet. Revisor uttaler seg også om registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger. Årsregnskapet skal være avlagt senest 22. februar, og årsberetningen være avgitt innen 31. mars. Kommuneloven § 14-3 annet ledd slår fast at kommunestyrets vedtak av årsregnskap og årsberetning skal foreligge senest seks måneder etter regnskapsårets slutt.

Det fremgår av bestemmelsen i kommuneloven § 24-6 første ledd at revisor skal undersøke om den økonomiske internkontrollen er ordnet på en betryggende måte. Revisor skal gi skriftlig melding til kontrollutvalget [med kopi til kommunedirektøren] om vesentlige mangler ved den økonomiske internkontrollen. Jf. kommuneloven § 24-7 første ledd bokstav c. I tillegg vil slike forhold normalt sett være omtalt i revisjonsberetningen. Jf. kommuneloven § 24-8 tredje og fjerde ledd. Revisor skal årlig gi en skriftlig oppsummering til kontrollutvalget om forhold som er påpekt skriftlig etter § 24-7 første ledd, men som ikke er rettet opp eller som ikke er tilstrekkelig fulgt opp. Jf. § 24-7 fjerde ledd.

Det følger videre av § 24-6 tredje ledd at regnskapsrevisor skal vurdere risikoen for brudd på kommunestyrets premisser for bruken av budsjettbevilgningene, og innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om årsregnskapet inneholder vesentlige avvik fra disse premissene. Revisjonsstandarden for forenklet etterlevelsesk kontroll av vesentlige budsjettavvik gir nærmere informasjon om denne delen av regnskapsrevisors kontrollansvar:

<https://www.nkrf.no/rsk-302-forenklet-etterlevelsesk kontroll-med-vesentlige-budsjettavvik>

I revisjonsberetningen skal revisor uttale seg om det i årsberetningen er gitt dekkende opplysninger om vesentlige budsjettavvik, og om det er avdekket forhold som gir grunn til å tro at årsberetningen har en mangelfull redegjørelse om vesentlige budsjettavvik. Jf. RSK 302 punkt 22 samt kommuneloven § 24-8 annet ledd bokstav c og e. Det følger av standardens punkt 26 at avvik som fører til en modifisert uttalelse, skal kommuniseres til kontrollutvalget med et nummerert brev. Jf. også kommuneloven § 24-7 første ledd bokstav d.

Av kommuneloven § 24-9 første ledd fremgår at regnskapsrevisor skal undersøke om kommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak. Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen. Arbeidet utføres etter denne standarden:

<https://www.nkrf.no/rsk-301-forenklet-etterlevelsesk kontroll-med-okonomiforvaltningen>

Avvik som fører til en modifisert uttalelse, skal kommuniseres til kontrollutvalget i nummerert brev. Jf. standardens punkt 17.

Grunnlaget for kontrollutvalgets uttalelse

Grunnlaget for uttalelsen er det avlagte årsregnskapet, avgitt årsberetning, revisjonsberetningen samt eventuelle nummerte brev så lenge disse gjelder regnskapsmessige forhold. Dersom revisors uttalelse om resultatet av forenklet etterlevelsesk kontroll med økonomiforvaltningen foreligger tidsnok, kan denne også inngå. Dette gjelder selv om både revisors uttalelse om resultatet av forenklet etterlevelsesk kontroll etter kommuneloven § 24-9 og eventuelle nummererte brev behandles som egne saker av utvalget.

Nærmere om forholdet mellom innholdet i regnskapsrevisjon og forenklet etterlevelsesk kontroll:

[Regnskapsrevisjon vs. forenklet etterlevelsesk kontroll med økonomiforvaltningen - NKRF](#)

Kontrollutvalgets oppgaver og rolle

Kontrollutvalget forestår den løpende kontroll med den kommunale virksomheten på kommunestyrets vegne. Jf. kommunelovens § 23-1 første ledd. Kommunestyret har det øverste kontrollansvaret, jf. kommunelovens § 22-1 første ledd. I denne sammenheng skal kontrollutvalget uttale seg om årsregnskap og årsberetning før dette vedtas av kommunestyret, og før formannskapet avgir innstilling til vedtak. Jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3 annet ledd. Uttalelsen avgis til kommunestyret med kopi til formannskapet. Kontrollutvalgets uttalelse utgjør ikke en rapportering til kommunestyret, og omfattes derfor ikke av bestemmelsen i kommuneloven § 23-5.

Hva bør kontrollutvalgets uttalelse inneholde?

Det finnes ingen spesifikke krav, noe som innebærer at kontrollutvalget selv bestemmer hva som skal være med. Normalt kommenterer imidlertid kontrollutvalget forbehold eller presiseringer i revisjonsberetningen, samt forhold som er tatt opp i eventuelle nummererte brev.

NKRFs styre har 12. mars 2021 fastsatt en veiledning mht. hva som bør eller kan vektlegges:

[Ny veiledning – Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet og årsberetningen - NKRF](#)

Sekretariatets vurderinger

Det er avgitt normalberetning, dvs. revisjonsberetning uten modifikasjoner i form av forbehold m.m. Det foreligger ingen nummererte brev knyttet til forhold ved årsregnskapet eller årsberetningen.

Årsregnskapet og årsberetningen er etter hva vi forstår levert i rett tid. Netto driftsresultat er vesentlig bedre enn budsjettet, og sammenliknet med fjoråret. Kommunen har relativt høy lånegjeld sammenliknet med aktuelle gjennomsnitt for kommunegrupper. Disposisjonsfondets størrelse må sies å være på et mer gjennomsnittlig nivå.

Kommunestyrets vedtak av finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi er implementert i forbindelse med arbeidet med budsjett/økonomiplan. Jf. økonomireglement del 2.

[Reglementer - Alstahaug kommune](#)

Annet

Hvis kommunestyret ikke vedtar årsregnskapet til kommunekassen innen fristen, vil det kunne danne grunnlag for innmelding i ROBEEK-registeret, jf. kommuneloven § 28-1 første ledd bokstav f.

Oppsummering og avslutning

Sekretariatet henviser for øvrig til uttalelsen om revisjonen av årsregnskapet og uttalelsen om øvrige lovmessige krav slik disse fremgår av revisors beretning for regnskapsåret 2021.

Forslag til vedtak:

Til kommunestyret i Alstahaug kommune

Kontrollutvalgets uttalelse om Alstahaug kommunes årsregnskap og årsberetning for 2021

Kontrollutvalget har i møte 06.05.2022 behandlet kommunens årsregnskap og årsberetning for 2021.

Kontrollutvalgets oppgave er i denne sammenheng å uttale seg om årsregnskapet og årsberetningen for Alstahaug kommune, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3 annet ledd samt kommuneloven § 14-3 tredje ledd annet punktum.

Grunnlaget for uttalelsen har vært det avlagte årsregnskapet, avgitt årsberetning og revisjonsberetning datert 19.04.2022. I tillegg har kommunens revisor og kommunedirektøren supplert kontrollutvalget med muntlig informasjon om aktuelle problemstillinger.

Kontrollutvalget har merket seg at netto driftsresultat utgjør 4,9 [2,9] % av totale driftsinntekter, netto lånegjeld 128,8 [109,1] % av driftsinntekter og at disposisjonsfond pr. 31.12 utgjør 12,2 [6,5] % av driftsinntektene. De nevnte størrelsene er beregnet på grunnlag av kommunekassens årsregnskap, og tall for fjoråret er oppgitt i parentes. Kontrollutvalget har i tillegg notert at kommunestyret har vedtatt finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi i tråd med kommuneloven § 14-2 bokstav c.

Det er etter kontrollutvalgets vurdering redegjort for vesentlige avvik mellom utgiftene i årsregnskapet, og bevilgningen til ulike formål i regulert budsjett. Det samme gjelder ved avvik mellom inntektene i årsregnskapet og regulert budsjett.

Utvalget konstaterer avslutningsvis at revisors beretning er uten modifikasjoner.

Kontrollutvalget er ikke kjent med andre forhold som kan ha betydning for kontrollutvalgets uttalelse eller kommunestyrets vedtak av årsregnskap og årsberetning etter kommuneloven § 14-3.

--/--

Kopi: formannskapet i Alstahaug kommune

Vedlegg –

- 1: Årsregnskap 2021 [kommunekassen]
- 2: Årsberetning 2021
- 3: Revisors beretning 2021

APPENDIKS 1: Utdrag fra kommuneloven

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83>

§ 14-5. Årsbudsjettets bindende virkning. Budsjettstyring

Årsbudsjettet er bindende for kommunestyret, fylkestinget og underordnede organer. Første punktum er ikke til hinder for at kommunestyret eller fylkestinget kan gi et underordnet organ myndighet til å avgjøre at deler av en bevilgning i driftsbudsjettet skal benyttes til å finansiere utgifter i investeringsregnskapet. Første punktum gjelder ikke for utbetalinger som kommunen eller fylkeskommunen har en rettslig plikt til å foreta.

Kommunestyret eller fylkestinget skal endre årsbudsjettet når det er nødvendig for å oppfylle lovens krav om realisme og balanse.

Kommunedirektøren skal minst to ganger i året rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om utviklingen i inntekter og utgifter, sammenholdt med årsbudsjettet. Hvis utviklingen tilsier vesentlige avvik, skal kommunedirektøren foreslå endringer i årsbudsjettet.

Hvis årsregnskapet legges fram med et merforbruk i driftsregnskapet, skal kommunedirektøren foreslå endringer i årets budsjett. Saken skal behandles av kommunestyret eller fylkestinget senest 30. juni.

§ 14-6. Årsregnskap og bokføring

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide følgende årsregnskap:

- a) regnskap for kommunekassen eller fylkeskommunekassen
- b) regnskap for hvert kommunalt eller fylkeskommunalt foretak
- c) regnskap for annen virksomhet som er en del av kommunen eller fylkeskommunen som rettssubjekt, og som skal ha eget regnskap i medhold av lov eller forskrift
- d) samlet regnskap for kommunen eller fylkeskommunen som juridisk enhet.

Årsregnskapene skal bestå av et driftsregnskap og et investeringsregnskap. Driftsregnskapet og investeringsregnskapet skal deles inn og stilles opp på samme måte som årsbudsjettet. Årsregnskapene skal også bestå av et balanseregnskap og noteopplysninger.

Årsregnskapene skal utarbeides i samsvar med følgende grunnleggende regnskapsprinsipper:

- a) All tilgang på og bruk av midler i året skal framgå av driftsregnskapet eller investeringsregnskapet.
- b) All tilgang på og bruk av midler skal regnskapsføres brutto.
- c) Alle kjente utgifter og inntekter i året skal tas med i årsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når årsregnskapet avsluttes.
- d) Hvis størrelsen på et beløp er usikkert, brukes beste estimat.

Årsregnskapene skal føres i samsvar med god kommunal regnskapsskikk.

Regnskapsopplysninger skal bokføres, spesifiseres, dokumenteres og oppbevares i samsvar med bokføringsloven §§ 3 til 14.

Årsregnskapene skal avlegges senest 22. februar.

Departementet kan gi forskrift om årsregnskapene, regnskapsføringen, regnskapsavslutningen og bokføringen og unntak fra denne paragrafen.

§ 14-7. Årsberetning

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide en årsberetning for kommunens eller fylkeskommunens samlede virksomhet. Det skal også utarbeides en egen årsberetning for hvert kommunalt eller fylkeskommunalt foretak.

Årsberetningene skal redegjøre for

- a) forhold som er viktige for å bedømme den økonomiske utviklingen og stillingen, og om den økonomiske utviklingen og stillingen ivaretar den økonomiske handleevnen over tid
- b) vesentlige beløpsmessige avvik mellom årsbudsjettet og årsregnskapet, og vesentlige avvik fra kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene
- c) virksomhetens måloppnåelse og andre ikke-økonomiske forhold som er av vesentlig betydning for kommunen eller fylkeskommunen eller innbyggerne
- d) tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre en høy etisk standard
- e) den faktiske tilstanden når det gjelder kjønnslikestilling
- f. hva kommunen eller fylkeskommunen gjør for å oppfylle arbeidsgivers aktivitetsplikt etter likestillings- og diskrimineringsloven § 26.

Årsberetningene skal avgis senest 31. mars.

§ 24-5. Regnskapsrevisjonens innhold

Revisor skal vurdere om årsregnskapet er avlagt i samsvar med lov og forskrift.

Revisor skal vurdere om registreringen og dokumentasjonen av regnskapsopplysninger er i samsvar med lov og forskrift.

Revisor skal vurdere om årsberetningen inneholder de opplysningene som lov og forskrift krever. Revisor skal vurdere om opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet. Revisor skal se etter om årsberetningen gir dekkende opplysninger om vesentlige beløpsmessige avvik fra årsbudsjettet og om vesentlige avvik fra kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene.

Revisor skal gjennom revisjonen bidra til å forebygge og avdekke misligheter og feil.

§ 24-6. Revisors plikter ved utførelsen av regnskapsrevisjon

Revisor skal se etter om den økonomiske internkontrollen er ordnet på en betryggende måte.

Revisor skal vurdere risikoen for at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon som følge av misligheter og feil, og innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger lov- eller forskriftsbrudd som er av vesentlig betydning for årsregnskapet.

Revisor skal vurdere risikoen for brudd på kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene, og innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om årsregnskapet inneholder vesentlige avvik fra disse premissene.

§ 24-7. Skriftlige påpekninger fra regnskapsrevisor

Revisor skal gi skriftlige meldinger om

- a) vesentlige feil som kan føre til at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon
- b) vesentlige mangler ved registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger
- c) vesentlige mangler ved den økonomiske internkontrollen
- d) manglende eller mangelfull redegjørelse i årsberetningen for vesentlige budsjettavvik
- e) enhver mislighet
- f) hvorfor han eller hun ikke har skrevet under på oppgaver som kommunen eller fylkeskommunen skal sende til offentlige myndigheter, og som revisor etter lov eller forskrift skal bekrefte
- g) hvorfor han eller hun sier fra seg revisjonsoppdraget.

Meldinger som nevnt i første ledd skal sendes i nummerte brev til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren.

Hvis revisor avdekker eller på annen måte blir kjent med misligheter, skal han eller hun straks melde fra om det etter første ledd bokstav e. Når saksforholdet er nærmere klarlagt, skal revisor sende et nytt brev til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren.

Revisor skal årlig gi en skriftlig oppsummering til kontrollutvalget om forhold som er tatt opp etter første ledd, men som ikke er rettet opp eller som ikke er tilstrekkelig fulgt opp.

§ 24-8. Revisjonsberetning

Regnskapsrevisor skal avgi en revisjonsberetning til kommunestyret eller fylkestinget senest 15. april. Det skal sendes kopi til kontrollutvalget, til formannskapet eller fylkesutvalget og til kommunedirektøren. Revisjonsberetningen skal avgis selv om årsregnskapet eller årsberetningen ikke foreligger eller er ufullstendig.

I revisjonsberetningen skal revisor uttale seg om følgende:

- a) om årsregnskapet er avlagt i samsvar med lov og forskrift
- b) om registreringen og dokumentasjonen av regnskapsopplysninger er i samsvar med lov og forskrift
- c) om årsberetningen inneholder de opplysningene som lov og forskrift krever
- d) om opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet
- e) om det er avdekket forhold som gir grunn til å tro at årsberetningen ikke gir dekkende opplysninger om vesentlige budsjettavvik.

Hvis revisor i revisjonsberetningen konkluderer med forbehold, konkluderer negativt eller ikke har tilstrekkelig grunnlag for å konkludere, skal årsaken beskrives. Hvis revisor mener at årsregnskapet eller årsberetningen ikke bør vedtas slik de foreligger, skal dette angis særskilt.

Revisjonsberetningen skal også omfatte andre forhold som revisor mener det er nødvendig å opplyse om i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

§ 24-9. Forenklet etterlevelseskontroll med økonomi- forvaltningen

Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.

Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.

§ 28-1. Innmelding i registeret om betinget godkjenning og kontroll (ROBEK)

Departementet skal føre et register om betinget godkjenning og kontroll (ROBEK) over alle kommuner og fylkeskommuner hvor minst ett av følgende forhold har inntruffet:

- a) Driftsbudsjettet er vedtatt med et merforbruk.
- b) Driftsdelen i økonomiplanen er vedtatt med et merforbruk.
- c) Driftsdelen i økonomiplanen, driftsbudsjettet eller driftsregnskapet til kommunekassen eller fylkeskommunekassen viser at et merforbruk skal dekkes inn over flere enn to år etter at det oppsto.
- d) Balanseregnskapet til kommunekassen eller fylkeskommunekassen viser et oppsamlet merforbruk fra driftsregnskapet som er større enn tre prosent av driftsinntektene.
- e) Økonomiplanen eller årsbudsjettet er ikke vedtatt innen de fristene som er fastsatt i lov eller forskrift, eller innen en frist som departementet har fastsatt etter at økonomiplanen eller årsbudsjettet har blitt opphevet etter lovlighetskontroll.
- f) Årsregnskapet til kommunekassen eller fylkeskommunekassen er ikke vedtatt innen de fristene som er fastsatt i lov eller forskrift, eller innen en frist som departementet har fastsatt etter at årsregnskapet har blitt opphevet etter lovlighetskontroll.
- g) Departementet har fattet et vedtak etter inndelingslova § 16 a.

Hvis det åpenbart ikke er behov for å kontrollere kommunens eller fylkeskommunens årsbudsjett og låneopptak, kan departementet bestemme at kommunen eller fylkeskommunen likevel ikke skal føres inn i ROBEK-registeret.

APPENDIKS 2: Utdrag fra forskrift om kontrollutvalg og revisjon

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-06-17-904>

§ 3. Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte
- b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjer og avtaler med revisor
- c) regnskapsrevisjonen blir utført av revisorer som oppfyller kravene i kapittel 2 og 3.

Kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret eller fylkestinget om årsregnskapene og årsberetningene før formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak.

Kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisorens påpekinger etter kommuneloven § 24-7 til § 24-9 blir rettet eller fulgt opp. Hvis påpekingene ikke blir rettet eller fulgt opp, skal kontrollutvalget rapportere det til kommunestyret eller fylkestinget.

APPENDIKS 3: Utdrag fra KMDs veileder til forskrift om kontrollutvalg og revisjon

[veileder-til-forskrift-om-kontrollutvalg-og-revisjon.pdf \(regjeringen.no\)](#)

Bestemmelsen i andre ledd stiller krav om at kontrollutvalget skal uttale seg om *årsregnskapene og årsberetningene*. Bestemmelsen gir ikke nærmere føringer om uttalelsens innhold. Det følger imidlertid av bestemmelsen at kontrollutvalgets uttalelse skal inngå i grunnlaget for kommunestyrets behandling av og vedtak om årsregnskap og årsberetning, jf. også kommuneloven § 14-3 andre og tredje ledd. Kontrollutvalgets uttalelsesplikt må ses i lys av dette, og uttalelsen skal således knytte seg til forhold ved årsregnskapet eller årsberetningen. Det primære utgangspunktet for kontrollutvalgets uttalelse vil dermed være de feil og mangler eller andre forhold som regnskapsrevisor har tatt opp i tilknytning til regnskapsrevisjonen, jf. kommuneloven § 24-5 til § 24-8.

ÅRSREGNSKAP 2021

– Et historisk sted med nye muligheter

Innholdsfortegnelse

Økonomiske oversikter drift	3
Bevilgningsoversikt drift(A)	4
Bevilgningsoversikt drift B	5
Bevilgningsoversikt investeringer (A)	6
Bevilgningsoversikt investeringer(B)	7
Oversikt balansen	9
Oversikt over samlet budsjettavvik	11
Og årsavslutningsdisposisjoner	11
Regnskapsprinsipper	12
Noter	15
NOTE nr. 1: Endring i Arbeidskapital	15
NOTE nr. 2: Kapitalkonto	16
NOTE nr. 3: Varige driftsmidler	17
NOTE nr. 4: Aksjer og andeler	18
NOTE nr. 5: Utlån	18
NOTE nr. 6: Lån	19
NOTE nr. 7: Avdrag	19
NOTE nr. 8: Pensjon	20
NOTE nr. 9: Garantier	23
NOTE nr. 10: Vesentlige bundne fond	24
NOTE nr. 11: Gebyrfinansiert selvkosttjenester	25
NOTE nr. 12: Ytelser til ledende personer	30
NOTE nr. 13: Godtgjørelse til revisor	30
NOTE nr. 14: Andre forhold	31

Økonomiske oversikter drift

Driftsinntekter		Regnskap 2021	Bud(end) 2021	Budsjett 2021	Regnskap 2020
1 Rammetilskudd		270 740 317	263 509 134	257 735 134	261 144 415
2 Inntekts- og formuesskatt		218 618 430	210 493 000	201 236 000	192 056 233
3 Eiendomsskatt		23 410 382	23 800 000	23 800 000	26 501 508
4 Andre skatteinntekter		-	-	-	-
5 Andre overføringer og tilskudd fra staten		50 458 103	51 039 889	42 131 889	58 988 747
6 Overføringer og tilskudd fra andre		125 966 843	88 296 941	92 146 941	118 599 241
7 Brukerbetalinger		21 796 640	20 504 622	20 504 622	20 855 116
8 Salgs- og leieinntekter		66 008 916	72 238 331	76 109 417	70 893 641
9 Sum driftsinntekter		776 999 631	729 881 917	713 664 003	749 038 901
Driftsutgifter					
10 Lønnsutgifter	12	394 416 178	378 809 366	373 093 702	391 856 095
11 Sosiale utgifter	8	65 069 637	67 149 173	67 149 173	64 298 981
12 Kjøp av varer og tjenester		203 639 809	216 929 078	220 937 428	198 269 250
13 Overføringer og tilskudd til andre		43 618 652	30 681 081	31 031 481	38 547 471
14 Avskrivninger	3	46 529 436	37 000 000	37 000 000	41 080 111
15 Sum driftsutgifter		753 273 711	730 568 698	729 211 784	734 051 907
16 Brutto driftsresultat		23 725 919 -	686 781 -	15 547 781	14 986 994
Finansinntekter					
17 Renteinntekter		4 377 037	3 969 841	3 969 841	4 475 786
18 Utbytter	14	12 869 727	12 847 083	6 500 000	7 602 000
19 Gevinster og tap på finansielle omløpsmic		-	-	-	-
20 Renteutgifter		14 546 637	15 162 000	14 312 000	15 960 829
21 Avdrag på lån	7	34 909 545	35 000 000	33 000 000	30 396 536
22 Netto finansutgifter	-	32 209 418 -	33 345 076 -	36 842 159 -	34 279 579
23 Motpost avskrivninger	3	46 529 436	37 000 000	37 000 000	41 080 111
24 Netto driftsresultat		38 045 937	2 968 143	15 389 940	21 787 525
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:					
25 Overføring til investering		-	-	-	-
26 Netto avsetninger til eller bruk av bundne -		1 923 574 -	606 502	1 993 498 -	3 514 554
27 Netto avsetninger til eller bruk av disposis-		36 122 362 -	2 361 641	13 396 442 -	4 967 728
28 Bruk av tidligere års mindreforbruk		-	-	-	-
28 Disponering av tidligere års mindref		-	-	-	13 305 243
29 Sum disponeringer eller dekning av netto	-	38 045 937 -	2 968 143	15 389 940 -	21 787 525

Bevilgningsoversikt drift(A)

	Regnskap 2 021	Bud(end) 2 021	Budsjett 2 021	Regnskap 2 020
Bevilgningsoversikt - drift (regnskap)				
1 Rammetilskudd	270 740 317	263 509 134	257 735 134	261 144 415
2 Inntekts- og formueskatt	218 618 430	210 493 000	201 236 000	192 056 233
3 Eiendomsskatt	23 410 382	23 800 000	23 800 000	26 501 508
4 Andre generelle driftsinntekter	8 908 201	8 908 000	-	11 747 578
5 Sum generelle driftsinntekter	521 677 330	506 710 134	482 771 134	491 499 733
6 Sum bevilgninger drift, netto	451 421 976	470 396 915	461 318 915	435 382 629
7 Avskrivninger	46 529 436	37 000 000	37 000 000	41 080 111
8 Sum netto driftsutgifter	497 951 412	507 396 915	498 318 915	676 462 740
9 Brutto driftsresultat	23 725 918 -	686 781 -	15 547 781	14 986 994
10 Renteinntekter	4 377 037	3 969 841	3 969 841	4 475 786
11 Utbytter	12 869 727	12 847 083	6 500 000	7 602 000
12 Gev. og tap på finansielle omløpsm.				
13 Renteutgifter	14 546 637	15 162 000	14 312 000	15 960 829
14 Avdrag på lån	34 909 545	35 000 000	33 000 000	30 396 536
15 Netto finansutgifter	32 209 418	33 345 076	36 842 159	34 279 579
16 Motpost avskrivninger	46 529 436	37 000 000	37 000 000	41 080 111
17 Netto driftsresultat	38 045 936	2 968 143 -	15 389 940	21 787 525
Disponering eller dekning av netto driftsresultat				
18 Overføring til investering				
19 Netto avsetninger til eller bruk av bu -	1 923 574 -	606 502	1 993 498 -	3 514 554
20 Netto avsetninger til eller bruk av di -	36 122 362 -	2 361 641	13 396 442 -	4 967 728
21 Disponering av tidligere års mindrefor				13 305 243
22 Sum disponeringer eller dekning av i-	38 045 936 -	2 968 143	15 389 940 -	21 787 525
23 Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)		-		

Bevilgningsoversikt drift B

Bevilgninger - drift pr. r:	Regnskap 2021	Bud(end) 2021	Budsjett 2021
Stab-Støtte netto	70 767 261	73 170 768	70 570 768
Avsetning bundne fond	5 410 050	2 600 000	2 600 000
Bruk av budne fond	-4 495 530		
Til fordeling drift	69 852 741	70 570 768	70 570 768
Oppvekst og Kultur	154 829 995	162 990 599	157 190 599
Avsetning bundne fond	1 488 360	50 000	50 000
Bruk av bundne fond	-213 000	-1 156 341 -	1 156 341
Bruk av disposisjonsfond		-100 000 -	100 000
Til fordeling drift	153 554 635	164 196 940	158 396 940
Helse og velferd	219 718 759	223 182 377	223 182 384
Avsetning bundne fond	1 361 549		
Bruk av bundne fond	-2 550 036	-740 000 -	740 000
Til fordeling drift	220 907 271	223 922 377	223 922 384
Økonomi og tilskudd	15 500 156	15 161 119	15 161 119
Bruk av bundne fond		-100 000 -	100 000
Til fordeling drift	15 500 156	15 261 119	15 261 119
Samfunnsutvikling	24 081 817	26 003 115	24 875 108
Avsetning bundne fond	7 442 575	10 000	10 000
Bruk av disposisjonsfond		-400 000 -	400 000
Bruk av bundne fond	-6 566 730	-57 157 -	57 157
Til fordeling drift	23 205 972	26 450 272	25 322 265
Finans			
Til fordeling drift	-31 598 784	-30 004 561	-32 154 451
Diff kr.	15		
	451 421 976	470 396 915	461 318 915

Regnskap 2020 som sammenligningskolonne er utelatt i bevilgningsoversikten ettersom det er endret på gruppestrukturen fra 2021.

Bevilgningsoversikt investeringer (A)

	Regnskap 2 021	Buds(end) 2 021	Budsjett 2 021	Regnskap 2 020
Bevilgningsoversikt - invest. (regnskap)				
1 Investeringer i varige driftsmidler	65 317 203	63 904 950	70 366 250	70 655 439
2 Tilskudd til andres investeringer	-	-	-	160 000
3 Investeringer i aksjer og andeler i selsl	1 618 855	2 277 684	2 277 684	1 801 942
4 Utlån av egne midler				
5 Avdrag på lån				
6 Sum investeringsutgifter	66 936 058	66 182 634	72 643 934	72 617 381
7 Kompensasjon for merverdiavgift	8 982 414	8 834 900	8 616 500	11 944 663
8 Tilskudd fra andre	7 975 621	2 032 500	9 015 000	9 781 113
9 Salg av varige driftsmidler	39 654	-	-	1 389 478
10 Salg av finansielle anleggsmidler	-	-	-	-
11 Utdeling fra selskaper				
12 Mottatte avdrag på utlån av egne midl	2 277 684	2 277 684	2 277 684	2 277 684
13 Bruk av lån	47 543 899	61 760 500	55 801 000	47 171 589
14 Sum investeringsinntekter	66 819 271	66 182 634	70 893 934	42 564 527
15 Videreutlån	46 113 231	55 000 000	45 000 000	34 930 045
16 Bruk av lån til videreutlån	46 113 231	55 000 000	45 000 000	34 930 045
17 Avdrag på lån til videreutlån	11 886 990	4 433 000	4 433 000	6 463 647
18 Mottatte avdrag på videreutlån	11 548 068	4 433 000	4 433 000	7 618 275
19 Netto utgifter videreutlån	338 922	-	-	1 154 628
20 Overføring fra drift	-	-	-	-
21 Netto avsetninger til eller bruk av bun	455 708	-	-	324 774
22 Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond				777 000
23 Dekning av tidligere års udekket belø	-	-	-	-
24 Sum overføring fra drift og netto avsetnin	455 708	-	1 750 000	- 1 101 774
25 Fremført til inndekning i senere år(ud	-	-	-	-

Bevilgningsoversikt investeringer(B)

	Regnskap	Buds(end)	Budsjett	Regnskap
	2 021	2 021	2 021	2 020
Bevilgningsoversikt B (bruttobevilgning)				
1000 SALG AV KOMMUNALE EIENDOMV	24 760	-	-	65 712
16460 BOLIGER TIL FUNKSJONSHEMMEDI	6 663 728	5 440 000	-	29 506 685
17321 SYKEHJEMMET, BRANNTTEKNISK	-	-	-	156 391
18562 Stor barnehage byen vers..26.4.18	-	-	-	4 539 975
18719 Innløsning av grunn	-	-	703 500	-
18720 Ballfangernett Stamnes	234 889	150 000	250 000	-
18810 Velferdsteknologi	179 791	-	-	937 175
19575 Skolestruktur sentrum 7.12.18	27 320 696	27 690 000	23 633 000	23 043 006
19713 E-Byggesak	16 010	90 000	-	120 038
19785 Newtonrom i kommunale lokaler	3 246 780	3 172 750	3 172 750	-
20101 Wifi controller	-	-	-	125 081
20102 ESA oppgradering	-	-	-	404 754
20335 Planlegging pleie- omsorg	61 057	2 000 000	2 000 000	274 850
20544 Ansaffelse av overtenningskontai	270 487	375 000	125 000	-
20545 Høyderedskap brukt	1 021 777	1 000 000	1 500 000	-
20672 Rehab vann og avløp 2020 alt. 2	3 512 623	3 407 200	15 000 000	7 735 034
20716 Overføring av kommunal eiendon	-	-	159 000	-
20724 Bredbånd - egenandel	1 882 500	1 882 500	450 000	-
20733 Asfaltering 2020	-	-	-	1 103 477
20737 Opprustning Botnveien (strandås	60 589	-	-	1 306 402
20740 Opprustning lekeplasser etter pla	-	-	-	712 266
20750 Salg av kommunal skog/opparbe	-	-	-	734 009
20760 Renovering av Kjøkken sykehjem ,	2 018 267	2 062 500	2 062 500	-
21104 Elements	712 811	1 101 000	1 101 000	-
21105 Enterprise Pluss	115 138	150 000	150 000	-
21127 Digitaliseringsstrategi alt. 2	-	500 000	500 000	-
21200 Inventar utstyr skole	-	515 000	515 000	-
21210 Utredning SFO/Skole barnehage T	-	250 000	250 000	-
21320 Hardbruksboliger	41 856	-	9 000 000	-
21322 Utvendig sykehjem og Zahlgården	184 073	1 000 000	1 000 000	-
21323 Sykehjemsutredning	-	400 000	400 000	-
21330 Bil Ergoterapi	369 000	400 000	400 000	-
21604 Utkjøp leasingbiler Bygg og eiend	591 729	525 000	525 000	-
21605 Utkjøp av leasingbil feiing tilsyn	297 000	315 000	-	-
21607 Utkjøp av bil flyktningetjenesten	489 503	489 500	-	-
21608 Ladestasjon elbiler	710 141	500 000	-	-
21672 Rehab vann og avløp 2021	13 698 839	9 000 000	-	-
21726 Steamer mot ugress	409 709	344 000	344 000	-

	Regnskap 2021	Bud(end) 2021	Budsjett 2021	Regnskap 2020
21733 Asfaltering 2021	1 139 468	938 000	938 000	-
21740 Opprusting lekeplasser etter plan	29 470	62 500	312 500	-
21742 Havsbadet Botn	5 357	75 000	375 000	-
400 Uspeisfisert grunnnerv				50 585
21900 Egenkapitaltilskudd KLP	1 618 855	2 277 684	2 277 684	1 801 942
21750 TS: Jektskarveien - Brattåsvn. del :	9 156	70 000	5 500 000	-
Sum	66 936 059	66 182 634	72 643 934	72 607 128

Oversikt balansen

Oversikt - balanse		Regnskap 2021	Regnskap 2020
EIENDELER	Note		
A. Anleggsmidler		2 512 955 022	2 197 144 005
I. Varige driftsmidler		1 426 141 368	1 163 514 739
1. Faste eiendommer og anlegg	3	1 405 466 473	1 142 988 845
2. Utstyr, maskiner og transportmidler	3	20 674 895	20 525 895
II. Finansielle anleggsmidler	12	181 632 315	147 715 285
1. Aksjer og andeler	4	26 936 973	24 994 058
2. Obligasjoner		-	-
3. Utlån	5	154 695 342	122 721 227
III. Immaterielle eiendeler			
IV. Pensjonsmidler	8	905 181 339	885 913 981
B. Omløpsmidler		281 444 397	210 694 074
I. Bankinnskudd og kontanter		149 514 705	96 969 906
II. Finansielle omløpsmidler			
1. Aksjer og andeler			
2. Obligasjoner			
3. Sertifikater			
4. Derivater			
III. Kortsiktige fordringer		131 929 692	113 724 168
1. Kundefordringer		64 463 945	67 291 334
2. Andre kortsiktige fordringer		-	-
3. Premieavvik	8	67 465 747	46 432 834
Sum eiendeler		2 794 399 419	2 407 838 079

EGENKAPITAL OG GJELD

C. Egenkapital	Note	599 127 087	416 429 862
I. Egenkapital drift		127 217 001	78 458 006
1. Disposisjonsfond	10	94 807 197	48 678 797
2. Bundne driftsfond	10	32 409 804	29 779 210
3. Merforbruk i driftsregnskapet			
4. Mindreforbruk i driftsregnskapet			
II. Egenkapital investering		15 041 216	12 981 855
1. Ubundet investeringsfond	10	8 759 873	6 244 803
2. Bundne investeringsfond	10	6 281 343	6 737 052
3. Udekket beløp i investeringsregnskapet			
III. Annen egenkapital		456 868 870	324 989 972
1. Kapitalkonto	2	463 795 742	331 916 874
2. Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen drift			
3. Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen -		6 926 872 -	6 926 872
D. Langsiktig gjeld		2 085 986 612	1 893 637 623
I. Lån		1 192 658 744	968 396 996
1. Gjeld til kredittinstitusjoner	6	1 192 658 744	968 396 996
2. Obligasjonslån			
3. Sertifikatlån			
II. Pensjonsforpliktelse	8	893 327 867	925 240 626
E. Kortsiktig gjeld		109 285 721	97 770 595
I. Kortsiktig gjeld		109 285 721	97 770 595
1. Leverandørgjeld		27 201 041	22 170 789
2. Likviditetslån			
3. Derivater			
4. Annen kortsiktig gjeld		79 372 641	72 210 339
5. Premieavvik	8	2 712 039	3 389 466
Sum egenkapital og gjeld		2 794 399 419	2 407 838 080
F. Memoriakonti			
I. Ubrukte lånemidler	-	37 038 292 -	28 621 409
II. Andre memoriakonti	-	5 718 034 -	6 932 934
III. Motkonto for memoriakontiene	-	42 756 326 -	35 554 343

Oversikt over samlet budsjettavvik Og årsavslutningsdisposisjoner

Lnr	Samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisp. Drift	
1	Netto driftsresultat	-38 045 937
2	Avsetning til bundne driftsfond	15 748 870
3	Bruk av bundne driftsfond	-13 825 296
4	Overføring til investeringer i hht.årsbudsjett	
5	Avsetning til disposisjonsfond i henhold til årsbudsjett	16 418 083
6	Bruk av disposisjonsfond i henhold til årsbudsjett og fullmakter	-14 056 442
7	Budsjettetert dekning av tidligere års merforbruk	
8	Årets budsjettavvik (mer- eller mindreforbruk før strykninger)	- 33 760 722
9	Strykning av overføring til investering	
10	Strykning av disposisjonsfond	
11	Strykning av dekning av tidligere års merforbruk	
12	Strykning bruk av disposisjonsfond	14 056 422
13	Mer- eller mindreforbruk etter strykninger	19 704 279
14	Bruk av disposisjonsfond for reduksjon av årets merforbruk etter strykning	
15	Bruk av disposisjonsfond til inndecking av tidligere års merforbruk	
16	Bruk av mindreforbruk etter strykninger for dekning av tidligere års merforbruk	
17	Avsetning av mindreforbruk etter strykninger til disposisjonsfond	19 704 279
18	Fremført til inndecking i senere år (merforbruk)	0

Samlet budsjettavvik og årsavslutningsdispsisjoner investeringer

Lnr		
1	Sum utgifter og inntekter eksklusiv bruk av lån	94 112 837
2	Avsetninger til bundne investeringsfond	
3	Bruk av bundne investeringsfond	- 455 708
4	Budsjettet bruk av lån	-108 037 550
5	Overføring fra drift i henhold til årsbudsjett og fullmakter	
6	Avsetninger til ubundne investeringsfond i henhold til årsbudsjett og fullmakter	
7	Bruk av ubundne investeringsfond i henhold til årsbudsjett og fullmakter	
8	Dekning av tidligere års udekket beløp	
9	Årets budsjettavvik (udekket eller udisponert beløp før strykning	- 14 380 421
10	Strykning av avsetning til ubundet investeringsfond	
11	Strykning bruk av lån	14 380 421
12	Strykning overføring fra drift	
13	Strykning av bruk av ubundet investeringsfond	
14	Udekket eller udisponert beløp etter strykninger	
15	Avsetning av udisponert beløp etter strykninger til ubundet investeringsfond	
16	Fremført til inndekning i senere år (udekket beløp)	0

Regnskapsprinsipper

Regnskapet er utarbeidet i henhold til bestemmelsene i kommuneloven, forskrifter og god kommunal regnskapsskikk.

Regnskapsprinsipper

[Jfr. Kommunelovens kapittel 14.](#)

All tilgang og bruk av midler i løpet av året som vedrører kommunens virksomhet framgår av driftsregnskapet eller investeringsregnskapet. Regnskapsføring av tilgang og bruk av midler bare i balanseregnskapet, gjøres ikke.

Alle utgifter, utbetalinger, inntekter og innbetalinger er regnskapsført brutto. Dette gjelder også interne finansieringstransaksjoner. Alle kjente utgifter, utbetalinger, inntekter og innbetalinger i året er tatt med i årsregnskapet, enten de er betalt eller ikke. For lån er kun den delen som faktisk er brukt i løpet av året, ført i investeringsregnskapet.

Den delen av lånet som ikke er brukt, er registrert som memoriapost.

I den grad enkelte utgifter, utbetalinger, inntekter og innbetalinger ikke kan fastsettes eksakt ved tidspunkt for regnskapsavleggelsen, registreres et anslått beløp i årsregnskapet.

Klassifisering av anleggsmidler og omløpsmidler

I balanseregnskapet er anleggsmidler eiendeler som er bestemt til varig eie eller bruk for kommunen. Andre eiendeler er omløpsmidler. Fordringer knyttet til egen vare- og tjenesteproduksjon, samt markedsbaserte verdipapirer som inngår i en handelsportefølje er omløpsmidler.

Andre markedsbaserte verdipapirer er klassifisert som omløpsmidler med mindre kommunen har foretatt investeringen ut fra næringspolitiske eller samfunnsmessige hensyn. I slike tilfeller er verdipapirene klassifisert som anleggsmidler.

Andre fordringer er omløpsmidler dersom disse forfaller til betaling innen et år etter anskaffelsestidspunktet. Ellers er de klassifisert som anleggsmidler.

Anleggsmidler skal vurderes til anskaffelseskost. Anleggsmidler som har begrenset økonomisk levetid, skal avskrives med like store årlige beløp over levetiden til anleggsmiddelet

Kommunen følger KRS (F) nr. 4 Avgrensningen mellom driftsregnskapet og investeringsregnskapet. Standarden har særlig betydning for skille mellom vedlikehold og påkostning i forhold til anleggsmidler. Utgifter som påløper for å opprettholde anleggsmiddelet kvalitetsnivå utgiftsføres i driftsregnskapet. Utgifter som representerer en standardheving av anleggsmiddelet utover standarden ved anskaffelsen utgiftsføres i investeringsregnskapet og aktiveres på anleggsmiddelet i balansen.

Klassifisering av gjeld

Langsiktig gjeld er knyttet til formålene i [kommunelovens § 14-15 til 14-17](#).

All annen gjeld er kortsiktig gjeld.

Neste års avdrag på lån inngår i langsiktig gjeld.

Vurderingsregler

I balanseregnskapet er anleggsmidler eiendeler som er bestemt til varig eie eller bruk for kommunen. Andre eiendeler er omløpsmidler. Anleggsmidler skal vurderes til anskaffelseskost. Anleggsmidler som har begrenset

Økonomisk levetid, skal avskrives med like store årlige beløp over levetiden til anleggsmiddelet. Kommunen kan legge til grunn en kortere avskrivningsperiode for det enkelte anleggsmiddel, dersom det er åpenbart at den økonomiske levetiden til anleggsmidlet er kortere enn de fastsatte avskrivningsperiodene.

Avskrivningene skal starte senest året etter at anleggsmidlet er anskaffet eller tatt i bruk av virksomheten.

Anleggsmidler skal nedskrives til virkelig verdi i balansen ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Nedskrivningen skal reverseres i den utstrekning grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Omløpsmidler skal vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Vurdering til laveste verdi skal fravikes når dette er i samsvar med god kommunal regnskapsskikk for regnskapsføring av sikring.

Markedsbaserte finansielle omløpsmidler skal vurderes til virkelig verdi.

Langsiktig gjeld skal vurderes til opptakskost. Langsiktig gjeld skal oppskrives ved varig økning i forpliktelsen. Krav til oppskrivning gjelder ikke ved renteendring på langsiktig gjeld. Oppskrivningen skal reverseres i den utstrekning grunnlaget for oppskrivningen ikke lenger er til stede.

Kortsiktig gjeld skal vurderes til det høyeste av opptakskost og virkelig verdi. Vurdering til høyeste verdi skal fravikes når dette er i samsvar med god kommunal regnskapsskikk for regnskapsføring av sikring. Kortsiktig gjeld som vurderes likt som markedsbaserte finansielle omløpsmidler skal vurderes til virkelig verdi.

Selvkostberegninger

Innenfor de rammer der selvkost er satt som den rettslige rammen for hva kommunen kan kreve av brukerbetaling, beregner kommunen selvkost etter [forskrift om beregning av samlet selvkost for kommunale gebyrer](#)

For de tjenestene kommunen selv har valgt å kreve brukerbetaling etter selvkostprinsippet følges samme retningslinjer.

Merverdiavgiftsplikt og Merverdiavgiftskompensasjon

Kommunen følger reglene merverdiavgiftsloven for de tjenesteområdene som er omfattet av loven. For kommunens øvrige virksomhet krever kommunen merverdiavgiftskompensasjon. Mottatt kompensasjon for betalt merverdiavgift er finansiert av kommunen gjennom redusert rammetilskudd.

Noter

NOTE nr. 1: Endring i Arbeidskapital

Budsjett og regnskapsforskriften, § 5-10, a)

Budsjett og regnskapsforskriften, § 5-10, a)

BALANSEN	31.12.2021	01.01.2021	Endring
Omløpsmidler	281 444 396	210 694 074	70 750 322
Kortsiktig gjeld	109 285 721	97 770 595	11 515 126
Arbeidskapital	172 128 676	112 923 479	59 235 197

DRIFTS- OG INVESTERINGSREGNSKAPET (bevilgningsoversikter)	2021
Netto driftsresultat	38 045 937
Netto utgifter/inntekter i investering	450 511
Endring ubrukte lånemidler (økning +/-reduksjon-)	8 416 882
Endring arbeidskapital i drifts- og investeringsregnskapet	46 012 308
Differanse i endring arbeidskapital balanse og drift og investering	13 222 889

FORKLARING TIL DIFFERANSE I ENDRING ARBEIDSKAPITAL

Endring i regnskapsprinsipp som påvirker arbeidskapital, drift

Endring i regnskapsprinsipp som påvirker arbeidskapital, investering

Andre forklaringer

Sum forklaringer

(*) Arbeidskapitalen viser differansen mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld.

Årsaken til differansen i endring av arbeidskapital er overførte omløpsmidler og ubrukte lånemidler fra Alstahaug havnevesen KF.

NOTE nr. 2: Kapitalkonto

Budsjett og regnskapsforskriften, § 5-10, b)

BALANSEN	01.01.2021	31.12.2021	Endring
Anleggsmidler	2 197 144 005	2 512 955 021	315 811 017
Langsiktig gjeld	1 893 637 623	2 085 986 612	192 348 989
Endring ubrukte lånemidler (økning +/-reduksjon-)	28 621 409	37 038 292	8 416 882
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker anleggsmidler			
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker langsiktig gjeld			
Netto endring	332 127 792	464 006 701	131 878 910

NOTE nr. 3: Varige driftsmidler

Budsjett og regnskapsforskriften, § 5-11, a)

Jfr. forskriftens § 3-4 «Avskrivninger som har begrenset utnyttbar levetid, avskrives over utnyttbare levetiden til anleggsmidlet. Avskrivningsperioden kan likevel ikke være lenger enn»

- a) 5 år for IKT-utstyr og programvare, kontormaskiner og lignende.
- b) 10 år for inventar og innredning, større utstyr, verktøy og maskiner, kjøretøy ol.
- c) 20 år for brannbiler og andre større nyttekjøretøy, større anleggsmaskiner, båter, ferjer ol.
15 år for programvare knyttet til gruppe C
- d) 40 år for barnehagelokaler, skolelokaler, idrettshaller og idrettsanlegg, boliger og lokaler til bofelleskap, veier, parkeringsplasser, terminalbygninger, kaier og kaianlegg, forbrenningsanlegg, renseanlegg, pumpestasjoner, renseanlegg ol.
- e) 50 år for administrasjonslokaler, institusjonslokaler, kulturbygg, lagerbygg, brannstasjoner ol.

Tekst	5 år	10 år	20 år	40 år	50 år
Bokført verdi per 1.1	5 620 419	15 694 008	37 609 595	957 875 731	362 428 564
Tilgang	685 304	3 199 948	3 717 888	55 609 980	2 079 324
Avgang					
Avskrivninger	-1 475 792	-3 048 991	-2 430 585	-32 509 579	-10 987 120
Nedskrivninger					
Reverserte nedskrivninger					
Bokført verdi 31.12	4 829 931	15 844 965	38 896 900	980 976 132	353 520 768

Det er overført til sammen kr. 243 863 617 i anleggsmidler til Alstahaug kommune fra Alstahaug havnevesen KF og fordeler seg slik:

Avskrivningstid 10 år	kr. 631 623,-
Avskrivningstid 20 år	kr. 7 692 924,-
Avskrivningstid 40 år	kr 19 767 956,-
Avskrivningstid 50 år	kr. 208 459 138,-
Tomter (ikke avskrivbar)	kr. 7 311 976,-

NOTE nr. 4: Aksjer og andeler

Budsjett og regnskapsforskriften, § 5-11, b)

Selskaps navn	Eierandel i %	Vesentlig endringer i eierandel	Vesentlig nedskrivning	Reversering nedskrivning	Bokført verdi 31.12
Studentersamfunn hus 3 - andelsbrev					300
Rana produkter	3,04				75 000
Helgeland Industrier	12,8				103 000
Radio Helgeland	0,06				8 000
Helgeland KR.lag	10,12				11 000
Sandnessjøen Fjernvarme AS	100				350 000
KLP Egenkapitaltilskudd					26 229 672
Alstahaug parkering AS	100				100 000
Revisjon Midt-Norge SA andeler					60 000
					26 936 973

Kr. 324 030, i egenkapitaltilskudd er overført balansen fra Alstahaug havnevesen KF til Alstahaug kommune

NOTE nr. 5: Utlån

Budsjett og regnskapsforskriften, § 5-11, c)

	Utlån (beløp) 31.12	Utlån (beløp) 31.12	
Låntaker	Finansiert med egne midler	Finansiert med lån	Vesentlig tap
Utlån startlån i 2021		143 256 965	
Etableringslån særvilkår		10 350	
Helgeland Kraft		11 388 431	
Sosiale utlån	39 595		
Næringsutlån Blue green biogass			

NOTE nr. 6: Lån

Budsjett og regnskapsforskriften, § 5-12, a)

Eksterne lån	Bokført verdi 31.12	Løpetid	Rentefot	Refinans
Lån til egne investeringer	856 180 245	21,75	Fast 2,1- flytende 1,45	
Lån vedr. havnekapital Alstahaug Havneves	168 714 483		Flytende rente 1,45	
Lån til andres investeringer - Kirken	10 000 000			
Lån til innfrielse av kausjoner				
Lån til videre utlån	157 764 016	21,6	Flytende 0,76	
Finansielle leieavtaler	0			

Pr. 1.7.2021 er det overført kr. 170 668 283 i lån fra Alstahaug havnevesen KF til Alstahaug kommune. Saldo pr. 31.12.2021 er kr. 168 714 483,-.

Lån til kirkeformål er slått sammen med øvrige investeringslån i balansen og i note det oppgitt en anslagsvis fordeling.

NOTE nr. 7: Avdrag

Budsjett og regnskapsforskriften, § 5-12, b)

Beregning av minimumsavdraget skal beregnes slik etter kommunelovens § 14-18:

Sum langsiktig gjeld pr. 1.1/sum bokført verdi anleggsmidler pr.1.1* årets avskrivninger

Minimumsavdrag	Beløp
Beregnet minimumsavdrag etter kommuneloven §14-18, 1. led	34 884 020
Korrigerende for mottatte avdrag videreutlån til avdrag andre lån	
Betalte avdrag- Fratrasket kr. 114 991 innbet for 2020	34 294 554
Differanse mellom beregnet, korrigerende og betalte avdrag	589 466

Avskrivninger

Bokført verdi avskrivbare anleggsmidler 31.12	1 138 754 043
Bokført verdi lånegjeld 31.12	853 745 990
Avskrivninger	46 529 435

Kr. 589 466,- for lite innbetalt avdrag 2021. Beløpet er innbetalt i 2022

Bokført avdrag i 2021 er kr. 34 794 554 og kr. 89 466,- mindre enn beregnet minsteavdrag.

NOTE nr. 8: Pensjon

Budsjett og regnskapsforskriften, § 5-12, c)

Pensjonsordning

Alstahaug kommune har kollektiv pensjonsordning i KLP og SPK som sikrer tariffestet tjenstepensjon for de ansatte. Dette gjelder alders-, uføre-, ektefelle- og barnepensjon samt SFP/tidligpensjon. Pensjonene fra KLP og SPK samordnes med utbetalingene fra folketrygden i de tilfeller regelverket krever det.

Finansiering AFP

For AFP ordningen 62-64 år og 65-66 år har kommunen valgt en kombinasjon av utjevning og selvrisiko 50/50

Premiefond

Premiefond er et fond for tilbakeført premie og overskudd. Midlene på premiefond kan bare brukes til framtidig premiebetaling.

Bruk av premiefond i året reduserer faktisk betalt premie. Overføring fra premiefond er på kr. 5 973 032 i 2021

Premieavvik

Premieavviket er differansen mellom netto pensjonskostnader og innbetalt premie.

Positivt premieavvik blir ført som en inntekt i driftsregnskapet og negativt premieavvik blir ført som en utgift i driftsregnskapet. Premieavviket for 2021 vises slik:

KLP

Premie - adm.kostm	kr.	62 536 578
Netto pensjonskostnad	kr.	-31 213 707
Positivt premieavvik		31 322 871

SPK

Premie - adm.kostnad	kr.	6 285 484
Netto pensjonskostnad	kr.	-6 075 616
Negativt premieavvik		209 868

Premieavvik for perioden 2002-2010 skal amortiseres over 15 år. Premieavvik for perioden 2011-2013 skal amortiseres over 10 år og premieavvik oppstått i 2014 eller senere skal amortiseres over 7 år.

Positivt premieavvik inntektsføres og kommer tilbake som en utgiftsføring og amortiseres over en periode på 15,10 eller 7 år.

Pensjonsforpliktelser	KLP	SPK
Oppgitt Pensjonsforpliktelser 01.01.	829 493 127	93 839 166
Estimatavik pr. 31.12	-30 860 198	-33 814 664
Faktiske forpliktelser	798 632 929	60 024 502
Brutto pensjonskostnader	59 885 338	7 206 658
Utbetalinger	-31 846 368	
Brutto pensjonsforpliktelser pr. 31.12	826 671 899	67 231 160
Pensjonsmidler		
Oppgitt pensjonsmidler pr 01.01	805 022 357	80 891 624
Estimatavik pr 31.12	-1 177 976	-46 332 983
Faktiske midler pr. 01.01	803 844 381	34 558 641
Innbetalt premie	64 338 522	6 464 313
Administrasjonskostnader	-1 801 994	-178 829
Utbetalinger	-31 846 368	
Forventet avkastning	28 671 631	1 131 042
Brutto pensjonsmidler pr. 31.12	863 206 172	41 975 167
Netto pensjonsforpliktelser pr. 31.12	-36 534 273	25 255 993
Arbeidsgiveravgift av netto forpliktelser	-1 863 247	1 288 055
Sum netto forpliktelser inkl. aga	-38 397 520	26 544 048
Balansført:		
Pensjonsmidler	863 206 172	41 975 167
Pensjonsforpliktelser (inkl. arb.g.avg)	824 808 652	68 519 215
Netto pensjonsforpliktelser inkl. aga	38 397 520	26 544 048
Medlemsstatus		
Antall aktive	742	
Antall oppsatte	1059	
Antall pensjoner	547	
Gjennomsnittlig alder, aktive	43,04	

Brutto pensjonskostnader	59 885 338	7 206 658
Forventet avkastning	-28 671 631	-1 131 042
Netto pensjonskostnad	31 213 707	6 075 616
Amortisering premieavvik	11 520 403	-644 555
Administrasjonskostnad	1 801 994	178 829
Sum inkl. premieavvik og adm	44 536 104	5 609 890

Premieavvik (*)

Akkumulert premieavvik pr. 01.01.	42 316 445	-1 361 762
Amortisert premieavvik fra tidligere år	-11 520 403	644 555
Årets premieavvik	31 322 821	209 868
Akkumulert premieavvik pr. 31.12	62 118 863	-507 339
Arbeidsgiveravgift premieavvik	3 168 061	-25 877
Sum balanseført premieavvik inkl. aga	65 286 924	-533 216

Sum balanseført premieavvik inkl.aga KLP og SPK **64 753 708**

(*) Premieavviket er differansen mellom innbetalt pensjonspremie og regnskapsført pensjonskostnad

Årets premieavvik:

Innbetalt pensjonspremie	64 338 522	6 464 313
Netto pensjonskostnad	-31 213 707	-6 075 616
Administrasjonskostnad	-1 801 994	-178 829
Årets premieavvik:	31 322 821	209 868

Forutsetninger

Diskonteringsrente	3,00	3,00
Lønnsvekst	1,98	1,98
G-regulering	1,98	1,98
Pensjonsregulering	1,22	
Forventet avkastning	3,50	3,00
Amortiseringstid	7 år	7 år

NOTE nr. 9: Garantier

Budsjett og regnskapsforskriften, § 5-12, d)

Garanti gitt overfor	Type garanti	Garantiramme /låneramme	Opprinnelig garantiansvar /lån	Garantiens utløpstidspunkt	Godkjente garantier som ikke har beevnt å	Gjenstående garantiansvar	Godkj.
S.sjøen fjernvarme	Selvskyldner	7 000 000	7 000 000	15.05.2041	0	3 730 220	Godkjent
S.sjøen fjernvarme	Selvskyldner	11 000 000	11 000 000	15.05.2041	0	6 094 570	Godkjent
S.sjøen fjernvarme	Selvskyldner	12 500 000	12 500 000	15.07.2041	0	7 710 440	Godkjent
S.sjøen fjernvarme	Selvskyldner	1 620 000	1 620 000	02.10.2042	0	1 140 000	Godkjent
S.sjøen fjernvarme	Selvskyldner	1 500 000	1 500 000	07.07.2034	0	1 100 000	Godkjent
S.sjøen fjernvarme	Selvskyldner	5 000 000	5 000 000	04.05.2040	0	4 625 000	Godkjent
Shmil - IKS				15.09.2048	0	9 895 476	Godkjent
Sum garantier/lån ved kausjon						30 565 486	

	Beløp
Garantier som er innfridd per type	
Garantier som sannsynligvis må innfris	

NOTE nr. 10: Vesentlige bundne fond

Budsjett og regnskapsforskriften, § 5-13, a)

Bunde fond - drift	Bokført verdi 01.01.	Avsetning	Bruk	Bokført verdi 31.12.
Bundne driftsfond HALD-samarbeid	-3 046 299,00	-500 000,00		-3 546 299,00
Kulturskole for ALLe	-1 701 558,00			-1 701 558,00
PPT (kommunesamarbeid)	-1 720 030,00			-1 720 030,00
Selvkostfond samlet	-4 180 694,00	-230 144,00	587 972,00	-3 822 866,00
Øremerket statstilskudd Digitale Hel	-1 856 077,00	-2 600 000,00	3 805 957,00	-650 120,00
Øremerket statstilskudd Velferdstekn	-1 450 963,00		913 094,00	-537 869,00
Øremerket statstilskudd Helse/velfer	1 850 000,00	-755 800	1 244 827	2 339 027,00
Næringsfond	-2 701 007,00	-6 819 113,00	5 898 874,00	-3 621 246,00
BUA	-443 000,00	-230 000,00	193 000	-480 000,00
Den kulturelle Skolesekken	-783 731,00	-99 686,00		-883 417,00
Etableringstilskudd Husbanken- til v	-500 000,00		500 000	-
Gavefond fra private givere	-74 798,00	-42 100,00	11 245	-105 653,00
Folkehelsemidler	-592 440,00			-592 440,00
Tapsfond husbankmidler	-394 473,00			-394 473,00
Stimulab - Digitale Helgeland		-2 300 000,00		-2 300 000,00
Bundne fond overf fra Havnevesen		-707 020,00		-707 020,00
Sum bundne fond drift	-17 595 070,00	-14 283 863,00	13 154 969,00	-18 723 964,00
Bundne fond investeringer				
Formidlingslån avdrag	-2 693 843		335 777	-2 358 066,00
Velferdsteknologi midler fra Husban	-585 377,00		119 931,00	-465 446,00
Uteareal skoler	-1 142 158			-1 142 158,00
Parkeringsplasser	-1 264 591,00			-1 264 591,00
Sum budne fond investeringer	-5 685 969,00	0,00	455 708,00	-5 230 261,00

Tabellen over gir et utdrag av vesentlige bundne fond i balansen.

Særskilt om Økonomisamarbeidet i Hald og Hald- IKT.

Det er interkommunale ordninger og midlene tenkes brukt i forbindelse med uforutsette forhold som kan oppstå og som det ikke er tatt høyde for i årlige budsjettopplegg.

Det er lite hensiktsmessig å måtte få behandlet tilleggsbevilgninger fra fire kommunestyre.

Eksempelvis overlapping i forbindelse med nyansettelser.

Øremerket statstilskudd Helse/velferd midler kr. mottatt i 2020 og 2021, Gjelder prosjektene: «Aktivitetstiltak motvirke ensomhet», «Aktivitetstilbud og besøksvert» og «Mot til mestring».

NOTE nr. 11: Gebyrfinansiert selvkosttjenester

Budsjett og regnskapsforskriften, § 5-13, b)

Alstahaug kommune har utarbeidet etterkalkyler for gebyrfinansierte selvkosttjenester i henhold til «Forskrift om beregning av selvkost» Kommunen benytter selvkostberegningsmodellen Momentum Selvkost Kommune.

Selvkost innebærer at kommunes kostnader med å frambringe tjenestene skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenesten.

Kalkulatoriske kapitalkostnader

Ved beregning av kalkulatoriske kapitalkostnader (avskrivninger og renter) skal fremmedfinansiering trekkes ut av beregningsgrunnlaget. Kalkulatorisk rentekostnad inngår ikke i kommunens driftsregnskap, men representerer en alternativ avkastning som kommunen går glipp av ved at kapital er bundet i anleggsmidler. Den kalkulatoriske rentekostnaden beregnes med utgangspunkt i anleggsmidlenes restavskrivningsverdi og en kalkylerente. Kalkylerenten er årsgjennomsnittet av 5-årig swap-rente + 1/2 % poeng. I 2021 var denne lik 1,956%

Indirekte driftsutgifter og håndtering av over- og underskudd:

Retningslinjene fastsetter regler for henføring av relevante administrasjonsutgifter som kan inngå i gebyrgrunnlaget. Videre er det bestemt at eventuelle overskudd skal avsettes til bundne selvkostfond. Et overskudd fra et enkelt år skal tilbakeføres til brukerne i form av lavere gebyrer i løpet av en femårsperiode. En generasjon brukere skal ikke subsidiere neste generasjon, eller omvendt. Kostnadene ved tjenestene som ytes i dag skal dekkes av de brukerne som drar nytte av tjenesten. Dette innebærer at dersom kommunen har overskudd som er eldre enn fire år, må dette i sin helhet gå til reduksjon av gebyrene det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2021 i sin helhet være disponert innen 2026

Krav om utarbeidelse av kalkyler:

I tillegg til å utarbeide en etterkalkyle for hver betalingstjeneste må kommunen utarbeide forkalkyler i forkant av budsjettåret for å estimere drifts- og kapitalkostnader for neste økonomiplanperiode. Forkalkylene gir grunnlaget for kommunens gebyrsatser.

Ved budsjettering er det en rekke usikre faktorer, herunder fremtidig kalkylerente, utvikling av antall brukere og generell etterspørsel. I tillegg til å overholde generasjonsprinsippet bør kommunen ha målsetning om minst mulig svingninger i de kommunale gebyrene.

Selvkostområde renovasjon	
Dekningsgrad i %	92%
Gebyrinntekter	953 665
Beregnet selvkost (kostnader)	1038 624
Selvkostresultat (over-/underskudd)	-84 959
Avsetning til selvkostfond	
Bruk av selvkostfond	396
Dekning av fremført underskudd	85 782
Fremføring av årets underskudd	
Akkumulert underskudd til fremføring	- 85 386
Bokført verdi 31.12	-85 386

Selvkostområde slam	
Dekningsgrad i %	90%
Gebyrinntekter	452 144
Beregnet selvkost (kostnader)	504 296
Selvkostresultat (over-/underskudd)	-52 145
Avsetning til selvkostfond	
Bruk av selvkostfond	51 247
Dekning av fremført underskudd	
Fremføring av årets underskudd	
Akkumulert underskudd til fremføring	
Bokført verdi 31.12	20 714

Selvkostområde vann	
Dekningsgrad i %	97%
Gebyrinntekter	17 844 108
Beregnet selvkost (kostnader)	18 452 483
Selvkostresultat (over-/underskudd)	-608 375
Avsetning til selvkostfond	
Bruk av selvkostfond	536 725
Dekning av fremført underskudd	
Fremføring av årets underskudd	
Akkumulert underskudd til fremføring	
Bokført verdi 31.12	3 430 537

Selvkostområde avløp	
Dekningsgrad i %	107%
Gebyrinntekter	17 115 879
Beregnet selvkost (kostnader)	16 016 458
Selvkostresultat (over-/underskudd)	1 099 421
Avsetning til selvkostfond	
Bruk av selvkostfond	
Dekning av fremført underskudd	983 648
Fremføring av årets underskudd	
Akkumulert underskudd til fremføring	-5 484 834
Bokført verdi 31.12	-5 484 934

Selvkostområde feiing	
Dekningsgrad i %	121%
Gebyrinntekter	1 896 063
Beregnet selvkost (kostnader)	1 592 755
Selvkostresultat (over-/underskudd)	333 308
Avsetning til selvkostfond	
Bruk av selvkostfond	
Dekning av fremført underskudd	327 485
Fremføring av årets underskudd	
Akkumulert underskudd til fremføring	-136 866
Bokført verdi 31.12	-136 866

Selvkostområde oppmåling	
Dekningsgrad i %	58%
Gebyrinntekter	710 601
Beregnet selvkost (kostnader)	1 218 057
Selvkostresultat (over-/underskudd)	-507 456
Subsidiering	507 456
Bruk av selvkostfond	
Dekning av fremført underskudd	
Fremføring av årets underskudd	
Akkumulert underskudd til fremføring	
Bokført verdi 31.12	

Selvkostområde private planer	
Dekningsgrad i %	54%
Gebyrinntekter	127 689
Driftskostnader	238 075
Subsidiering	110 386
Selvkostresultat (over-/underskudd)	--110 386
Bruk av selvkostfond	
Dekning av fremført underskudd	
Fremføring av årets underskudd	
Akkumulert underskudd til fremføring	
Bokført verdi 31.12	

Selvkostområde Byggesak	
Dekningsgrad i %	83%
Gebyrinntekter	1 368 602
Driftskostnader	1 656 517
Subsidiering	287 915
Selvkostresultat (over-/underskudd)	-287 915
Avsetning til selvkostfond	
Bruk av selvkostfond	
Dekning av fremført underskudd	
Fremføring av årets underskudd	
Akkumulert underskudd til fremføring	
Bokført verdi 31.12	

Selvkostområde Utslippstillatelse	
Dekningsgrad i %	0%
Gebyrinntekter	
Driftskostnader	10 740
Selvkostresultat (over-/underskudd)	-10 740
Bruk av selvkostfond	
Dekning av fremført underskudd	
Fremføring av årets underskudd	
Akkumulert underskudd til fremføring	-10 847
Bokført verdi 31.12	-10 847

Selvkostområde Tilsyn av spredt avløp	
Dekningsgrad i %	101%
Gebyrinntekter	227 359
Driftskostnader	224 204
Subsidiering	
Selvkostresultat (over-/underskudd)	3 155
Avsetning til selvkostfond	10 254
Bruk av selvkostfond	
Dekning av fremført underskudd	
Fremføring av årets underskudd	
Akkumulert underskudd til fremføring	
Bokført verdi 31.12	371 615

Selvkost SHMIL IKS	
Dekningsgrad i %	96
Gebyrinntekter	12 417 666
Driftskostnader	12 973 620
Subsidiering	
Selvkostresultat (over-/underskudd)	-555 954
Avsetning til selvkostfond	
Bruk av selvkostfond	555 954
Dekning av fremført underskudd	
Fremføring av årets underskudd	
Akkumulert underskudd til fremføring	-243 358
Bokført verdi 31.12	

NOTE nr. 12: Ytelser til ledende personer

Budsjett og regnskapsforskriften, § 5-13, d)

	Brutto lønn 2021	Godtgjørelse 2021	Bonus	Eventuelt annen tilleggsgodtgjørelse
Rådmann	1 142 850			
Ordfører 70%		829 126		
Varaordfører 26%		237 860		

NOTE nr. 13: Godtgjørelse til revisor

Budsjett og regnskapsforskriften, § 5-13, e)

	Godtgjørelse
Regnskapsrevisjon	985 053
Forvaltningsrevisjon	
Eierskapskontroll	
Rådgiving	
Sum	985 053

NOTE nr. 14: Andre forhold

Budsjett og regnskapsforskriften, § 15-15 1. ledd første punktum.

Ressurskrevende tjenester

Alle kommuner som yter særlig ressurskrevende Helse- og omsorgstjenester til enkeltmottakere, kan søke om delvis refusjon av direkte lønnsutgifter knyttet til disse tjenestene. Tilskuddsordningen er basert på et prinsipp der kommunene skal inntektsføre et anslag for refusjonsinntekter samme år som utgiftene påløper. Det betyr at kommunene må foreta en beregning av anslått refusjonsinntekt. Utbetaling skjer ca. 6 måneder etter utløpet av regnskapsåret. Alstahaug kommune har i 2021 anordnet kr. 19 290 481,-

Utbytte Helgelandskraft

Alstahaug kommune mottok i 2021 kr. 8 118 936 som ekstraordinært utbytte for året 2020. Ordinært utbytte fra Helgeland kraft er på kr. 3 831 408,- i 2021.

Kompensasjonsordning til lokale virksomheter.

Hensikten med tilskuddet er å sette kommunene bedre i stand til å avhjelpe situasjonen for lokale virksomheter som er særlig hardt rammet av lokale eller nasjonale smitteverntiltak. Alstahaug kommune ble tildelt midler i runde 1,2,3,4 og 6. Til sammen kr. 6 533 373,-

Covid 19 - midler

Kommunen har i 2021 mottatt kr. 13 397 000 i ekstraordinære Covid 19-midler gjennom innbyggertilskuddet i rammetilskuddet.

I tillegg har kommunen mottatt skjønnsmidler fra Statsforvalteren på kr. 2.178 000 i forbindelse med Covid 19 pandemien.

Tapsføringer

Kommunene har utgiftsført tap på krav til sammen kr. 213 685

Tapsføringene er i hovedsak knyttet til sosiale utlån, SFO/barnehage, pleie/omsorg.

Havbruksfond

Alstahaug kommune mottok kr. 8 908 201 i inntekter fra havbruksfondet.

Skatt Nord – Krav om tilbakebetaling av merverdiavgift

Kommunen har stevnet Staten i forbindelse med denne saken, den 11.02.22.

Alstahaug kommune har tilbakebetalt kr. 19 590 263,- i momskompensasjon Jfr. krav fra Skatteetaten.

Alstahaug Havnevesen KF

I forbindelse med avviklingen av Alstahaug havnevesen KF er balansen fra foretaket tatt inn i Alstahaug kommunes balanseregnskap.

Eiendeler

Anleggsmidler:	kr. 244 187 650
Omløpsmidler:	kr. 15 512 426
Sum eiendeler	kr. 259 700 077

Egenkapital og gjeld

Egenkapital	kr. 88 431 507
Kortsiktig gjeld	kr. 600 287
Langsiktig gjeld	kr. 170 668 283
Sum egenkapital og gjeld	kr. 259 700 077

Samarbeid

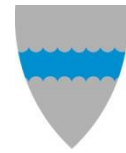
Det foregår et tett samarbeid innenfor Hald-regionen på flere områder.

Vi tar med følgende områder:

Barnevern, Brann og beredskap, Kulturskole, Økonomi, IKT og PPT, RKK, Sekretariatet for kontrollutvalget og Helgeland politiske råd.

Finansielle plasseringer

Kommunene har ingen vesentlige finansielle plasseringer av omløpsmidler og heller ikke noen obligasjoner.

Alstahaug
kommune

Årsberetning 2021

– Et historisk sted med nye muligheter

Innholdsfortegnelse	
Rådmannens kommentarer	3
Befolkning	5
Økonomi.....	7
Regnskapsprinsipp	7
Hovedoversikt drift.....	8
Bevilgningsoversikt drift (A)	11
Bevilgningsoversikt drift B	12
Avviksforklaringer drift	13
Oversikt balansen	20
Analyse	22
Gjeld	26
Fond.....	28
Likviditet.....	32
Bevilgningsoversikt investeringer (A)	34
Bevilgningsoversikt investeringer(B)	35
Utfordringsbildet	36
Internkontroll, likestilling, diskriminering m.m.	41

Rådmannens kommentarer

Med dette legges årsberetning for Alstahaug kommune 2021 frem for politisk behandling.

Årsberetningen er administrasjonens rapport til kommunestyret om ressursbruk og resultater i året som gikk. Kommunelovens regnskapsforskrift framhever årsberetningen som et av kommunens viktigste dokumenter.

Årsberetningen er en god innføring i Alstahaug kommunes virksomhet, og gir et godt bilde av kommunens drift. Årsberetningen beskriver kommunens aktivitet og økonomiske status i 2021.

Kommunen har ansvar for et mangfold av oppgaver, og som innbygger i kommunen vil man møte den kommunale virksomhet under alle stadier i livsløpet.

2021 ble som 2020 et helt ekstraordinært år, noe som utelukkende skyldes den globale pandemien som i skrivende stund har vart i over to år.

Pandemien har preget, og hatt innvirkning på alle sider av kommunens drift. Den har også påvirket alt annet samfunnsliv, og folks hverdag. Det kan nå se ut som pandemien i denne omgang går mot slutten, og vi kan se frem mot en mere normal hverdag både i kommunen og samfunnet for øvrig.

Basert på den informasjon vi har p.t. vil min overordnede oppsummering av to år med pandemi være at Alstahaug kommune relativt sett har kommet ut av pandemien på en tilfredsstillende måte. Dette kan nok skyldes både flaks, og dyktighet fra de som har jobbet tettest på pandemien, og jeg vil med dette takke spesielt de som har jobbet tettest opp mot pandemien i vårt eget Corona-team. Men også en stor takk til alle andre ansatte samt kommunens innbyggere som har etterlevd de tiltak som til enhver tid har vært gjeldende.

Til tross for at 2021 har vært et unntaksår er det gjort mye god jobb i organisasjonen. Vi har jobbet godt med budsjettfokus, og enhetenes resultater er gode. Dette må selvsagt også sees i et pandemi perspektiv, men våre analyser tyder uansett på et godt arbeid.

Årets økonomiske resultat må sies å være godt. Dette endrer ikke på kommunens fundamentale behov for omstilling i et litt lengre perspektiv. utfordringene kommunen står ovenfor i årene som kommer vil bli så krevende at det nå er særdeles viktig å forvalte den styrkede økonomiske handlefriheten på en god måte.

Den demografiske utviklingen er fortsatt bekymringsfull, og vi ser at de prognosene i forhold til befolkningsvekst vi tidligere har brukt ikke vil holde, vi blir færre mennesker i kommunen. Vi blir også færre unge, og flere eldre. Dette er faktorer vi som kommune må ta inn over oss i forhold til drift, og planlegging for fremtiden.

Samtidig er det lov å håpe at nytt sykehus og andre utviklingsprosjekter vil kunne skape vekst for vår kommune i årene som kommer.

Jeg vil avslutningsvis takke alle ansatte i kommunen for tålmodig og godt arbeid gjennom et krevende år.

Sandnessjøen 24. mars 2022

Børge Toft
Rådmann

Befolkning

Utviklingen i folketallet 2012-2022. Alstahaug.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Befolkning 1.1	7372	7361	7394	7454	7437	7428	7450	7415	7447	7394	7333
Fødte	93	77	81	75	65	76	68	73	63	63	
Døde	65	63	74	52	69	68	56	58	56	76	
Fødselsoverskudd	28	14	7	23	-4	8	12	15	7	-13	
Innflytting	371	441	431	453	441	445	327	356	297	351	
Utflytting	410	421	380	492	446	431	374	340	358	399	
Netto innflytting	-39	20	51	-39	-5	14	-47	16	-61	-48	
Folketilvekst	-11	34	60	-17	-9	22	-35	32	-53	-61	

Folketallet er i perioden blitt redusert med 39 personer eller 0,5%. Siste år ble folketallet redusert med 61 personer eller 0,8 %.

Folkemengde fordelt på alder. 2012-2022. Alstahaug.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0-5	469	479	492	481	470	470	476	454	444	429	419
6-15	942	926	899	894	860	852	866	834	832	818	819
16-19	455	429	401	412	415	411	393	402	377	385	363
20-39	1651	1648	1712	1759	1761	1773	1784	1766	1805	1755	1736
40-66	2829	2818	2783	2762	2723	2675	2645	2623	2628	2594	2553
67-79	768	786	813	850	901	937	978	1012	1013	1038	1076
80-89	224	239	261	256	262	263	255	268	291	316	313
90 -	34	36	33	40	45	47	53	56	57	59	54
Sum	7372	7361	7394	7454	7437	7428	7450	7415	7447	7394	7333

Tendensen er at befolkningen blir eldre. Spesielt har gruppene 6-15 og 16-19 gått tilbake, mens det er en kraftig vekst i gruppene over 67 år. I perioden har imidlertid gruppen 20-39 år gått noe fram.

Befolkningsutviklingen på Ytre Helgeland 2012– 2022.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alstahaug	7372	7361	7394	7454	7437	7428	7450	7415	7447	7394	7333
Herøy	1711	1759	1733	1737	1743	1788	1790	1780	1777	1793	1825
Leirfjord	2107	2144	2188	2188	2216	2278	2307	2320	2294	2278	2257
Dønna	1433	1431	1420	1407	1402	1410	1403	1391	1371	1371	1369
Lurøy	1937	1916	1901	1917	1923	1920	1920	1904	1890	1876	1869
Træna	497	506	489	486	478	465	454	456	435	442	450
Rødøy	1320	1310	1305	1269	1268	1267	1249	1238	1213	1206	1153
I alt	16 377	16 427	16 430	16 458	16 467	16 556	16 573	16 504	16 427	16 360	16 256

Kommunene i regionen har i denne perioden redusert folketallet med 121 personer eller 0,7 %. Siste året er folketallet redusert med 104 personer eller 0,6 %.

Økonomi

Årsberetningen omfatter Alstahaug kommune. Kommunen var i 2021 også eiere eller deleiere i:

1 kommunalt foretak; Alstahaug Havnevesen KF (avviklet 1. juli), 2 heleide kommunale aksjeselskap; Sandnessjøen Fjernvarme A/S og Alstahaug Parkering A/S samt Revisjon Midt-Norge SA.

- 5 interkommunale selskap og samarbeid; Helgeland Interkommunale Politiske Råd, Søndre Helgeland Miljøverk, Sekretariats-kontoret for Kontrollutvalg, Regionalt Kompetanse Kontor og Helgeland Havn IKS.

Ovennevnte selskap leverer egne regnskaper. Det er bare transaksjoner mellom disse selskapene og Alstahaug kommune som inngår i denne årsberetningen.

Regnskapsprinsipp

Alstahaug kommune fører regnskapet etter bestemmelsene i Budsjett- og regnskapsforskriften og Kommunelovens kapittel 14. Regnskapet har 3 deler; drift, investering og balanse. Driftsregnskapet viser driftsutgifter, driftsinntekter, avsetninger og bruk av avsetning.

Investeringsregnskapet viser utgifter til investeringer, utlån med mer og tilhørende finansiering.

Balanseregnskapet viser eiendeler (anleggsmidler og omløpsmidler), gjeld (langsiktig og kortsiktig) og egenkapital.

Kommunale regnskaper føres etter anordningsprinsippet. Det betyr at alle utgifter og inntekter som vedrører det aktuelle regnskapsåret skal fremgå av driftsregnskapet eller investeringsregnskapet det aktuelle året. Regnskapet føres etter bruttoprinsippet. Det betyr at utgifter og inntekter føres hver for seg. Dette viser et riktig økonomisk bilde av aktivitetene.

Hovedoversikt drift

		Regnskap 2021	Bud(end) 2021	Budsjett 2021	Regnskap 2020
Driftsinntekter					
1	Rammetilskudd	270 740 317	263 509 134	257 735 134	261 144 415
2	Inntekts- og formuesskatt	218 618 430	210 493 000	201 236 000	192 056 233
3	Eiendomsskatt	23 410 382	23 800 000	23 800 000	26 501 508
4	Andre skatteinntekter	-	-	-	-
5	Andre overføringer og tilskudd fra staten	50 458 103	51 039 889	42 131 889	58 988 747
6	Overføringer og tilskudd fra andre	125 966 843	88 296 941	92 146 941	118 599 241
7	Brukerbetalinger	21 796 640	20 504 622	20 504 622	20 855 116
8	Salgs- og leieinntekter	66 008 916	72 238 331	76 109 417	70 893 641
9	Sum driftsinntekter	776 999 631	729 881 917	713 664 003	749 038 901
Driftsutgifter					
10	Lønnsutgifter	12 394 416 178	378 809 366	373 093 702	391 856 095
11	Sosiale utgifter	8 65 069 637	67 149 173	67 149 173	64 298 981
12	Kjøp av varer og tjenester	203 639 809	216 929 078	220 937 428	198 269 250
13	Overføringer og tilskudd til andre	43 618 652	30 681 081	31 031 481	38 547 471
14	Avskrivninger	3 46 529 436	37 000 000	37 000 000	41 080 111
15	Sum driftsutgifter	753 273 711	730 568 698	729 211 784	734 051 907
16	Brutto driftsresultat	23 725 919 -	686 781 -	15 547 781	14 986 994
Finansinntekter					
17	Renteinntekter	4 377 037	3 969 841	3 969 841	4 475 786
18	Utbytter	14 12 869 727	12 847 083	6 500 000	7 602 000
19	Gevinster og tap på finansielle omløpsmic	-	-	-	-
20	Renteutgifter	14 546 637	15 162 000	14 312 000	15 960 829
21	Avdrag på lån	7 34 909 545	35 000 000	33 000 000	30 396 536
22	Netto finansutgifter	- 32 209 418 -	33 345 076 -	36 842 159 -	34 279 579
23	Motpost avskrivninger	3 46 529 436	37 000 000	37 000 000	41 080 111
24	Netto driftsresultat	38 045 937	2 968 143	15 389 940	21 787 525
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:					
25	Overføring til investering	-	-	-	-
26	Netto avsetninger til eller bruk av bundne -	1 923 574 -	606 502	1 993 498 -	3 514 554
27	Netto avsetninger til eller bruk av disposis-	36 122 362 -	2 361 641	13 396 442 -	4 967 728
28	Bruk av tidligere års mindreforbruk	-	-	-	-
28	Disponering av tidligere års mindref	-	-	-	13 305 243
29	Sum disponeringer eller dekning av netto	- 38 045 937 -	2 968 143	15 389 940 -	21 787 525

Kommentarer - avvik

Avviket på linje 1 og 2 (frie inntekter) skyldes stor inntektsvekst etter siste budsjettregulering i desember. Kommunestyrets vedtak var basert på siste oppdaterte prognosemodell fra KS fra november 2021, som var bygd på regjeringen Støres tilleggsnummer til Statsbudsjettet for 2022.

Avviket på linje 6 skyldes i hovedsak ikke budsjetterte inntekter fra sykelønnsrefusjon samt kompensasjon for merverdiavgift.

Avviket på linje 8 skyldes i hovedsak mindre husleieinntekter enn budsjettert fra Flyktningsjenesten og Bygg- og eiendom.

Avviket på linje 10 og 11, må sees i sammenheng med sykelønnsrefusjon på linje 6. Kommunen har et negativt avvik på linje 10 og 11 på ca. 13,5 mill.kr. Ikke-budsjettert sykelønnsrefusjon på linje 6 utgjør ca. 26,5 mill.kr.

Avviket på linje 12 skyldes mindre utgifter enn budsjettert fra forskjellige områder grunnet lavere aktivitet, her nevnes opplæring/ kurs, generelt innkjøp, barnevern m.m.

Avviket på linje 13 skyldes i hovedsak ikke-budsjettert merverdiavgiftskompensasjon og må også sees i sammenheng med linje 6.

Avviket på linje 14, skyldes i hovedsak at avskrivningene til Havnevesenet er tatt inn mot slutten av året, og er ikke budsjettregulert.

Når det gjelder avvik på finansområdet, er dette håndtert på følgende måte:

Lnr	Samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisp. Drift	
1	Netto driftsresultat	-38 045 937
2	Avsetning til bundne driftsfond	15 748 870
3	Bruk av bundne driftsfond	-13 825 296
4	Overføring til investeringer i hht.årsbudsjett	
5	Avsetning til disposisjonsfond i henhold til årsbudsjett	16 418 083
6	Bruk av disposisjonsfond i henhold til årsbudsjett og fullmakter	-14 056 442
7	Budsjettert dekning av tidligere års merforbruk	
8	Årets budsjettavvik (mer- eller mindreforbruk før strykninger)	- 33 760 722
9	Strykning av overføring til investering	
10	Strykning av disposisjonsfond	
11	Strykning av dekning av tidligere års merforbruk	
12	Strykning bruk av disposisjonsfond	14 056 422
13	Mer- eller mindreforbruk etter strykninger	19 704 279
14	Bruk av disposisjonsfond for reduksjon av årets merforbruk etter strykning	
15	Bruk av disposisjonsfond til inndeckning av tidligere års merforbruk	
16	Bruk av mindreforbruk etter strykninger for dekning av tidligere års merforbruk	
17	Avsetning av mindreforbruk etter strykninger til disposisjonsfond	19 704 279
18	Fremført til inndeckning i senere år (merforbruk)	0

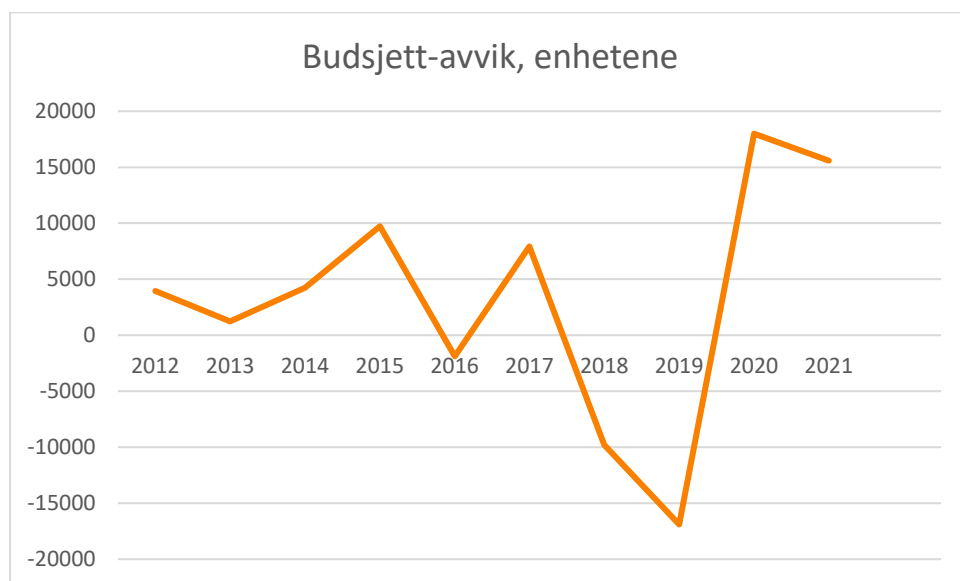
Bevilgningsoversikt drift (A)

	Regnskap 2 021	Bud(end) 2 021	Budsjett 2 021	Regnskap 2 020
Bevilgningsoversikt - drift (regnskap)				
1 Rammetilskudd	270 740 317	263 509 134	257 735 134	261 144 415
2 Inntekts- og formueskatt	218 618 430	210 493 000	201 236 000	192 056 233
3 Eiendomsskatt	23 410 382	23 800 000	23 800 000	26 501 508
4 Andre generelle driftsinntekter	8 908 201	8 908 000	-	11 747 578
5 Sum generelle driftsinntekter	521 677 330	506 710 134	482 771 134	491 499 733
6 Sum bevilgninger drift, netto	451 421 976	470 396 915	461 318 915	435 382 629
7 Avskrivninger	46 529 436	37 000 000	37 000 000	41 080 111
8 Sum netto driftsutgifter	497 951 412	507 396 915	498 318 915	676 462 740
9 Brutto driftsresultat	23 725 918 -	686 781 -	15 547 781	14 986 994
10 Renteinntekter	4 377 037	3 969 841	3 969 841	4 475 786
11 Utbytter	12 869 727	12 847 083	6 500 000	7 602 000
12 Gev. og tap på finansielle omløpsm.				
13 Renteutgifter	14 546 637	15 162 000	14 312 000	15 960 829
14 Avdrag på lån	34 909 545	35 000 000	33 000 000	30 396 536
15 Netto finansutgifter	32 209 418	33 345 076	36 842 159	34 279 579
16 Motpost avskrivninger	46 529 436	37 000 000	37 000 000	41 080 111
17 Netto driftsresultat	38 045 936	2 968 143 -	15 389 940	21 787 525
Disponering eller dekning av netto driftsresultat				
18 Overføring til investering				
19 Netto avsetninger til eller bruk av bu -	1 923 574 -	606 502	1 993 498 -	3 514 554
20 Netto avsetninger til eller bruk av di -	36 122 362 -	2 361 641	13 396 442 -	4 967 728
21 Disponering av tidligere års mindrefor				13 305 243
22 Sum disponeringer eller dekning av	38 045 936 -	2 968 143	15 389 940 -	21 787 525
23 Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)		-		

Bevilgningsoversikt drift B

Bevilgninger - drift pr. r:	Regnskap 2021	Bud(end) 2021	Budsjett 2021
Stab-Støtte netto	70 767 261	73 170 768	70 570 768
Avsetning bundne fond	5 410 050	2 600 000	2 600 000
Bruk av budne fond	-4 495 530		
Til fordeling drift	69 852 741	70 570 768	70 570 768
Oppvekst og Kultur	154 829 995	162 990 599	157 190 599
Avsetning bundne fond	1 488 360	50 000	50 000
Bruk av bundne fond	-213 000	-1 156 341 -	1 156 341
Bruk av disposisjonsfond		-100 000 -	100 000
Til fordeling drift	153 554 635	164 196 940	158 396 940
Helse og velferd	219 718 759	223 182 377	223 182 384
Avsetning bundne fond	1 361 549		
Bruk av bundne fond	-2 550 036	-740 000 -	740 000
Til fordeling drift	220 907 271	223 922 377	223 922 384
Økonomi og tilskudd	15 500 156	15 161 119	15 161 119
Bruk av bundne fond		-100 000 -	100 000
Til fordeling drift	15 500 156	15 261 119	15 261 119
Samfunnsutvikling	24 081 817	26 003 115	24 875 108
Avsetning bundne fond	7 442 575	10 000	10 000
Bruk av disposisjonsfond		-400 000 -	400 000
Bruk av bundne fond	-6 566 730	-57 157 -	57 157
Til fordeling drift	23 205 972	26 450 272	25 322 265
Finans			
Til fordeling drift	-31 598 784	-30 004 561	-32 154 451
Diff kr.	15		
	451 421 976	470 396 915	461 318 915

Avviksforklaringer drift

Budsjett-avviket for rammeområdene i siste 10-års periode viser i snitt et mindre-forbruk på ca. 3,2 millioner kroner. Budsjett-avvikene ble imidlertid kraftig forverret i 2018 og 2019. I 2019 er det et negativt budsjett-avvik på ca. kr. 16,9 mill.kr. (3,7%) mot ca. 9,8 mil. kr. (1,9%) i 2018. I 2020 er denne trenden snudd og enhetene leverer ca. 18 mill. kr. (3,7 %) i positivt budsjett-avvik. I 2021 leverer enhetene ca. 15,6 millioner kroner (3,1 %) i mindre-forbruk.

Rådmannen mener at budsjett-rapporteringsrutinene i all hovedsak er tilfredsstillende. Imidlertid har det i lys av underrapporteringen i 2018, blitt utarbeidet mer detaljerte retningslinjer for rapporteringsrutinene. Deler av disse retningslinjene er i februar 2021 konkretisert i nytt, vedtatt økonomireglement av kommunestyret.

Område 1 (stab og støtte) har et samlet positivt avvik på kr. 2 403 000.

Gruppeansvar 100 Politisk sekretariat hadde et positivt avvik på kr. 118 000. Til tross for ekstra utgifter i forbindelse med valget og Corona-tiltak, har området overskudd. Hovedårsaken til dette er pandemien, med færre utgifter til reiser og møter.

Gruppeansvar 110 Rådmann hadde et positivt avvik på kr. 121 000. Ansvarssted for tilfeldige utgifter og inntekter, hadde et betydelig underforbruk.

Gruppeansvar 112 IKT enheten, leverer et positivt resultat på kr. 881 000. Dette skyldes mer inntekter og mindre utgifter enn budsjettet. Av dette beløpet settes kr. 500 000 av på bundet driftsfond tilhørende HALD-IKT, da deler av overskuddet må ses samlet for alle fire kommuner.

Gruppeansvar 120 HR har oppnådd et positivt resultat på kr. 1 028 000. Ansvarssted arbeidsmiljøutvalg fikk et mindre-forbruk på grunn av overgang til ny leverandør av bedriftshelsetjeneste. Pandemien medførte at bedriftshelsetjenesten ble senere igangsatt

enn planlagt. Det ble ikke gjennomført fysiske fellesopplæringer for ledere, HTV eller verneombud. Høyere refusjon enn beregnet gir et solid overskudd.

Gruppeansvar 400 Bygg og eiendom, hadde et mindre-forbruk på kr. 766 000. Boligkontoret og Administrasjon fikk et positivt resultat da det har vært vakant stilling på boligkontoret og refusjon på sykepenger på administrasjon. Det har blitt noen ekstraavgifter knyttet til renhold og kantinedrift på grunn av pandemien. Driftsavdelingen har gått med underskudd, noe grunnet høye strømavgifter og noe knyttet til koronautfordringer. Flyktning-boliger ble et nytt ansvarssted fra 2021, og har hatt som oppgave i året som er gått å rydde opp i tidligere leieforhold i privatmarkedet. En del avgifter har gått til istandsetting av boliger etter utleie, dette er ikke blitt ferdigstilt i 2021. Vi forventer avgifter knyttet til dette også i 2022, og har derfor bedt om å få sette av en halv million på fond til bruk i 2022. Servicebygget er blitt tilknyttet fjernvarmeanlegget, og dette er grunnen til et overforbruk her.

Oppvekst og kultur har et resultat for 2021 med et positivt avvik på kr 8 167 000.

Det positive avviket utgjør 5,1 % av budsjett.

Resultatet for 2021 viser en redusert netto utgift på nærmere 4 millioner kr. i forhold til regnskap 2020. Utgiften er redusert med 12,6 millioner kr. sammenlignet med 2019. Av ti ulike tjenesteområder hadde syv overskudd i forhold til budsjett.

Flyktningetjenesten var det tjenesteområdet med størst positivt avvik på 4,07 millioner kr. Avviket er først og fremst et resultat av tiltak for å redusere utgifter. Utgiften er redusert med nær 12 millioner kr. fra 2020 til 2021.

Det største negative avviket er knyttet til tjenesteområdet SFO der det er et negativt avvik på kr 0,85 millioner kr. Det ligger en feilbudsjettering ved Ura SFO som gir et større negativt avvik. Dette balanseres mot et positivt avvik i forhold til budsjett på drøyt 2 millioner kr. innen spesialundervisning. Utgiften innen SFO og spesialundervisning henger sammen, siden mange ansatte har delte stillinger mellom de to ulike områdene innen skoledrift. SFO hadde imidlertid en stor økning i brukerbetaling i forhold til 2020, på 0,7 millioner kr.

Det er enkelte enheter som har et negativt avvik i samme størrelsesorden – og større, men der tjenesteområdet til sammen likevel går har et positivt avvik.

Administrasjon Oppvekst kultur

Administrasjonen av Oppvekst og kultur hadde i 2021 et negativt avvik på 186 000 kr. Avviket er knyttet til lønn og vikarbruk.

Barnehage

Barnehageområdet hadde et positivt avvik på 1,26 millioner kr. Det er imidlertid store variasjoner i resultat mellom ulike barnehager. Det største positive avviket er knyttet til ansvar 2400, Barnehager generelt.

Barnehage har et negativt avvik på lønn på 2,9 millioner kr. Dette balanseres opp mot et positivt avvik på refusjon på 2,5 millioner kr.

Det er gjort innsparinger innen drift på til sammen 1,1 millioner kr. innen barnehage.

Regnskap for private barnehager har et positivt avvik på 375 000 kr. i forhold til budsjett.

Skole, spesialundervisning og SFO

Skole, spesialundervisning og SFO hadde i 2021 et positivt avvik på ca. 1,86 millioner kr. Skole, spesialundervisning og SFO hadde i sum et merforbruk på lønn på ca. 5,1 millioner kr. i 2021 i forhold budsjett 2021. Dette er i hovedsak økt vikarbruk, samt noe økning i spesialpedagogiske tiltak. Dette balanseres mot økt refusjon 6,6 millioner kr. mer enn budsjett.

Det er gjort innsparinger innen drift på til sammen 1,8 millioner kr. innen skole og SFO.

Alstahaug kommune fikk 750 000 kr. til sommerskole i 2021. Etter gjennomført sommerskole hadde kommunen 150 000 kr. i ubrukte sommerskolemidler. Dette skal tilbakeføres til staten.

PPT

PPT hadde et positivt avvik på 0,72 millioner kr. før fordeling. Overskudd i forhold til budsjett må avsettes som felles eie mellom 6 kommuner. Det ble i samarbeidsmøtet 16.10.19, enighet om å sette et «tak» på PPTs fond. 1,5 millioner kr. ble satt som en øvre grense av avsetning av midler til PPT. Overskytende tilbakeføres til kommunene gjennom å legges inn som deler av finansiering av drifta for 2022, og dermed redusere de respektive kommuners andel.

Voksenopplæringa

Voksenopplæringa hadde i 2021 et negativt avvik på kr. 377 000. Husleien har litt optimistisk vært underbudsjettert med 1 millioner kr. Budsjett ble vedtatt før ny forhandling var ferdigstilt. Et merforbruk på lønn på ca. 1 million kr. balanseres mot et positivt avvik på refusjoner på 1 million kr.

Flyktningetjenesten

Flyktningetjenesten hadde i 2021 et positivt avvik på 4,1 millioner kr. Det positive avviket skyldes først og fremst tiltak for å redusere utgiften. Utgiften er redusert med 11,77 millioner kr. fra regnskap 2020. Inntekten er i samme periode redusert med 8,1 millioner kr. I løpet av november/desember ble det bosatt flere overføringsflyktninger i kommunen, dette medførte at tap av inntekt ble mindre enn først estimert.

Kulturskolen.

Kulturskolen hadde i 2021 et positivt avvik på kr. 112 000. Avviket skyldes koronapandemien. Skolen har i perioder vært delvis stengt, hvor deler av undervisningen har foregått digitalt og ulike typer driftsutgifter er spart.

Kultur

Kultur har i 2021 et positivt avvik i forhold til budsjett på kr. 716 000.

Kultur har et mindre-forbruk (positivt avvik) på drift på kr 3,6 millioner kr., i tillegg til mindre-forbruk på lønn på 0,3 millioner kr.

Tjenesteområdet er særlig økonomisk rammet av korona-situasjonen. Kultur er derfor tilført 3 millioner kr. av «korona-midler» for å balansere tap av inntekt. Området har likevel en netto tap av inntekt på 2 millioner kr.

Område 3 Helse velferd hadde et positivt avvik på kr 3.464 000.

Pandemisituasjonen har gjort 2021 til et nytt unntaksår på mange måter for område 3. Dette området har måtte omprioritere og endre arbeidsoppgaver totalt da pandemien traff landet og samfunnets behov for samfunnsmedisinske tjenester og smittevern ble overveldende omtrent fra den ene dagen til den andre. En ny organisasjon for TISK-arbeid (testing, isolasjon, smittesporing, karantene) er etablert, tilsyn med smittevernregler, rådgivning, publikumsspørsmål og kommunikasjon med både FHI, Helsedirektoratet og Statsforvalteren er nå nye oppgaver som løses på daglig basis. Koronavaksineringsarbeid har vært et stort og ressurskrevende arbeid gjennom hele året. I dette arbeidet har mange måtte bidra for å få gjennomført dette samfunnsoppdraget på en god og forsvarlig måte. Kostnadene til dette skal refunderes fra staten.

Dette har vært krevende for alle ledd i organisasjonen. Utgifter til reising og kursing har vært på et minimum, samtidig har utgifter til elektronisk utstyr og ekstrapersonell økt betydelig. Mange ansatte har blitt omprioritert fra andre oppgaver. Særlig omsorg og mestring har måttet avgi arbeidskraft til koronahåndteringen, og dette gjenspeiles i regnskapet da disse fremdeles har vært lønnet fra opprinnelig ansvarssted, samtidig som vikar har blitt leid inn.

Omsorg og mestring er den eneste enheten på området som har et regnskapsmessig merforbruk i 2021. Fordi arbeidsoppgavene på tvers av enhetene har vært påkrevd og endret det siste året, er en del nye utgifter «feilført» i forhold til budsjett, det vil si at nye utgifter ikke nødvendigvis er ført der de har vært budsjettet, eventuelt har nye utgifter tilkommet uten at de har vært budsjettet, men med løfte om kompensasjon fra staten. Underskuddet på Omsorg og mestring er derfor noe overdimensjonert og må ses i sammenheng med mindre-forbruket på de øvrige enhetene, og da særlig på helseenheten.

Fram til nå har staten kompensert for utgiftene benyttet til koronaarbeidet. Kompensasjonen fra staten har totalt sett gitt positivt avvik totalt for kommunen.

Gruppeansvar 300 Helse hadde et positivt avvik på kr 7 708 000 kroner.

Avviket forklares med stram drift, samt økonomiske utslag av pandemien. Det har vært betydelig redusert reise- og kursaktivitet, samt lavere aktivitet på mange områder enn i et normalår. En del vakante stillinger har vært holdt vakante på grunn av den uavklarte situasjonen, samtidig som koronahåndteringen har blitt gjennomført med overføring av menneskelige ressurser fra omsorg og mestring. Ansvarsområdene som omhandler ansvarssted 3001 (helsestasjon), 3021 (fellesutgifter) og 3041(helse velferd), står alene for ca. 6 200 000 kr av mindre-forbruket på enheten.

Enheten er delt på flere avdelinger, og alle har holdt streng budsjett disiplin, og ingen avdelinger har hatt merforbruk i forhold til budsjett. Det øvrige mindre-forbruket er altså generert av de 7 øvrige ansvarsområdene med følgende tall:

3020 legekantor:	139 000 kr
3040 interkommunalt samarbeid:	87 000 kr

3076 Fysioterapi:	490 000 kr
3077 Ergoterapi:	186 000 kr
3445 og 3446 rus og psykisk helse:	522 000 kr

Gruppeansvar 310 NAV Alstahaug hadde et positivt avvik på 2 263 000 kroner.

NAV er også preget av koronasituasjonen i forhold til drift. Koronapandemien har ikke hatt den forventede økningen av sosialstønadsutbetalingene i 2021, og det er et mindre-forbruk på sosialhjelp i forhold til budsjett på 2 300 000 millioner kroner som forklarer avviket på enheten.

Gruppeansvar 316 Barnevern hadde et positivt avvik på 2 028 000 kroner.

Avviket forklares med færre reiser i forbindelse med koronarestriksjonene, og at noen av omsorgssakene fra tidligere år ble utfaset. I tillegg har tjenesten hatt mindre kostnader på områder som juridisk bistand og kjøp av konsulenttjenester.

Gruppeansvar 330 Omsorg og mestring hadde et negativt avvik på kr. 8 536 064.

Avviket forklares med pandemi, samtidig med et stort press på tjenesten som generelt har lav kapasitet på omsorgsplasser. Dette medfører ofte fordyrende løsninger.

En stor del av merforbruket skyldes nedgang i inntekter knyttet til ressurskrevende brukere. I forhold til budsjett er det 2021 regnskapsført mindre inntekter enn budsjettet i størrelsesorden 3.2 millioner kroner. Dette kommer som følge av omlegging av tjenester i forbindelse med omstillingsprosjektet som har vært gjennomført.

Det var planlagt omlegging av tjenester hos en bruker knyttet til ett arbeidssted. Dette har av ulike årsaker ikke kunnet gjennomføres, og nedtrekk av bemanning har derfor ikke vært mulig. Dette medfører et merforbruk på året på over 3 000 000 kroner.

Sentralkjøkkenet har et merforbruk på ca. 1 200 000 kr. i 2021. Her viser regnskapstallene at salgshallene har vært for optimistisk budsjettet, og er årsaken til merforbruket.

Pandemisituasjonen har medført store utfordringer, særlig bemanningsmessig de to siste årene. Ikke minst var avslutningen på 2021 krevende, med økende smittetrykk og fravær. Overtidsforbruket økte gjennom året, og eskalerte i november og desember, i forbindelse med det økende smittetrykket av korona vi så i samme periode. I perioder har sykefraværet vært svært høyt, ca. 10%. Dette har medført en dobling av refusjon for sykefravær fra 2020, fra 4 millioner kr til 8 millioner kr. Samlet sett er det et merforbruk målt mot budsjett på området både innen overtid, ekstrahjelp og vikarer. Dette forutsettes å normalisere seg dersom pandemisituasjonen nå normaliseres.

Område 4 Økonomi og tilskudd hadde et merforbruk på kr. 339 000. Mindre-forbruket på økonomiavdelinga var på kr. 56 000 som må anses som balanse, mens merforbruket på området tilskudd på kr. 395 000, i hovedsak skyldes høyere forsikringspremier enn budsjettet.

Område 6 (samfunnsutvikling) hadde et positivt avvik på kr 1 921 000.

Gruppeansvar 401 Næringsarbeid hadde et negativt avvik på kr 73 000 som har sin årsak i at budsjett 2021 ble balansert ved bruk av disposisjonsfond, kr 400 000 til næringstilskudd. I og med at kommunen har et positivt resultat for 2021, vil ikke bruk av disposisjonsfond komme til anvendelse. Driftsutgiftene har generelt vært lavere på grunn av Covid-19.

Gruppeansvar 410 Brann og beredskap hadde et positivt avvik på kr 1 216 000.

På ansvar 6100, brann- og beredskapsenhet, har det vært mindre lønnsutgifter enn budsjettet. Dette pga større vakanse i stilling enn budsjettet.

På ansvar 6150, brann – brannvern, har det vært mindre utgifter til kursing. Dette skyldes covid og at en del planlagte kurs ikke ble gjennomført i 2021. Vi har også hatt mindre utgifter til kjøp av tjenester fra Salten IKS. Dette skyldes en omlegging av inntektssystemet til Salten brann på alarmsiden. Det har samtidig vært høyere lønnskostnader til brannmannskaper, her har budsjettering ikke vært god nok.

På ansvar 6151, feiervesenet, har det vært mer inntekter enn budsjettet. Dette vil gjøre at selvkostfondet vil være i balanse tidligere enn planlagt. Vi forventer at i løpet av 2022 vil den negative balansen i fondet være hentet inn.

Totalt sett et positivt avvik på 14 %.

Gruppeansvar 420 Kommunalteknisk enhet hadde et positivt avvik på kr.97.000,-.

Et positivt avvik totalt for enheten har ulik fordeling på de enkelte ansvarsområdene.

I hovedsak anføres at avløp har et overskudd i størrelsesorden kr 1.099.421,- mens vann har et merforbruk på kr 608.375,- Øvrige områder har mindre avvik.

Innen selvkostområdet har en regulert fond etter følgende tabell:

Etterkalkyle selvkost 2021	Vann	Avløp	Renovasjon	Slamtømming	Totalt
Direkte driftsutgifter	10 347 960	7 906 505	825 579	494 385	19 574 429
Avskrivningskostnad	5 177 374	5 942 154	119 018	0	11 238 546
Kalkulatorisk rente (1,96 %)	2 679 801	2 656 880	50 152	0	5 386 833
Indirekte driftsutgifter (netto)	235 570	206 928	41 786	9 433	493 716
Sjablommessig indir. kap.kostnad (5 % av ind.dr.kostn.)	11 778	10 346	2 089	472	24 686
Driftskostnader	18 452 483	16 722 813	1 038 624	504 289	36 718 209
+/- Korrigering av tidligere års feil i kalkyle	0	673 000	0	0	673 000
- Øvrige driftsinntekter	0	-33 355	0	0	-33 355
Samlet selvkost (Gebyrgrunnlag)	18 452 483	16 016 458	1 038 624	504 289	36 011 854
Gebyrinntekter	17 844 108	17 115 879	953 665	452 144	36 365 796
Selvkostresultat (Gebyrinntekter - gebyrgrunnlag)	-608 375	1 099 421	-84 959	-52 145	353 942
Finansiell dekningsgrad i %	97 %	107 %	92 %	90 %	101 %
Selvkostfond 01.01	3 967 262	-6 468 582	396	71 961	-2 428 962
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	-608 375	1 099 421	-84 959	-52 145	353 942
+/- Kalkulert renteinntekt/rentekostnad selvkostfond	71 650	-115 773	-823	898	-44 049
Selvkostfond 31.12	3 430 537	-5 484 934	-85 386	20 714	-2 119 069

Innføring av elektronisk timeføring for mannskaper (ansvar 6200 og 6216) og maskiner (ansvar 6213) har gitt et høyere presisjonsnivå på belastningen av timer på drift og

anlegg. Alle kostnader "rendyrkes" under de ulike ansvarsområdene. For regnskapsåret 2021 er det belastet ca 24100 mannskapstimer og 6022 maskintimer.

Dette har medført en noe gjennomgående høyere omsetning enn budsjettet. Samtidig varierer bruken av antall timeverk belastet på hhv. drift og anlegg fra år til år.

Gruppeansvar 460 Planenhet hadde et positivt avvik på kr 553 000. Avviket skyldes vakanse i byggesaksbehandler stilling. I tillegg har koronaen påvirket resultatet i form av reduserte utgifter til kurs, møter og reiser, samtidig som inntektene er noe høyere enn forutsatt på flere ansvarsområder. På to av selvkostområdene er det avsatt midler på bundne fond (plansak og byggesak).

Gruppeansvar 470 Landbruk og miljø hadde et positivt avvik på kr 128 000. På grunn av covid 19 har mye av aktivitetene (møter, konferanser, kontakt med innbyggere og næringsdrivende) vært gjennomført digitalt og er en vesentlig årsak til mindre forbruket.

Oversikt balansen

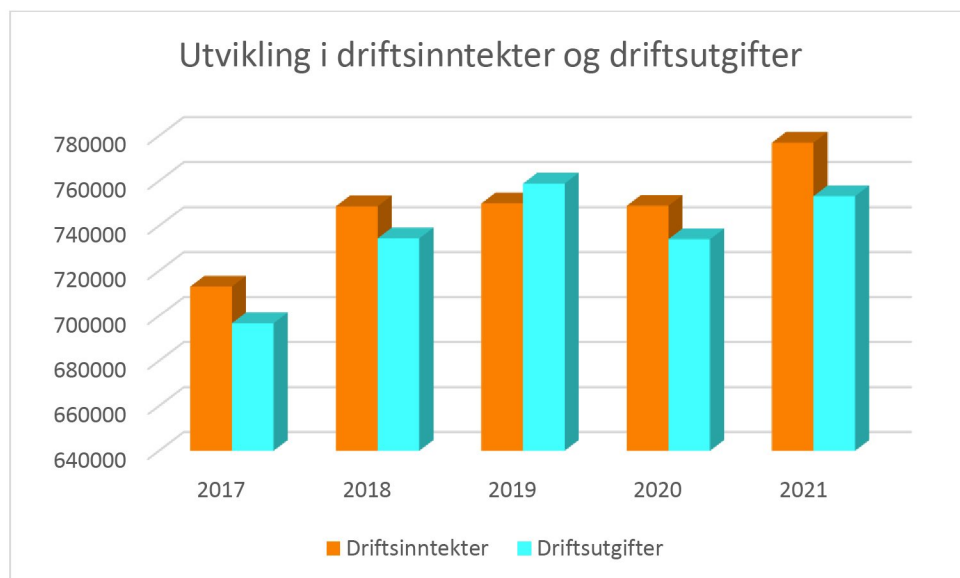
Oversikt - balanse		Regnskap 2021	Regnskap 2020
EIENDELER	Note		
A. Anleggsmidler		2 512 955 022	2 197 144 005
I. Varige driftsmidler		1 426 141 368	1 163 514 739
1. Faste eiendommer og anlegg	3	1 405 466 473	1 142 988 845
2. Utstyr, maskiner og transportmidler	3	20 674 895	20 525 895
II. Finansielle anleggsmidler	12	181 632 315	147 715 285
1. Aksjer og andeler	4	26 936 973	24 994 058
2. Obligasjoner		-	-
3. Utlån	5	154 695 342	122 721 227
III. Immaterielle eiendeler			
IV. Pensjonsmidler	8	905 151 339	885 913 981
B. Omløpsmidler		281 444 397	210 694 074
I. Bankinnskudd og kontanter		149 514 705	96 969 906
II. Finansielle omløpsmidler			
1. Aksjer og andeler			
2. Obligasjoner			
3. Sertifikater			
4. Derivater			
III. Kortsiktige fordringer		131 929 692	113 724 168
1. Kundefordringer		64 463 945	67 291 334
2. Andre kortsiktige fordringer		-	-
3. Premieavvik	8	67 465 747	46 432 834
Sum eiendeler		2 794 399 419	2 407 838 079

EGENKAPITAL OG GJELD

C. Egenkapital	Note	599 127 087	416 429 862
I. Egenkapital drift		127 217 001	78 458 006
1. Disposisjonsfond	10	94 807 197	48 678 797
2. Bundne driftsfond	10	32 409 804	29 779 210
3. Merforbruk i driftsregnskapet			
4. Mindreforbruk i driftsregnskapet			
II. Egenkapital investering		15 041 216	12 981 855
1. Ubundet investeringsfond	10	8 759 873	6 244 803
2. Bundne investeringsfond	10	6 281 343	6 737 052
3. Udekket beløp i investeringsregnskapet			
III. Annen egenkapital		456 868 870	324 989 972
1. Kapitalkonto	2	463 795 742	331 916 874
2. Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen drift			
3. Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen -		6 926 872 -	6 926 872
D. Langsiktig gjeld		2 085 986 612	1 893 637 623
I. Lån		1 192 658 744	968 396 996
1. Gjeld til kredittinstitusjoner	6	1 192 658 744	968 396 996
2. Obligasjonslån			
3. Sertifikatlån			
II. Pensjonsforpliktelse	8	893 327 867	925 240 626
E. Kortsiktig gjeld		109 285 721	97 770 595
I. Kortsiktig gjeld		109 285 721	97 770 595
1. Leverandørgjeld		27 201 041	22 170 789
2. Likviditetslån			
3. Derivater			
4. Annen kortsiktig gjeld		79 372 641	72 210 339
5. Premieavvik	8	2 712 039	3 389 466
Sum egenkapital og gjeld		2 794 399 419	2 407 838 080
F. Memoriakonti			
I. Ubrukte lånemidler	-	37 038 292 -	28 621 409
II. Andre memoriakonti	-	5 718 034 -	6 932 934
III. Motkonto for memoriakontiene	-	42 756 326 -	35 554 343

Analyse

Driftsinntekter, driftsutgifter, netto finansutgifter og resultat

Kommunens **driftsinntekter** består av:

- Formues-, inntekts- og eiendomskatteinntekter
- Rammetilskudd fra Staten
- Refusjoner, tilskudd, brukerbetaling m.m.
-

Driftsinntektene har i 5-årsperioden økt med ca. 63 millioner kroner eller 8,8 %.

Fra 2020 til 2021 ble driftsinntektene økt med knapt 28 mill. kr. dvs. med 3,8 %. De største økningene kommer fra rammetilskudd og skatt på inntekt og formue med ca. 36,2 millioner kroner. Eiendomsskatt hadde en reduksjon på 3,1 millioner kroner. Andre overføringer og tilskudd fra Staten ble redusert med ca. 1,2 mill.kr., mens brukerbetaling og salgs- og leieinntekter ble redusert med ca. 3,9 mill.kr.

Kommunens **driftsutgifter** består av:

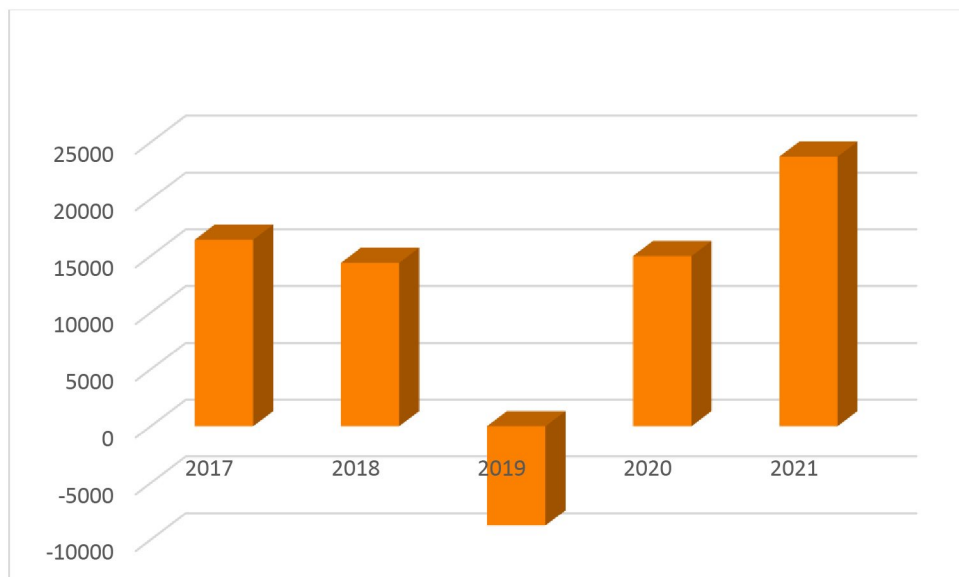
- Lønn og sosiale utgifter
- Kjøp av varer og tjenester, overføringer og avskrivninger

Driftsutgiftene har i 5-årsperioden økt med 56,6 mill.kr. eller 8,1 %.

Fra 2020 til 2021 ble utgiftene økt med ca. 19,2 mill. kr, dvs. med 2,6 %. Økning i lønn og sosiale utgifter utgjorde ca. 3,3 mill.kr.

Kjøp av varer og tjenester økte med ca. 5,4 mill.kr. eller 2,7 %. Overføringer og tilskudd til andre økte med ca. 5,1 mill.kr. eller 13,1 %.

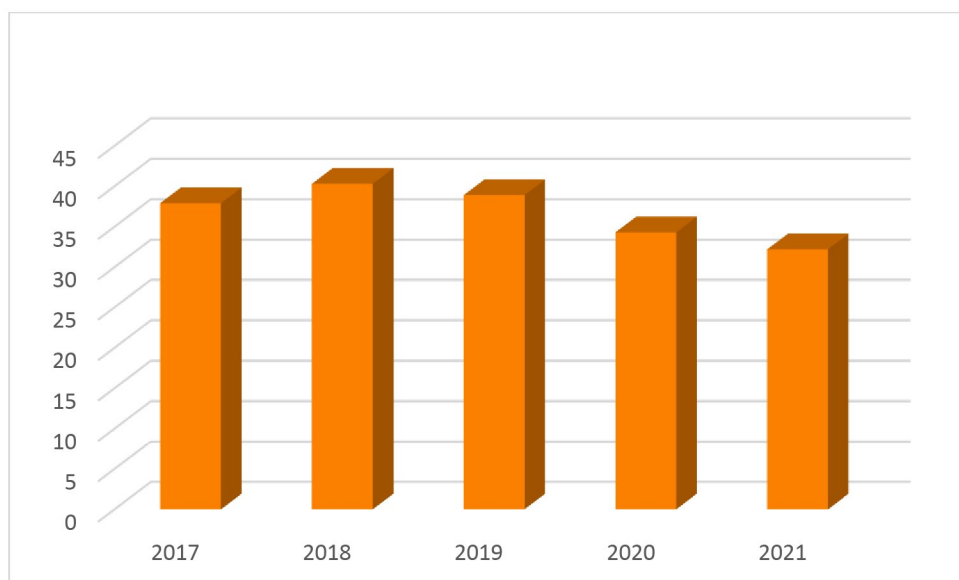
Brutto driftsresultat

Differansen mellom driftsinntekter og driftsutgifter er brutto driftsresultat. Dette utgjør kr. 23,7 mill. kr. 2021. Avskrivningene (ca. 46,5 mill. kr. i 2021) inngår i driftsutgiftene, men har ikke effekt på netto driftsresultat og regnskapsresultatet.

Dermed er det ca. 70 mill.kr. til dekning av netto finansutgifter (renteinntekter og aksjeutbytte, renteutgifter og avdrag på langsiktige lån).

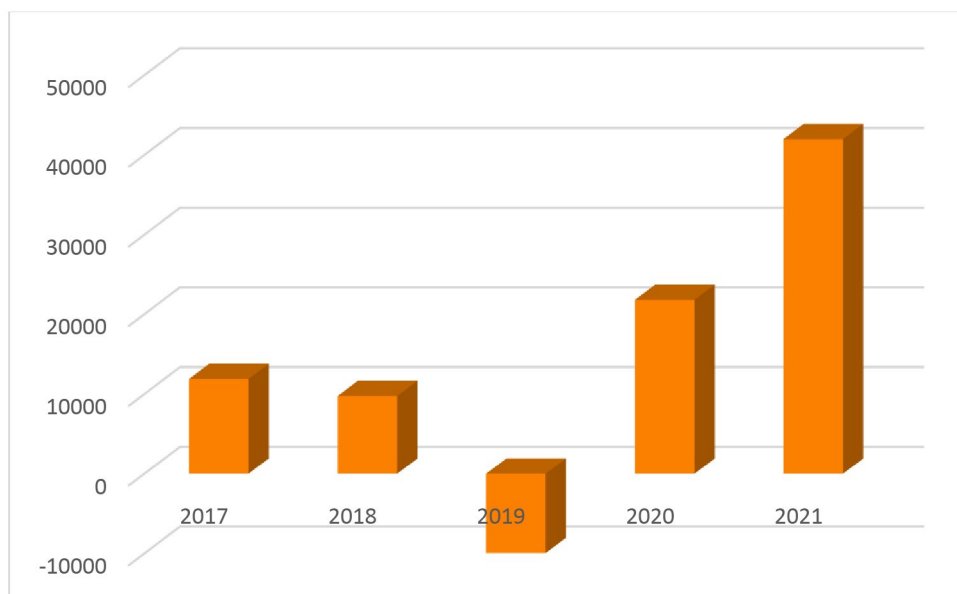
Netto finanstransaksjoner

Netto finanstransaksjoner (renteinntekter og aksjeutbytte - renteutgifter og avdrag) har i perioden blitt redusert med ca. 5,7 millioner kroner.

For 2021 utgjorde netto finansutgifter ca. 32,2 mill. kr, en reduksjon på ca. 2,1 millioner kroner fra 2020. Avdragsutgiftene økte fra 2020 til 2021, men det var en større økning i utbytte fra Helgelandskraft A/S.

Netto driftsresultat

Alstahaug kommune hadde i 2017 et positivt netto driftsresultat på 1,7 %. I 2018 gikk netto driftsresultat ned til 1,3 %, knapt 9,8 millioner kroner. I 2019 er netto driftsresultat negativt med nærmere 10 millioner kroner eller -1,3 %. I 2020 er netto driftsresultat positivt med 21,8 mill. kr. eller 2,9 %. I 2021 er det netto driftsresultat positivt med 38,0 millioner kroner eller 4,9 %.

Det tekniske beregningsutvalget for kommunal økonomi betrakter netto driftsresultat som hoved-indikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren. Anbefalt minstenivå over tid er 1,75 %. Det er viktig å ha et stabilt netto driftsresultat som kan bidra til investeringer, styrking av likviditeten og som økonomisk buffer for å møte framtidige utfordringer.

Måltall netto driftsresultat.

Kommunestyret har vedtatt at måltallet for netto driftsresultat skal være på 1,75 eller høyere, av driftsinntektene. I 2021 betyr dette 13,6 millioner kroner.

Netto driftsresultat er i 2021 på 38 millioner kroner, dvs. 4,9 % av driftsinntektene eller 24,4 millioner kroner over måltallet.

Netto driftsutgifter på hovedområder

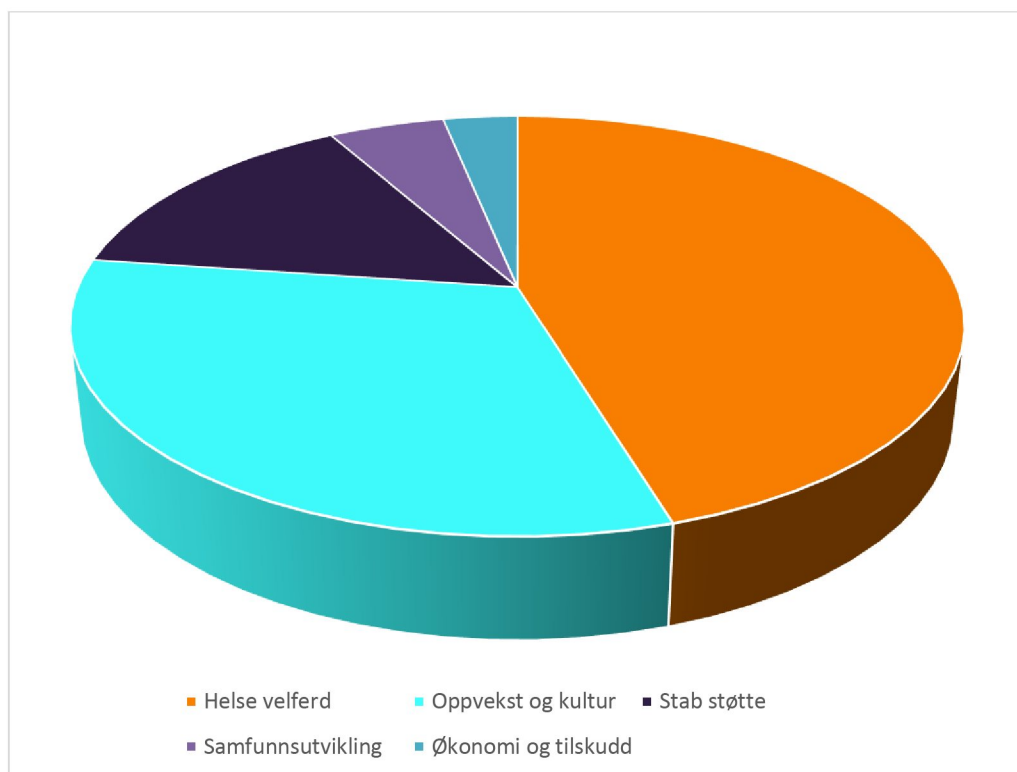
Helse-velferd utgjør i 2021 45,3 % av kommunens nettoutgifter.

Oppvekst – kultur utgjør i 2021 31,9 % av kommunens nettoutgifter.

Stab-støtte utgjør i 2021 14,6 % av kommunens nettoutgifter.

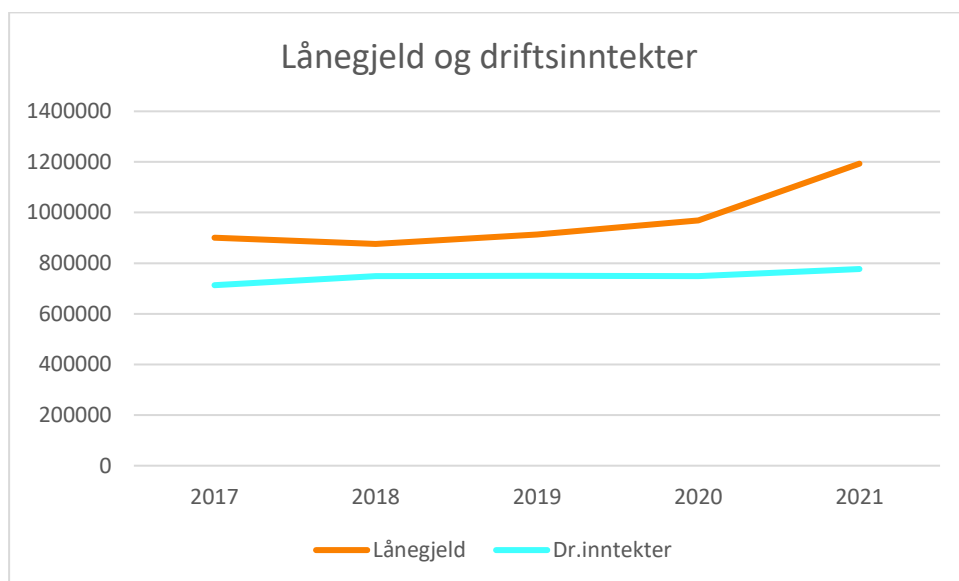
Samfunnsutvikling utgjør i 2021 5,0 % av kommunens nettoutgifter.

Økonomi og tilskudd utgjør i 2021 3,2 % av kommunens nettoutgifter.

Gjeld

Utvikling i lånegjeld og driftsinntekter

De siste 5 årene har lånegjelden økt med i ca. 300 millioner kroner eller **33,3 %**. Driftsinntektene har i samme periode økt med ca. 63 millioner kroner eller **8,8 %**.

Fra 2020 til 2021 ble lånegjelden økt med av 224,8 millioner kroner eller **23,2 %**. I samme periode ble kommunens driftsinntekter økt med nærmere 28 millioner kroner eller **3,7 %**. Den kraftige økningen fra 2020 til 2021, skyldes i hovedsak at Havnevesenets gjeld er overført kommunen. Denne gjelden er imidlertid 100 % kompensert av Helgeland Havn IKS.

Betalte avdrag er basert på bestemmelsen om minsteavdrag. Alstahaug kommune betalte i avdrag i 2021 kr. 34 409 545, som er kr. 589 466 under minimumskravet etter Kommunelovens paragraf 14-18.

Kommunen hadde i 2021 avdragsutsettelse på i alt kr. 274 789 702 av sin låneportefølje. Avdragsutsettelsen er på kr. 10 811 394 på årsbasis.

Beløp i 1000 kr.

	31.12.2021		31.12.2020	
	Kr.	%	Kr.	%
Lån med pt rente	643 736	54%	446 373	46 %
Lån med NIBOR basert rente				
Lån med fastrente	391 159	33 %	407 373	42 %
Rentebytteavtaler:				
Videreutlån pt.rente	157 764	13 %	114 651	12 %
Samlet langsiktig gjeld	1 192 659	100 %	968 397	100 %
Effektiv rentekostnad	14 490		15 913	

Kommunen har pr. 31.12.21 fast rente på i overkant av 391 millioner kroner eller 33 % av sine langsiktige lån, inkludert Havnevesenets lån. Holder en Havnevesenets lån utenfor, vil prosenten være på 38,2. For størsteparten av lånene med flytende rente, ligger rentenivået på 1,45 % ved utgangen av året. Ved utgangen av 2020 var nivået på den flytende renta på 0,90 %. For lånene med fast rente varierer gjenstående bindingsperiode fra 1 til 7 år og nivået på den faste renten ligger mellom 1,17 % og 2,72 %.

Beløp i 1000 kr.

Lån med fast rente	Restgjeld		Fastrente	Fastrente
Samlet lånegjeld fordelt på kreditorer	pr. 31.12.2021		Fastrente	utløper:
Kommunalbanken fast rente	303 672			
Lånummer 20160245 innløses i 2046	51 635		2,20 %	18.05.2023
Lånummer 20180418 innløses i 2050	72 254		2,72 %	26.10.2028
Lånummer 20150232 innløses i 2045	22 918		2,48 %	13.05.2022
Lånummer 20150500 innløses i 2046	97 057		2,13 %	20.10.2022
Lånummer 20200491 innløses i 2059	59 808		1,17 %	18.11.2024
KLP Kommunekreditt fast rente	87 487			
Lånummer 83175388802 innløses i 2055	18 537		2,28 %	11.05.2023
Lånummer 83175507003 innløses i 2047	68 950		2,10 %	14.06.2024

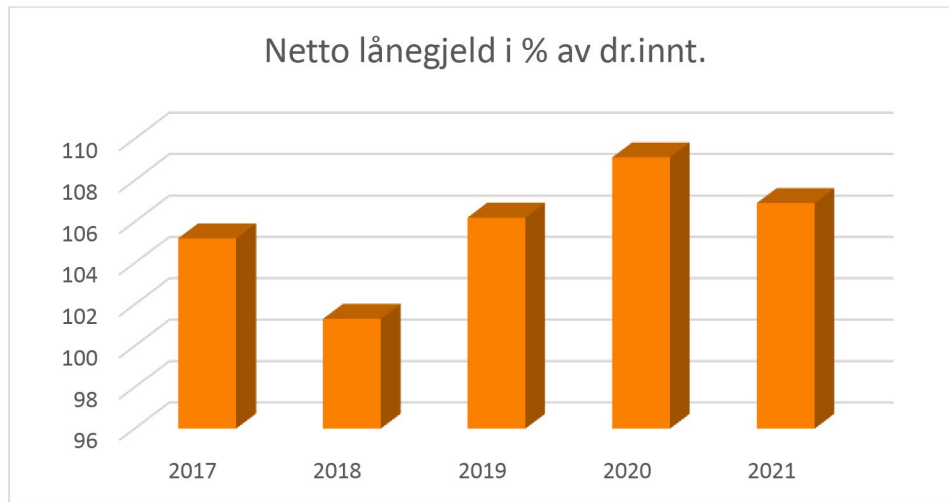
Kommunens største enkelt-lån er på kr. 158,7 millioner kr. i Kommunalbanken.

I 2021 er det tatt opp etableringslån på 55 millioner kroner.

En generell økning i rentebanen på 1 % vil med dagens sammensetting av gjeldsporteføljen mellom rentesikring og flytende rente, medføre årlige økte renteutgifter på ca. 6,3 millioner kroner. Det er her ikke tatt hensyn til selvfinansierende lån (VA-området) og lån med rentekompensasjon.

Investeringsnivået og opptak av lån må innrettes slik at lånegjelden ikke er større enn at utgifter til renter og avdrag kan dekkes gjennom løpende inntekter. Det er derfor viktig å ha kontroll på utviklingen av gjeldsnivået. En økning i lånegjelden indikerer at kommunen må bruke en større andel av inntektene til å dekke renter og avdrag. Det historisk lave rentenivået de senere år har bidratt til at kommunen har unngått at renter har spist en større andel av inntektene. Utsiktene til et mer normalt rentenivå, vil medføre at økt lånegjeld vil få større betydning for rammene for tjenesteproduksjonen.

Netto lånegjeld

Måltall gjeld

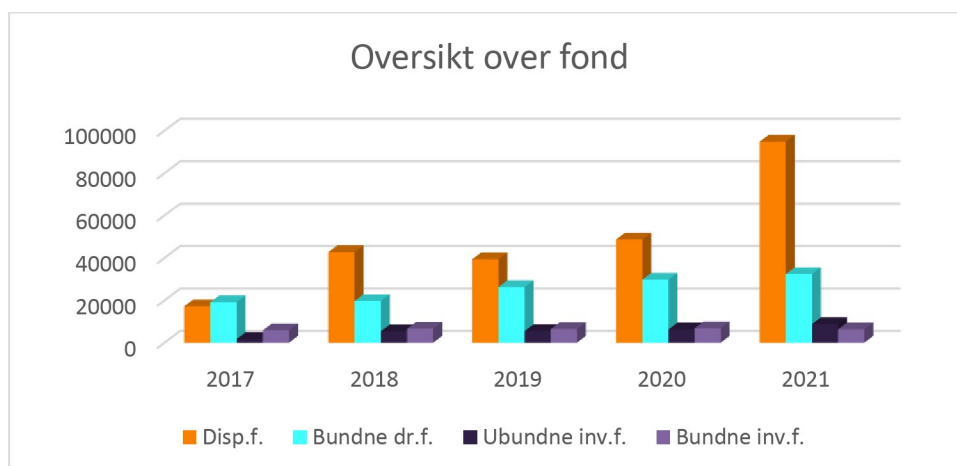
Kommunestyret har vedtatt at måltallet for netto lånegjeld (korrigert for havnevesenets gjeld) skal være på 100 % eller lavere av driftsinntektene. I 2021 betyr dette 777 millioner kroner.

Med netto lånegjeld menes langsiktig gjeld – utlån – ubrukte lånemidler. I forhold til internt vedtatt måltall, er det også korrigert for havnevesenets gjeld.

Kommunens netto lånegjeld er i 2021 på ca. 830 millioner kroner, dvs. 106,1 % av driftsinntektene. I forhold til dette måltallet har kommunen 53 millioner kroner for mye i gjeld.

Fond

Tall i 1000 kr.

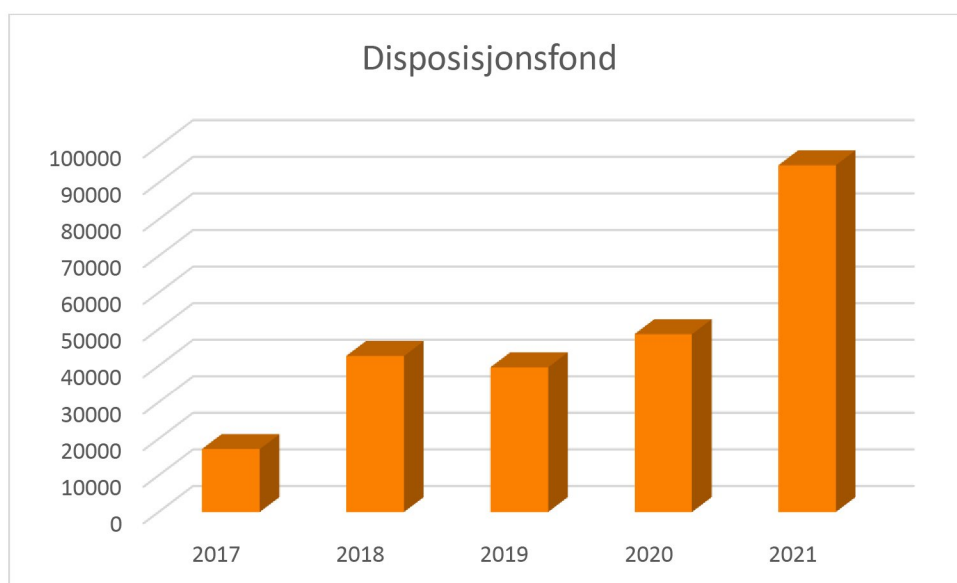

Kommunen har i 5-årsperioden økt sine fond med ca. 98,3 millioner kroner eller 223 %. Det siste året er økningen på ca. 50,8 millioner kr. eller 55,6 %.

Kr 2 515 000 av ubundet investeringsfond er overført Alstahaug kommune i forbindelse med avviklingen av Alstahaug Havnevesen KF. Da dette ubundne investeringsfondet må anses som del av havnekapitalen og ikke fritt kan benyttes av kommunestyret, vil rådmannen i forbindelse med behandlingen av regnskap/ årsberetning, foreslå at dette fondet endres til bundet investeringsfond.

Disposisjonsfond

Tall i 1000 kr

Kommunens disposisjonsfond har i perioden økt med 77,6 millioner kroner eller 451,1 %.

Måltall disposisjonsfond

Kommunestyret har vedtatt at måltallet for disposisjonsfond skal være på 8 % eller høyere av driftsinntektene. I 2020 betyr dette knapt 60 millioner kroner. Kommunens disposisjonsfond er i 2021 på nærmere 95 millioner kroner, dvs. 12,2 % av driftsinntektene.

Sammensettingen av disposisjonsfond

Tall i 1000 kr.

Framtidas eldreomsorg	350
IKT	560
Utekontakten/ ungdomsrådet	659
Barnehageutbygging	150
Digitalisering	300
Havbruksfondet	19 760
Uspesifisert disposisjonsfond	57 125
Overførte fondsmidler asyl-mottaket	4 330
Overførte fondsmidler, beboerkonto asyl-mottak	967
Næringsfond 2	-392
Flyktningsfond	838
Landbruksplan	60
Petter Dass-dagene	75
Disposisjonsfond Havnevesenet	10 006
SUM	94 807

Disposisjonsfondet fra Havnevesenet er overført Alstahaug kommune i forbindelse med avviklingen av Alstahaug Havnevesen KF. Da dette disposisjonsfondet må anses som del av havnekapitalen og ikke fritt kan benyttes av kommunestyret, vil rådmannen i forbindelse med behandlingen av regnskap/ årsberetning, foreslå at dette fondet endres til bundet driftsfond. Hensyntar en dette, vil disposisjonsfondet være på 11% av driftsinntektene.

Kommunestyret har vedtatt at inneværende økonomiplanperiode skal salderes med bruk av disposisjonsfond på nærmere 47 millioner kroner.

Premieavvik og disposisjonsfond

I den siste 5 –årsperioden har Alstahaug kommune økt sine disposisjonsfond fra 17,2 millioner kr til 94,8 mill.kr. Det er imidlertid store årlige variasjoner.

I samme periode er størrelsen på kommunens premieavvik knyttet til pensjon økt fra 34,5 millioner kr. til 64,7 mill. kr. Det er også her relativt store årlige variasjoner.

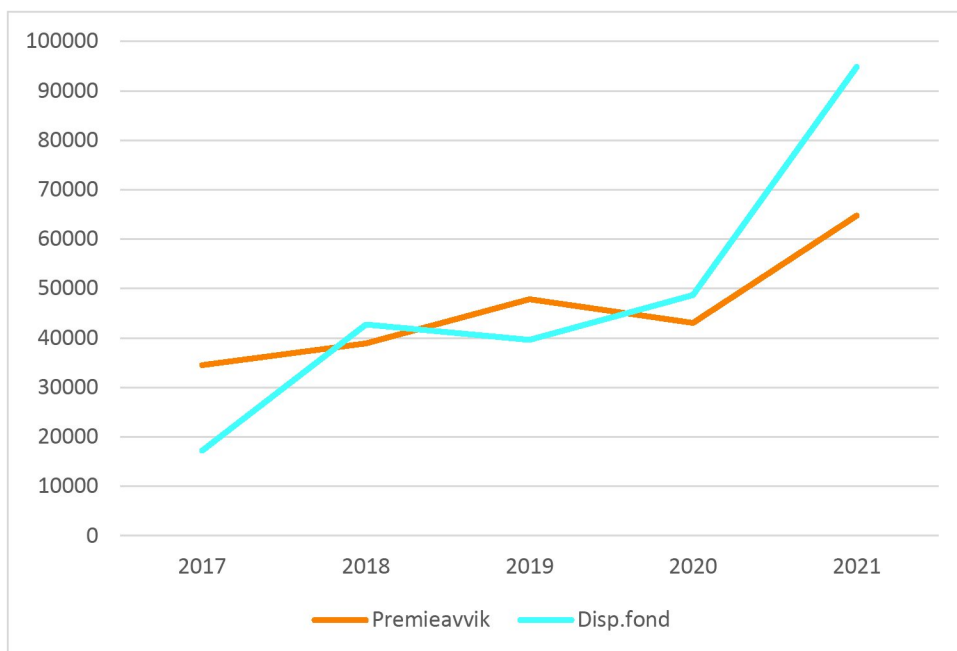
Sammenhengen her er viktig. Premieavviket er differansen mellom netto pensjonskostnader og innbetalt premie. Positivt premieavvik (innbetalt premie er større enn netto pensjonskostnader) føres som inntekt i kommuneregnskapet mot kortsiktige fordringer. Dette kan sees på som «monopolpenger» og er ingen penger som kommer inn i bank. Kommunen bør tilstrebe å ha disposisjonsfond minst på samme nivå som akkumulert premieavvik til enhver tid for å unngå å få dårligere likviditet.

Innbetalt pensjonspremie er i 2021 på ca. kr. 64,3 mill.kr. til KLP og 6,5 mill.kr. til SPK, i alt ca. 70,8 mill.kr.

Pensjonskostnaden som er ført i driftsregnskapet er i 2021 på ca. 44,5 mill. kr. til KLP og 5,6 mill. til SPK, i alt 50,1 mill.kr.

Differansen mellom innbetalt pensjonspremie og ført pensjonskostnad på ca. 20,7 mill. kr. gjenspeiler økningen i premieavviket fra 2020 til 2021.

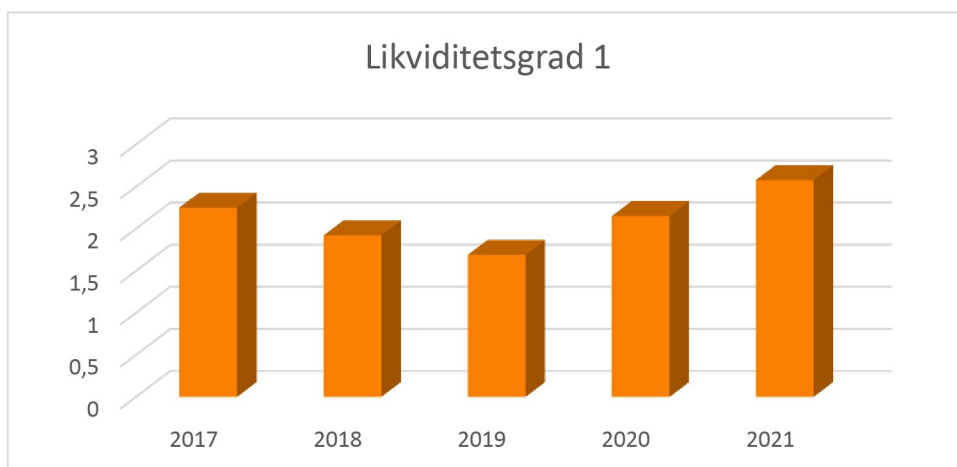
Tall i 1000 kr.

Likviditet

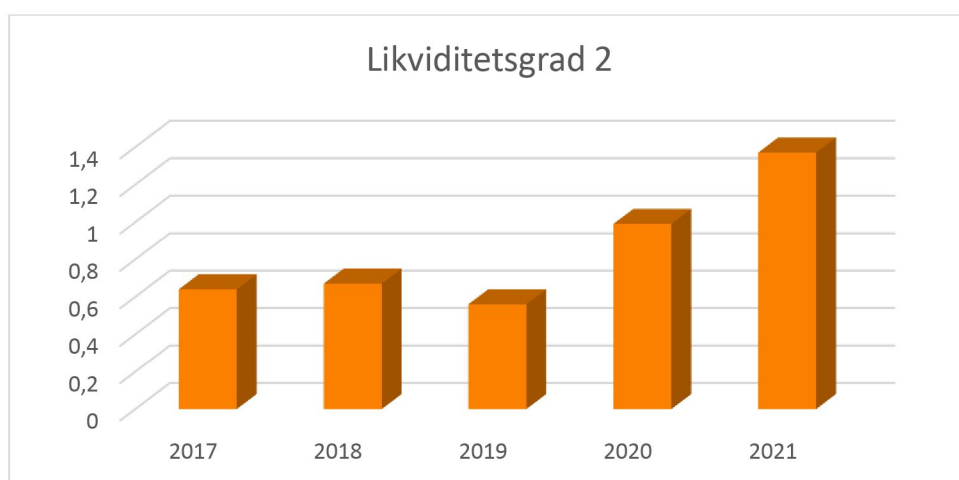
Likviditet er forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld og forteller noe om kommunens evne til å dekke sine kortsiktige forpliktelser.

Likviditetsgrad 1 viser forholdet mellom alle omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Noen omløpsmidler kan være mindre likvide så forholdstallet bør være over 2.

Alstahaug ligger litt over anbefalt norm og har pr. 31.12.21 en likviditetsgrad 1 på 2,58, noe som er en oppgang fra 2,15 i 2020 og det høyeste nivået i 5-års perioden. Premieavvik, fondsmidler og ubrukte lånemidler vil være forhold som påvirker likviditeten og ikke fanges opp i beregningen av likviditetsgrad. Tar en hensyn til disse, vil likviditetsgraden gå betydelig ned.

Likviditetsgrad 2 viser forholdet mellom mest likvide omløpsmidler (kasse og bank) og kortsiktig gjeld. Dette forholdstallet bør være høyere enn 1.

Likviditetsgrad 2 økte fra 0,99 til 1,37 fra 2020 til 2021 og er dermed på det høyeste nivået i 5-årsperioden.

Bevilgningsoversikt investeringer (A)

	Regnskap 2 021	Buds(end) 2 021	Budsjett 2 021	Regnskap 2 020
Bevilgningsoversikt - invest. (regnskap)				
1 Investeringer i varige driftsmidler	65 317 203	63 904 950	70 366 250	70 655 439
2 Tilskudd til andres investeringer	-	-	-	160 000
3 Investeringer i aksjer og andeler i selsk	1 618 855	2 277 684	2 277 684	1 801 942
4 Utlån av egne midler				
5 Avdrag på lån				
6 Sum investeringsutgifter	66 936 058	66 182 634	72 643 934	72 617 381
7 Kompensasjon for merverdiavgift	8 982 414	8 834 900	8 616 500	11 944 663
8 Tilskudd fra andre	7 975 621	2 032 500	9 015 000	9 781 113
9 Salg av varige driftsmidler	39 654	-	-	1 389 478
10 Salg av finansielle anleggsmidler	-	-	-	-
11 Utdeling fra selskaper				
12 Mottatte avdrag på utlån av egne midl	2 277 684	2 277 684	2 277 684	2 277 684
13 Bruk av lån	47 543 899	61 760 500	55 801 000	47 171 589
14 Sum investeringsinntekter	66 819 271	66 182 634	70 893 934	42 564 527
15 Videreutlån	46 113 231	55 000 000	45 000 000	34 930 045
16 Bruk av lån til videreutlån	46 113 231	55 000 000	45 000 000	34 930 045
17 Avdrag på lån til videreutlån	11 886 990	4 433 000	4 433 000	6 463 647
18 Mottatte avdrag på videreutlån	11 548 068	4 433 000	4 433 000	7 618 275
19 Netto utgifter videreutlån	338 922	-	-	1 154 628
20 Overføring fra drift	-	-	-	-
21 Netto avsetninger til eller bruk av bun	455 708	-	-	324 774
22 Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond				777 000
23 Dekning av tidligere års udekket beløp	-	-	-	-
24 Sum overføring fra drift og netto avsetnin	455 708	-	1 750 000	- 1 101 774
25 Fremført til inndekning i senere år(ud	-	-	-	-

Avviket på linje 15 og 16 skyldes mindre utlån enn budsjettert.

Avvikene på linje 17 og 18 skyldes manglende budsjettreguleringer. Avvikene er av rent teknisk karakter.

Bevilgningsoversikt investeringer(B)

	Regnskap	Buds(end)	Budsjett	Regnskap
	2 021	2 021	2 021	2 020
Bevilgningsoversikt B (bruttobevilgning)				
1000 SALG AV KOMMUNALE EIENDOMM	24 760	-	-	65 712
16460 BOLIGER TIL FUNKSJONSHEMMEDI	6 663 728	5 440 000	-	29 506 685
17321 SYKEHJEMMET, BRANNTTEKNISK	-	-	-	156 391
18562 Stor barnehage byen vers..26.4.18	-	-	-	4 539 975
18719 Innløsning av grunn	-	-	703 500	-
18720 Ballfangernett Stamnes	234 889	150 000	250 000	-
18810 Velferdsteknologi	179 791	-	-	937 175
19575 Skolestruktur sentrum 7.12.18	27 320 696	27 690 000	23 633 000	23 043 006
19713 E-Byggesak	16 010	90 000	-	120 038
19785 Newtonrom i kommunale lokaler	3 246 780	3 172 750	3 172 750	-
20101 Wifi controller	-	-	-	125 081
20102 ESA oppgradering	-	-	-	404 754
20335 Planlegging pleie- omsorg	61 057	2 000 000	2 000 000	274 850
20544 Ansaffelse av overtenningskontai	270 487	375 000	125 000	-
20545 Høyderedskap brukt	1 021 777	1 000 000	1 500 000	-
20672 Rehab vann og avløp 2020 alt. 2	3 512 623	3 407 200	15 000 000	7 735 034
20716 Overføring av kommunal eiendon	-	-	159 000	-
20724 Bredbånd - egenandel	1 882 500	1 882 500	450 000	-
20733 Asfaltering 2020	-	-	-	1 103 477
20737 Opprustning Botnveien (strandås	60 589	-	-	1 306 402
20740 Opprustning lekeplasser etter pla	-	-	-	712 266
20750 Salg av kommunal skog/opparbe	-	-	-	734 009
20760 Renovering av Kjøkken sykehjem ,	2 018 267	2 062 500	2 062 500	-
21104 Elements	712 811	1 101 000	1 101 000	-
21105 Enterprise Pluss	115 138	150 000	150 000	-
21127 Digitaliseringsstrategi alt. 2	-	500 000	500 000	-
21200 Inventar utstyr skole	-	515 000	515 000	-
21210 Utredning SFO/Skole barnehage T	-	250 000	250 000	-
21320 Hardbruksboliger	41 856	-	9 000 000	-
21322 Utvendig sykehjem og Zahlgården	184 073	1 000 000	1 000 000	-
21323 Sykehjemsutredning	-	400 000	400 000	-
21330 Bil Ergoterapi	369 000	400 000	400 000	-
21604 Utkjøp leasingbiler Bygg og eiend	591 729	525 000	525 000	-
21605 Utkjøp av leasingbil feiing tilsyn	297 000	315 000	-	-
21607 Utkjøp av bil flyktningetjenesten	489 503	489 500	-	-
21608 Ladestasjon elbiler	710 141	500 000	-	-
21672 Rehab vann og avløp 2021	13 698 839	9 000 000	-	-
21726 Steamer mot ugress	409 709	344 000	344 000	-

	Regnskap	Bud(end)	Budsjett	Regnskap
	2021	2021	2021	2020
21733 Asfaltering 2021	1 139 468	938 000	938 000	-
21740 Opprusting lekeplasser etter plan	29 470	62 500	312 500	-
21742 Havsbadet Botn	5 357	75 000	375 000	-
400 Uspeisfisert grunnnerv				50 585
21900 Egenkapitaltilskudd KLP	1 618 855	2 277 684	2 277 684	1 801 942
21750 TS: Jektskarveien - Brattåsvn. del :	9 156	70 000	5 500 000	-
Sum	66 936 059	66 182 634	72 643 934	72 607 128

Avviket på enkeltprosjekter skyldes i hovedsak endring i framdrift i forhold til opprinnelig plan.

Utfordringsbildet

Finansielle måltall

Kommunelovens paragraf 14-1, første ledd setter krav til at kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivarettatt over tid. I henhold til samme lovs paragraf 14-2 bokstav c, skal kommunestyret og fylkestinget selv vedta finansielle måltall for utviklingen av kommunens eller fylkeskommunens økonomi. Kommunestyret vedtok i forbindelse med behandlingen av økonomiplan 2020-2023, årsbudsjett 2020 følgende måltall:

Netto driftsresultat (NDR) 1,75 % eller høyere

Disposisjonsfond (DF) 8,0 % eller høyere

Gjeldsgrad (GG) 100 % eller lavere.

Det fremgår videre av saken at gjeldsgraden er korrigert for Havnevesenets gjeld, at måltallene skal være dynamiske og at de skal fases inn ved neste rullering av ØP.

Kommunestyret vedtok i sak 31/ 20, den 18.06 følgende innfasing av måltallene:

1. 2020: Balanse i driften ved bruk av disposisjonsfond. (15,3 mill.kr.)
2. 2021: Balanse i driften uten bruk av disposisjonsfond.
3. 2022: Netto driftsresultat på 0,6 %. (4,5 mill.kr.)
4. 2023: Netto driftsresultat på 1,2 %. (9,0 mill.kr.)
5. 2024: Netto driftsresultat på 1,75 %. (12,6 mill.kr.)

I forbindelse med budsjett- og økonomiplanbehandlingen for 2021, ble det vedtatt å utsette innfasingen med 1 år.

Kommunen har i 2020 og 2021 forbedret sine resultater kraftig i forhold til oppsatt plan og er langt over målsettingene når det gjelder NDR.

I 2021 ga dette følgende utslag på måltallene:

Måltall netto driftsresultat.

Måltallet for netto driftsresultat skal være på 1,75 eller høyere av driftsinntektene. I 2020 betyr dette 13,6 millioner kroner.

Netto driftsresultat er i 2021 på 38 millioner kroner, dvs. 4,9 % av driftsinntektene, eller 24,4 millioner kroner bedre enn måltallet.

Måltall disposisjonsfond

Måltallet for disposisjonsfond skal være på 8 % eller høyere av driftsinntektene. I 2021 betyr dette 62,1 millioner kroner.

Kommunens disposisjonsfond er i 2021 på knapt 94,8 millioner kroner, dvs. 12,2 % av driftsinntektene, eller 32,6 millioner kroner bedre enn måltallet.

Imidlertid vil det bli foreslått å endre status på disposisjonsfondet overført fra Havnevesenet, til bundet driftsfond. Dette medfører at disposisjonsfondet vil bli redusert med ca. 10 mill. kroner til 84,8 millioner kroner (11 % av driftsinntektene) og dette er 22,6 millioner kroner bedre enn måltallet.

Måltall gjeld

Måltallet for netto lånegjeld (korrigert for havnevesenets gjeld) skal være på 100 % eller lavere av driftsinntektene. I 2021 betyr dette 777 millioner kroner.

Med netto lånegjeld menes langsiktig gjeld fratrukket utlån og ubrukte lånemidler. I Alstahaug korrigerer en dette også med Havnevesenets gjeld, jfr. vedtak om måltall.

Kommunens netto lånegjeld er i 2021 på ca. 830 millioner kroner, dvs. 106,8 % av driftsinntektene. I forhold til dette måltallet har kommunen 53 millioner kroner for mye i gjeld.

Noen hovedtrekk ved 2021

En rekke forhold har bidratt til forbedret resultat.

2021 var i likhet med 2020 et svært spesielt år grunnet Korona-krise og også økonomisk er det mange forhold som gjør det vanskelig å sammenligne med andre år.

Selv om kommunen har opplevd kostnadsøkninger på enkelte områder grunnet korona-situasjonen, gikk det samlede aktivitetsnivået ned, spesielt gjaldt dette reiseutgifter.

I stor grad har også merutgifter og mindreinntekter som følge av korona, blitt kompensert av staten.

Sentralbanken satte i 2020 ned styringsrenten til 0. Dette resulterte i at renten på lån med flytende rentetilknyping ble redusert fra 2,4 % i 2019 til 0,9 % i 2020. Styringsrenten ble hevet noe i 2021, til 0,25 % 23. september og til 0,50 % 16. desember. Gjennomsnittlig rentenivå på lån med flytende rentetilknyping var på 1,45 % i 2021.

Budsjettoppfølgingen har vært god gjennom året og enhetenes nettoutgifter ble 15,6 millioner kroner lavere enn budsjettet.

Kommunen fikk betydelige merinntekter i forhold til budsjett, både fra Havbruksfondet og Helgelandskraft A/S.

Den nasjonale skatteveksten ble vesentlig høyere enn budsjettet. I forhold til opprinnelig budsjett ble den 17,3 millioner kroner høyere. Mens den i forhold til regulert budsjett ble 8,1 millioner høyere enn budsjettet.

Utfordringer framover

Selv om kommunens resultat i 2021 ble betydelig forbedret, røkkes ikke det ved kommunens grunnleggende økonomiske utfordringer framover.

Kommunen opplevde i 2021 en nedgang i folketall på 61 personer. Pr 01.01.22 har kommunen det laveste folketallet på de 10 år. I innværende økonomiplan er det forutsatt stabilt folketall. Inntektssystemet er bygd opp slik at kommunens inntekter i stor grad er avhengig av befolkningens størrelse og sammensetning. Dette innebærer følgelig også at kommunen vil få en svakere vekst i inntektene enn forutsatt i økonomiplanen, hvis denne utviklingen fortsetter.

Det er forventninger om at nytt sykehus og andre utviklingsprosjekter vil kunne skape vekst for Alstahaug kommune i årene som kommer.

Den demografiske utviklingen framover tilsier en kraftig økning av antall eldre. Samtidig er barnekullene blitt kraftig redusert de senere årene. Dette betyr at det fortsatt må vris mer ressurser over på pleie og omsorgsområdet fra andre tjenesteområder. Problemet er at veksten innen helse-velferd sannsynligvis vil bli større enn reduksjon på de øvrige områdene i kommunen, grunnet den kraftige veksten i antall eldre.

Kommunen opplever større problemer enn tidligere i forhold til rekruttering, på flere områder.

Det har også vist seg vanskelig å få politisk flertall for strukturelle driftsreduksjoner med stort økonomisk potensiale for å møte disse utfordringene.

Det rekordstore netto premieavviket på 20,7 millioner i 2021, skal utgiftsføres de neste sju årene.

Nytt regelverk for innkreving av eiendomsskatt gir betydelige negative konsekvenser for Alstahaug. Det er beregnet et inntektstap på 7 millioner kroner totalt årlig fra 2021.

Den høye skatteveksten ifra 2020 til 2021 er ikke forutsatt videreført i 2022, da det kommunale skatte-øret er satt betydelig ned.

Det er forventet et stigende rentenivå framover, fra sentralt hold er det antydnet 4-5 rentehevinger i 2022.

Det er forventet høyere inflasjon framover. Prisvekst på drivstoff, strøm, byggevarer og matvarer vil ha betydning for den kommunale økonomien framover.

Det er høy kapasitetsutnyttelse i økonomien, med lav arbeidsledighet. Dette tilsier behov for forsiktighet med å øke offentlige utgifter over Statsbudsjettet, da dette kan medføre enda høyere inflasjon og høyere renter.

Krigen i Ukraina, vil sannsynligvis medføre økt tilstrømming av flyktninger framover og kommunens tjenesteproduksjon må tilpasses denne nye situasjonen.

Andre forhold

Skatteetaten har gjennomført bokettersyn for utbetalt merverdiavgiftskompensasjon til oppføring og drift av Kulturbadet. Kommunen er varslet om tilbakeføring av for mye utbetalt merverdiavgiftskompensasjon på til sammen kr. 18 220 797. Dette er innbetalt.

Kommunen har etter en omfattende saksbehandling over flere år stevnet Skattedirektoratets vedtak inn for tingretten.

I ny kommunelov § 14-4 2.ledd står det at «Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på.»

Alstahaug kommune har ikke utarbeidet systematiske målbare premisser i sitt budsjettdokument for 2021. Rådmannen ser imidlertid at dette er noe vi må jobbe med i framtidige budsjettopplegg. Rådmannen har imidlertid ikke så langt funnet gode eksempler fra andre kommuner hvor dette er utarbeidet.

Internkontroll, likestilling, diskriminering m.m.

Rapporteringsrutiner budsjettoppfølging.

Kommunen hadde i 2021 følgende budsjettoppfølgingsrutiner:

I løpet av året skal **kommunestyret** behandle følgende regnskapsrapporter:

Tertialrapport pr. 30. april

Tertialrapport pr. 30. august

I løpet av året skal **formannskapet** behandle følgende rapporter:

Rapport pr. 28. februar

Rapport pr. 31. oktober

Ved behov (store avvik/ budsjettreguleringer) legges også disse fram for kommunestyret.

Rådmannen skal uavhengig av disse rutinene rapportere om vesentlige endringer i anslag fra forrige rapportering til formannskapet.

Kvalitetssikring.

Rådmannen vurdering av avvik på den enkelte enhet bygger som hovedregel på enhetsleders vurdering.

Tiltak ved avvik.

Dersom rådmannen finner rimelig grunn til å anta at det kan oppstå nevneverdige avvik i forhold til vedtatt eller regulert årsbudsjett, skal det i rapportene til kommunestyret eller fylkestinget foreslås nødvendige tiltak. Disse tiltakene kan også være tiltak som tidligere er forkastet politisk.

Nytt økonomireglement

Kommunestyret vedtok i februar 2021 nytt økonomireglement (del 4) der hovedstrukturen i rapporteringsrutinene er beholdt, men med enkelte konkretiseringer.

Kvalitetssystem.

Compilo er kommunens digitale kvalitetssikringssystem som er innført på alle nivåer i organisasjonen og er kommunens felles system for dokumentasjon av prosedyrer, avviksregistrering - herunder klage og varslingssaker og ROS-analyser. Selve oppbyggingen i Compilo har vært gjenstand for revidering og ny inndeling. Dette for en bedre brukervennlighet og likhet med organisasjonen. Compilo er «huset vårt» og ble i 2021 bedre implementert som ett av kommunens internkontrollsystemer.

Internkontroll - kommuneloven § 25-1

Rådmannen besluttet at Alstahaug kommune ved administrasjonen skulle delta i KS nettverkssamarbeid om internkontroll. Arbeidet ble forankret i strategisk ledelse som eier «prosjektet» (med sikte på læring, forbedring og deling).

De ulike kommunalsjefområdene fikk ansvar for å formidle dette ned i organisasjonen med krav om implementering og felles gjennomgang med enhetslederne.

Avdelingsledere og fagledere ble tatt med i prosjektet etter hvert og i den takt det enkelte kommunalsjef/ enhetsleder fant nødvendig.

KS fremdriftsplan og metode ble lagt til grunn i arbeidet. Det ble gjennomført 5 samlinger i løpet av 2021.

- Helhetlig styring og riktig utvikling
- Kvalitet og effektivitet i tjenesteproduksjonen
- Godt omdømme og legitimitet
- Etterlevelse av lover og regler

Lov om likestilling og forbud mot diskriminering.

I 2017 ble diskrimineringsloven om seksuell orientering, likestillingsloven, diskrimineringsloven om etnisitet og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven erstattet av en felles lov. Lovens formål er å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder og andre vesentlige forhold ved en person.

Ingen skal oppleve diskriminering i henhold til særlover ei heller at kommunen innhenter opplysninger som gjelder fagforeningsmedlemskap eller politisk ståsted.

Retningslinjene for likestilling og mot diskriminering, som ble vedtatt i administrasjonsutvalget i 2016, omfatter kommunens rolle som arbeidsgiver og er et overordnet dokument som alle våre virksomheter skal forholde seg til. Det kan i tillegg utvikles lokale handlingsplaner som ivaretar virksomhetens utfordringer innenfor fokusområdene.

Utgangspunkt og grunnlag:

- Lov om likestilling og forbud mot diskriminering
- Arbeidsmiljøloven (Kap.13)

Ansvar:

Arbeidsgiver har ansvar for å sikre at alle medarbeidere har like muligheter og rettigheter. Ansvarer innebærer blant annet:

- Fokus på likeverd, like muligheter og like rettigheter
- Vi er tilgjengelig og tilrettelegger
- Overholde lovverk

- Redegjøre for tilstanden om kjønnslikestilling og likestillingstiltak som er iverksatt og planlegges iverksatt for å fremme lovens formål.

Alle ansatte, tillitsvalgte og verneombud har et kollektivt ansvar i dette arbeidet.

Oversikt ressurser/ ansatte og kjønnsfordeling

Note Årsverk				
Årsverk	2018	2019	2020	2021
Antall årsverk	658	632	604	613
Antall ansatte	751	753	726	735
Kjønnsfordelt				
Antall kvinner	548	514	498	499
% andel kvinner	73	68	69	68
Antall menn	204	239	228	236
% andel menn	27	32	31	32

Tallene er pr 31.desember, og viser faste ansatte, midlertidige ansatte og vikariater (arbeidsavtale med fast månedslønn).

Rapporten tar ikke tatt hensyn til variabel lønn dvs. utlønning etter timelister. Eks. tilkallingsvikarer og ekstrahjelp. Ansatte i sykefravær over 12 mnd. er ikke med.

Som det framkommer av tabellen, er det pr 31.12.21 ansatt 735 personer. Herav 499 kvinner og 236 menn. Vi har en økning på andel menn fra 27 % i 2018 til 32 % i 2021. Enhetsledere i Alstahaug kommune fordeler seg slik: 14 kvinner og 9 menn. Kommunen registrerer ingen konflikter i forbindelse med manglende likestilling i organisasjonen.

Bruk av deltid.

Fordeling heltid/deltid	2019	2019	2020	2021
Antall årsverk heltidsstillinger	453	461	437	458
Antall årsverk deltidstillinger	205	171	167	155
Antall ansatte i deltidstillinger	298	292	289	277
Antall ansatte i heltidsstillinger	454	461	437	458
Kjønnsfordelt				
Antall kvinner i deltidstillinger	234	192	189	170
Antall kvinner i heltidsstillinger	314	322	309	329
% andel kvinner i deltidstillinger	79	66	65	61
Antall menn i deltidstillinger	64	100	100	107
Antall menn i heltidsstillinger	140	139	128	129
% andel menn i deltidstillinger	21	34	35	39

Rapporten forteller oss fordelingen kvinner/menn, årsverk, heltid og deltid på alle som har en arbeidsavtale med fast månedslønn pr 31.12 pr år. Dette gjelder faste ansatte,

midlertidige ansatte og vikariater. Rapporten har ikke tatt hensyn til variabel lønn, dvs. utlønning etter timelister.

Årslønn rådmann pr 31.12.2021 1 142 850

Årslønn ordfører pr 31.12.2021 899 197 (ingen endringer jf. Stortingsrepre lønn)

Heltidserklæring:

I 2018 ble erklæring om heltid i Alstahaug kommune signert for tjenesten pleie og omsorg. Mer heltid sikrer større kontinuitet for brukere og ansatte og frigjør tid til brukerrettet arbeid og personaloppfølging. Helse og omsorgsyirket er tradisjonelt et kvinnedominert yrke med høy deltidsfaktor i kommunen. Noen av utfordringene ved bruk av deltidsstillinger ligger i arbeidstidsordninger og helgeturnus, men også ansattes egne ønsker og prioriteringer. En virksomhet som satser på heltidskultur, har lettere for å trekke til seg kompetent arbeidskraft og beholde den. Heltid gjør det lettere å utvikle gode fagmiljøer og å tilby tjenester av god kvalitet. Ved denne erklæringen ønsker også administrasjonen å sette søkelys på og å arbeide for uønsket deltid.

Felles mål for arbeidet:

- ✓ Sikre kvalitet i tjenesten, i alle ledd, ved å gi brukere et helhetlig tjenesteforløp
- ✓ Arbeidstidsordningene er tilpasset brukernes behov for gode og forutsigbare tjenester både ukedager og helg
- ✓ Fremme kommunen som en attraktiv arbeidsgiver
- ✓ Alle nye utlyste stillinger skal, som hovedregel, være 100 %
- ✓ Benytte ubrukt arbeidskraftpotensiale i deltidsstillinger
- ✓ Redusere antall krav om økt stilling etter arbeidsmiljøloven § 14-4 a og § 14-9 (6)
- ✓ Lederne skal jobbe aktivt og på tvers av enhetene for felles å nå overordnede målsetninger, og arbeide for en kulturendring, for å skape heltidskultur

Etikk.

Etiske Retningslinjer ble sist endret av kommunestyret våren 2016. Retningslinjene er et verktøy bl.a. for å forebygge korrupsjon og for å bygge kommunens omdømme. Etisk kvalitet på tjenesteyting og myndighetsutøvelse er en forutsetning for at innbyggere og brukerne skal ha tillit til Alstahaug kommune.

Samfunnssikkerhet og beredskap.

Alstahaug skal være en trygg kommune å leve og virke i. Øvelser gjennom året viser at beredskapen er blitt systematisert og fungerer etter intensjonene.

Vi skal:

- Ivareta innbyggernes sikkerhet og trygghet.
- Oppfylle vår lovfestede beredskapsplikt.

Aktivitet i løpet av 2021:

- Mye aktivitet knyttet til pandemien. Kommunikasjon har foregått på flere plattformer som teams, epost, DSB SIM og andre rapportering innen helse, vaksine TISK, bemanning etc.
- Deltatt i beredskapsøvelsen «pandemi og dataangrep» i regi av Fylkesmannen i Nordland.

Interkommunalt samarbeid der Alstahaug kommune er vertskommune.

Brannberedskap

Alstahaug kommune har et samarbeid med Leirfjord og Dønna kommune om brannberedskap. Alstahaug kommune fakturerer Leirfjord og Dønna for tjenesten.

Kulturskolen

Alstahaug har etter avtale et samarbeid med Leirfjord kommune om felles kulturskole.

Økonomisamarbeid

Alstahaug utfører økonomitjenester for Herøy, Dønna og Leirfjord kommune. For dette mottar Alstahaug kommune en avtalt godtgjørelse.

HALD IKT

Alstahaug kommune er vertskommune for IKT-samarbeidet i HALD. For dette mottar Alstahaug kommune en avtalt godtgjørelse.

PPT

Alstahaug kommune ble i 2013 vertskommune for PPT – tjenesten

Øvrige samarbeid

- RKK
- Sekretariatet for kontrollutvalget
- Helgeland interkommunalt politisk råd

Til kommunestyret i Alstahaug kommune

Revisjon Midt-Norge SA
Brugata 2
7715 Steinkjer

Org nr: 919 902 310 mva

Bank: 4270 18 38658

M post@revisjonmidt norge.no

T +47 907 30 300

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Alstahaug kommunes årsregnskap som viser et netto driftsresultat på kr 38.045.937. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2021, bevilgningsoversikter drift og investering, økonomisk oversikt drift og oversikt over samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner, for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening

- oppfylder årsregnskapet gjeldende lovkrav, og
- gir årsregnskapet en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til kommunekassen per 31. desember 2021, og av resultatet for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med kommunelovens regler og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av kommunen slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Årsberetningen

Kommunedirektøren er ansvarlig for informasjonen i årsberetningen. Årsberetning er pliktige opplysninger i årsberetning etter kommuneloven § 14-7, og øvrig informasjon er all annen informasjon i samme dokument eller annen årsrapport som følger årsberetning og årsregnskap. Vår konklusjon om årsregnskapet ovenfor dekker ikke informasjonen i årsberetningen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese årsberetningen. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom årsberetningen og årsregnskapet og den kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapet, eller hvorvidt informasjon i årsberetningen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom årsberetningen fremstår som vesentlig feil. Vi uttaler oss om årsberetning datert 24.03.2022 og har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at årsberetningen

- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende lovkrav og
- at opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet.

Vi henviser for øvrig til avsnittet «Uttalelse om redegjørelse for vesentlige budsjettavvik» under uttalelse om øvrige lovmessige krav.

Kommunedirektørens ansvar for årsregnskapet

Kommunedirektøren er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med kommunelovens bestemmelser og god kommunal regnskapsskikk i Norge. Kommunedirektøren er også ansvarlig for slik intern kontroll som vedkommende finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:

www.nkrf.no/revisjonsberetninger – revisjonsberetning nr. 1

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av kommunens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Uttalelse om redegjørelse for vesentlige budsjettavvik

Vi har utført et attestasjonsoppdrag som skal gi moderat sikkerhet, i forbindelse med Alstahaug kommunes redegjørelse for vesentlige budsjettavvik, enten det skyldes beløpsmessige avvik eller avvik fra kommunestyrets premisser for bruken av bevilgningene.

Konklusjon

Basert på de utførte handlingene og innhentet bevis er vi ikke blitt kjent med forhold som gir grunn til å tro at årsberetningen ikke gir dekkende opplysninger om budsjettavvik

Se www.nkrf.no/revisjonsberetninger – revisjonsberetning nr. 1

Trondheim, 19.april 2022

Wenche Holt
Oppdragsansvarlig revisor

Kopi:
Kontrollutvalget
Formannskapet
Kommunedirektøren

Til kontrollutvalget i Alstahaug kommune

Sandnessjøen 25.04.2022

Saksbehandler:
Sekretariatsleder
Tobias Langseth

SAK 09/2022: UTTAELSE ÅRSREGNSKAP 2021 – ALSTAHAUG HAVNEVESEN KF

Innledning og bakgrunn

Kommuneloven § 24-8 første ledd bestemmer at regnskapsrevisor skal avgi en revisjonsberetning til kommunestyret innen 15. april. Her fremgår revisors konklusjon på om årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrift og om årsberetningen inneholder de opplysningene som kreves av lov og forskrift, og at opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet. Revisor uttaler seg også om registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger. Årsregnskapet skal være avlagt senest 22. februar, og årsberetningen være avgitt innen 31. mars. Kommuneloven § 14-3 annet ledd slår fast at kommunestyrets vedtak av årsregnskap og årsberetning skal foreligge senest seks måneder etter regnskapsårets slutt.

Det fremgår av bestemmelsen i kommuneloven § 24-6 første ledd at revisor skal undersøke om den økonomiske internkontrollen er ordnet på en betryggende måte. Revisor skal gi skriftlig melding til kontrollutvalget [med kopi til kommunedirektøren] om vesentlige mangler ved den økonomiske internkontrollen. Jf. kommuneloven § 24-7 første ledd bokstav c. I tillegg vil slike forhold normalt sett være omtalt i revisjonsberetningen. Jf. kommuneloven § 24-8 tredje og fjerde ledd. Revisor skal årlig gi en skriftlig oppsummering til kontrollutvalget om forhold som er påpekt skriftlig etter § 24-7 første ledd, men som ikke er rettet opp eller som ikke er tilstrekkelig fulgt opp. Jf. § 24-7 fjerde ledd.

Det følger videre av § 24-6 tredje ledd at regnskapsrevisor skal vurdere risikoen for brudd på kommunestyrets premisser for bruken av budsjettbevilgningene, og innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om årsregnskapet inneholder vesentlige avvik fra disse premissene. Revisjonsstandarden for forenklet etterlevelsesk kontroll av vesentlige budsjettavvik gir nærmere informasjon om denne delen av regnskapsrevisors kontrollansvar:

<https://www.nkrf.no/rsk-302-forenklet-etterlevelsesk kontroll-med-vesentlige-budsjettavvik>

I revisjonsberetningen skal revisor uttale seg om det i årsberetningen er gitt dekkende opplysninger om vesentlige budsjettavvik, og om det er avdekket forhold som gir grunn til å tro at årsberetningen har en mangelfull redegjørelse om vesentlige budsjettavvik. Jf. RSK 302 punkt 22 samt kommuneloven § 24-8 annet ledd bokstav c og e. Det følger av standardens punkt 26 at avvik som fører til en modifisert uttalelse, skal kommuniseres til kontrollutvalget med et nummerert brev. Jf. også kommuneloven § 24-7 første ledd bokstav d.

Av kommuneloven § 24-9 første ledd fremgår at regnskapsrevisor skal undersøke om kommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak. Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen. Arbeidet utføres etter denne standarden:

<https://www.nkrf.no/rsk-301-forenklet-etterlevelsesk kontroll-med-okonomiforvaltningen>

Avvik som fører til en modifisert uttalelse, skal kommuniseres til kontrollutvalget i nummerert brev. Jf. standardens punkt 17.

Grunnlaget for kontrollutvalgets uttalelse

Grunnlaget for uttalelsen er det avlagte årsregnskapet, avgitt årsberetning, revisjonsberetningen samt eventuelle nummerte brev så lenge disse gjelder regnskapsmessige forhold. Dersom revisors uttalelse om resultatet av forenklet etterlevelsesk kontroll med økonomiforvaltningen foreligger tidsnok, kan denne også inngå. Dette gjelder selv om både revisors uttalelse om resultatet av forenklet etterlevelsesk kontroll etter kommuneloven § 24-9 og eventuelle nummererte brev behandles som egne saker av utvalget.

Nærmere om forholdet mellom innholdet i regnskapsrevisjon og forenklet etterlevelsesk kontroll:

[Regnskapsrevisjon vs. forenklet etterlevelsesk kontroll med økonomiforvaltningen - NKRF](#)

Kontrollutvalgets oppgaver og rolle

Kontrollutvalget forestår den løpende kontroll med den kommunale virksomheten på kommunestyrets vegne. Jf. kommunelovens § 23-1 første ledd. Kommunestyret har det øverste kontrollansvaret, jf. kommunelovens § 22-1 første ledd. I denne sammenheng skal kontrollutvalget uttale seg om årsregnskap og årsberetning før dette vedtas av kommunestyret, og før formannskapet avgir innstilling til vedtak. Jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3 annet ledd. Uttalelsen avgis til kommunestyret med kopi til formannskapet. Kontrollutvalgets uttalelse utgjør ikke en rapportering til kommunestyret, og omfattes derfor ikke av bestemmelsen i kommuneloven § 23-5.

Hva bør kontrollutvalgets uttalelse inneholde?

Det finnes ingen spesifikke krav, noe som innebærer at kontrollutvalget selv bestemmer hva som skal være med. Normalt kommenterer imidlertid kontrollutvalget forbehold eller presiseringer i revisjonsberetningen, samt forhold som er tatt opp i eventuelle nummererte brev.

NKRFs styre har 12. mars 2021 fastsatt en veiledning mht. hva som bør eller kan vektlegges:

[Ny veiledning – Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet og årsberetningen - NKRF](#)

Sekretariatets vurderinger

Det er avgitt avviklingsberetning fra revisors side. Denne er uten forbehold.

Avviklingstidspunktet var 30. juni 2021. Regnskapet omfatter dermed ett halvt års drift.

Annet

Hvis kommunestyret ikke vedtar årsregnskapet til kommunekassen innen fristen, vil det kunne danne grunnlag for innmelding i ROBEK-registeret, jf. kommuneloven § 28-1 første ledd bokstav f.

Oppsummering og avslutning

Sekretariatet henviser for øvrig til uttalelsen om revisjonen av årsregnskapet og uttalelsen om øvrige lovmessige krav slik disse fremgår av revisors avviklingsberetning.

Forslag til vedtak:

Til kommunestyret i Alstahaug kommune

Kontrollutvalgets uttalelse om Alstahaug havnevesens avviklingsregnskap [2021]

Kontrollutvalget har i møte 06.05.2022 behandlet avviklingsregnskapet for Alstahaug havnevesen KF for 2021. Styret avlegger årsregnskapet og avgir årsberetning for foretaket, jf. kommuneloven 9-8 fjerde ledd.

Kontrollutvalgets oppgave er i denne sammenheng å uttale seg om årsregnskapet og årsberetningen for det kommunale foretaket, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3 annet ledd samt kommuneloven § 14-3 tredje ledd annet punktum. Jf. også § 14-6 første ledd bokstav b.

Grunnlaget for uttalelsen har vært det avlagte avviklingsregnskapet og revisjonsberetning datert 10.02.2022. I tillegg har foretakets revisor og administrasjon supplert kontrollutvalget med muntlig informasjon om aktuelle problemstillinger.

Kontrollutvalget har merket seg at netto driftsresultat utgjør 2,2 [0,0] % av totale driftsinntekter, netto lånegjeld 5.137,9 [1.833,1] % av driftsinntekter og at disposisjonsfond pr. 31.12 utgjør 304,2 [106,5] % av driftsinntektene. Tall for fjoråret er oppgitt i parentes.

Utvalget konstaterer at revisors avviklingsberetning er uten forbehold. Det er ikke avgitt årsberetning for avviklingsåret. Så vidt kontrollutvalget skjønner, er det ikke utpekt et eget styre for avviklingsperioden.

Avvikling av kommunale foretak er i liten grad regulert i lov og forskrift. Eiendeler og gjeld som i forbindelse med avviklingen overdras til kommunekassens regnskap, føres opp i kommunekassens balanse tilsvarende den verdi eiendeler og gjeld var bokført til i foretakets regnskap på avviklingstidspunktet, som var 30. juni 2021.

Kontrollutvalget er ikke kjent med andre forhold som kan ha betydning for kontrollutvalgets uttalelse eller kommunestyrets vedtak av årsregnskap og årsberetning etter kommuneloven § 14-3.

--/

Kopi: formannskapet i Alstahaug kommune

Vedlegg –

- 1: Årsregnskap 2021 [avviklingsregnskap]
- 2: Revisors beretning 2021 [avviklingsberetning]

APPENDIKS 1: Utdrag fra kommuneloven

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83>

§ 14-5. Årsbudsjettets bindende virkning. Budsjettstyring

Årsbudsjettet er bindende for kommunestyret, fylkestinget og underordnede organer. Første punktum er ikke til hinder for at kommunestyret eller fylkestinget kan gi et underordnet organ myndighet til å avgjøre at deler av en bevilgning i driftsbudsjettet skal benyttes til å finansiere utgifter i investeringsregnskapet. Første punktum gjelder ikke for utbetalinger som kommunen eller fylkeskommunen har en rettslig plikt til å foreta.

Kommunestyret eller fylkestinget skal endre årsbudsjettet når det er nødvendig for å oppfylle lovens krav om realisme og balanse.

Kommunedirektøren skal minst to ganger i året rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om utviklingen i inntekter og utgifter, sammenholdt med årsbudsjettet. Hvis utviklingen tilsier vesentlige avvik, skal kommunedirektøren foreslå endringer i årsbudsjettet.

Hvis årsregnskapet legges fram med et merforbruk i driftsregnskapet, skal kommunedirektøren foreslå endringer i årets budsjett. Saken skal behandles av kommunestyret eller fylkestinget senest 30. juni.

§ 14-6. Årsregnskap og bokføring

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide følgende årsregnskap:

- a) regnskap for kommunekassen eller fylkeskommunekassen
- b) regnskap for hvert kommunalt eller fylkeskommunalt foretak
- c) regnskap for annen virksomhet som er en del av kommunen eller fylkeskommunen som rettssubjekt, og som skal ha eget regnskap i medhold av lov eller forskrift
- d) samlet regnskap for kommunen eller fylkeskommunen som juridisk enhet.

Årsregnskapene skal bestå av et driftsregnskap og et investeringsregnskap. Driftsregnskapet og investeringsregnskapet skal deles inn og stilles opp på samme måte som årsbudsjettet. Årsregnskapene skal også bestå av et balanseregnskap og noteopplysninger.

Årsregnskapene skal utarbeides i samsvar med følgende grunnleggende regnskapsprinsipper:

- a) All tilgang på og bruk av midler i året skal framgå av driftsregnskapet eller investeringsregnskapet.
- b) All tilgang på og bruk av midler skal regnskapsføres brutto.
- c) Alle kjente utgifter og inntekter i året skal tas med i årsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når årsregnskapet avsluttes.
- d) Hvis størrelsen på et beløp er usikkert, brukes beste estimat.

Årsregnskapene skal føres i samsvar med god kommunal regnskapsskikk.

Regnskapsopplysninger skal bokføres, spesifiseres, dokumenteres og oppbevares i samsvar med bokføringsloven §§ 3 til 14.

Årsregnskapene skal avlegges senest 22. februar.

Departementet kan gi forskrift om årsregnskapene, regnskapsføringen, regnskapsavslutningen og bokføringen og unntak fra denne paragrafen.

§ 14-7. Årsberetning

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide en årsberetning for kommunens eller fylkeskommunens samlede virksomhet. Det skal også utarbeides en egen årsberetning for hvert kommunalt eller fylkeskommunalt foretak.

Årsberetningene skal redegjøre for

- a) forhold som er viktige for å bedømme den økonomiske utviklingen og stillingen, og om den økonomiske utviklingen og stillingen ivaretar den økonomiske handleevnen over tid
- b) vesentlige beløpsmessige avvik mellom årsbudsjettet og årsregnskapet, og vesentlige avvik fra kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene
- c) virksomhetens måloppnåelse og andre ikke-økonomiske forhold som er av vesentlig betydning for kommunen eller fylkeskommunen eller innbyggerne
- d) tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre en høy etisk standard
- e) den faktiske tilstanden når det gjelder kjønnslikestilling
- f. hva kommunen eller fylkeskommunen gjør for å oppfylle arbeidsgivers aktivitetsplikt etter likestillings- og diskrimineringsloven § 26.

Årsberetningene skal avgis senest 31. mars.

§ 24-5. Regnskapsrevisjonens innhold

Revisor skal vurdere om årsregnskapet er avlagt i samsvar med lov og forskrift.

Revisor skal vurdere om registreringen og dokumentasjonen av regnskapsopplysninger er i samsvar med lov og forskrift.

Revisor skal vurdere om årsberetningen inneholder de opplysningene som lov og forskrift krever. Revisor skal vurdere om opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet. Revisor skal se etter om årsberetningen gir dekkende opplysninger om vesentlige beløpsmessige avvik fra årsbudsjettet og om vesentlige avvik fra kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene.

Revisor skal gjennom revisjonen bidra til å forebygge og avdekke misligheter og feil.

§ 24-6. Revisors plikter ved utførelsen av regnskapsrevisjon

Revisor skal se etter om den økonomiske internkontrollen er ordnet på en betryggende måte.

Revisor skal vurdere risikoen for at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon som følge av misligheter og feil, og innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger lov- eller forskriftsbrudd som er av vesentlig betydning for årsregnskapet.

Revisor skal vurdere risikoen for brudd på kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene, og innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om årsregnskapet inneholder vesentlige avvik fra disse premissene.

§ 24-7. Skriftlige påpekninger fra regnskapsrevisor

Revisor skal gi skriftlige meldinger om

- a) vesentlige feil som kan føre til at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon
- b) vesentlige mangler ved registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger
- c) vesentlige mangler ved den økonomiske internkontrollen
- d) manglende eller mangelfull redegjørelse i årsberetningen for vesentlige budsjettavvik
- e) enhver mislighet
- f) hvorfor han eller hun ikke har skrevet under på oppgaver som kommunen eller fylkeskommunen skal sende til offentlige myndigheter, og som revisor etter lov eller forskrift skal bekrefte
- g) hvorfor han eller hun sier fra seg revisjonsoppdraget.

Meldinger som nevnt i første ledd skal sendes i nummerte brev til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren.

Hvis revisor avdekker eller på annen måte blir kjent med misligheter, skal han eller hun straks melde fra om det etter første ledd bokstav e. Når saksforholdet er nærmere klarlagt, skal revisor sende et nytt brev til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren.

Revisor skal årlig gi en skriftlig oppsummering til kontrollutvalget om forhold som er tatt opp etter første ledd, men som ikke er rettet opp eller som ikke er tilstrekkelig fulgt opp.

§ 24-8. Revisjonsberetning

Regnskapsrevisor skal avgi en revisjonsberetning til kommunestyret eller fylkestinget senest 15. april. Det skal sendes kopi til kontrollutvalget, til formannskapet eller fylkesutvalget og til kommunedirektøren. Revisjonsberetningen skal avgis selv om årsregnskapet eller årsberetningen ikke foreligger eller er ufullstendig.

I revisjonsberetningen skal revisor uttale seg om følgende:

- a) om årsregnskapet er avlagt i samsvar med lov og forskrift
- b) om registreringen og dokumentasjonen av regnskapsopplysninger er i samsvar med lov og forskrift
- c) om årsberetningen inneholder de opplysningene som lov og forskrift krever
- d) om opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet
- e) om det er avdekket forhold som gir grunn til å tro at årsberetningen ikke gir dekkende opplysninger om vesentlige budsjettavvik.

Hvis revisor i revisjonsberetningen konkluderer med forbehold, konkluderer negativt eller ikke har tilstrekkelig grunnlag for å konkludere, skal årsaken beskrives. Hvis revisor mener at årsregnskapet eller årsberetningen ikke bør vedtas slik de foreligger, skal dette angis særskilt.

Revisjonsberetningen skal også omfatte andre forhold som revisor mener det er nødvendig å opplyse om i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

§ 24-9. Forenklet etterlevelseskontroll med økonomi- forvaltningen

Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.

Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.

§ 28-1. Innmelding i registeret om betinget godkjenning og kontroll (ROBEK)

Departementet skal føre et register om betinget godkjenning og kontroll (ROBEK) over alle kommuner og fylkeskommuner hvor minst ett av følgende forhold har inntruffet:

- a) Driftsbudsjettet er vedtatt med et merforbruk.
- b) Driftsdelen i økonomiplanen er vedtatt med et merforbruk.
- c) Driftsdelen i økonomiplanen, driftsbudsjettet eller driftsregnskapet til kommunekassen eller fylkeskommunekassen viser at et merforbruk skal dekkes inn over flere enn to år etter at det oppsto.
- d) Balanseregnskapet til kommunekassen eller fylkeskommunekassen viser et oppsamlet merforbruk fra driftsregnskapet som er større enn tre prosent av driftsinntektene.
- e) Økonomiplanen eller årsbudsjettet er ikke vedtatt innen de fristene som er fastsatt i lov eller forskrift, eller innen en frist som departementet har fastsatt etter at økonomiplanen eller årsbudsjettet har blitt opphevet etter lovlighetskontroll.
- f) Årsregnskapet til kommunekassen eller fylkeskommunekassen er ikke vedtatt innen de fristene som er fastsatt i lov eller forskrift, eller innen en frist som departementet har fastsatt etter at årsregnskapet har blitt opphevet etter lovlighetskontroll.
- g) Departementet har fattet et vedtak etter inndelingslova § 16 a.

Hvis det åpenbart ikke er behov for å kontrollere kommunens eller fylkeskommunens årsbudsjett og låneopptak, kan departementet bestemme at kommunen eller fylkeskommunen likevel ikke skal føres inn i ROBEK-registeret.

APPENDIKS 2: Utdrag fra forskrift om kontrollutvalg og revisjon

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-06-17-904>

§ 3. Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte
- b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjer og avtaler med revisor
- c) regnskapsrevisjonen blir utført av revisorer som oppfyller kravene i kapittel 2 og 3.

Kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret eller fylkestinget om årsregnskapene og årsberetningene før formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak.

Kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisorens påpekinger etter kommuneloven § 24-7 til § 24-9 blir rettet eller fulgt opp. Hvis påpekingene ikke blir rettet eller fulgt opp, skal kontrollutvalget rapportere det til kommunestyret eller fylkestinget.

APPENDIKS 3: Utdrag fra KMDs veileder til forskrift om kontrollutvalg og revisjon

[veileder-til-forskrift-om-kontrollutvalg-og-revisjon.pdf \(regjeringen.no\)](#)

Bestemmelsen i andre ledd stiller krav om at kontrollutvalget skal uttale seg om *årsregnskapene og årsberetningene*. Bestemmelsen gir ikke nærmere føringer om uttalelsens innhold. Det følger imidlertid av bestemmelsen at kontrollutvalgets uttalelse skal inngå i grunnlaget for kommunestyrets behandling av og vedtak om årsregnskap og årsberetning, jf. også kommuneloven § 14-3 andre og tredje ledd. Kontrollutvalgets uttalelsesplikt må ses i lys av dette, og uttalelsen skal således knytte seg til forhold ved årsregnskapet eller årsberetningen. Det primære utgangspunktet for kontrollutvalgets uttalelse vil dermed være de feil og mangler eller andre forhold som regnskapsrevisor har tatt opp i tilknytning til regnskapsrevisjonen, jf. kommuneloven § 24-5 til § 24-8.

Økonomisk oversikt etter art - drift

	Tekst	2021			2020
		Regnskap	Reg. bud	Oppr. bud	Regnskap
	Driftsinntekter				
1	Rammetilskudd	0	0	0	
2	Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	
3	Eiendomsskatt	0	0	0	
4	Andre skatteinntekter	0	0	0	
5	Andre overføringer og tilskudd fra staten	0	0	0	
6	Overføringer og tilskudd fra andre	3 010 175	9 100 000	9 100 000	9 071 509
7	Brukerbetalinger	0	0	0	
8	Salgs- og leieinntekter	278 323	270 000	270 000	258 976
9	Sum driftsinntekter	3 288 498	9 370 000	9 370 000	9 330 485
	Driftsutgifter				
10	Lønnsutgifter	13 650	30 000	30 000	36 500
11	Sosiale utgifter	696	0	0	1 862
12	Kjøp av varer og tjenester	147 747	420 000	420 000	379 664
13	Overføringer og tilskudd til andre	120 000	0	0	49 446
14	Avskrivninger	3 922 634	7 650 000	7 650 000	7 817 738
15	Sum driftsutgifter	4 204 726	8 100 000	8 100 000	8 285 210
16	Brutto driftsresultat	-916 228	1 270 000	1 270 000	1 045 275
17	Renteinntekter	74 884	350 000	350 000	206 030
18	Utbytter	0	0	0	
19	Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	
20	Renteutgifter	962 035	2 610 000	2 610 000	2 584 374
21	Avdrag på lån	2 047 820	6 490 000	6 490 000	6 487 135
22	Netto finansutgifter	-2 934 971	-8 750 000	-8 750 000	-8 865 479
23	Motpost avskrivninger	3 922 634	7 650 000	7 650 000	7 817 738
24	Netto driftsresultat	71 435	170 000	170 000	-2 466
	Disponering eller dekning av netto driftsresultat:				
25	Overføring til investering	0	0	0	0
26	Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	0	0	0	
27	Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-71 435	-170 000	-170 000	-363 728
28	Bruk av tidligere års mindreforbruk	0	0	0	366 194
29	Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat	-71 435	-170 000	-170 000	2 466
30	Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0

Bevilgningsoversikter - drift

	Tekst	2021			2020
		Regnskap	Reg. bud	Oppr. Bud	Regnsk
1	Rammetilskudd	0	0	0	
2	Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	
3	Eiendomsskatt	0	0	0	
4	Andre generelle driftsinntekter	0	0	0	
5	Sum generelle driftsinntekter	0	0	0	
6	Sum bevilgninger drift, netto	-3 006 405	-8 920 000	-8 920 000	-8 863 013
7	Avskrivninger	3 922 633	7 650 000	7 650 000	7 817 738
8	Sum netto driftsutgifter	916 227,31	-1 270 000	-1 270 000	-1 045 275
9	Brutto driftsresultat	-916 227	1 270 000	1 270 000	1 045 275
10	Renteinntekter	74 884	350 000	350 000	206 030
11	Utbytter	0	0	0	
12	Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	
13	Renteutgifter	962 035	2 610 000	2 610 000	2 584 374
14	Avdrag på lån	2 047 820	6 490 000	6 490 000	6 487 135
15	Netto finansutgifter	-2 934 971	-8 750 000	-8 750 000	-8 865 479
16	Motpost avskrivninger	3 922 633	7 650 000	7 650 000	7 817 738
17	Netto driftsresultat	71 434,61	170 000	170 000	-2 466
	Disponering eller dekning av netto driftsresultat:				
18	Overføring til investering	0	0	0	
19	Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	0	0	0	
20	Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-71 435	-170 000	-170 000	-363 728
	Bruk av tidligere års mindreforbruk	0	0		366 194
21	Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0
22	Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-71 435	-170 000	-170 000	2 466
23	Fremført til inndekning i senere år (merforbruk).	0	0	0	0

Oversikt over samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner drift 2021

Nr	Tekst	2021	2020
1	Netto driftsresultat	- 71 435	2 466
	Overført til investeringsregnskapet ihht budsjett	-	600 000
	Avsetning til disposisjonsfond	170 000	536 194
	Netto avsatt bunde driftsfond	-	-
	Netto avsatt til ubundne driftsfond		
	Bruk av tidligere års overskudd	-	- 366 194
	Netto bruk av disposisjonsfond ihht til budsjett	-	- 600 000
2	Sum budsjett disposisjoner	170 000	170 000
3	Årets budsjettavvik (-mindreforbruk/+merforbruk)	98 565	172 466
	Strykning av avsetning til disposisjonsfond	98 565	170 000
	Strykning overføring til investeringsregnskapet	-	600 000
	Merforbruk etter strykning	0	- 597 534
4	Strykning av bruk av disposisjonsfond	- 98 565	- 597 534
13	Fremføring til inndekning i senere år (merforbruk)	-	-

Bevilgningsoversikter - investering

	Tekst	2021			2020
		Regnskap	Reg. bud	Oppr. Bud	Regnskap
1	Investeringer i varige driftsmidler	0,00	0	0	-2 515 070
2	Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	
3	Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	0	0	0	
4	Utlån av egne midler	0	0	0	
5	Avdrag på lån	0	0	0	
6	Sum investeringsutgifter	0	0	0	-2 515 070
7	Kompensasjon for merverdiavgift	0	0	0	
8	Tilskudd fra andre	0	0	0	0
9	Salg av varige driftsmidler	0	0	0	
10	Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	
11	Utdeling fra selskaper	0	0	0	
12	Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	
13	Bruk av lån	0	0	0	
14	Sum investeringsinntekter	0	0	0	0
15	Videreutlån	0	0	0	
16	Bruk av lån til videreutlån	0	0	0	
17	Avdrag på lån til videreutlån	0	0	0	
18	Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	0	
19	Netto utgifter videreutlån	0	0	0	
20	Overføring fra drift	0	0	0	
21	Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0		0	
22	Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	-2 515 070
23	Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	
24	Sum overføring fra drift og netto avsetninger	0	0	0	-2 515 070
25	Fremført til inndekning i senere år (udekket beløp)	0	0	0	0

Oversikt over samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner invest. 2021

Nr	Tekst	2021	2020
1	Sum investeringer, investerings inntekter og netto utlån	-	-2 515 070
	Bruk av lån til investeringer	-	-600 000
	Overført fra driftsregnskapet ihht til budsjett	-	-600 000
	Overført fra driftsregnskapet ihht til adm beslutning	-	-
	Netto avsetning til ubundne investeringsfond	-	3 283 492
	Netto bruk av fri investeringsfond ihht til budsjett	-	-
2	Sum budsjett disposisjoner	-	2 083 492
3	Årets budsjettavvik (-mindreforbruk/+merforbruk)	-	- 431 578
4	Strykning avsatt ubundne investeringsfond	-	- 768 422
	Strykning bruk av lån	-	600 000
	Strykning bruk av disposisjonsfond	-	600 000
13	Fremføring til inndekning i senere år (merforbruk)	-	-

Balansen

Kapittel	Tekst	Note	2021	2020
Eiendeler				
2.2	Anleggsmidler	6	244 187 650,57	248 110 283,07
2.27	Faste eiendommer og anlegg		243 802 794,57	247 664 606,07
2.24	Utstyr, maskiner og transportmidler		60 826,00	121 647,00
2.22	Utlån			
2.21	Aksjer og andeler	11	324 030,00	324 030,00
2.20	Pensjonsmidler		-	-
2.1	Omløpsmidler		15 512 942,43	18 634 163,83
2.13	Kortsiktige fordringer		6 116,00	(1 036 820,56)
2.19	Premieavvik		-	-
2.18	Aksjer og andeler			
2.10	Kasse, postgiro, bankinnskudd		15 506 826,43	19 670 984,39
Sum eiendeler			259 700 593,00	266 744 446,90
Gjeld og egenkapital				
2.5	Egenkapital		88 431 507,07	90 234 884,96
2.56	Disposisjonsfond	9	10 006 038,44	9 934 603,83
2.51	Bundne driftsfond	9	707 019,84	707 019,84
2.53	Ubundne investeringsfond		2 515 070,31	2 515 070,31
2.55	Bundne investeringsfond			
2.5950	Regnskapsmessig mindreforbruk	3	-	-
2.5900	Regnskapsmessig merforbruk			
2.5960	Udisponert i investeringsregnskapet		-	-
2.5970	Udekket i investeringsregnskapet		-	-
2.5990	Kapitalkonto	8	75 203 378,48	77 078 190,98
Gjeld:				
2.4	Langsiktig gjeld		170 668 283,00	172 716 103,00
2.41-2.42	Ihenderhaverobligasjonslån			
2.40	Pensjonsforpliktelse		-	-
2.43-2.44	Sertifikatlån			
2.45-2.49	Andre lån	4	170 668 283,00	172 716 103,00
2.3	Kortsiktig gjeld		600 802,93	3 793 458,94
2.31	Kassekredittlån			
2.32	Annen kortsiktig gjeld		600 802,93	3 793 458,94
2.39	Premieavvik			
Sum egenkapital og gjeld			259 700 593,00	266 744 446,90
Memoriakonti				
2.9	Memoriakonto			
2.9100	Ubrukte lånemidler		1 684 011	1 684 011
2.9200	Andre memoriakonti			
2.9999	Motkonto for memoriakontiene		-1 684 011	-1 684 011

Sandnesssjøen 31.12.2021
10.02.2022

Trond Nygård
havnedirektør

Regnskap 2020

Noteoversikt

Nr.	Navn
1	<i>Regnskapsprinsipper</i>
2	<i>Årsverk</i>
3	<i>Spesifikasjon - regnskapsmessig mer-/mindreforbruk drift</i>
4	<i>Avdrag gjeld</i>
5	<i>Gjeldsforpliktelser - type gjeld og fordeling mellom lånegiver</i>
6	<i>Anleggsmidler</i>
7	<i>Fordeling inntekter kommune/f.kommune eksterne parter</i>
8	<i>Kapitalkonto</i>
9	<i>Avsetninger og bruk av avsetninger - fond</i>
10	<i>Endring arbeidskapital</i>
11	<i>Egenkapitaltilskudd KLP</i>

NOTE nr. 1: Regnskapsprinsipper

Regnskapet er utarbeidet i henhold til bestemmelsene i kommuneloven og i forskrift av 7. juni 2019 nr. 714 (Budsjett og regnskapsforskriften)

Regnskapsprinsipper:

All tilgang og bruk av midler i løpet av året som vedrører havnevesenets virksomhet fremgår i driftsregnskapet eller investeringsregnskapet. Alle utgifter, utbetalinger, inntekter og innbetalinger er regnskapsført brutto. Alle utgifter og inntekter i året er tatt med i årsregnskapet, enten de er betalt eller ikke. Hvis enkelte utgifter, utbetalinger, inntekter og innbetalinger ikke kan fastsettes eksakt ved tidspunktet for regnskapsavleggelsen, registreres et anslått beløp i årsregnskapet.

Klassifisering av anleggsmidler og omløpsmidler

I balanseregnskapet er anleggsmidler eiendeler bestemt til varig eie eller bruk for havnevesenet. Andre eiendeler er omløpsmidler. Havnevesenet følger KRS (F) nr. 4 Avgrensningen mellom driftsregnskapet og investeringsregnskapet. Standarden skiller mellom vedlikehold og påkostning i forhold til anleggsmidler.

Klassifisering av gjeld

Langsiktig gjeld er knyttet til formålene i kommunelovens § 50. All annen gjeld er kortsiktig gjeld.

Vurderingsregler

Omløpsmidler er vurdert til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Utestående fordringer er vurdert til pålydende med fradrag for forventet tap.

Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Avskrivningene starter året etter at anleggsmidlet er anskaffet eller tatt i bruk.

Mva-plikt og Frivillig registrert

Havnevesenet følger reglene i mva-loven for området som er omfattet av loven.

Havnevesenet er frivillig registrert i merverdiregisteret for utleie av bygg eller fast eiendom til bruk i avgiftspliktig virksomhet. Dette gir rett til fradrag for inngående mva. Utgående faktura i forbindelse med utleie tillegges mva i de tilfeller leietaker driver avgiftspliktig virksomhet.

NOTE nr. 2: Årsverk

Tekst	2021	2020	2019
Antall årsverk	0	0	0
Antall ansatte	0	0	0
Antall kvinner	0	0	0
% andel kvinner	0	0	0
Antall menn	0	0	0
% andel menn	0	0	0
Antall kvinner ledende stillinger			
% andel kvinner i ledende stillinger			
Antall menn i ledende stillinger			
% andel menn i ledende stillinger			

Antall lærlinger	0	0	
------------------	---	---	--

Fordeling heltid/deltid

Tekst	2021	2020	2019
Antall deltidsstillinger	0	0	1
Antall ansatte i deltidsstillinger	0	0	1
Antall kvinner i deltidsstillinger	0	0	1
% andel kvinner i deltidsstillinger	0 %	0 %	0 %
Antall menn i deltidsstillinger			
% andel menn i deltidsstillinger			

Ytelser til ledende personer

Tekst	2021	2020	2019
Havnedirektør	0	0	0
Pensjonskostnader	0	0	0

Ytelse til revisor

Tekst	2021	2020	2019
Revisjon Midt-Norge SA	0	31 500	31 500

NOTE nr. 3: Spesifikasjon - regnskapsmessig mindre-/merforbruk - Drift

Regnskapsmessig mindreforbruk	Budsjett 2021	Regnskap 2021	Regnskap 2020
Tidligere opparbeidet mindreforbruk	-	-	366 194
Årets disponering av mindreforbruk	-	-	366 194
Nytt mindreforbruk i regnskapsåret	-	71 435	366 194
Totalt mindreforbruk til disponering		71 435	
Avsatt til disposisjonsfond		71 435	

Regnskapsmessig merforbruk	Budsjett 2021	Regnskap 2021	Regnskap 2020
Tidligere opparbeidet merforbruk	-	-	-
Årets inndekking av merforbruk	-	-	-
Nytt merforbruk i regnskapsåret		-	-
Totalt merforbruk til inndekking		-	
Bruk av disposisjonsfond		-	
Merforbruk		-	

NOTE nr. 4: Avdrag lån

Avdrag	Budsjett 2021	Regnskap 2021	Regnskap 2020
Betalt avdrag	6 490 000	2 047 820	6 487 135
Beregnet minste lovlige avdrag	-	-	5 626 130
	-	2 047 820	861 005

Lånene ble overført til Alstahaug kommune fra 1.7.21.

Note 4 består derfor av betalte avdrag i perioden 1.1.-30.6.

NOTE nr. 5: Gjeldsforpliktelser - type gjeld og fordeling mellom lånegiver

Tekst	Regnskap 2021	Regnskap 2020	Gjenværen de løpetid
Havnevesenets samlede lånegjeld	170 668 283	172 716 103	
Fordelt på følgende kreditorer:			
KLP Kommunekreditt fastrente	-	-	
KLP Kommunekreditt flytende rente	130 724 863	132 004 863	
Kommunalbanken fast rente			
Kommunalbanken flytende rente	39 943 420	40 711 240	

Avdrag bokført i 2021

2 047 820

NOTE nr. 6: Anleggsmidler

Tekst	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4	Gruppe 5
Anskaffelseskost	691 407	4 351 439	4 061 961		313 843 764
Akkumulerte avskrivninger	691 404	3 562 910	3 191 325		61 123 170
Tilgang i regnskapsåret	-	-	-		-
Avgang i regnskapsåret*					-
Avskrivninger i regnskapsåret	-	146 460	85 393		3 690 780
Nedskrivninger akk					6 593 511
Reverserte nedskrivninger					
Bokført verdi 2021	3	642 069	785 243	-	242 436 303
Bokført verdi 2020	3	788 529	870 636		246 127 083

Bokført verdi pr. 30.6.2021

**NOTE nr. 7: Fordeling inntekter mellom
kommune/fylkeskommune og eksterne parter**

Inntekter fra:	Regnskap 2021	Andel
Alstahaug kommune	-	-
Eksterne parter	3 288 498	100 %
Sum	3 288 498	100 %

NOTE nr. 8: Kapitalkonto

BALANSEN	31.12.	01.01.	Endring
Anleggsmidler	244 187 650,57	248 110 283,07	-3 922 632,50
Langsiktig gjeld	170 668 283,00	172 716 103,00	-2 047 820,00
Endring ubrukte lånemidler (økning +/-reduksjon-)	1 684 010,91	1 684 010,91	0,00
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker anleggsmidler			
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker langsiktig gjeld			
Netto endring	75 203 378,48	77 078 190,98	-1 874 812,50

KAPITALKONTO			
01.01. Balanse (underskudd i kapital)	0,00	01.01. Balanse (kapital)	77 078 190,98
Debetposter i året:		Kreditposter i året:	
Salg av fast eiendom og anlegg	0,00	Aktivisering av fast eiendom og anlegg	0,00
Nedskrivninger fast eiendom	0,00	Oppskrivning av fast eiendom	0,00
Avskrivning av fast eiendom og anlegg	3 861 811,50		
Nedskrivning av utstyr, maskiner og transportmidler	0,00	Oppskrivning av utstyr, maskiner og transportmidler	0,00
Avskrivninger av utstyr, maskiner og transportmidler	60 821,00	Kjøp av aksjer og andeler	0,00
Salg av aksjer og andeler	0,00	Oppskrivning av aksjer og andeler	0,00
Nedskrivning av aksjer og andeler	0,00	Utlån	0,00
Avdrag på formidlings/startlån	0,00	formidlings/startlån	0,00
Avdrag på sosial lån	0,00	Utlån sosial lån	0,00
Avdrag på utlånte egne midler	0,00	Utlån egne midler	0,00
Avdrag på næringsutlån	0,00	Utlån næring	0,00
Avskrivning sosial utlån	0,00	Oppskrivning utlån	0,00
Avskrevet andre utlån	0,00	Avdrag på eksterne lån	2 047 820,00
Bruk av midler fra eksterne lån	0,00	Urealisert kursgevinst utenlandslån	0,00
Urealisert kurstap utenlandslån	0,00	UB Pensjonsmidler (netto)	0,00
UB Pensjonsforpliktelse (netto)	0,00	Estimatavvik pensjonmidler	0,00
Aga netto pensjonsmidler/forpliktelse	0,00	Reversing nedskrivning	0,00
Estimatavvik pensjonforpliktelse	0,00	Aga netto pensjonsmidler	0,00
		Reversing nedskrivning	0,00
31.12. Balanse		31.12. Balanse	
Kapitalkonto	75 203 378,48	(underskudd i kapital)	0

**NOTE nr. 9: Avsetninger og bruk av avsetninger
Disposisjonsfond, bundne fond og ubundne investeringsfond**

Disposisjonsfond	Kostra art/balanse	Regnskap 2021	Regnskap 2020
IB 0101	2.56	9 934 603,83	9 570 875,85
Avsetninger driftsregnskapet	540	71 434,61	366 193,66
Avsetninger investeringer	548	0,00	0,00
Bruk av avsetninger investerings-regnskapet	940	0,00	0,00
Bruk av avsetninger driftsregnskapet	940	0,00	-2 465,68
UB 31.12	2.56	10 006 038,44	9 934 603,83

**Bundne fond
(anløpsavgift)**

Bundet driftsfond	Kostra art/balanse	Regnskap 2021	Regnskap 2020
IB 0101	2.51	707 019,84	707 019,84
Avsetninger	550	0,00	0,00
Bruk av avsetninger driftsregnskapet	950	0,00	0,00
Bruk av avsetninger investeringsregnskapet	950	0,00	0,00
UB 31.12	2.51	707 019,84	707 019,84

Ubundne investeringsfond	Kostra art/balanse	Regnskap 2021	Regnskap 2020
IB 0101	2.51	2 515 070,31	0,00
Avsetninger	550	0,00	0,00
Avsetninger til ubundne investeringsfond	940-540	0,00	-2 515 070,31
Bruk av avsetninger investeringsregnskapet	950	0,00	0,00
UB 31.12	2.51	2 515 070,31	2 515 070,31

NOTE nr. 10: Endring i arbeidskapital

BALANSEN	31.12.	01.01.	Endring
Omløpsmidler	15 512 942,43	18 634 163,83	-3 121 221,40
Kortsiktig gjeld	600 802,93	3 793 458,94	-3 192 656,01
Arbeidskapital	14 912 139,50	14 840 704,89	71 434,61

DRIFTS- OG INVESTERINGSREGNSKAPET (bevilgningsoversikter)	0
Netto driftsresultat	71 434,61
Netto utgifter/inntekter i investering	0,00
Endring ubrukte lånemidler (økning +/-reduksjon-)	0,00
Endring arbeidskapital i drifts- og investeringsregnskapet	<u>71 434,61</u>
Differanse i endring arbeidskapital balanse og drift og investering	0,00

NOTE nr. 11: Egenkapitaltilkudd

Egenkapitaltilskudd			
01.01.2021 Balanse	324 030	01.01.2021 Balanse	
Debetposterings i året:		Kreditposterings i året:	
Saldoinnleggelse	-		-
Egenkapitaltilskudd 2021	-		-
			-
31.12.2021 Balanse		31.12.2021 Balanse	324 030

Til kommunestyret i Alstahaug kommune

Revisjon Midt-Norge SA
Brugata 2
7715 Steinkjer

Org nr: 919 902 310 mva
Bank: 4270 18 38658

M post@revisjonmidt norge.no

T +47 907 30 300

UAVHENGIG REVISORS AVVIKLINGSBERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Alstahaug havnevesen KFs avviklingsregnskapet for som viser et netto driftsresultat på kr 71.435. Avviklingsregnskapet består av balanse per 30. juni 2021, bevilgningsoversikter drift og investering, økonomisk oversikt drift og oversikt over samlet budsjettavvik og årsoppgjørdisposisjoner for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening

- Oppfyller avviklingsregnskapet gjeldende lovkrav, og
- Gir avviklingsregnskapet i det alt vesentlige en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til foretaket per 30. juni 2021, og av resultatet for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med kommunelovens regler og god kommunal regnskapskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av foretaket slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Styret og daglig lederes ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med kommunelovens bestemmelser og god kommunal regnskapskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som anses nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betyggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver vises det til:
www.nkrf.no/revisjonsberetninger – revisjonsberetning nr. 3

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE)3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av foretakets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Trondheim, 10. februar 2022

Wenche Holt
Oppdragsansvarlig revisor

Kopi:
Kontrollutvalget
Formannskapet
Kommunedirektøren

Til kontrollutvalget i Alstahaug kommune

Sandnessjøen 25.04.2022

Saksbehandler:
Sekretariatsleder
Tobias Langseth

SAK 10/2022: FORVALTNINGSREVISJON/EIERSKAPSKONTROLL FREMOVER

1: Innledning og bakgrunn

Kontrollutvalget drøftet spørsmålet om fremtidige bestillinger i sitt møte 25. februar [sak 03/2022], og fattet i den forbindelse følgende vedtak:

«Kontrollutvalget har i møtet drøftet arbeidet med forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll fremover. Sekretariatet følger opp saken med basis i de signaler og føringer som fremkom i møtet. Utvalget ønsker gjerne en orientering om resultatene fra statlige tilsyn i neste møte.»

Utgangspunktet er fremdeles plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll [jf. vedlegg 2]. Kontrollutvalget har fått fullmakt til å foreta endringer. Dermed er det mulig å avvike fra plan for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll, dersom det fremstår som formålstjenlig. I følge ressursoversikt utarbeidet av Revisjon Midt-Norge, er det aktuelt å foreta bestilling av et nytt prosjekt i løpet av 3. kvartal 2022.

2: Sekretariatets vurderinger

Slik sekretariatet oppfatter drøfting og konklusjon under sak 03/2022, har ikke kontrollutvalget i skrivende stund konkludert med henblikk på fremtidige bestillinger. Dermed er det mest nærliggende at spørsmålet legges frem for drøfting i utvalget på nytt.

3: Oppsummering og avslutning

Lenker til forvaltningsrevisjonsrapporter med tema knyttet til «Kvalitet i saksbehandlingen» og «Offentlige anskaffelser» finnes i saksfremleggets appendiks 1 [side 2]. Som nevnt er det mulig å fravike det generelle planverket for arbeidet med forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll hvis utvalget finner det hensiktsmessig.

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget bestiller et forvaltningsrevisjonsprosjekt knyttet til temaet [«bestemmes i møtet»]. Utvalget ber om at Revisjon Midt-Norge utarbeider forslag til prosjektplan på basis av de signaler som fremkom, som legges frem for kontrollutvalget i egen sak.

Vedlegg –

- 1: Fremlegg sak 03/2022
- 2: Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i valgperioden [særutskrift]
- 3: Risiko- og vesentlighetsvurdering utarbeidet av RMN

Appendiks 1 – Eksempler på gjennomførte prosjekter [forvaltningsrevisjonsregisteret]

«Kvalitet i saksbehandlingen»

[Askoy 2018 saksforberedelse og vedtaksoppfølging.pdf \(nkrf.no\)](#)

[Ansettelse i kommunen \(nkrf.no\)](#)

[Grane 2020 Administrativ og politisk saksbehandling.pdf \(nkrf.no\)](#)

[Rapport 18.11.2020 \(nkrf.no\)](#)

[Os 2021 Byggesaksbehandling organisering samarbeid regeletterlevelse.pdf \(nkrf.no\)](#)

[Harstad 2021 Saksbehandling og internkontroll ved enheten Drift og utbygging.pdf \(nkrf.no\)](#)

[Skiptvedt 2020 Kommuneplanarbeid Byggesaksbehandling.pdf \(nkrf.no\)](#)

«Offentlige anskaffelser»

[Osen 2021 offentlige anskaffelser.pdf \(nkrf.no\)](#)

[Rutiner for anbud og innkjøp \(nkrf.no\)](#)

[Orkland 2021 byggeprosjekter.pdf \(nkrf.no\)](#)

[Kostnadskontroll i tidligfase i investeringsprosjekter \(nkrf.no\)](#)

[Malvik 2021 Utbygging av vann og avlopsnett.pdf \(nkrf.no\)](#)

[Vestfold og Telemark fk 2021 Anskaffelser samfunnsansvar.pdf \(nkrf.no\)](#)

[VTR-rapport - Offentlige anskaffelser - Skien kommune \(nkrf.no\)](#)

Det er videre mulig å søke opp rapporter fra flere prosjekter ved å bruke denne søkemotoren:

[Rapportsøk \(forvaltningsrevisjon.no\)](#)

Suksessfaktoren er å finne gode/relevante søkeord, så det er bare å prøve seg frem.

Appendiks 2 – Utdrag fra kommuneloven

§ 23-3. Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og virksomheten i kommunens eller fylkeskommunens selskaper. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

§ 23-4. Eierskapskontroll

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens og fylkeskommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Til kontrollutvalget i Alstahaug kommune

Sandnessjøen 09.02.2022

Saksbehandler:
Sekretariatsleder
Tobias Langseth

SAK 03/2022: FORVALTNINGSREVISJON/EIERSKAPSKONTROLL FREMOVER

Innledning og bakgrunn

I følge ressuroversikt utarbeidet av Revisjon Midt-Norge, er det aktuelt å foreta bestilling av et nytt prosjekt i løpet av 2. kvartal 2022. Prosjektet «Klima- og miljøhensyn i plan- og anbudsprosesser» er under arbeid, og forventes levert innen mai 2022. Jf. vedlegg 1. Videre har kontrollutvalget har et forvaltningsrevisjonsprosjekt knyttet til virksomheten i det interkommunale selskapet SHMIL i bestilling. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med flertallet av øvrige deltakerkommuner. Rapport ventes å foreligge innen mars 2022. Revisjonsprosjektet knyttet til det interkommunale selskapet SHMIL omfatter også eierskapskontroll. Fagleder for forvaltningsrevisjon hos RMN tror at det sannsynligvis vil være ressurser til gjennomføring av ytterligere to prosjekter i perioden 2022–2023.

Utgangspunktet er fastsatt plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll [jf. vedlegg 2]. Kontrollutvalget har fått fullmakt til å foreta endringer. Dermed er det mulig å avvike fra plan for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll, dersom det fremstår som formålstjenlig.

Sekretariatets vurderinger

Planverket gir uttrykk for en prioritering av arbeidet med forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll, men planene sier normalt sett ikke noe om i hvilken rekkefølge prosjektene bør gjennomføres. Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak. Eierskapskontroll handler, litt forenklet sagt, om å undersøke hvordan kommunen forvalter sitt eierskap i selskaper, typisk hel- eller deleide interkommunale selskaper og aksjeselskaper. Kriteriene vil her normalt sett være anerkjente prinsipper for god eierstyring samt kommunens egne forutsetninger [eierstrategi, særskilte vedtak o.l.]. Slike prosjekter kan også inneholde forvaltningsrevisjon, med problemstillinger knyttet til selskapets virksomhet [drift, forvaltning etc.].

Oppsummering og avslutning

Temaet tas opp til diskusjon på førstkommende møte i kontrollutvalget, slik at utvalget drøfter hvilket prosjekt med tilhørende problemstillinger som er mest aktuelt på kort sikt. Dette vil kunne danne grunnlag for et senere bestillingsvedtak, og at revisors utarbeider forslag til prosjektplan.

Lenke til søkemotor, som gir tilgang til mer enn 4.000 rapporter utarbeidet for norske kommuner:

<https://www.forvaltningsrevisjon.no/>

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget har i møtet drøftet arbeidet med forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll fremover. Sekretariatet følger opp saken med basis i de signaler og føringer som fremkom i møtet.

Vedlegg –

- 1: Prosjektplan forvaltningsrevisjon «Klima- og miljøhensyn i plan- og anbudsprosesser»
- 2: Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i valgperioden [særutskrift]
- 3: Rapport timeforbruk 02.02.2022

Appendiks 1 – Utdrag fra kommuneloven

§ 23-3. Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og virksomheten i kommunens eller fylkeskommunens selskaper. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

§ 23-4. Eierskapskontroll

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens og fylkeskommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

**SÆRUTSKRIFT FRA PROTOKOLL
MØTE I KONTROLLUTVALGET 08.05.2020
ALSTHAUG KOMMUNE**

Sak 11/2020 – Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Vedtak:

Kontrollutvalget har i møte 28.02.2020 og 08.05.2020 drøftet revisors risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens virksomhet, virksomheten i kommunens selskaper samt kommunens eierskap – og legger med basis i denne analysen frem følgende forslag til uprioritert plan for hhv. forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i valgperioden:

PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON

Kommunens virksomhet

- Kvalitet i saksbehandlingen [saksutredning og vedtaksoppfølging]
- Planstrategi/planprosesser – integrering av miljø- og klimahensyn
- Offentlige anskaffelser

Virksomheten i kommunens selskaper

- SHMIL IKS [etterlevelse av regelverket for selvkost og offentlige anskaffelser]
- Sandnessjøen Fjernvarme AS [økonomistyring og offentlige anskaffelser]

PLAN FOR EIERSKAPSKONTROLL

- SHMIL IKS [etterlevelse av anerkjente eierstyringsprinsipper]
- Sandnessjøen Fjernvarme AS [etterlevelse av anerkjente eierstyringsprinsipper]

Planene for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll skal vedtas av kommunestyret selv.

Kontrollutvalget ber om at kommunestyret delegerer til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden, slik at utvalget selv kan foreta de prioriteringer utvalget finner nødvendig for gjennomføring av forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.

Kommunestyrets delegeringsadgang fremgår av kommuneloven §§ 23-3 og 23-4 tredje ledd.

Kontrollutvalgets forslag [innstilling] til kommunestyrevedtak er ut fra dette:

Kommunestyret slutter seg til kontrollutvalgets forslag til plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i valgperioden.

Kommunestyret delegerer til kontrollutvalget å gjøre endring i planene.

Rett utskrift bekreftes:

Sandnessjøen 08.05.2020

Tobias Langseth (sign.)

sekretariatsleder

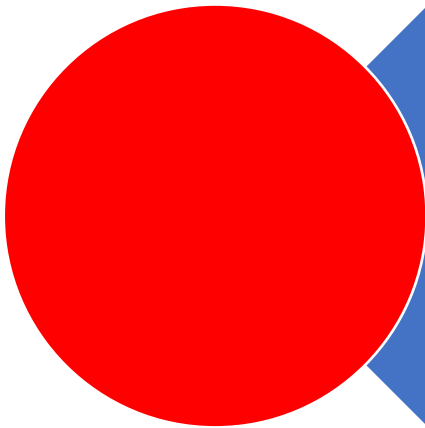
Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering

Alstahaug kommune

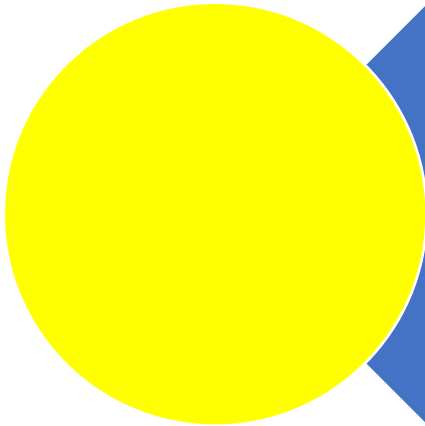
pr 31.12.2019

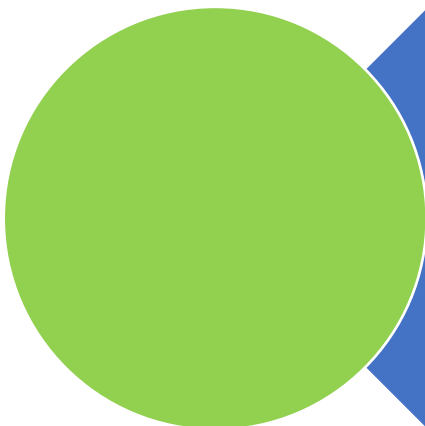
OPPSUMMERING

Økonomisk situasjon, Finans,
Budsj.prosess og budsj. oppfølging,
Økonomisk internkontroll
Arb.giverpolitikk, ledelse og
komp.utvikling, IKT
Grunnskole
Sykehjem/Hjemmetjenste,
Funksjonshemmede/psyk.utv.hemmede
Byggesak, Miljø og klima
Sandnessjøen Fjernvarme AS

Offentlige anskaffelser
HMS
Barnehager, SFO, Barnevern
Psykiatri og rusomsorg
Eiendom, VAR, Brann/redning,
Samferdsel
Helgelandskraft AS

Organisering, Kommunedir. internkontr.
og kvalitetssikring, Etikk og varsling,
Saksbehandling, Beredskapsplaner og
ROS
Voksenopplæring, Kultur, barne- og
ungdomstiltak
Økonomisk sosialhjelp, Bolig,
Flyktninger
Planarbeid, Næring

For områder som er identifisert med høy risiko har revisor utarbeidet følgende forslag til tema for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll i Alstahaug kommune (uprioritert liste):

Område	Risiko/formål
Økonomisk situasjon Finans Budsjettprosess og budsjettoppfølging Økonomisk internkontroll	Økonomistyring (budsjettering, rapportering og kompetanse)
Arbeidsgiverpolitikk, ledelse og kompetanseutvikling	Rekruttering, utvikling og bevaring av kompetanse innen skole og/eller helse/omsorg
IKT	Etterlevelse av personvernlovgivningen/GDPR
Grunnskole	Læringsmiljø, inkludering og tilrettelegging for alle elever innenfor rammen av fellesskapet
Sykehjem og hjemmetjeneste	Kapasitet og ressurser i sykehjem/hjemmetjeneste, rekruttering og kompetanse
Funksjonshemmede og psykisk utviklingshemmede	Økonomistyring/ressurser
Byggesak	Saksbehandling av byggesaker etter plan- og bygningslov
Miljø og klima	Integrering av klima- og miljøhensyn i kommunal planlegging/saksbehandling (utvalgte områder)
Eierskap	Selskapskontroll Sandnesjøen Fjernvarme AS

INNHOLDSFORTEGNELSE

OPPSUMMERING	2
1 INNLEDNING	6
2 UTVIKLINGSTREKK I OVERORDNEDE RAMMEBETINGELSER	7
2.1 Demografiske endringer	7
2.2 Klima, energi og beredskap	7
2.3 Kommunestruktur	8
2.4 Regelverksendringer	9
2.5 Økonomi og kontroll.....	9
2.6 Digitalisering.....	9
3 Alstahaug KOMMUNE.....	10
3.1 Utviklingstrekk i Alstahaug.....	10
3.2 Kommuneorganisasjonen.....	10
3.2.1 Kommunesamarbeid.....	11
3.2.2 Investeringsplaner.....	12
3.3 Tidligere revisjoner og tilsyn	12
4 RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING	14
4.1 Kommuneorganisasjonen.....	14
4.1.1 Økonomi	15
4.1.2 Organisasjon.....	18
4.2 Tjenesteområdene.....	21
4.2.1 Oppvekst	21
4.2.2 Velferd	26
4.2.3 Helse- og omsorgstjenester	28
4.2.4 Teknisk drift	32
4.3 SELSKAPER HVOR KOMMUNEN HAR EIERINTERESSER.....	38
4.3.1 Eierskapskontroll.....	39
4.3.2 Forvaltningsrevisjon i selskaper	39
4.4 FORSLAG TIL TEMA FOR FORVALTNINGSREVISJON.....	40
Vedlegg 1 Metode	42

Tabell

Tabell 1. Om kommunen.....	10
Tabell 2. Alstahaug kommune sine kontroller og tilsyn de siste årene.....	13
Tabell 3. Økonomisk situasjon	15
Tabell 4. Finansiering av driften.....	15
Tabell 5. Økonomisk internkontroll.....	17

Tabell 6.	Sykefravær.....	20
Tabell 7.	Oppvekst.....	22
Tabell 8.	Barnevern	24
Tabell 9.	Økonomisk sosialhjelp.....	26
Tabell 10.	Helse og omsorg	28
Tabell 11.	Kompetanse i helse og omsorg	29
Tabell 12.	Psykatri og rusomsorg.....	30
Tabell 13.	Byggesak	33
Tabell 14.	Eiendomsforvaltning.....	34
Tabell 15.	Vann og avløp	34
Tabell 16.	Renovasjon	35
Tabell 17.	Forslag til tema for forvaltningsrevisjon (uprioritert)	40

Figurer

Figur 1.	Risikovurdering økonomi.....	14
Figur 2.	Risikovurdering organisasjon	19
Figur 3.	Risikovurdering oppvekst	21
Figur 4.	Risikovurdering velferd.....	26
Figur 5.	Risikovurdering helse og omsorg	28
Figur 6.	Risikovurdering teknisk	32
Figur 7.	Risikovurdering eierskap	38
Figur 8.	Kombinasjon av sannsynlighet og konsekvens.....	44
Figur 9.	Risikovurdering	44

1 INNLEDNING

Formålet med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å gi kontrollutvalget og eventuelt kommunestyret et overordnet verktøy til å velge områder innen kommunens virksomhet der det kan være aktuelt å gjennomføre et forvaltningsrevisjonsprosjekt eller en eierskapskontroll.

Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal danne grunnlag for kontrollutvalgets og eventuelt kommunestyrets videre arbeid med valg av forvaltningsrevisjonsprosjekter og herunder plan for forvaltningsrevisjon for en nærmere angitt periode.

Kommunelovens § 23-3 forklarer at forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak. Andre ledd sier at kontrollutvalget minst en gang i valgperioden skal utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet eller virksomheten i kommunens eller fylkeskommunens selskaper. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurdering er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

Kommunelovens § 23-4 omtaler eierskapskontroll, som innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak eller anerkjente prinsipper for eierstyring. På samme måte som for forvaltningsrevisjoner, skal det utarbeides en plan basert på risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Revisjon Midt-Norge SA utarbeider risiko- og vesentlighetsvurderinger ved starten av ny valgperiode og vurderingen oppdateres årlig med nytt tallmateriale og eventuelt nye vurderinger ved behov.

2 UTVIKLINGSTREKK I OVERORDNEDE RAMMEBETINGELSER

2.1 Demografiske endringer

Utviklingen i størrelsen på og sammensetningen av befolkningen vil ha betydning for dimensjonering av tjenestetilbud og kommunens inntekter og utgifter. Ifølge Statistisk Sentralbyrås (SSB) hovedalternativ for befolkningsframskrivinger vil befolkningsveksten i Norge flate ut de neste ti årene for deretter å synke videre. Forutsatt at de innenlandske flyttemønstrene vi har sett de siste ti årene fortsetter, viser befolkningsframskrivingene frem mot 2040 at sentrale strøk vil oppleve en vekst i folketallet, mens mange distriktskommuner vil få en nedgang i folketallet. Ifølge SSB innebærer framskrivingene en fortsatt sentralisering, særlig blant unge voksne. Et annet utviklingstrekk er at andelen eldre i befolkningen ventes å øke betydelig. I hovedalternativet til SSB øker andelen av befolkningen som er 70 år og eldre fra 12 prosent i 2018 til 21 prosent i 2060. Økningen er spesielt sterk blant de som er 80 år eller eldre. Ifølge SSB vil aldringen bli klart sterkest i distriktene. Aldringen i distriktene vil forsterkes ved at unge mennesker i fruktbar alder flytter mot byen og at barna deres også i større grad vil bli født i sentrale strøk. Når de eldre samtidig blir igjen på bygda, vil mer enn hver tredje innbygger i en del distriktskommuner ha passert 70 år i 2040. Endringer i befolkningens størrelse og sammensetning kan være vanskelig å fange opp i den kommunale planleggingen. Kommuner som forholder seg passivt til framskrivinger av kommunens befolkning løper en risiko for å bli ute av stand til å tilby riktige tjenester, i riktig omfang til riktig tid.

2.2 Klima, energi og beredskap

Både effekter av klimaendringene og omstillingen til lavutslippssamfunnet representerer risikoer for kommunene og lokalt næringsliv. Klimarisiko kan deles inn i fysisk risiko, overgangsrisiko og ansvarsrisiko. Fysisk risiko dreier seg om kostnader forbundet med fysisk skade som følge av klimaendringer (f.eks. mer ekstremvær, flom og ras). Overgangsrisiko dreier seg om samfunnsmessige konsekvenser som følge av endringer i politikk/reguleringer og teknologi når verden skal omstilles til et lavutslippssamfunn. Ansvarsrisiko handler om muligheten for erstatningskrav og søksmål knyttet til beslutninger eller mangel på beslutninger relatert til klimapolitikk eller klimaendringer. Ansvarsrisiko kan f.eks. være relevant i sammenheng med kommunenes ansvar for klimatilpasning, velfungerende avløpsnett og håndtering av overvann. Den samlede klimarisikoen vil på direkte eller indirekte vis kunne påvirke befolkningsutvikling, sysselsetting/næringsutvikling, skatteinntekter, verdi av eiendom/infrastruktur og derigjennom få stor betydning for kommuneøkonomien og kommunens generelle attraktivitet for næringsliv og beboere. Klimarisiko har også betydning

for energiforsyning og beredskap. Det er derfor viktig at klimarisiko tas inn i den kommunale planleggingen på alle tjenesteområder og nivåer. Høsten 2018 kom det nye statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning som skal legges til grunn ved kommunal planlegging og enkeltvedtak etter plan- og bygningsloven.

2.3 Kommunestruktur

I en kommunesammenslåing ligger det et stort potensial for endring og utvikling. Det vil være en utfordring for kommunene å utnytte dette mulighetsrommet fullt ut, samtidig som at de får til en god overgang fra to kommuner til én. Organisasjonsendringen i seg selv kan være en utfordring, og det er viktig å sikre gode løsninger både på systemnivå og individnivå. Den nye kommunen skal gjerne ha nye systemer og verktøy, reglement og retningslinjer, og kommunens forhold til eksterne endrer seg gjerne. Dette gjelder for eksempel avtaler og anskaffelser, men også endrede sammensetninger i interkommunale selskaper eller vertskommunesamarbeid. Slike endringer gjelder også for tilgrensende kommuner som ikke er en del av en sammenslåing, men samarbeider med en eller flere sammenslåingskommuner. Det kan være flere grunner til sammenslåing mellom kommuner. I noen tilfeller kan det være slik at en eller flere av kommunene som slås sammen historisk har kjøpt tjenester, og i den nye kommunen må disse tjenestene bygges opp fra grunnen av. For kommuner som slår seg sammen og de som ikke gjør det foreligger det gjerne en endring i størrelsen på statlige midler som tilfaller kommunen.

Kommunereformen fører til at færre bor i kommuner under 10 000 innbyggere fra 2020, og flere vil bo i kommuner med over 50 000 innbyggere.¹ Uavhengig av kommunereformen har det også skjedd en demografisk endring hvor flere flytter til tettbygde strøk og færre bosetter seg i spredtbygde strøk, og utkantkommuner gjerne får en større andel eldre sammen med begrenset vekst eller nedgang i yngre aldersgrupper. Endringene vises spesielt godt i Nordland i 2019, hvor fylket som helhet hadde en befolkningsnedgang på 937 personer i de tre første kvartalene i 2019.²

Mange mindre kommuner har utfordringer med å rekruttere og beholde kompetanse og ressurser for å levere gode tjenester. Kommunene har gjerne for få innbyggere og brukere til å kunne etablere fagmiljø. De mindre kommunene er under et økt press som følge av befolkningsnedgang, færre barn og flere eldre, reduserte overføringer til kommuner som ikke

¹ KS, 'Status Kommune 2019', 2019 <<https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/demokrati-og-styring/lokaldemokrati/010419-KS-status-kommune-2019.pdf>>.

² Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkemengde/kvartal>, 06.12.2019

sammenslås med andre, nye oppgaver og økte krav gjennom for eksempel bemanningsnormer og lignende.³

Mange mindre kommuner er avhengige av samarbeid med andre kommuner for å kunne yte gode tjenester. Samarbeid kan eksempelvis skje gjennom å etablere interkommunale selskaper eller vertskommunesamarbeid. I vertskommunesamarbeid kan man se at for kommuner som ikke er vertskommuner, forsvinner arbeidsplasser ut av kommunen.

2.4 Regelverksendringer

En lovendring kan innebære en risiko. Ny kommunelov, samt nye forskrifter (f.eks. internkontrollforskrift) er fullt ut gjeldende fra 2020. Endringer i forvaltningslov og arkivlov, som er to sentrale lover for norske kommuner, forventes å komme i 2020. I tillegg kan vi også trekke fram lovendringer og endringer i annet regelverk som berører de to store sektorene oppvekst og helse og omsorg.

2.5 Økonomi og kontroll

Kommunenes handlingsrom bestemmes av flere forhold, og endringer i inntektssystemet med blant annet rammeoverføringer, inntekts-, formues- og eiendomsskatt kan få stor betydning for kommunens økonomi og mulighet for å utføre pålagte oppgaver.

Det er risiko knyttet til om kommunen har betryggende internkontroll og om kvalitetssystem er egnet, tatt i bruk og blir brukt. Nye regler innenfor personvern påvirker utøvelsen av noen oppgaver. Det er kontinuerlige endringer innenfor bruken av datasystemer og digital dialog, som kan endre måten oppgaver utføres på og som krever kompetanse både for å ta i bruk nye løsninger og drifte dem.

Offentlige anskaffelse trekkes også fram som et risikoområde blant annet fordi regelverket oppleves som komplisert og vanskelig.

2.6 Digitalisering

Bruken av IKT og digitalisering endrer utførelsen av oppgaver og gir i mange sammenhenger en effektiviseringsgevinst. Mange kommuner jobber med ulike digitaliseringsprosjekter eksempelvis innbyggerdialog og velferdsteknologi. Denne digitalisering fører til utvikling og endring av måten oppgaver utføres på, det gir nye risikoer i forhold til at man forutsetter at teknologien fungerer og et stort flertall av slike systemer berører personvern og behandling av sensitive personopplysninger.

³ Hentet fra <https://intra.tmforsk.no/publikasjoner/filer/3455.pdf> (skriv ordentlig kildeføring hvis vi skal bruke dette)

3 ALSTAHAUG KOMMUNE

3.1 Utviklingstrekk i Alstahaug

Tabell 1. Om kommunen

Nøkkeltall	Alstahaug			Kostra- gruppe 12	Landet uten Oslo
	2016	2017	2018	2018	2018
Innbyggere (antall)	7428	7450	7415	170131	4647141
Fødte per 1000 innbyggere (per 1000)	8,8	10,2	9,2	9,2	9,9
Døde per 1000 innbyggere (per 1000)	9,3	9,1	7,6	8,4	8
Netto innflytting (antall)	-4	15	-46	-542	15891
Andel skilte og separerte 16-66 år (prosent)	9,2	8,9	8,7	10,1	10,7
Andel enslige innbyggere 80 år og over (prosent)	61	60,1	59,3	63,6	62
Andel enslige forsørgere med stønad fra folketrygden (prosent)	1,4	1,2	1	0,9	0,9
Andel uførepensjonister 16-66 år (prosent)	12,2	12,4	12,8	11,3	10
Registrerte arbeidsledige i prosent av befolkningen i alderen 15-74 år (prosent)	1,5	1,6	1,2	1,3	1,5
Andel innvandrerbefolkning (prosent)	11,3	12,4	12
Forventet levealder ved fødsel, kvinner (år)	83,3	83,3	83,3	83,5	74,4
Forventet levealder ved fødsel, menn (år)	79	79	79	79,1	70,7
Innbyggere som bor i tettsteder per 1.1. (antall)	6284	6257	6082	121041	3659199
Reisetid til kommunesenteret (minutter)	0	0
Pendler ut av bostedskommunen (antall)	501	0	0

Kilde:SSB

3.2 Kommuneorganisasjonen

Rådmann i Alstahaug er Børge Toft.

Organisasjonskart

3.2.1 Kommunesamarbeid

Kommunen deltar i SHMIL IKS som er et interkommunalt samarbeid om renovasjon.

For tjenestene regnskap, budsjett- og økonomiplanarbeid, økonomioppfølging, intern og ekstern rapportering, fakturering, overordnet innkjøps- og forsikringsarbeid, skatteinnkreving, arbeidsgiverkontroll m.v. har kommunen et samarbeide med HALD - kommunene.

Kommunen deltar i interkommunalt samarbeid om barnevern med kommunene Herøy, Leirfjord, Dønna og Træna.

Kommunen samarbeider med Leirfjord kommune om brann og beredskap.

3.2.2 Investeringsplaner

Alstahaug kommune planlegger investeringer i ikke-selvfinansierende prosjekter for om lag 145 millioner kroner i økonomiplanperioden 2020-2023. Av dette skal 124 millioner kroner finansieres med lån, ca. 11 mill. kr med tilskudd og 10,6 mill. med MVA kompensasjon. Av investeringsprosjekter over 1.mill kr finner vi: Viderelån formidlingslån/startlån (80 mill.kr), Skolestruktur sentrum (ca. 35 mill.kr), Egenkapitaltilskudd (7,6 mill.kr), Ny hall (5 mill. kr), Digitaliseringsstrategi (4 mill.kr.), Asfaltering (3,75 mill.kr), kraftlaget (ca. 3,1 mill.kr), planlegging pleie og omsorg (2 mill.kr), Høydeberedskap brukt overhelt 1,5 mill.kr og opprustning Botnveien (ca. 1,9 mill.kr).

I tillegg planlegger kommunen investeringer i rehabilitering av vann og avløp på til sammen 67,5 millioner kroner. Investering innen vann- og avløp følger hhv. handlingsprogrammet til Hovedplan vann og Hovedplan avløp og er selvfinansierende prosjekter.

3.3 Tidligere revisjoner og tilsyn

Forrige risiko og vesentlighetsvurdering i Alstahaug kommune fra 2016 vurderte følgende områder som risikofylte og vesentlige:

- Arbeidsmiljø og sykefravær
- Innkjøpsordning i Alstahaug kommune
- Samhandlingsreformen og demografisk utfordring
- Skolehelsetjenesten i Alstahaug kommune
- Barnevernstjenesten
- Kvaliteten ved grunnskolen i Alstahaug
- Kommunalteknisk enhet
- Aktiviteten ved Planenhet og kommunalteknisk enhet i Alstahaug kommune
- Alstahaug havnevesen – fra KF til IKS?

I tabell to finnes en oversikt over forvaltningsrevisjonsprosjekter, selskapskontroller og statlige tilsyn.

Tabell 2. Alstahaug kommune sine kontroller og tilsyn de siste årene

Område	Type kontroll/ tilsyn	År
Selvkost VAR	Forvaltningsrevisjon	2019
Helgeland Havn IKS	Selskapskontroll	Pågående 2019
Kontroll av forvaltning innen landbruk	Tilsyn, Fylkesmannen i Nordland	2019
Tilsyn med Alstahaug kommune som forurensningsmyndighet på avløp	Tilsyn, Fylkesmannen i Nordland	2019 (pågående)
Håndtering av blod og blodkomponenter for transfusjon	Tilsyn, Statens Helsetilsyn	2018
NAV tjenestene opplysning, råd og veiledning og økonomisk stønad	Tilsyn, Fylkesmannen i Nordland	
Tilsyn med kommunal beredskapsplikt	Tilsyn, Fylkesmannen i Nordland	2018
Tilsyn med introduksjonsloven	Tilsyn, Fylkesmannen i Nordland	2018
Tilsyn med mottak og lagring av farlig avfall	Tilsyn, fylkesmannen i Nordland	2018
Vurdering av bruk av tvang etter pasient- og brukerrettighetsloven kap. 4A	Helsetilsynet	2016

4 RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Revisors helhetlige risiko- og vesentlighetsvurdering identifiserer områder hvor det anbefales å gjennomføre forvaltningsrevisjon. Med risiko og vesentlighet menes her sannsynligheten for at et forhold kan inntreffe og konsekvensen dersom angjeldende forhold inntreffer. Rød fargekode indikerer at revisors samlede vurdering av risiko og vesentlighet tilsier at behovet for forvaltningsrevisjon er høyt. Gul farge indikerer at behovet ligger på et middels nivå, mens grønn farge indikerer et lavt behov for forvaltningsrevisjon.

4.1 Kommuneorganisasjonen

Figur 1 er en oppsummering av risikovurderingene som er gjort relatert til økonomi og i fortsettelsene presenteres bakgrunnen for vurderingene.

Figur 1. Risikovurdering økonomi

4.1.1 Økonomi

Økonomisk situasjon

Tabell 3. Økonomisk situasjon

Nøkkeltall	Alstahaug			Kostra- gruppe 12	Landet uten Oslo
	2016	2017	2018	2018	2018
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	-0,5	2,2	1,6	2,5	2,2
Årets mindre/merforbruk i driftsregnskapet i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	0,7	2,4	0,3	1,3	1,2
Arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	13,9	16,1	11,7	21,3	21,8
Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	81,3	78,4	70,3	52,6	42,3
Langsiktig gjeld ex pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	144,8	145,5	134,4	111,5	105,6
Frie inntekter per innbygger (kr)	53149	55159	58021	59590	55124
Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	5,7	5,1	8,2	9,3	11,2
Brutto investeringsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	11,8	15,3	6,6	16,5	15,2
Egenfinansiering av investeringene i prosent av totale brutto investeringer (prosent)	47	24,1	-23,8	23,9	25,8

Kilde:SSB

Tabell 4. Finansiering av driften

Nøkkeltall finansiering av driften	Alstahaug			Kostra- gruppe 12	Landet uten Oslo
	2016	2017	2018	2018	2018
Andre driftsinntekter, ekskl. mva-kompensasjon	12,8	10,8	10,7	14	10,7
Andre statlige tilskudd til driftsformål	9	12,1	12,5	5,7	12,5
Brutto inntekt fra konsesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg, ekskl. mva-kompensasjon	0	0	0	1,4	0
Eiendomsskatt totalt	3,8	3,8	3,6	7,6	3,6
- herav Eiendomsskatt annen eiendom	1,5	1,5	1,4	6,4	1,4
- herav Eiendomsskatt boliger og fritidseiendommer	2,3	2,2	2,2	1,2	2,2
Kompensasjon for merverdiavgift i driftsregnskapet	2,2	2,1	2,2	2,2	2,2

Rammetilskudd	30,7	30,8	30,7	30,2	30,7
Salgs- og leieinntekter i driftsregnskapet	17,4	17,2	17,3	14,3	17,3
Skatt på inntekt og formue inkludert naturressursskatt	24	23,2	23,1	25,7	23,1
- herav Naturressursskatt	0	0	0	0,9	0

Kilde:SSB

Ifølge årsrapport for 2018 hadde kommunen i 2018 et netto driftsresultat på 1,4 % av driftsinntektene. Dette er under anbefalt nivå og også betydelig under nivået for KOSTRA-gruppen og landet. Korrigerer en for inntekter fra havbruksfondet, som ikke er en fast, løpende inntekt, vil resultatet ligge like over 0. Kommunen hadde i 2018 store overskridelser på drift, spesielt innenfor Helse og velferd. Framskrivninger av demografisk utvikling tilsier en kraftig øking av antall eldre fremover.

Kommunen rapporterer i årsmelding for 2018 at svak folketallsutvikling framover vil gi konsekvenser for størrelsen på frie inntekter, innstramminger i regelverket for ressurskrevende brukere (og flere brukere), og innstramminger i regelverket knyttet til eiendomsskatt.

I årsrapport for 2018 slår administrasjonssjefen fast at den økonomiske situasjonen framover ikke er bærekraftig og at risikoen for å havne på ROBEK-lista må anses som betydelig.

Samlet merforbruk drift ved årsslutt 2019 anslås til ca. 8.mill. kr.

Basert på at den økonomiske situasjonen i kommunen er krevende vurderer revisor risikoen på området som stor.

Finans

Kommunens vedtatte låneopptak, inklusive lån til videreutlån (startlån), ekskl. pensjonsforpliktelser vil være ca. 888 millioner kroner per 31.12.2019. Kommunens har de siste 5 årene økt sin gjeld med ca. 159 millioner kroner. Kommunen reduserte i 2018 sin lånegjeld med ca. 24 millioner kroner. Kommunestyret har imidlertid gjennom siste vedtatte økonomiplan lagt opp til et investeringsvolum som medfører økt låneopptak på rundt 124 millioner kroner i perioden. Kommunen har svært høy lånegjeld og stort behov for utbygging av infrastrukturen innen pleie og omsorg.

Basert på allerede høy gjeld, betydelige investeringer og økte låneopptak vurderer revisor risikoen på dette området som høy.

Budsjetteringsprosessen og budsjettoppfølgning

Kommunen hadde i 2018 store overskridelser på drift, spesielt innen helse- og omsorg. Ifølge årsrapport for 2018 dro kommunen med seg disse merkostnadene inn i 2019 og de er ikke medtatt i budsjett/ økonomiplanperiode.

Ifølge kommunen tilsier den demografiske utviklingen at det må vris mer ressurser over på pleie og omsorgsområdet fra andre tjenesteområder. Ifølge regnskap og årsberetning for 2018 har administrasjonssjefen de senere år foreslått en rekke driftsreduksjoner. Det har imidlertid vist seg vanskelig å få politisk flertall for strukturelle driftsreduksjoner med stort økonomisk potensiale.

Med bakgrunn i driftsoverskridelser og utfordringer med å få til strukturelle driftsreduksjoner med stort økonomisk potensiale vurderer revisor risikoen på dette området som høy.

Økonomisk internkontroll

Tabell 5. Økonomisk internkontroll

Nøkkeltall	Alstahaug			Kostra-gruppe 12	Landet uten Oslo
	2016	2017	2018	2018	2018
Andel av totale utgifter for politisk styring	0,6	0,6	0,5	0,7	0,7
Andel av totale utgifter for kontroll og revisjon	0,4	0,4	0,3	0,2	0,2

Kilde:SSB

Andel av totale utgifter til politisk styring har ligget relativt stabilt i perioden og var i 2018 om lag 0,2 prosentpoeng lavere enn blant kommuner i KOSTRA-gruppe 12 og landet unntatt Oslo. Andel av totale utgifter for kontroll og revisjon har vært relativt stabilt i perioden og lå i 2018 0,1 prosentpoeng høyere enn snittet i KOSTRA-gruppe 12 og landet unntatt Oslo.

Finansiell rapportering gjennomføres fire ganger årlig. Pr. februar, pr. april, pr. august og pr. oktober.

Skatt Nord har gjennomført bokettersyn for utbetalt merverdiavgiftskompensasjon til oppføring og drift av Kulturbadet. Kommunen er varslet om tilbakeføring av for mye utbetalt merverdiavgiftskompensasjon på til sammen kr. 18 220 797. Beløpet ble senere redusert til 18,1 mill.kr.

Basert på resultat fra bokettersyn fra Skatt Nord vurderer revisor risikoen på dette området til stor.

Offentlige anskaffelser (RR)

Anskaffelser under terskelverdiene blir en del av forenklet etterlevelseskontroll i 2020.

Kommune rapporterer at innkjøpsansvaret primært følger av budsjettansvaret. Kommunen har en ressurs knyttet til rådgivning ved offentlige anskaffelser.

Kommunen har det siste året investert i kommunale boliger og står ovenfor en stor investering i nytt sykehjem med 50 plasser. Dette dreier seg om relativt store anskaffelser. Rambøll er engasjert i å lage tegninger, kalkyle og totalentrepriseunderlag for anskaffelse av sykehjem.

Offentlige anskaffelser representerer på generelt grunnlag risiko for små og mellomstore kommuner. På bakgrunn av forestående investering i nytt sykehjem vurderer revisor risikoen på dette området til middels.

4.1.2 Organisasjon

I figur tre er risikovurderingen innenfor området organisasjon oppsummert og under følger en nærmere beskrivelse av data som er grunnlag for vurderingen.

Figur 2. Risikovurdering organisasjon

Organisering

Revisor har ikke informasjon som tilsier forhøyet risiko på dette området. Risikoen vurderes derfor til lav.

Arbeidsgiverpolitikk, ledelse og kompetanseutvikling

Det er høy turnover innenfor helse. Kommunen rapporterer at de har utfordringer knyttet til å rekruttere, utvikle og beholde kompetente ansatte innenfor skole og helse.

Helse og omsorgsyirket er tradisjonelt et kvinnedominert yrke med høy deltidsfaktor i kommunen. Som et ledd i arbeidet med å trekke til seg og beholde kompetent arbeidskraft, og utvikle gode fagmiljøer med god tjenestekvalitet signerte kommunen i 2018 en erklæring om heltid for tjenesten pleie og omsorg. Ved denne erklæringen ønsker også administrasjonen sette fokus på uønsket deltid.

På bakgrunn av utfordringer knyttet til rekruttering, utvikling og bevaring av kompetente ansatte innenfor skole og helsesektoren vurderer revisor risikoen på området som høy.

Kommunedirektørens internkontroll og kvalitetssikring

Kommunen har et digitalt avvikssystem (Compilo) for innmelding av avvik. Compilo er innført på alle nivåer i organisasjonen og er felles system for dokumentasjon av prosedyrer, avviksregistrering og ROS-analyser.

Basert på at kommunen har system som er innført på alle nivåer i organisasjonen vurderer revisor risikoen på området til lav.

Helse miljø og sikkerhet (HMS)

Jamfør tabell 6 under, har det samlede sykefraværet i kommunen i perioden variert mellom 8,53 % og 9,19 %. Ved siste måling var det samlede sykefraværet i kommunen om lag 0,6 prosentpoeng lavere enn snittet for kommuner samlet. Sykefraværet blant ansatte i barnehager har i perioden vært stigende, og lå ved siste måling om lag 2 prosentpoeng høyere enn snittet for kommuner samlet.

Tabell 6. Sykefravær

Nøkkeltall	Alstahaug			Kommuner samlet
	4.kvartal 2015-3. kvartal 2016	4.kvartal 2016-3. kvartal 2017	4.kvartal 2017-3. kvartal 2018	4.kvartal 2017-3. kvartal 2018
Samlet sykefravær	9,0	8,53	9,19	9,83
Legemeldt sykefravær	7,78	7,35	8,03	8,45
Sykefravær undervisning	9,83	8,46	9,34	8,49
Sykefravær barnehager	11,99	10,97	14,34	12,24
Sykefravær helse, pleie og omsorg	7,95	9,79	8,49	11,11

Kilde: KS

Kommunen har hovedverneombud. Kommunen rapporterer i spørreundersøkelse at de har 3 uleste avvik og at 16 avvik er under behandling.

På bakgrunn av stigende sykefravær blant ansatte innen barnehage og flere avvik innen HMS som ikke er lukket vurderer revisor risikoen på dette området som middels.

Etikk og varsling

Etiske Retningslinjer ble sist endret av kommunestyret våren 2016. Retningslinjene er et verktøy bl.a. for å forebygge korrupsjon og for å bygge kommunens omdømme. De ansatte informeres om etiske retningslinjer og prosedyrer for varsling gjennom kvalitets- og internkontrollsystemet Compilo. Varsling blir i dag registrert på egne enheter.

Basert på informasjonen over vurderer revisor risikoen på området som lav.

Saksbehandlingen i kommunen

Kommunen rapporterer at de er à jour med posthåndtering og journalføring.

På denne bakgrunn vurderer revisor at risikoen på dette området er lav.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi

Kommunen rapporterer om utfordringer knyttet til overholdelse av personvernlovgivningen. Basert på dette vurderer revisor risikoen på området som høy.

Beredskapsplaner og Risiko- og sårbarhetsanalyser

Kommunen har i løpet av 2018:

- Utarbeidet ny overordnet beredskapsplan for kommunen
- Deltatt i beredskapsøvelsen «Pandemi 2018» i regi av Fylkesmannen i Nordland.
- Gjennomført kurs for krisestab i CIM- web basert krisehåndteringsverktøy
- Gjennomført felles kurs for stab og stedfortredere.
- Gjennomført kurs og øvelse i CIM- web basert krisehåndteringsverktøy for stedfortredere
- Hatt tilsyn fra fylkesmannen i kommunal beredskapsplikt – uten avvik.

Basert på at kommunen har hatt tilsyn uten avvik og utarbeidet ny overordnet beredskapsplan vurderer revisor risikoen på området til lav.

4.2 Tjenesteområdene

4.2.1 Oppvekst

I figur 4 er risikovurderingen innenfor oppvekst oppsummert og i fortsettelsen følger en nærmere beskrivelse av data som er grunnlag for vurderingen.

Figur 3. Risikovurdering oppvekst

Barnehager

Alstahaug kommune hadde ved utgangen av 2018, 373 barn fordelt på 5 kommunale barnehager og 4 private barnehager.

I følge barnehagefakta.no har barnehagene i Alstahaug i snitt 5,7 barn per ansatt (nasjonalt snitt er 5,8). Kommunen rapporterer selv at de ikke har noen problemer med å oppfylle bemanningsnormen og at de generelt har kompetent personell, fagarbeidere og pedagoger.

Det gjennomføres regelmessig brukerundersøkelser i regi av Udir. Data fra barnehagefakta.no viser at 55,6 % av barnehagene i Alstahaug oppfyller pedagognormen. Om lag 1/3 av barnehagene (33,3 %) oppfyller pedagognormen med dispensasjon. En barnehage (11,1 %) oppfylte per 15.12.2018 ikke pedagognormen. Kommunen opplyser selv at de har hatt noen utfordringer knyttet til rekruttering av nok barnehagelærere de siste årene.

Alstahaug kommune ivaretok alle med rett til barnehageplass etter hovedopptak i 2018. Kommunen tilfredsstiller lovens krav til å gi barnehageplass til alle søkere. Kommunen tilbyr plass, utover det lovpålagte, fortløpende gjennom året når det er ledige plasser. I 2018 hadde 3,5 % av alle barnehagebarn vedtak om spesialundervisning.

Basert på at noe over halvparten av barnehagene i kommunene oppfyller pedagognormen og kommunen rapporterer om utfordringer med rekruttering av nok barnehagelærere vurderer revisor risikoen på området til middels.

Grunnskole

Tabell 7. Oppvekst

Nøkkeltall	Alstahaug			Kostra- gruppe 12	Landet uten Oslo
	2016	2017	2018	2018	2018
Andel elever med spesialundervisning	11,1	7,7	8	8,8	7,9
Gruppestørrelser	15,5	14,9	13,5	13,9	16,2
Mestringsnivå 3-5 NP: regning 8.trinn	65,8	68,5	73,5	66,7	69,6
Mestringsnivå 3-5 NP: lesing 8.trinn	71,3	63,7	62,9	69,6	73,5
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	40,3	40,6	40,9	40,7	41,7
Andel lærere med universitets- /høgskoleutdanning, med pedagogisk utdanning	85,1	87,4	72,8	75,8	77,6
Andel lærere med universitets- /høgskoleutdanning, uten pedagogisk utdanning	8,8	5,6	15,4	14,8	14,4
Andel lærere med videregående utdanning eller lærere	6,1	7	11,8	9,4	8

Kilde: SSB;

Alstahaug hadde i 2018 seks grunnskoler fordelt på tre rene barneskoler, en ungdomsskole og to 1-10 skoler. Alstahaug hadde 836 elever i grunnskolen høsten 2018. Det er 40 færre elever enn høsten 2017.

Kommunen rapporterer om høy grad av trivsel i grunnskolen, men at noen elever faller utenfor. Andelen ufaglærte lærere i kommunen har de siste 3 - 4 årene vært om lag 10%. Elevundersøkelsen viser at andelen elever som opplever mobbing på skolen har ligget noe høyere enn landsgjennomsnittet de senere årene. Gjennomsnitt av tre elevundersøkelser gjennomført i perioden 2016-2019 indikerer at i overkant av 9 % av elevene på 7. trinn opplever å ha blitt mobbet av andre elever på skolen i løpet av de siste månedene (landsgjennomsnitt i samme periode er 5,7 % for 7.trinn). Kommunen mener at det er sammenheng mellom utfordringer i læringsmiljø og kompetanse hos de ansatte.

Basert på prosjektet «God opplæring for alle elever» har kommunen identifisert følgende utfordringer:

- Skolen gir ikke et godt læringsmiljø for alle elever
- Skolen virker ekskluderende for noen elever/ elevgrupper
- Skolen klarer ikke å tilrettelegge godt nok for alle elever innenfor rammene av fellesskapet

Resultater fra nasjonale prøver i lesing på 8.trinn viser at andelen elever på mestringsnivå 3-5 har gått ned fra 70,3 % i 2016 til 62,9 % i 2018. For 2018 er denne andelen om lag 6,7 prosentpoeng lavere enn snittet for kommuner i KOSTRA gruppe 12 og 10,6 prosentpoeng lavere enn snittet for alle kommuner i landet unntatt Oslo.

Resultater fra nasjonale prøver i regning på 8.trinn viser at andelen elever på mestringsnivå 3-5 har gått opp fra 65,8 % i 2016 til 73,5 % i 2018. For 2018 er denne andelen høyere enn snittet for kommuner i KOSTRA gruppe 12 (66,7 %) og for alle kommuner i landet unntatt Oslo (69,6 %).

Data for nasjonale prøver på 5.trinn (se skoleporten.no) i 2018-2019 viser at andelen elever på mestringsnivå 2 og 3 i Alstahaug kommune ligger omtrent på samme nivå som snittet nasjonalt, i engelsk og lesing. I regning ligger andelen elever på mestringsnivå 2 og 3 i Alstahaug kommune 6,9 prosentpoeng lavere enn snittet på nasjonalt nivå (76,9 %).

Basert på funn i elevundersøkelsen (mobbing) og utfordringene identifisert i prosjektet «God opplæring for alle elever» vurderer revisor risikoen på området til stor.

SFO

Kommunen tilbyr skolefritidsordning for elever ved 1.- 4 trinn. SFO er lokalisert på Sandnes, Søvik, Tjøtta og Ura skoler. SFO er et selvkostområde. Det er ikke gjennomført brukerundersøkelser.

Med bakgrunn i at det ikke er gjennomført brukerundersøkelser vurderer revisor risikoen på området til middels.

Barnevern

Tabell 8. Barnevern

Nøkkeltall	Alstahaug			Kostra- gruppe 12	Landet Uten Oslo
	2016	2017	2018	2018	2018
Netto driftsutgifter til barnevernstjenesten per innbyggere 0-22 år (kr)	9380	15047	17033	9608	8319
Barn med melding ift. innbyggere 0-17 år (prosent)	5,8	7	5,7	5,4	4,5
Barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-22 år (prosent)	5,4	6,2	5,8	4,5	3,9
Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk (funksjon 244) (antall)	16,8	495	33,9	19,9	18,9
Stillinger med fagutdanning per 1 000 barn 0-17 år	7,3	6,3	5,5	5,2	5
Andel meldinger i alt som behandles innen 7 dager	95,9	96,6	97,8	98,5	98,8
Andel meldinger som går til undersøkelse innen 7 dager	80,6	75	85,6	71,9	81,5

Kilde:SSB

Alstahaug, Leirfjord, Herøy, Dønna og Træna har interkommunalt samarbeid om barnevernstjenesten. Leirfjord kommune er vertskommune for samarbeidet og barnevernet har kontor på kommunehuset på Leland. Kommunen rapporterer om utfordringer knyttet til rapportering og styring av barneverntjenesten, men at dette er i bedring etter grep fra vertskommunen. Kommunen rapporterer at ordningen har tilfredsstillende kvalitet, men at det er noen utfordringer knyttet til fristbrudd.

Basert på informasjonen over vurderer revisor risikoen på området til middels.

Voksenopplæring

Alstahaug Voksenopplæring driver opplæring i norsk for fremmedspråklige, grunnskoleopplæring for voksne, spesialundervisning for voksne med behov samt oppdragsundervisning for offentlige og private aktører. Voksenopplæringen hadde 55 elever ved utgangen av 2018. Elevtallet var redusert med nær 2/3 deler fra 2016 til 2017 og halvert fra 2017 til 2018. Den nasjonale flyktningpolitikken har ført til mindre ankomst av flyktninger til landet og at kommunens asylmottak har blitt lagt ned. Det har ført til en kraftig reduksjon i elevtall og inntektsgrunnlag.

Ifølge kommunen selv er hovedutfordringen for voksenopplæringen å opprettholde kvalitet og bemanning når det er svært ujevn tilgang på elever.

På bakgrunn av mindre antall flyktninger og elevtallet har gått kraftig ned vurderer revisor risikoen på området til lav.

Kultur/ barne- og ungdomstiltak

Enhet for kultur (kulturadministrasjonen) dekker områdene kulturvern/museer, Stamneshallen, Helgelandshallen, Ungdomstjenesten i Alstahaug, Allmenn kultur, Petter Dass-dagene, Frivilligsentralen. I tillegg administreres alle funksjonene i Kulturbadet, bibliotek, kino, storsal, kulturbase, kiosk/billett/info, bad og byggdriфт. Enheten hadde pr. 31.12.18 29 ansatte (21,13 årsverk, med 17,3 årsverk knyttet til Kulturbadets driфт).

Kommunen rapporterer selv at de har et velfungerende folkebibliotek, men at det er svært ulik kvalitet fra skole til skole når det gjelder lovpålagt skolebibliotek. Tall fra SSB viser at antallet besøk til folkebibliotek per innbygger i 2018 var 14,2 i Alstahaug. Til sammenligning var snittet samme år 5,4 besøk for kommuner i KOSTRA gruppe 12 og 4,8 besøk i alle landets kommuner unntatt Oslo..

Kulturskolen for Alstahaug og Leirfjord er et interkommunalt opplæringstilbud innen musikk, dans, drama, og andre kulturelle områder for innbyggere i kommunene. Skolen har 7,25 årsverk fordelt på 13 ansatte. Kommunen rapporterer om utfordringer knyttet til mulighetene til å gi de ansatte oppgaver og stillingsstørrelser som gir kontinuitet.

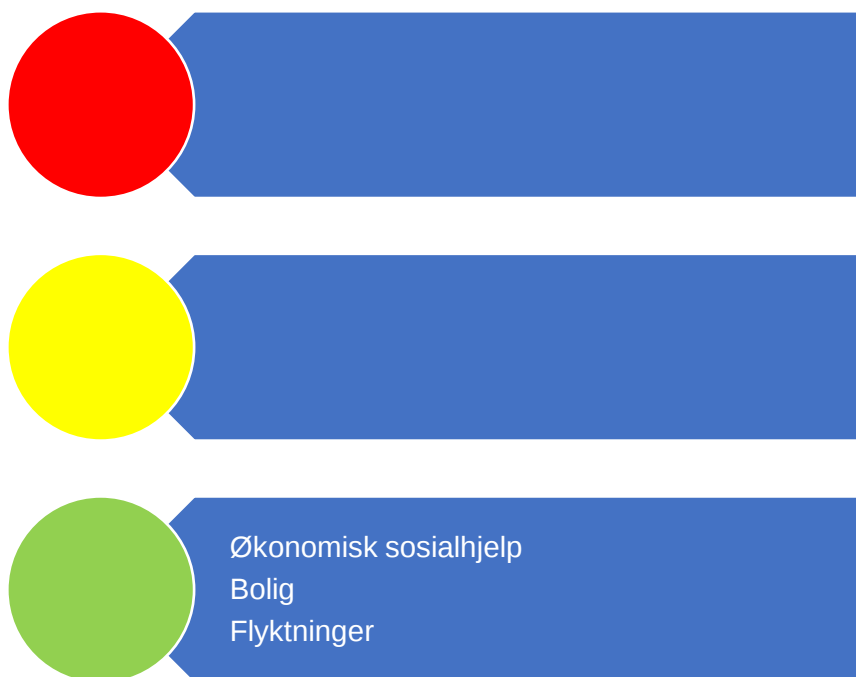
Kommunen rapporterer at de har gode idretts og aktivitetsanlegg, haller og svømmeanlegg. Utfordringer ligger i større aktivitet enn kapasitet på ettermiddag/kveldstid, samt driфт i utendørsanlegg.

I budsjett for 2019 og økonomiplan for 2020-2023 har kultur fått reduserte økonomiske ramme. Dette får konsekvenser for driфт i Kulturbadet, og i arbeidet med allmenn kultur.

På tross av kutt i økonomiske rammer vurderer revisor risikoen på området til lav.

4.2.2 Velferd

I figur 5 er risikovurderingen innenfor velferd oppsummert. I fortsettelsen følger en nærmere beskrivelse av data som er grunnlag for vurderingen

Figur 4. Risikovurdering velferd

Økonomisk sosialhjelp

Tabell 9. Økonomisk sosialhjelp

Nøkkeltall	Alstahaug			Kostra-gruppe 12	Landet uten Oslo
	2016	2017	2018	2018	2018
Sosialhjelpsmottakere (antall)	149	169	147		
Antall barn i familier som mottok sosialhjelp (antall)	67	101	114		

Kilde: SSB

I perioden 2016-2018 har antall mottakere av sosialhjelp svingt med om lag 20 personer fra år til år. Antall barn i familier som mottok sosialhjelp har steget fra 67 i 2016 til 114 i 2018 (en økning på i overkant av 70 %).

Ifølge kommunen har sosialhjelpsbudsjettet vært relativt stabilt de senere årene. Kommunen rapporterer at samarbeidet med NAV fungerer godt. Det er ikke rapportert om økonomiske avvik i 2018 eller 2019.

På bakgrunn av informasjonen over vurderer revisor risikoen på området til lav.

Bolig

Ved rullering av Kommuneplanens samfunnsdel i 2012 hadde kommunen flere utfordringer knyttet til bolig og bosetting. Kommunen har i planperioden 2012-2022 laget en boligsosial handlingsplan, igangsatt bygging av kommunale boliger og etablert et bolig- og servicekontor. Alstahaug kommune rapporterer at de stort sett har tilstrekkelig med boliger, men at de mangler boliger tilpasset personer med manglende boevne.

På bakgrunn av informasjonen som foreligger vurderer revisor risikoen på dette området til lav.

Flyktninger

Tall fra IMDI viser at innvandrere utgjorde 10,6 % av befolkningen i Alstadhaug i 2019. 71 % av deltakerne som avsluttet introduksjonsprogram i 2016 var i arbeid eller utdanning året etter (for Norge er tallet 62 %). Av innvandrerne i Alstahaug var 58,7 % i arbeid i 2018 (for hele landet er tallet 63,1 %).

Alstahaug kommune har siden 2011 bosatt 38 barn i alderen 10 – 15 år. Det har i 2018 vært en stor nedgang i antall flyktninger som har kommet til Norge. Det som er nytt er at de enslige mindreårige i gjennomsnitt er yngre ved ankomst enn tidligere år. IMDI har i 2019 bestemt at 13 enslige mindreårige flyktninger skal bosettes i Nordland. Alstahaug kommune har som den eneste kommunen på Helgeland fått tildelt 3 bosettinger. Disse bosettingene er planlagt inn i allerede eksisterende tiltak.

Kommunen rapporterer at de generelt sett har lite utfordringer knyttet til bosetting av flyktninger. Alstahaug kommunale asylmottak ble lagt ned i 2018.

På grunnlag av nedgang i antall flyktninger og at kommunen rapporterer om lite utfordringer vurderer revisor risikoen på dette området til lav.

4.2.3 Helse- og omsorgstjenester

I figur 6 er risikovurderingen innenfor helse- og omsorgstjenester oppsummert. I fortsettelsen følger en nærmere beskrivelse av data som er grunnlag for vurderingen.

Figur 5. Risikovurdering helse og omsorg

Sykehjem og hjemmetjeneste

Tabell 10. Helse og omsorg

Nøkkeltall	Alstahaug			Kostra- gruppe 12	Landet uten Oslo
	2016	2017	2018	2018	2018
Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helseutdanning (prosent)	79	75	74	76	75
Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)	30	33	30	35	32
Andel brukere av hjemmetjenester 0-66 år (prosent)	56	56	57	32	48
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på sykehjem (prosent)	11	10	11	13	12
Andel brukertilpassede enerom m/ eget bad/wc (prosent)	96	98	98	86	90
Andel innbyggere 67-79 år med dagaktivitetstilbud (prosent)	0	0,72	0,59	0,63	0,67

Kilde:SSB

Tabell 11. Kompetanse i helse og omsorg

	Alstahaug			Kostra- gruppe 12	Landet uten Oslo
	2016	2017	2018	2018	2018
Avtalte årsverk per 10 000 innbyggere					
Geriatrisk sykepleier	2,69	1,34	2,7	4,31	4,12
Sykepleiere med spes./vd. utd.	12,22	12,06	10,57	9,32	7,54
Sykepleier uten spesialitet/videreutdanning	35,27	38,91	42,23	60,17	47,22
Hjelpepleier	70,58	70,95	59,17	74,3	48,2
Ergoterapeut	.	.	0,29	1,71	2,1
Miljøterapeut og pedagog	6,2	8,39	17,81	4,53	2,93
Aktivitør	4,04	4,47	4,98	2,26	2,16
Omsorgsarbeider	3,72	3,77	4,79	8,63	9,03
Helsefagarbeider	30,9	34,06	45,69	46,19	37,6
Annet omsorgspersonell med helseutdanning	13,84	20,47	28,14	19,21	14,57
Pleiemedhj/ass, hjemmehj/prakt bist eller annen brukerrettet tj.	51,77	71,99	89,06	79,25	63,37

Kilde: SSB

Sammenlignet med kommuner i KOSTRA-gruppe 12 og landet unntatt Oslo hadde Alstahaug kommune i 2018 lav dekningsgrad av kompetanse innen: geriatrisk sykepleier, sykepleier uten spesialitet/videreutdanning, ergoterapeut og omsorgsarbeider.

Pleie og omsorg og Tjenesten for Funksjonshemmede består i all hovedsak av drift av sykehjem og hjemmebaserte tjenester.

Kommunen står ovenfor demografiske utfordringer med økende antall eldre. Dette er ikke tatt hensyn til i enhetenes driftsbudsjett. Kommunen rapporterer om for få institusjonsplasser av alle typer, ikke minst plasser tilrettelagt for demente. Kommunen rapporterer å ha store utfordringer med utagering uten mulighet for skjerming per i dag. Det at sykehjemmet ikke har tilpassede demensplasser, medfører at svært dyre tiltak må iverksettes rundt utagerende og krevende pasienter. Kapasitetsutfordringene på sykehjemmet gir også utslag i at kommunen har utskrivningsklare pasienter liggende på sykehuset over lengre perioder. Et døgn koster tilnærmet 5000 kr, og medfører også menneskelige omkostninger for pasientene det gjelder.

Kommunen har i 2019 for første gang pasienter på den offisielle ventelisten på sykehjemsplass, dvs. de har fått vedtak om plass, men det er ingen plasser å tildele. Dette problemet forventes å øke i tiden framover. Resultatet blir dyre "nødtiltak". For å motvirke den økonomiske effekten av slike tiltak jobbes det aktivt med å redusere kostnader på alle andre områder. Ifølge kommunen er dette krevende, og ikke bærekraftig over tid.

Kommunen har planer om bygging av nytt sykehjem med 50 plasser. Rambøll er engasjert i å lage tegninger, kalkyle og underlag til totalentreprise.

Den demografiske utviklingen legger også press på legetjenesten, rehabiliteringstjenesten, rustjenesten, hjemmetjenesten og tjenesten for funksjonshemmede.

Det har vært betydelig merforbruk i helsesektoren.

Det har i 2018 vært økende sykefravær på alle helseenhetene.

Rekruttering av fagfolk anses av kommunen som en hovedutfordring i årene som kommer. Enheten har en eldre arbeidsstokk, der flere vil gå ut i alderspensjon i økonomiplanperioden. Å rekruttere inn god kompetanse og stabilt personell anses som avgjørende for å få en god framtidig omsorgstjeneste. Her er det allerede store utfordringer, og bruk av vikarbyrå er en dyr og lite tilfredsstillende nødløsning som enheten ønsker å minimere bruken av.

Ifølge kommunen fungerer samhandlingen med spesialisthelsetjenesten hensiktsmessig.

Det er gjennomført brukerundersøkelser for deler av tjenestene.

Med bakgrunn i utviklingen med flere antall eldre, for lite institusjonsplasser, merforbruk og utfordringer med rekruttering av fagfolk vurderer revisor risikoen på dette området som stor.

Psykatri / psykisk helsevern og rus

Tabell 12. Psykiatri og rusomsorg

Nøkkeltall	Alstahaug			Kostra-gruppe 12	Landet uten Oslo
	2016	2017	2018	2018	2018
Andel netto driftsutgifter til tilbud til personer med rusproblemer (prosent)	0,1	-8	-8	7,3	12,4
Årsverk av psykiatriske sykepleiere per 10 000 innbyggere (helse- og omsorg) (antall)	9,1	10,8	11,9	6,1	4,9
Årsverk av personer med videreutdanning i psykisk helsearbeid per 10 000 innbyggere (helse og sosial) (antall)	11,2	15,1	17,3	10,7	9,1
Årsverk av personer med videreutdanning i rusarbeid per 10 000 innbyggere (helse og sosial) (antall)	5,1	5,4	5,4	3,3	3

Kilde:SSB

Sammenlignet med KOSTRA gruppe 12 og alle kommuner i landet unntatt Oslo indikerer nøkkeltallene for psykiatri og rusomsorg at Alstahaug kommune har høy dekning av

psykiatriske sykepleiere, personer med videreutdanning i psykisk helsearbeid og personer med videreutdanning innen rusarbeid.

Kommunen rapporterer at den kommunale psykiatritjenesten fungerer godt. Fra 2020 er kommunen pliktig til å tilby befolkningen en kommunal psykolog. I årsrapport for 2018 skriver kommunen at det ikke er funnet rom for dette i årsbudsjett eller økonomiplan.

Kommunen har de siste årene gjennomført et rusprosjekt. Ifølge kommunen har prosjektet bedret tjenesten til pasienter med rusproblemer vesentlig. Kommunen benytter verktøyet "brukeplan" til kartlegging.

På bakgrunn av trange økonomiske rammebetingelser vurderer revisor risikoen på området til middels.

Funksjonshemmede og psykisk utviklingshemmede

Gruppen ressurskrevende brukere øker, og det er ifølge kommunen utfordrende å få gode tjenester på plass ved akutte endringer hos enkeltpasienter. Ifølge kommunen er det også betydelige økonomiske utfordringer knyttet til denne pasientgruppen. I årsrapport for 2018 opplyser kommunen at Tjenesten for funksjonshemmede hadde et merforbruk på 13,9 mill.kr. Merforbruket skyldes i stor grad oppstart av svært kostnadskrevende, ikke planlagte, tjenestetilbud i løpet av sommer og høst 2018. Tjenesten har hatt en stor pågang på avlastningstjenester. Noen av disse vedtakene er omfangsrrike og gir store kostnader.

På bakgrunn av at gruppen ressurskrevende brukere øker og det har vært store økonomiske overskridelser vurderer revisor risikoen på området som stor.

4.2.4 Teknisk drift

Figur 7 oppsummer risikovurderingene innenfor teknisk drift. Under følger en nærmere beskrivelse av data som er grunnlag for vurderingen.

Figur 6. Risikovurdering teknisk

Planarbeid

Ifølge kommunens hjemmesider har Alstahaug kommune følgende planer:

- Kommuneplanens arealdel med kystsone 2016-2022
- Kommunal Planstrategi 2017-2019
- Kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser 2019-2023
- Kommunedelplan for kulturminner 2018-2023
- Kommuneplanens samfunnsdel 2012-2022
- Kommunedelplan for energi og klima 2010-2020
- Utviklingsplan for Sandnesjøen sentrum
- Forvaltningsplan for Åsen

Jfr. avsnitt 4.1.2 har kommunen i 2018 også utarbeidet ny overordnet beredskapsplan.

Øvrige planer som det var tatt høyde for i budsjett 2018 er påbegynt, dog med unntak av ny kommunedelplan for energi og klima, samt områderegulering for Novikveien fra Elias Blixs gt. til Aleksander Kiellands gt. som ikke er igangsatt.

På bakgrunn av informasjonen over vurderer revisor risikoen på området til lav.

Byggesak

Tabell 13. Byggesak

Nøkkeltall	Alstahaug			Kostra- gruppe 12	Landet uten Oslo
	2016	2017	2018	2018	2018
Byggesøknader i alt behandlet (antall)	108	90	90	3104	74668
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist (dager)	19	23	26	23	20
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist (dager)	37	49	47	39	37
Andel av innvilgete byggesøknader som skjer gjennom vedtak om dispensasjon fra plan (prosent)	30	24	42	15	18

Kilde: SSB

Planavdelingen behandlet 121 byggesaker, og 4 reguleringsplaner (3 kommunale og 1 privat) ble vedtatt i 2018. I tillegg ble 46 oppmålingsforretninger gjennomført.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med tre ukers frist har gått noe opp i perioden 2016-2018 og var ved siste måling 3 dager høyere enn snittet for kommuner i gruppe 12 og 6 dager høyere enn snittet for alle kommuner unntatt Oslo. For byggesaker med tolv ukers frist var saksbehandlingstiden 47 dager i 2018. Sammenlignet med 2017 har saksbehandlingstiden for slike saker gått ned med 2 dager. Sammenlignet med 2016 har saksbehandlingstiden for slike saker økt med 10 dager. I 2018 var saksbehandlingstiden for byggesaker med tolv ukers frist 8 dager høyere i Alstahaug enn i kommunegruppe 12 og 10 dager høyere enn i kommuner i landet unntatt Oslo. Andelen innvilgede byggesaker som skjer gjennom vedtak om dispensasjon fra plan har økt i perioden og ligger betydelig høyere enn snittet for kommuner i kommunegruppe 12 og landet unntatt Oslo.

Andel av innvilgete byggesøknader som skjer gjennom vedtak om dispensasjon fra plan (prosent) har i perioden vært økende og er betydelig høyere enn i sammenlignbare kommuner og kommuner i landet unntatt Oslo.

Målet om å gjennomføre tilsyn i 10 % av byggesakene og tilsyn med spredte avløp er fortsatt ikke nådd.

Ifølge kommunen er resultatet i hovedsak som forventet sett i forhold til ressursituasjonen i perioden. Kommunen skriver i årsrapport 2018 at de fortsatt har et potensiale når det gjelder veiledning og kontroll/tilsyn. Når det gjelder tiltak for å redusere saksbehandlingstid vil digital søknadsløsning/E-byggesak være viktig.

Med bakgrunn i økte saksbehandlingstider og høy og økende andel av innvilgede byggesaker som skjer gjennom dispensasjon fra plan vurderer revisor risikoen på dette området som høy.

Eiendomsforvaltningen

Jfr. tabell 14 under, har netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning i prosent av samlede driftsutgifter gått ned fra 9,4 % i 2016 til 7,9 % i 2018. For 2018 var netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning som andel av samlede driftsutgifter om lag 1,5 prosentpoeng lavere enn i kommuner i gruppe 12 og om lag 1 prosentpoeng lavere enn i alle landets kommuner unntatt Oslo.

Tabell 14. Eiendomsforvaltning

Nøkkeltall	Alstahaug			Kostra- gruppe 12	Landet uten Oslo
	2016	2017	2018	2018	2018
Netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning i prosent av samlede driftsutgifter (prosent)	9,4	8,1	7,9	9,5	9
Areal på formålsbygg per innbygger (m2)	4,83	7,53	6,21	6,63	5,12
Utgifter til vedlikehold per kvadratmeter (kr)	716	490	648	602	562
Formålsbygg areal totalt	35877	56081	46037		

Kilde:SSB

Bygg og eiendom er et internt serviceorgan i den kommunale organisasjonen og har ansvar for forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg og boliger. I tillegg utfører Bygg og eiendom en del mindre rehabiliteringsprosjekter i egen bygningsmasse. Det er uklart om kommunen har en plan for vedlikehold av kommunale bygg.

På bakgrunn av informasjonen over vurderer revisor risikoen på området som middels.

Vann, avløp og renovasjon

Tabell 15. Vann og avløp

Nøkkeltall	Alstahaug			Kostra- gruppe 12	Landet uten Oslo
	2016	2017	2018	2018	2018
Årsgebyr for vannforsyning - ekskl. mva.	3436	3473	3535	3363	3741
Årsgebyr for avløpstjenesten - ekskl. mva.	3802	3939	3966	3720	4146
Andel fornyet kommunalt ledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)	0,48	0,3	0,08	..	0,69
Andel av total kommunal vannleveranse til lekkasje (prosent)	35,2	36,4	43,7	..	29,5
Andel fornyet kommunalt spillvannsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)	0,3	0,29	0,18	..	0,56
Andel innbyggere tilknyttet anlegg der rensekrav er oppfylt (prosent)	84	83,8	84,6	..	51,3

Kilde:SSB

Tabell 16. Renovasjon

Nøkkeltall	Alstahaug			Kostra- gruppe 12	Landet uten Oslo
	2016	2017	2018	2018	2018
Årsgebyr for avfallstjenesten - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr)	2686	2928	3006	2847	2854
Andel levert til materialgjenvinning inkl. biologisk behandling (prosent)	32,7	37,1	40,6	38,7	

Kilde:SSB

Årsgebyrene for vann og avløp ligger relativt stabilt over tid og er på nivå med kommuner i KOSTRA gruppe 12 og kommuner i landet unntatt Oslo. Vann og avløp har i 2017 og 2018 hatt en selvkostgrad på 100 %. I årsrapport 2018 rapporteres det at tiltak gjennomføres iht. handlingsprogrammet for Hovedplan vann og at dette hovedsak dreier seg om utskifting og fornying av gamle vann- og avløpsanlegg. Takten i utskifting/fornyning av kommunalt ledningsnett og spillvannnett har avtatt i perioden og lå i 2018 noe lavere enn landsgjennomsnittet for alle kommuner unntatt Oslo. Det ble i 2018 investert i underkant av 14 millioner kroner i utskifting og fornying av gamle vann og avløpsanlegg.

Ansvarsområde 6330 Avløp hadde et netto merforbruk på kr. 3 109 000. Flere større hendelser (kollaps) på avløpsnettet (spillvann og overvann) har medført økte driftskostnader i 2018. I hovedsak skyldes dette et stadig eldre ledningsnett, samt store kostnader til spyling av fett, sand og grus.

Kommunen deltar i SHMIL IKS som er et interkommunalt samarbeid om renovasjon i Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Leirfjord, Alstahaug, Herøy, Dønna, Vevelstad, Sømna, Brønnøy og Vega kommuner. Renovasjonsgebyret er relativt stabilt over tid og på nivå med kommuner i KOSTRA gruppe 12 og landet unntatt Oslo. For renovasjonstjenesten har selvkostgraden variert fra 88-100 % i perioden 2016-2018.

I 2019 gjennomførte Revisjon Midt-Norge en forvaltningsrevisjon med tema selvkost for vann, avløp og renovasjon (VAR). Revisjonen konkluderte med at Alstahaug kommune beregner gebyrer i samsvar med selvkostreglene og at kommunens avsetning til, og bruk av, selvkostfond er i samsvar med regelverket.

Med bakgrunn i redusert utskiftingstakt for kommunalt lednings- og spillvannnett i perioden 2016-2018 og flere større hendelser på avløpsnettet i 2018 vurderer revisor risikoen på dette området til middels.

Brann- og redningstjenester

Ifølge årsrapport for 2018 var det i alt 51 hendelser i Alstahaug i 2018 mot 60 i 2017. Alstahaug kommune har samarbeidsavtale med Leirfjord kommune om brann og beredskap. Dette

innebærer at funksjonene brannsjef, leder beredskap, leder forebyggende og tilsyn med særlige brannobjekter utføres av Alstahaug brannvesen etter "vertskommunemodellen". Brann og beredskap hadde et positivt avvik på kr 1 016 000. Resultatet er påvirket av nedgangen i antall hendelser.

For Brann- og beredskapsenheten ble ny mannskapsbil/brannbil levert høsten 2018. Dette innebærer et løft både beredskapsmessig, samt organisatorisk i og med at en får samlet flere tjenester på samme kjøretøy. Kommunen har imidlertid utfordringer relatert til manglende høydeberedskap for de høyeste bygg i kommunen, samt hendelser hvor det vil være fordel med egen utrustet båt. I økonomiplan for 2021 bevilges 1,5 mill.kr til bil som vil gi kommunen bedre høydeberedskap.

Ifølge årsrapport 2018 er det iverksatt et prosjektarbeid som skal se på mulighetene for et brannsamarbeid mellom alle HALD-kommunene. Primo 2019 ble det inngått samarbeidsavtale med Dønna kommune relatert til Brann og Beredskap.

Med bakgrunn i manglende høydeberedskap og tilgang på båt knyttet til hendelser til sjøs vurderer revisor risikoen på dette området til middels.

Samferdsel

Enhet for kommunalteknisk har ansvar for drift og vedlikehold av vei, gatelys, vannverket, avløpsverket, park- og idrettsanlegg og parkering og renovasjon. I årsrapport for 2018 rapporteres det om et negativt avvik på kr. 3 930 000. I årsrapport for 2017 rapporteres det om et merforbruk innen kommunalteknisk på om lag 650 000.

Ansvarsområde 6400 Veger hadde i 2018 et merforbruk på kr. 411 000. Dettens skyldes i hovedsak mer vintervedlikehold enn normalt.

Parkeringsdriften ble overført til nytt selskap, Alstahaug Parkering AS den 13. desember 2017.

Samfunnsdelens mål for perioden er å være pådriver for en raskere utbygging av ny og fremtidsrettet infrastruktur, samt ta rollen som sentral utvikler av gode kommunikasjonsløsninger for hele regionen. Jfr. årsmelding 2018 synes målene i liten grad nådd på dette området.

På bakgrunn av økonomiske overskridelser og lav måloppnåelse på området vurderer revisor risikoen som middels.

Næring

Enhet for næring er bemannet med ett årsverk (næringssjef). Til enheten tilligger oppgaver som næringsplanlegging, kontakt/samarbeid med næringslivet, utbyggere og investorer,

forskningsmiljøer og regionalt/nasjonalt virkemiddelapparat, bistå næringslivet mht. industri- og utbyggingsareal og saksbehandling av nærings saker.

Næringsarbeid hadde et positivt avvik på kr 293 000 som skyldes lavere utgifter enn budsjettert til reiser/ overnatting og konferanser samt mindre kjøp av konsulent tjenester (sykehusstruktur) På nærings siden har det i perioden vært jobbet med saker i tilknytning til vedtatt strategisk næringsplan. Dette gjelder bl.a. områder innen infrastruktur, kompetanse mm. Arbeidet med innspill til nytt hurtigbåt og fergekart har stått sentralt. Det samme har arbeidet relatert til flytilbudet i regionen, samt ulike høringsuttalelser relatert til viktige områder for kommunen.

På bakgrunn av informasjonen over vurderer revisor risikoen på dette området som lav.

Miljø og klima

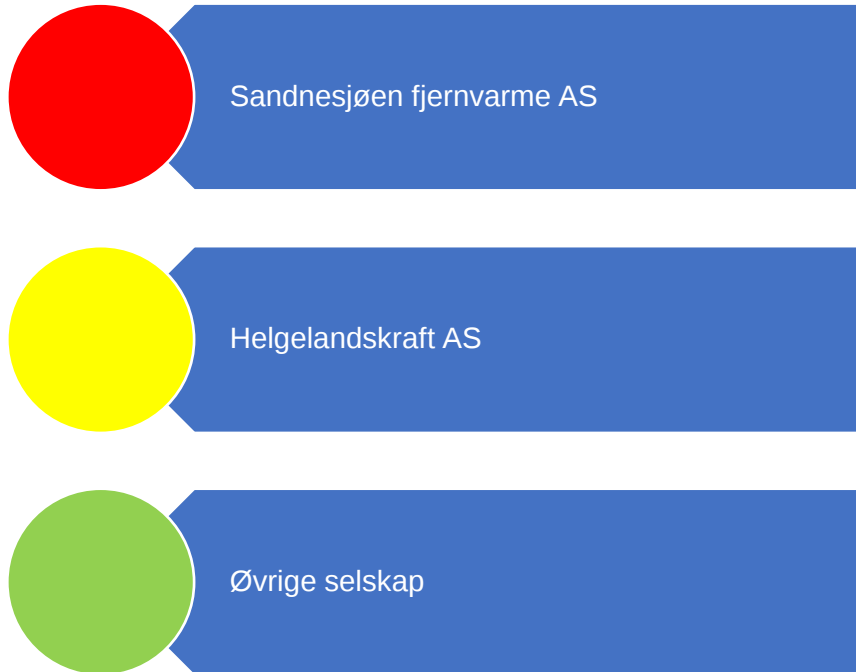
Landbruk- og miljøvernenhet behandler saker etter jordloven, skogloven, konsesjonsloven, beiteloven, dyrehelsepersonelloven, naturmangfoldloven, friluftsløven, forpaktningloven, miljøinformasjonsloven, forurensningsloven, motorferdselloven, odelsloven, viltloven, lakse- og innlandsfiskeloven og naturskadeloven mm.

Både internasjonalt og nasjonalt er det en erkjennelse av at vi har felles utfordringer knyttet til håndtering av klima og miljø (eksempelvis Parisavtalen). Både effekter av klimaendringene og omstillingen til lavutslippssamfunnet representerer risikoer for kommunene og lokalt næringsliv. Det er derfor viktig at klimarisiko tas inn i den kommunale planleggingen på alle tjenesteområder og nivåer. Høsten 2018 kom det nye statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning som skal legges til grunn ved kommunal planlegging og enkeltvedtak etter plan- og bygningsloven.

Konsekvenser av klimaendringene kan ligge langt fram i tid, men krever samtidig handling/tilpasning fra kommunens side allerede i dag. Etter revisors skjønn er det stor risiko for at kommunen ikke fullt ut tar inn over seg konsekvenser av klimaendringer i planleggingen. Basert på dette vurderer revisor risikoen på området til høy.

4.3 SELSKAPER HVOR KOMMUNEN HAR EIERINTERESSER

I figur 7 er risikovurderingene knyttet til kommune sine eierinteresser oppsummert og grunnlaget for vurderingene er nærmere vurdert i fortsettelsen.

Figur 7. Risikovurdering eierskap

Kommunens eierskapsmelding ble sist behandlet i 2016. Ifølge kommunen skal eiermeldingen revideres hvert fjerde år.

Kommunen eier følgende kommunale foretak:

- Alstahaug Havnevesen KF

Kommunen er medlem av følgende IKS'er

- Helgeland Regionråd IKS (Politisk samarbeidsorgan for Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna, Træna, Lurøy)
- SHMIL IKS (Samarbeid om renovasjon)
- Helgeland Havn IKS (Ivareta adm. og forvaltningsoppgaver som påligger kommunen etter havne- og farvannsloven og annet lovverk).

Kommunen er medlem av følgende SA.

- Revisjon Midt-Norge SA

Kommunen har eierandeler i følgende aksjeselskaper:

- Helgelandskraft AS (10,2 %)
- Sentrum næringshage AS (2,42 %)
- Helgeland Industrier AS (12,8 %)
- Rana Produkter AS (3,04 %)
- Radio Helgeland AS (6,0 %)
- Sandnessjøen Fjernvarme AS (100 %)

I Eiermeldingen finnes en oversikt over andre organisasjoner og tjenester hvor kommunen har eierskapsinteresser eller inngår i samarbeid med andre kommuner.

4.3.1 Eierskapskontroll

Av oversikten ovenfor fremgår at Alstahaug kommune er eneeier av Sandnessjøen Fjernvarme AS. Med bakgrunn i at kommunen over flere år har tilført selskapet ny kapital anbefalte Ytre Helgeland kommunerevisjon i plan for selskapskontroll 2016-2019 at det burde gjennomføres kontroll av dette selskapet. Revisor er ikke kjent med at slik kontroll er gjennomført. Revisor vurderer risikoen knyttet til kommunes eierskap i dette selskapet som stor.

For øvrig har kommunen relativt beskjedne eierandeler i aksjeselskaper. Helgelandskraft AS forvalter imidlertid viktig infrastruktur og det kan derfor være aktuelt å gjennomføre samkjørt selskapskontroll av dette selskapet på vegne av flere av eierkommunene. Revisor vurderer risikoen for kommunens eierskap i dette selskapet som middels.

4.3.2 Forvaltningsrevisjon i selskaper

Revisor har ikke funnet grunnlag for at det bør gjennomføres forvaltningsrevisjon i selskap.

4.4 FORSLAG TIL TEMA FOR FORVALTNINGSREVISJON

Tabellen nedenfor gir forslag til tema for forvaltningsrevisjon i uprioritert liste basert på revisors helhetlige risiko- og vesentlighetsvurderinger.

Tabell 17. Forslag til tema for forvaltningsrevisjon (uprioritert)

Område	Risiko/formål
Økonomisk situasjon Finans Budsjettprosess og budsjettoppfølging Økonomisk internkontroll	Økonomistyring (budsjettering, rapportering og kompetanse)
Arbeidsgiverpolitikk, ledelse og kompetanseutvikling	Rekruttering, utvikling og bevaring av kompetanse innen skole og/eller helse/omsorg
IKT	Etterlevelse av personvernlovgivningen/GDPR
Grunnskole	Læringsmiljø, inkludering og tilrettelegging for alle elever innenfor rammen av fellesskapet
Sykehjem og hjemmetjeneste	Kapasitet og ressurser i sykehjem/hjemmetjeneste, rekruttering og kompetanse
Funksjonshemmede og psykisk utviklingshemmede	Økonomistyring/ressurser
Byggesak	Saksbehandling av byggesaker etter plan- og bygningslov
Miljø og klima	Integrering av klima- og miljøhensyn i kommunal planlegging (utvalgte områder)
Eierskap	Selskapskontroll Sandnesjøen Fjernvarme AS

KILDER

Årsmelding for 2017 og 2018

Årsregnskap 2018

Regnskapsrapport 1 og 2 (2018)

Regnskapsrapport 1 og 2 (2019)

Eiermelding (2016)

Kommuneplanens samfunnsdel 2012-2022

Budsjett 2020 og økonomiplan 2021-2023

Statistikk fra:

KOSTRA/SSB

Udir.no

IMDI.no

KS statistikk om sykefravær

VEDLEGG 1 METODE

Datagrunnlag

Kommunale dokumenter

Ulike kommunale dokumenter inngår i datagrunnlaget. En fullstendig oversikt over kilder vi har benyttet oss av finnes i kildelisten.

Statistikk

Det er hentet inn statistikk fra SSB basert på kommunene sin rapportering til KOSTRA. Bruken av KOSTRA-tall sikrer et likt grunnlag fra år til år og mellom kommuner. Dette forutsetter riktig rapportering fra kommunene. På noen variabler kan tallene avvike mellom KOSTRA og kommunenes egne tall. Dette kan skyldes at beregningsgrunnlaget kan være noe annerledes. De tallene som presenteres er hentet fra SSB sin KOSTRA-statistikk uten at det er gått nærmere inn på beregningene.

Eksterne dokumenter

Eksterne dokumenter omfatter eksempelvis beskrivelser av generelle risikoområder for kommunene, tilsynsrapporter og medieoppslag. Se kildelisten for utfyllende informasjon.

Intervju i kommunene

I risikovurderingen har revisor benyttet data fra intervju med kommuneledelsen.

Vurderinger

Vurdering av risiko- og vesentlighet

Basert på de innsamlede data gjøres det vurderinger på ulike tjenesteområder, økonomi og kommunale driftsområdet. Vurderingene baserer seg på en vurdering av sannsynligheten for at et forhold inntreffer og hvilken konsekvens det gir. I vurderingene benyttes en kombinasjon av sannsynlighet og konsekvens. Tabell en gir en nærmere beskrivelse av ulik grad av sannsynlighet og tabell to forklarer beskrivelsen av ulik grad av konsekvens.

1. Vurdering av sannsynligheten for at et forhold inntreffer:

- Kompleksitet på området (iboende risiko)
- Risikoreduserende tiltak på området fra kommunen eller andre kontrollorgan vurderes ut fra hvor stort fokus det er på området / tjenesten.

2. Vurdering av mulig konsekvens (alvorlighetsgrad) hvis et forhold inntreffer:

- Hvilke konsekvenser har en svakhet eller mangel på kvalitet ved området / tjenesten for innbyggerne. Hvor mange blir berørt og hvor alvorlige er konsekvensene.
- Hvilke konsekvenser har en svakhet eller mangel på kvalitet ved området / tjenesten for kommunen som organisasjon. Konsekvensene kan være relatert til økonomi, omdømme eller eksterne rammebetingelser.

Tabell 18. Beskrivelse av sannsynlighet

Valideringsord	Beskrivelse
Lite sannsynlig	Svært tvilsomt
Mindre sannsynlig	Tvilsomt
Sannsynlig	Det er indikasjoner på
Meget sannsynlig	Vi tror at
Svært sannsynlig	Vi er overbevist om

Tabell 19. Beskrivelse av konsekvens

Valideringsord	Beskrivelse	Eksempel
Ubetydelig konsekvenser	Ufarlig	Mindre feil, eller overtredelse av internt regelverk som på kort sikt ikke vesentlig truer kommunens produktivitet, måloppnåelse eller tjenester til borgerne.
Mindre alvorlig konsekvenser	Farlig/lite alvorlig	Mangelfull forvaltning der konsekvensene ikke nødvendigvis er alvorlige. Dette kan gjelde feil og mangler som har økonomiske konsekvenser, mindre overtredelse av internt regelverk og lov, eller saker som er tatt opp tidligere og som fortsatt ikke er rettet opp.
Alvorlige konsekvenser	Kritisk/alvorlig	Kun til dels alvorlige konsekvenser, men gjelder saker med prinsipiell eller stor betydning. Misligheter og lovbrudd
Meget alvorlige konsekvenser	Meget kritisk Meget alvorlig	Meget alvorlige brudd på lov eller reglement, eller andre feil og mangler der summen av dette er så stor at dette må ansees som alvorlig i seg selv. Svindel og lovbrudd med konsekvenser
Svært alvorlige konsekvenser	Katastrofalt Svært alvorlig	Fare for liv og helse Korrupsjon og lovbrudd med store konsekvenser

Risiko- og vesentlighetsvurderingen graderes til lav, middels og høy risiko. Figuren nedenfor beskriver kombinasjonen av sannsynlighet og konsekvens som utgjør risikovurderingen. Rød farge indikerer høy risiko og behovet for forvaltningsrevisjon er høyt. Gul farge indikerer middels risiko, og kan være aktuelle for forvaltningsrevisjon. Grønn farge indikerer lav risiko og et lavt behov for forvaltningsrevisjon.

Sannsynlighet	Konsekvens				
	Ubetydelig konsekvenser	Mindre alvorlig konsekvenser	Alvorlige konsekvenser	Meget alvorlige konsekvenser	Svært alvorlige konsekvenser
Svært sannsynlig					
Meget sannsynlig					
Sannsynlig					
Lite sannsynlig					
Usannsynlig					

Figur 8. Kombinasjon av sannsynlighet og konsekvens

Figur 9. Risikovurdering

Risikovurderingene er oppsummert i figur to og visualisert som trafikklys. Vurderinger som fører til henholdsvis lav, middels og høy risiko plasseres der de hører til i figuren.

Innen enkelte områder har vi valgt å fokusere på KOSTRA-tall og herunder kommunens ressursbruk vurdert opp mot sammenligningsgruppa i KOSTRA og landsgjennomsnittet, og sett på kommunens utvikling over år. Dersom kommunen innen et område synes å bruke

mindre ressurser enn sammenlignbare kommuner, kan dette bety at kommunens tjenester ikke er i samsvar med lov og forskrifter eller kommunens egne vedtak. Dette kan i sin tur medføre at innbyggernes behov ikke fullt ut ivaretas. På den annen side kan nevnte forhold også innebære at ressursene er bedre utnyttet i kommunen enn i sammenlignbare kommuner. Et sikrere svar på hva lavere ressursbruk reelt sett bunner i, vil kreve en grundigere gjennomgang av angjeldende områder.

Vurdering av metoden

Risiko- og vesentlighetsvurderingen er ikke uttømmende for alle deler av kommunens virksomhet, men er overordnet med tanke å identifisere områder hvor det kan være relevant å gjennomføre forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.

Vurderingene baseres på generelle risikoer for kommune-Norge, særtrekk ved den enkelte kommune og tilgjengelig informasjon om og fra kommunen som, men går ikke i detaljer på enkeltområder. Vurderingene er gjort med utgangspunkt i begrenset informasjon på et overordnet nivå og har ikke gått nærmere inn i for eksempel ulike tjenesteområder. Kommunale dokumenter og statistikk gir et godt grunnlag på et overordnet nivå. I tillegg har revisor intervjuet eller vært i kontakt med kommunen for å innhente data. Vurderingene er et øyeblikksbilde, noe som betyr at det skjer eller kan avdekkes forhold i kommunen i etterkant, som det ikke var mulig å forstå ut fra vurderingene som ble gjort.

Hovedkontor: Brugata 2, 7715 Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidtnorge.no

Til kontrollutvalget i Alstahaug kommune

Sandnessjøen dd.04.2022

Saksbehandler:
Sekretariatsleder
Tobias Langseth

SAK 11/2022: ORIENTERING OM RESULTATENE FRA STATLIGE TILSYN

Innledning og bakgrunn

Kontrollutvalget fattet 25. februar følgende vedtak under sak 03/2022:

Kontrollutvalget har i møtet drøftet arbeidet med forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll fremover. Sekretariatet følger opp saken med basis i de signaler og føringer som fremkom i møtet. **Utvalget ønsker gjerne en orientering om resultatene fra statlige tilsyn i neste møte.**

Administrasjonen inviteres dermed til å gi en orientering om temaet.

Sekretariatets vurderinger

Resultater fra ulike statlige tilsyn er av interesse ved bestilling av nye forvaltningsrevisjonsprosjekter. Hovedgrunnen er målsettingen om effektiv bruk av de kontrollressursene utvalget disponerer over, i særlig grad hensynet til reduksjon av «dobbelarbeid» og økt gjenbruk av informasjon. Kontrollutvalget vil normalt sett prøve å unngå revisjonsprosjekter med samme tema som nylig avholdte tilsyn, eller tilsyn som er planlagt avholdt i nær fremtid. Samtidig kan gjennomgang av relevante tilsynsrapporter bidra når det gjelder utvalgets betraktninger av risiko- og vesentlighet knyttet til ulike områder i kommunens virksomhet.

Fra 1. januar gjelder det et krav om rapportering av internkontroll og resultatene fra statlige tilsyn til kommunestyret minimum årlig. Jf. kommuneloven § 25-2.

Oppsummering og avslutning

Den nye kommuneloven stiller tydeligere krav til samordning av statlige tilsynsaktiviteter. Det skal tas hensyn til relevante forvaltningsrevisjonsrapporter. Jf. kommuneloven §§ 30-6 og 30-7. I denne forbindelse er det tatt i bruk en nasjonal tilsynskalender. Statsforvalterne benytter kalenderen til å få oversikt over de ulike tilsynsmyndighetenes planlagte aktiviteter, og som et hjelpemiddel i dialogen med kommunene.

[Statsforvalterne-tilsynskalender \(statsforvalteren.no\)](https://statsforvalteren.no)

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget tar orientering om statlige tilsyn til etterretning.

Vedlegg –

1: Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i valgperioden [særutskrift]

Appendiks 1 – Utdrag fra kommuneloven

§ 23-3. Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og virksomheten i kommunens eller fylkeskommunens selskaper. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

§ 23-4. Eierskapskontroll

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens og fylkeskommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

§ 25-2. Rapportering til kommunestyret og fylkestinget om internkontroll og statlig tilsyn

Kommunedirektøren skal rapportere til kommunestyret og fylkestinget om internkontroll og om resultater fra statlig tilsyn minst én gang i året.

§ 30-6. Samordning av statlige tilsynsmyndigheter

Statsforvalteren samordner planlagte statlige tilsynsaktiviteter overfor kommunen og fylkeskommunen og vurderer det samlede omfanget av statlig tilsyn med den enkelte kommunen eller fylkeskommunen.

Alle statlige tilsynsmyndigheter skal underrette statsforvalteren om planer for tilsyn og om varsel om pålegg om retting eller andre reaksjoner som har vesentlige virkninger for kommunen eller fylkeskommunen. Statsforvalteren kan fastsette frister for når underretning om tilsynsplaner skal være sendt statsforvalteren. Tilsynsmyndigheter som er utpekt som koordinerende myndighet for tilsyn, skal underrette statsforvalteren om koordinerte tilsynsplaner.

Statsforvalteren skal formidle til andre tilsynsmyndigheter sin vurdering av situasjonen i enkeltkommuner og i fylkeskommunen.

§ 30-7. Samordning mellom statlig tilsynsvirksomhet og kommuner eller fylkeskommuner

Statsforvalteren skal drøfte med kommunene og fylkeskommunene prioritering og gjennomføring av planlagte tilsyn.

Statlige tilsynsmyndigheter skal i sin planlegging, prioritering og gjennomføring av tilsyn ta hensyn til det samlede statlige tilsynet med den enkelte kommunen eller fylkeskommunen og til relevante forvaltningsrevisjonsrapporter. Tilsynsmyndighetene skal vurdere å utsette eller å ikke gjennomføre tilsyn hvis kommunen eller fylkeskommunen nylig har gjennomført en kontroll med det samme temaet.

Før det eventuelt vedtas pålegg om retting eller andre reaksjoner med vesentlige virkninger for kommunen eller fylkeskommunen, skal tilsynsmyndigheten ha dialog med kommunen eller fylkeskommunen om slike pålegg eller reaksjoner og om kommunens eller fylkeskommunens oppfølging. Kommunen eller fylkeskommunen plikter å delta i dialogen.

**SÆRUTSKRIFT FRA PROTOKOLL
MØTE I KONTROLLUTVALGET 08.05.2020
ALSTHAUG KOMMUNE**

Sak 11/2020 – Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Vedtak:

Kontrollutvalget har i møte 28.02.2020 og 08.05.2020 drøftet revisors risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens virksomhet, virksomheten i kommunens selskaper samt kommunens eierskap – og legger med basis i denne analysen frem følgende forslag til uprioritert plan for hhv. forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i valgperioden:

PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON

Kommunens virksomhet

- Kvalitet i saksbehandlingen [saksutredning og vedtaksoppfølging]
- Planstrategi/planprosesser – integrering av miljø- og klimahensyn
- Offentlige anskaffelser

Virksomheten i kommunens selskaper

- SHMIL IKS [etterlevelse av regelverket for selvkost og offentlige anskaffelser]
- Sandnessjøen Fjernvarme AS [økonomistyring og offentlige anskaffelser]

PLAN FOR EIERSKAPSKONTROLL

- SHMIL IKS [etterlevelse av anerkjente eierstyringsprinsipper]
- Sandnessjøen Fjernvarme AS [etterlevelse av anerkjente eierstyringsprinsipper]

Planene for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll skal vedtas av kommunestyret selv.

Kontrollutvalget ber om at kommunestyret delegerer til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden, slik at utvalget selv kan foreta de prioriteringer utvalget finner nødvendig for gjennomføring av forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.

Kommunestyrets delegeringsadgang fremgår av kommuneloven §§ 23-3 og 23-4 tredje ledd.

Kontrollutvalgets forslag [innstilling] til kommunestyrevedtak er ut fra dette:

Kommunestyret slutter seg til kontrollutvalgets forslag til plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i valgperioden.

Kommunestyret delegerer til kontrollutvalget å gjøre endring i planene.

Rett utskrift bekreftes:

Sandnessjøen 08.05.2020

Tobias Langseth (sign.)

sekretariatsleder

Til kontrollutvalget i Alstahaug kommune

Sandnessjøen 25.04.2022

Saksbehandler:

Sekretariatsleder

Tobias Langseth

SAK 12/2022: ORIENTERING OM KOMMUNENS EIERSTYRING

Innledning og bakgrunn

Kontrollutvalget fattet 25. februar følgende vedtak under sak 04/2022:

Kontrollutvalget tar orienteringen om virksomheten i Helgeland Industrier AS til informasjon. Utvalget ønsker å invitere kommunedirektør og kommunens eierrepresentant til neste møte for å orientere om kommunens eierstyring.

Sekretariatets vurderinger

Utarbeidelse og vedtak av eierskapsmelding ble gjort obligatorisk i gjeldende kommunelov:

§ 26-1. Eierskapsmelding

Kommuner og fylkeskommuner skal minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv.

Eierskapsmeldingen skal inneholde

- a. kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring
- b. en oversikt over selskaper, kommunale eller fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- c. kommunens eller fylkeskommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene nevnt i bokstav b.

I tillegg anbefaler KS at kommunene utarbeider en årlig eierskapsmelding eller rapport om selskapene for kommunestyret [anbefaling nr. 4], holder jevnlig eiermøter [anbefaling nr. 6] og sørger for god sammensetning og kompetanse i styret [anbefaling nr. 9].

[Anbefalinger-om-eierskap-F41-web.pdf \(ks.no\)](#)

Oppsummering og avslutning

Kommunestyret behandlet eierskapsmeldingen i møte 24.02.2022 sak PS 2/2022:

[Elements Publikum \(elementscloud.no\)](#)

I avsnittet «Eierstrategier» [side 5] fremgår at kommunestyret fastsetter konkrete selskapsspesifikke eierstrategier med utgangspunkt i eierskapsmeldingens overordnede prinsipper for eierstyring. Det hører til blant kontrollutvalgets lovpålagte oppgaver å sørge for at det gjennomføres eierskapskontroll. Jf. kommuneloven § 23-4.

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget tar orientering om kommunens eierstyring i Helgeland Industrier AS til etterretning.

Appendiks 1 – Utdrag fra kommuneloven

§ 23-3. Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og virksomheten i kommunens eller fylkeskommunens selskaper. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

§ 23-4. Eierskapskontroll

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens og fylkeskommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.